STRATEGIA ROZWOJU

Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030

Strategia Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030 została opracowana przez firmę Lubelska Akademia Rozwoju Piotr Majchrzak na podstawie umowy z Gminą Szczebrzeszyn z dnia 27.11.2020 r.

Eksperci uczestniczący w opracowywaniu strategii:
PIOTR MAJCHRZAK, RAFAŁ DUDEK, MICHAŁ RZĄDKOWSKI

lubelska akademia rozwoju

RED INVEST Spółka z o. o.

Ikony użyte w raporcie pochodzą ze strony: www.flaticon.com

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI 2
I. Wstęp 6
1. Przesłanki opracowania nowej strategii rozwoju 6
2. Metodologia opracowania strategii 7
3. Zgodność strategii z innymi dokumentami strategicznymi 10
II. Raport o stanie gminy. Analiza i diagnoza strategiczna 15
1. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność 15
1.1. Położenie administracyjne i geograficzne 15
1.2. Ukształtowanie terenu i zasoby naturalne 16
1.3. Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność komunikacyjna 16
1.4. Plany inwestycyjne w odniesieniu do sieci transportowej określone na szczeblu centralnym 22
1.5. Zasięg sieci, dostępność i jakość Internetu 22
1.6. Podsumowanie [1] Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność 23
2. Ludność i procesy demograficzne 24
2.1. Liczba ludności, migracje i przyrost naturalny 24
2.2. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku 27
2.3. Prognoza demograficzna 30
2.4. Podsumowanie [2] Ludność i procesy demograficzne 31
3. Gospodarka i rynek pracy 33
3.1. Rolnictwo 33
3.2. Przedsiębiorczość 34
3.3. Rynek pracy i bezrobocie 38
3.4. Atrakcyjność inwestycyjna gminy 41
3.5. Podsumowanie [3] Gospodarka i rynek pracy 43
4. Środowisko naturalne i infrastruktura 44
4.1. Walory środowiska naturalnego, przyrodnicze i krajobrazowe 44
4.2. Infrastruktura wodno-ściekowa 49
4.3. Infrastruktura zagospodarowywania odpadów 54
4.4. Infrastruktura energetyczno-oświetleniowa i gazowa 55
4.5. Stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii 56
4.6. Podsumowanie [4] Środowisko naturalne i infrastruktura 58
5. Kultura i dziedzictwo kulturowe 59

5.1. Walory kulturowe ... 59
5.2. Infrastruktura kultury ... 69
5.3. Podsumowanie [5] Kultura i dziedzictwo kulturowe ... 74
6. Sport, rekreacja i turystyka ... 75
6.1. Infrastruktura sportowa ... 75
6.2. Atrakcyjność turystyczna i ruch turystyczny ... 79
6.3. Podsumowanie [6] Sport, rekreacja i turystyka ... 81
7. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne ... 82
7.1. Studium i plany miejscowe ... 82
7.2. Sieć osadnicza oraz zagospodarowanie przestrzenne ... 84
7.3. Obszary o szczególnych problemach lub barierach rozwojowych- rewitalizacja ... 85
7.4. Podsumowanie [7] Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne ... 86
8. Bezpieczeństwo publiczne ... 87
8.1. Przestępczość i bezpieczeństwo w ruchu drogowym ... 87
8.2. Ochrona przeciwpożarowa ... 90
8.3. Podsumowanie [8] Bezpieczeństwo publiczne ... 95
9. Polityka społeczna ... 96
9.1. Pomoc społeczna ... 96
9.2. Ochrona zdrowia ... 99
9.3. Gospodarka mieszkaniowa ... 100
9.4. Podsumowanie [9] Polityka społeczna ... 102
10. Edukacja i wychowanie ... 103
10.1. Infrastruktura oświatowo-edukacyjna ... 103
10.2. Współczynnik skolaryzacji ... 104
10.3. Wydatki na oświatę ... 104
10.4. Podsumowanie [10] Edukacja i wychowanie ... 105
11. Kapitał społeczny ... 106
11.1. Aktywność obywatelska, liczba i działalność organizacji pozarządowych ... 106
11.2. Frekwencja w wyborach ... 108
11.3. Podsumowanie [11] Kapitał społeczny ... 110
12. Finanse samorządowe ... 111
12.1. Budżet gminy i zdolność inwestycyjna ... 111
12.2. Projekty finansowane ze środków unijnych ... 114
12.3. Podsumowanie [12] Finanse samorządowe ... 116
I. Cele i kierunki strategii oraz oczekiwane efekty jej realizacji ... 117
1. Analiza SWOT ... 117

2. Najważniejsze problemy ... 121
3. Logika części programowej strategii ... 122
4. Wizja rozwoju ... 122
5. Misja rozwoju ... 123
6. Priorytetowe obszary rozwoju ... 123
7. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym ... 124
8. Cele operacyjne ... 126
9. Kierunki działań ... 127
9.1. Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej, wzmacnianie powiązań funkcjonalnych oraz współpracy transgranicznej i międzyregionalnej ... 127
9.2. Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy 130
9.3. Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 3. Ochrona walorów środowiska 132
9.4. Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy ... 134
9.5. Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą ... 136
II. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju ... 140
1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej ... 140
1.1. Uwarunkowania modelu- pozycja gminy w krajowej i regionalnej polityce przestrzennej 141
1.2. Analiza kluczowych uwarunkowań rozwojowych ... 147
1.3. Model funkcjonalno-przestrzenny wraz ze schematycznym przestawieniem inwestycji. 156
1.4. Ustalenia i rekomendacje wynikające z przyjętego modelu ... 160
III. System realizacji strategii ... 166
1. System instytucjonalny wdrażania strategii ... 166
1.1. Odpowiedzialność za realizację strategii ... 166
1.2. Możliwe mechanizmy wdrażania strategii - porozumienie terytorialne ... 168
1.3. Instrumenty realizacji ... 169
1.4. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych ... 170
1.5. System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii ... 172
6. Ramy finansowe i źródła finansowania ... 175
2.1. Szacowanie kosztów ... 175
2.2. Potencjalne źródła finansowania działań określonych w Strategii ... 179
IV. Załączniki: ... 181

1. Podsumowanie rezultatów konsultacji społecznych 182
2. Konsultacje projektu Strategii 190
V. Spis wykresów, tabel, rysunków 192

I. Wstęp

„Strategia Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030" powstała na mocy Uchwały nr XX.282.2021 Rady Miejskiej w Szczebrzeszynie z dnia 25 sierpnia 2021 *„w sprawie przystąpienia do opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030" oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu jej konsultacji (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2021 r. poz. 282)*".

Strategia składa się z trzech zasadniczych części:

- ✓ diagnostycznej,
- ✓ strategicznej,
- ✓ wdrożeniowej.

1. Przesłanki opracowania nowej strategii rozwoju

Główną przesłanką opracowania nowej strategii była konieczność stworzenia nowego, profesjonalnego i długofalowego dokumentu odpowiadającego oczekiwaniom i wyzwaniom współczesności oraz konieczność włączenia w proces jego tworzenia wszystkich opiniotwórczych środowisk z terenu gminy Szczebrzeszyn. Przesłankę do rozpoczęcia prac stanowiła również potrzeba przeprowadzenia oceny efektów realizowanej w latach 2016-2022 strategii oraz dokonanie na tej podstawie stosownych zmian i uzupełnień. Istotnym powodem opracowania nowego dokumentu była również konieczność dostosowania jego zapisów do nowego paradygmatu polityki regionalnej w Polsce, mającego na celu zdynamizowanie rozwoju oraz redukowanie przestrzennych różnic rozwojowych. Bardzo ważną kwestię stanowiło również zapewnienie spójności pomiędzy strategią rozwoju gminy i aktualnie obowiązującymi dokumentami strategicznymi na poziomie wspólnotowym, krajowym i regionalnym, w tym w szczególności z celami *„Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku*". Zasadniczym argumentem, przemawiającym za opracowaniem nowej strategii rozwoju gminy Szczebrzeszyn była również konieczność dostosowania jej celów i działań do polityki spójności Unii Europejskiej oraz wynikających z tej polityki celów tematycznych, wdrażanych za pomocą krajowych i regionalnych programów operacyjnych finansowanych w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027.

W przypadku kierunkowania polityki rozwoju, przesłankę opracowania nowego dokumenty stanowi potrzeba zabezpieczenia ciągłości kierunku rozwoju gminy w określonym czasie lub przeciwdziałania konkretnym barierom, które uznane zostaną za uniemożliwiające trwały i zrównoważony rozwój gminy w kolejnych latach. Wśród podstawowych przesłanek opracowania strategii należy wymienić również te, które dotyczą procesu jej aktualizacji. Wiążą się one albo ze zmianami uwarunkowań rozwoju (demograficznych, społecznych, gospodarczych, technologicznych, prawnych, instytucjonalnych, politycznych, przestrzennych czy środowiskowych) na terenie gminy oraz w jej otoczeniu, albo z potrzebą dostosowania realizowanych przez gminę usług publicznych do tych nowych uwarunkowań.

W odniesieniu do roli strategii jako instrumentu pozyskiwania środków, głównymi przesłankami jej opracowania jest dostępność środków zewnętrznych (wejście w życie nowej perspektywy unijnej na lata 2021-2027) oraz niewystarczająca suma środków własnych gminy na realizację wszystkich zaplanowanych przedsięwzięć.

W przedmiotowej strategii ujęto nowe treści, wynikające m.in. z nowych uwarunkowań i wyzwań rozwojowych gminy, ewaluacji dotychczasowych efektów wdrażania strategii, aktualnych celów i priorytetów rozwoju polityki regionalnej na poziomie unijnym i krajowym, a także możliwości wsparcia rozwoju samorządów lokalnych ze środków nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej

na lata 2021-2027. W porównaniu z poprzednią wersją strategii z roku 2015, dokument zawiera bardziej doprecyzowaną wizję i misję rozwoju gminy, a także lepiej uporządkowaną strukturę celów operacyjnych i kierunków działań. Ponadto całkowicie zmodyfikowano system monitorowania i oceny realizacji strategii. Należy podkreślić, iż, modyfikując układ celów i kierunków działań strategii przyjęto założenie, że mogą one wychodzić poza ustawowy zakres kompetencji gminy oraz że będą realizowane w bliskiej współpracy z innymi szczeblami samorządu terytorialnego lub partnerami społeczno-gospodarczymi. Dotyczy to w szczególności takich obszarów jak: promocja i wspieranie przedsiębiorczości; rozwój lokalnego rynku pracy, czy pomoc społeczna. Holistyczne podejście do wdrażania strategii na poziomie lokalnym zgodne jest z postulowaną obecnie zasadą wieloszczeblowego zarządzania gminą, a także wychodzi naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców, dla których mniej ważne są kompetencje poszczególnych podmiotów, zaś bardziej liczy się skuteczność i sposób rozwiązywania danego problemu.

2. Metodologia opracowania strategii

W procesie opracowania *„Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030”* wykorzystano poradnik praktyczny *„Strategia Rozwoju Gminy”*, który powstał na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

Podczas opracowywania strategii wykorzystano model ekspercko-partycypacyjny, pozwalający na szeroki udział władz i społeczności lokalnej w pracach nad dokumentem przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych. W związku z pandemią koronawirusa COVID-19 i związanymi z tym obostrzeniami Gmina Szczebrzeszyn za pomocą narzędzi elektronicznych, takich jak formularze on-line, już na początku prac nad dokumentem zadbała o szeroki udział społeczeństwa w opracowaniu strategii (szczegóły w rozdziale: Podsumowanie rezultatów konsultacji społecznych).

W ramach przyjętej metodologii prac gmina Szczebrzeszyn powołała również zespół zadaniowy ds. opracowania strategii składający się m.in. z pracowników Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych gminy, radnych gminy oraz przedstawicieli organizacji społecznych i gospodarczych. Głównymi konsultantami strategii byli natomiast eksperci zewnętrzni, do zadań których należało m.in. zaprezentowanie metodologii opracowania strategii, nadzór nad koncepcyjną i merytoryczną stroną strategii, prowadzenie wszystkich spotkań i konsultacji społecznych oraz zredagowanie ostatecznej wersji dokumentu. W trakcie prac nad strategią wykorzystano szereg autorskich metod analizy danych oraz stosowaną w wielu państwach Unii Europejskiej Metodę Aktywnego Planowania Strategii (MAPS). Istotą metody MAPS jest założenie, że informacja i wiedza potrzebna do opracowania strategii istnieje, ale jest nieusystematyzowana i rozproszona w różnych instytucjach, organizacjach oraz umysłach lokalnych ekspertów.

Szczegółowy harmonogram prac nad Strategią wynika z Uchwały nr XX.282.2021 Rady Miejskiej w Szczebrzeszynie z dnia 25 sierpnia 2021 *„w sprawie przystąpienia do opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030” oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu jej konsultacji*”. Gmina Szczebrzeszyn przystąpiła do opracowania niniejszego dokumentu na podstawie art. 10e ust. 1 i art. 10f ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 poz. 713, z późn. zm.) oraz art. 3 pkt 3 i art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1295, z późn. zm.).

Projekt Strategii podlegał konsultacjom z mieszkańcami gminy, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, sąsiednimi gminami i ich związkami, a także z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Lublinie wg następujących zasad:

1. przeprowadzenie konsultacji projektu Strategii zarządza Burmistrz Gminy Szczebrzeszyn, określając termin nie krótszy niż 35 dni od dnia publikacji ogłoszenia konsultacji na stronach internetowych Gminy i Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie. Ogłoszenie o konsultacjach zamieszczone zostanie również na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie;
2. wraz z ogłoszeniem informacji o konsultacjach na stronach internetowych zamieszcza się projekt Strategii w formie elektronicznej;
3. wszystkie podmioty i osoby, o których mowa wyżej mogą zapoznać się z projektem Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030:
   a. na stronach internetowych Gminy i Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie,
   b. w Urzędzie Gminy Szczebrzeszyn, gdzie projekt ten będzie wyłożony do publicznego wglądu w czasie trwania konsultacji,
   c. w formie pisemnej lub za pomocą komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym;
4. konsultacje:
   a. z sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, a także z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie odbywają się w trybie zgłaszania opinii i wniosków;
   b. z mieszkańcami odbywają się z uwzględnieniem Uchwały nr XII/36/2015 Rady Gminy Szczebrzeszyn z dnia 16 października 2015 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Gminy Szczebrzeszyn, tj. w szczególności w trybie:
      – bezpośrednich spotkań z mieszkańcami,
      – badań ankietowych,
      – zgłaszania opinii i wniosków;
5. konsultacje będą ważne bez względu na liczbę uczestniczących w nich podmiotów i osób;
6. przygotowanie sprawozdania z przebiegu i wyników konsultacji zawierającego w szczególności: opis przebiegu konsultacji, zestawienie uwag i opinii zgłoszonych w trakcie konsultacji, ustosunkowanie się do zgłoszonych uwag wraz z uzasadnieniem, opinię Burmistrza, oraz jego publikacja na stronach internetowych Gminy i Biuletynu Informacji Publicznej oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie, w terminie nie dłuższym niż 30 dni od zakończenia konsultacji.

W trakcie procesu opracowywania strategii starano się przestrzegać następujących zasad:

- ✓ zasady **spójności** zaktualizowanej strategii gminy z dokumentami planistycznymi i operacyjnymi na poziomie krajowym, regionalnym i powiatowym,
- ✓ zasady **partnerstwa** w procesie planowania poprzez współpracę władz gminnych z samorządami wyższego szczebla oraz podmiotami, reprezentującymi różne środowiska oraz instytucje,

- ✓ zasady **wieloletniego planowania** rozwoju gminy w oparciu o ocenę efektów dotychczas realizowanej strategii z uwzględnieniem zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej na poziomie gminy, powiatu zamojskiego, województwa lubelskiego oraz kraju,
- ✓ zasady **elastyczności** zgodnie z którą pierwotne założenia strategii były korygowane i dostosowywane do potrzeb i postulatów, zgłaszanych przez partnerów społecznych i gospodarczych, zaangażowanych w proces prac nad strategią.

Bazę do opracowania niniejszego dokumentu stanowiła poprzednia wersja Strategii Rozwoju Gminy z 2015 roku. Dokument ten i stopień jego realizacji stanowił punkt wyjścia do dalszych prac analitycznych. Ponadto przedmiotowa strategia bazuje na innych dokumentach planistycznych, które z mocy prawa zostały opracowane przez gminę Szczebrzeszyn. Ważnym źródłem informacji były również dane statystyczne, uzyskane głównie z opracowań posiadanych przez gminę oraz z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

3. Zgodność strategii z innymi dokumentami strategicznymi

Cele i priorytety Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn wpisują się w szeroki kontekst dokumentów strategicznych, wdrażanych zarówno na poziomie zarówno krajowym, jak i regionalnym, w tym:

- ✓ Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju,
- ✓ Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030,
- ✓ Strategii innowacyjności i efektywności gospodarki (Nowa Polityka Przemysłowa),
- ✓ Strategii rozwoju kapitału ludzkiego,
- ✓ Strategii rozwoju kapitału społecznego,
- ✓ Strategii Sprawne Państwo,
- ✓ Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa,
- ✓ Strategii rozwoju transportu,
- ✓ Polityki energetycznej Polski,
- ✓ Polityki ekologicznej państwa,
- ✓ Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej,
- ✓ Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030r.

Syntetyczny opis kluczowych z punktu widzenia rozwoju regionalnego i opracowania niniejszej Strategii dokumentów strategicznych szczebla krajowego i regionalnego zawiera Tabela 1.

Tabela 1. Charakterystyka dokumentów strategicznych na poziomie krajowym i regionalnym.

Dokument	Charakterystyka dokumentu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Strategia została przyjęta Uchwałą Nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (M.P. 2017 poz. 260). Głównym celem Strategii jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. W dokumencie określono następujące cele szczegółowe: 1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. 2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. 3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Jest to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. i został przyjęty przez Radę Ministrów Uchwałą nr 102 z dnia 17 września 2019 r. (M.P. 2019 poz. 1060). Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).

Dokument	Charakterystyka dokumentu
	Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Powyższy cel realizowany jest poprzez trzy cele szczegółowe polityki regionalnej: 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych. 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.
Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030	Podstawą opracowania Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku jest Uchwała Nr IV/96/2019 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 11 marca 2019 r. w sprawie aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 roku). Określiła ona zasady, tryb i harmonogram prac aktualizacyjnych. Dokument wyznacza kluczowe długoterminowe cele i kierunki rozwoju województwa lubelskiego i jest głównym dokumentem umożliwiającym racjonalne organizowanie działań i prowadzenie skoordynowanej polityki rozwoju w horyzoncie czasowym objętym Strategią. Jest jednocześnie tzw. „dokumentem matką", stanowiąc obligatoryjne odniesienie i wskazanie dla dokumentów regionalnych o charakterze sektorowym i operacyjnym, takich jak Regionalna Strategia Innowacji, Strategia Współpracy Transgranicznej, Strategia Polityki Społecznej, Regionalny Program Operacyjny. W dokumencie określono następujące cele strategiczne: 1. Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych. 2. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych. 3. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu. 4. Wzmacnianie kapitału społecznego.

Źródło: Opracowanie własne.

W poniższej tabeli zestawiono cele kluczowych dokumentów strategicznych szczebla krajowego i regionalnego z przyjętymi założeniami *„Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030”.*

Tabela 2. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030 z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu.

	Cele strategiczne	Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych	Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy	Ochrona walorów środowiska	Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy	Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.				+	
	Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.					+
	Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.					+
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.	+	+	+	+	+
	Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.				+	
	Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.					+
Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030	Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych.				+	
	Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych.	+				
	Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu.			+	+	
	Wzmacnianie kapitału społecznego.					+

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 3. Szczegółowa zgodność Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030.

Cele

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO DO ROKU 2030	STRATEGIA ROZWOJU GMINY SZCZEBRZESZYN NA LATA 2022-2030
1. Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych 1.1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych 1.2 Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne. 1.3. Rozwój współpracy w sektorze rolno-spożywczym 1.4. Umacnianie marki lubelskich produktów żywnościowych	4.1. Wzmacnianie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych 4.2. Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego
2. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych 2.1. Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej 2.2. Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych (LOM, ośrodków subregionalnych i lokalnych) 2.3. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich 2.4. Ochrona walorów środowiska	1.4. Rewitalizacja i wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy 1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej i wdrażanie racjonalnej gospodarki odpadami 3.1. Ochrona i kształtowanie zasobów wodnych. 3.2. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków i infrastruktury publicznej 3.3. Rozwój niskoemisyjnych i zeroemisyjnych mocy wytwórczych, energetyki rozproszonej
3. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu Województwa Lubelskiego do roku 2030 3.1. Wspieranie potencjału badawczo-rozwojowego jednostek naukowych oraz transferu wiedzy i technologii 3.2. Wspieranie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw 3.3. Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej 3.4. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych i rozwój usług wolnego czasu	2.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego 2.2. Rozwój usług i infrastruktury sportowej i rekreacyjnej 2.3. Upowszechnianie wykorzystujących technologie cyfrowe form dostępu do kultury 2.4. Promocja gminy 1.3. Rozwój usług cyfrowych i infrastruktury telekomunikacyjnej
4. Wzmacnianie kapitału społecznego 4.1. Rozwijanie kapitału ludzkiego 4.2.Poprawa jakości świadczenia usług zdrowotnych 4.3. Włączenie i integracja społeczna 4.4. Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej 4.5. Bezpieczeństwo publiczne 4.6. Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania	5.1. Włączenie i integracja społeczna 5.2. Rozwój usług społecznych i poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej 5.3. Bezpieczeństwo publiczne 5.4. Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania

Źródło: Opracowanie własne.

Strategia Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030 jest zgodna z tematycznymi obszarami wsparcia Obszaru Strategicznej Interwencji (OSI) Roztocze w kontekście realizacji celów SRWL, w tym:

1.1 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych.

- ✓ Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej oraz ważnego czynnika poprawy ekonomicznej gospodarstw rolnych.

2.1 Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej.

- ✓ Poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast.
- ✓ Poprawa regionalnych i międzyregionalnych połączeń kolejowych z uwzględnieniem Programu Kolejowego CPK Centralny Port Komunikacyjny.

2.4 Ochrona walorów środowiska.

- ✓ Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności.

3.3 Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej.

- ✓ Rozwój funkcji i bazy lecznictwa uzdrowiskowego na obszarach występowania naturalnych warunków i czynników leczniczych.

3.4 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu

- ✓ Kreowanie i rozwijanie oferty ośrodków łączących funkcje edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne, wykorzystujących nowe trendy w turystyce.
- ✓ Rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe)
- ✓ Organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej (np. caravanning, turystyka motocyklowa).
- ✓ Rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zróżnicowanej oferty opartej o różne formy turystyki (np. kajakową, rowerową, nordic walking, konną, kulturową, historyczną, przyrodniczą, kulinarną itp.)
- ✓ Wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych
- ✓ Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych

4.4 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej

- ✓ Wspieranie działań i współpraca z właściwymi podmiotami na rzecz realizacji inwestycji sprzyjających pogłębianiu kontaktów międzyregionalnych, w tym w zakresie infrastruktury granicznej (budowa i rozbudowa przejść granicznych oraz dostosowanie ich do obsługi ruchu turystycznego) oraz poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, lotnisko, infrastruktura turystyczna)
- ✓ Wspieranie działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych na obszarach przygranicznych oraz rozwój zintegrowanej turystyki transgranicznej

II. Raport o stanie gminy. Analiza i diagnoza strategiczna

1. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność

1.1. Położenie administracyjne i geograficzne

Gmina Szczebrzeszyn położona jest w południowej części województwa lubelskiego. Administracyjnie gmina należy do powiatu zamojskiego.

Powierzchnia gminy wynosi 12 316 ha, w tym powierzchnia leśna 2 624 ha tj. 21,3 % ogólnej powierzchni gminy, zaś użytki rolne zajmują 8 747 ha tj. 71 %.

Gmina sąsiaduje: od północy z gminami Nielisz i Sułów, od zachodu z gminą Radecznica, od południa z gminą Zwierzyniec, od wschodu z gminą Zamość.

Teren podzielony jest na 16 sołectw i 2 osiedla:

1. Brody Duże,
2. Brody Małe,
3. Bodaczów,
4. Lipowiec – Kolonia,
5. Niedzieliska-Kolonia,
6. Kawęczyn,
7. Kawęczynek,
8. Kąty Pierwsze,
9. Kąty Drugie,
10. Przedmieście Błonie,
11. Przedmieście Zamojskie,
12. Przedmieście Szperówka,
13. Niedzieliska,
14. Wielącza Poduchowna,
15. Wielącza,
16. Wielącza – Kolonia,
17. Os. Szczebrzeszyn,
18. Os. Klemensów.

Mapa 1. Położenie geograficzne Gminy

Źródło: https://pl.wikipedia.org

1.2. Ukształtowanie terenu i zasoby naturalne

Obszar gminy jest dość zróżnicowany hipsometrycznie – od 202 m n.p.m. w dolinie Wieprza na północy gminy w Bodaczowie (Padół Zamojski) do 334 m n.p.m. na Roztoczu Zachodnim w Zachodniej części gminy (maksymalna deniwelacja wynosi 132 m).

Wysoki wskaźnik bonitacji gleb na terenie gminy oraz waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (84,2 pkt.) wskazują, iż na tym terenie występują bardzo korzystne warunki dla rozwoju produkcji rolniczej. Średnia powierzchnia gospodarstwa indywidualnego w gminie wynosząca 4,2 ha świadczy o częściowym rozdrobnieniu gospodarstw. Głównymi produktami towarowymi produkcji rolnej są: zboża, przede wszystkim pszenica i buraki cukrowe. W sferze produkcji zwierzęcej dominują takie produkty jak: wieprzowina i wołowina.

1.3. Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność komunikacyjna

Przez gminę i miasto Szczebrzeszyn przechodzą ważne szlaki komunikacji drogowej i kolejowej o znaczeniu międzynarodowym i krajowym.

- Drogi krajowe: DK 74 Relacji Węzeł Wieluń – Szczebrzeszyn – Zamość – Zosin – Gra nica Państwa.
- Drogi wojewódzkie: relacji Szczebrzeszyn – Zwierzyniec – Biłgoraj - Zarzecze,
- Drogi powiatowe: 3205L Nielisz – Michalów – Szczebrzeszyn; 3207L Rozłopy – Szperówka; 3209 L Gorajec – Kawęczynek – Topólcza; 3210L Szczebrzeszyn – Topólcza – zwierzyniec; 3211L brody małe – dojazd do stacji kolejowej Szczebrzeszyn, 3212L brody małe – zawada; 3213l

Bodaczów – Kolonia Niedzieliska; 3214 L zawada – kąty Pierwsze – Katy Drugie; 3216 L Złojec – Wielącza; droga relacji Szczebrzeszyn – Sułów – Turobin - Tarnawa Mała ;

- ✓ 3288L ulica Konopnickiej; 3291 L ul. Ogrodowa; 3205L ul. Osiedlowa; 3292 L ul. Targowa; 3290l ul. Trębacka; 3289L ul. Szkolna; 3293 L ul. Zielona;
- ✓ Linie kolejowe: szerokotorowa LHS relacji Ukraina – Hrubieszów – Zamość – Katowice, normalnotorowa relacji: Warszawa – Lublin – Zawada – Rawa Ruska.

W obrębie przechodzących linii kolejowych zlokalizowane są stacje: osobowo-towarowa Szczebrzeszyn w Brodach Małych, osobowo-towarowa Klemensów w Kol. Niedzieliska i przystanek osobowy w Niedzieliskach.

Łączna długość dróg gminnych wynosi 103 km, w tym:

- ✓ drogi na terenie miasta: 34,5 km w tym:
  - 12,5 km o nawierzchni bitumicznej,
  - 7,0 km kostka brukowa, płyty jomb,
  - 15,0 km gruntowe.
- ✓ drogi na terenie wiejskim: 68,5 km w tym:
  - 24,0 km bitumiczne,
  - 12,5 km płyty jomb, płyty lotnicze,
  - 32,0 km gruntowe.

Tabela 4 przedstawia zestawienie dróg wojewódzkich (DW), powiatowych (DP) i gminnych (DG).

Tabela 4. Drogi publiczne na terenie gminy- wojewódzkie (DW), powiatowe (DP), gminne (DG).

Lp.	Rodzaj drogi	Nazwa drogi	Długość ogółem [km]	Długość nawierzchni twardej [km]	Długość nawierzchni gruntowej [km]
1	DW	858 Zarzecze-Biłgoraj-Zwierzyniec-Szczebrzeszyn	43,357	43,357	0,000
2	DP	3205L Nielisz-Michalów-Szczebrzeszyn	10,575	10,575	0,000
3	DP	3207L Rozłopy – Szperówka	3,705	3,705	0,000
4	DP	3209L Gorajec- Kawęczynek-Topólcza	8,000	2,784	5,216
5	DP	3210L Szczebrzeszyn-Topólcza-Zwierzyniec	8,215	8,215	0,000
6	DP	3211L Brody Małe -dojazd do st. Kol. Szczebrzeszyn	0,220	0,220	0,000
7	DP	3212L Brody Małe- Zawada	11,290	11,290	0,000
8	DP	3213L Bodaczów-Kolonia Niedzieliska	1,810	1,810	0,000
9	DP	3214L Zawada-Kąty Pierwsze-Kąty Drugie	3,700	3,700	0,000
10	DP	3216L Złojec-Wielącza	7,060	7,060	0,000
11	DP	3288L ul. Konopnickiej	0,530	0,530	0,000
12	DP	3291L ul. Ogrodowa	0,550	0,550	0,000
13	DP	3205L ul. Osiedlowa	0,600	0,600	0,000
14	DP	3292L ul. Targowa	0,272	0,272	0,000
15	DP	3290L ul. Trębacka	0,889	0,889	0,000
16	DP	3289L ul. Szkolna	0,460	0,460	0,000
17	DP	3293L ul. Zielona	0,320	0,320	0,000
18	DP	Tarnawa Mała-Turobin-Sułów-Szczebrzeszyn	29,839	29,839	0,000
19	DG	110154L dr. pow. 3205L - Deszkowice II - Kol. Wielącza - dr. pow. 3216L	2,516	2,516	0,000
20	DG	110161L dr. pow. 3205L - wokół Parku Klemensów - dr. kraj. 74	0,621	0,621	0,000
21	DG	110306L Szczebrzeszyn ul. Boczna	0,877	0,877	0,000
22	DG	110307L Szczebrzeszyn ul. Cicha	0,156	0,156	0,000
23	DG	110308L Szczebrzeszyn ul. Cmentarna	1,274	1,274	0,000
24	DG	110309L Szczebrzeszyn ul. Dawida	0,273	0,273	0,000
25	DG	110311L Szczebrzeszyn ul. Frampolska	0,445	0,445	0,000
26	DG	110312L Szczebrzeszyn ul. Gorajska	4,242	4,242	0,000
27	DG	110313L Szczebrzeszyn ul. Górna	0,160	0,160	0,000
28	DG	110314L Szczebrzeszyn ul. Jasna	0,075	0,075	0,000
29	DG	110315L Szczebrzeszyn ul. Klinowa	0,700	0,398	0,302
30	DG	110316L Szczebrzeszyn ul. Kolejowa	0,395	0,395	0,000
31	DG	110317L Szczebrzeszyn Plac Tadeusza Kościuszki	0,220	0,220	0,000
32	DG	110318L Szczebrzeszyn ul. Krótka	0,139	0,139	0,000
33	DG	110319L Szczebrzeszyn ul. Leśna	0,082	0,082	0,000

Lp.	Rodzaj drogi	Nazwa drogi	Długość ogółem [km]	Długość nawierzchni twardej [km]	Długość nawierzchni gruntowej [km]
34	DG	110320L Szczebrzeszyn ul. Łączna	0,175	0,175	0,000
35	DG	110322L Szczebrzeszyn ul. Nadrzeczna	1,701	0,104	0,658
36	DG	110323L Szczebrzeszyn ul. Nowa	0,323	0,323	0,000
37	DG	110324L Szczebrzeszyn ul. Parkowa	0,506	0,506	0,000
38	DG	110325L Szczebrzeszyn ul. Piwna	0,066	0,066	0,000
39	DG	110326L Szczebrzeszyn ul. Polna	0,079	0,079	0,000
40	DG	110327L Szczebrzeszyn ul. Prosta	0,422	0,422	0,000
41	DG	110328L Szczebrzeszyn ul. Przechodnia	0,182	0,182	0,000
42	DG	110330L Szczebrzeszyn ul. Sadowa	0,943	0,943	0,000
43	DG	110331L Szczebrzeszyn ul. Sądowa	0,227	0,227	0,000
44	DG	110332L Szczebrzeszyn ul. Słoneczna	0,219	0,219	0,000
45	DG	110333L Szczebrzeszyn ul. Sobieskiego	0,125	0,125	0,000
46	DG	110334L Szczebrzeszyn ul. Spacerowa	0,289	0,289	0,000
47	DG	110335L Szczebrzeszyn ul. Spółdzielcza	0,199	0,199	0,000
48	DG	110336L Szczebrzeszyn ul. Stara Rozłopska	0,166	0,166	0,000
49	DG	110337L Szczebrzeszyn ul. Startowa	0,415	0,415	0,000
50	DG	110340L Szczebrzeszyn ul. Wierzbowa	0,310	0,310	0,000
51	DG	110341L Szczebrzeszyn ul. Kościelna	0,363	0,363	0,000
52	DG	110343L Szczebrzeszyn ul. Zamkowa	0,210	0,210	0,000
53	DG	110344L Szczebrzeszyn ul. Zaułek	0,069	0,069	0,000
54	DG	110345L Szczebrzeszyn ul. Złota	0,201	0,201	0,000
55	DG	110346L Kawęczyn - dr. woj. 858 - dr. pow. 3212L	1,830	1,830	0,000
56	DG	110347L Szczebrzeszyn ul. Związkowa	0,309	0,309	0,000
57	DG	110348L dr. pow. 3212L - Marynówka - dr.gm. 110350L	2,162	0,762	1,400
58	DG	110349L Szczebrzeszyn ul. Sportowa	0,256	0,256	0,000
59	DG	110350L dr. pow. 3212L - Kol. Niedzielska (bezprzelotowa)	2,956	2,006	0,950
60	DG	110351L dr. pow. 3214L - Kąty II - do końca zabudowy	0,709	0,709	0,000
61	DG	110352L dr. pow. 3212L - do stacji kolejowej Kol. Niedzielska	0,310	0,000	0,310
62	DG	110353L dr. kraj. 74 - Bodaczów - dr. pow. 3213L	1,202	1,202	0,000
63	DG	110354L dr. pow. 3213L - Bodaczów - dr.gm. 110353L	0,636	0,636	0,000
64	DG	110355L dr. pow. 3213L - Bodaczów - Wielącza Pod. - dr. pow. 3214L Zawada	4,695	1,942	2,753
65	DG	110356L dr. kraj. 74 - dr.gm. 110355L	0,215	0,215	0,000
66	DG	110357L dr. kraj. 74 - dr.gm. 110355L	0,217		0,217
67	DG	110358L dr. pow. 3212L - dr.gm. 110355L	1,190	1,190	0,000

Lp.	Rodzaj drogi	Nazwa drogi	Długość ogółem [km]	Długość nawierzchni twardej [km]	Długość nawierzchni gruntowej [km]
68	DG	110359L dr. kraj. 74 - dr.gm. 110355L	0,222	0,222	0,000
69	DG	110360L dr. kraj. 74 - dr.gm. 110355L	0,220	0,000	0,220
70	DG	110361L dr. kraj. 74 - dr.gm. 110355L	0,222	0,222	0,000
71	DG	110362L dr. kraj. 74 - dr.gm. 110355L	0,201	0,201	0,000
72	DG	110363L Kol. Wielącza - od dr.gm. 110356L (bezprzelotowa)	0,388	0,000	0,388
73	DG	110364L Kol. Wielącza - od dr.gm. 110356L (bezprzelotowa)	0,388	0,000	0,388
74	DG	110365L dr. kraj. 74 - dr.gm. 110154L	3,401	0,792	2,609
75	DG	110366L dr.gm. 110365L - dr.gm. 110365L - Kol. Wielącza	0,811	0,811	0,000
76	DG	110367L Kol. Wielącza - dr.gm. 110365L - dr. pow. 3216L	2,306	2,306	0,000
77	DG	110368L Kol. Wielącza - dr.gm. 110365L - dr.gm. 110369L	0,814	0,000	0,814
78	DG	110369L dr. kraj. 74 - dr.gm. 110154L	3,149	3,149	0,000
79	DG	110370L Kol. Wielącza - dr.gm. 110154L - dr. gminy Szczebrzeszyn	0,664	0,000	0,664
80	DG	110371L Wielącza - dr. kraj. 74 - dr.gm. 110154L	3,126	0,000	3,126
81	DG	110372L Kol. Wielącza - dr. pow. 3216L - dr.gm. 110367L	1,831	0,000	1,831
82	DG	110373L Kol. Wielącza - dr.gm. 110369L - dr.gm. 110371L	0,816	0,000	0,816
83	DG	110374L Kol. Wielącza - dr. gminy Szczebrzeszyn – dr. pow. 3216L	0,386	0,000	0,386
84	DG	110375L Kawęczynek - gr. gminy Zwierzyniec (dr. pow. 3209L)	0,247	0,247	0,000
85	DG	110376L Szperówka - gr. gminy Sułów (dr. pow. 3207L)	0,580	0,580	0,000
86	DG	110377L dr. wojew. 858 - Kol. Lipowiec	2,609	1,691	0,918
87	DG	116637L Szczebrzeszyn ul. Jana Brzechwy	0,169	0,169	0,000
88	DG	Szczebrzeszyn ul. Sas Jaworskiej	0,164	0,164	0,000
89	DG	Szczebrzeszyn ul. Turowskiego	0,180	0,180	0,000
90	DG	Szczebrzeszyn ul. Końcowa	0,084	0,084	0,000
91	DG	Szczebrzeszyn ul. Środkowa	0,119	0,119	0,000
92	DG	116302L Szczebrzeszyn droga na dz. 1377 obr. Kawęczyn	2,530	0,998	1,532
93	DG	116604L dr. pow. 3213L do dz. nr 550 w m. Kąty Pierwsze	1,110	0,000	1,110
94	DG	116605L dr. pow. 3213L do dz. nr 1756 w m. Niedzieliska	0,595	0,000	0,595

Lp.	Rodzaj drogi	Nazwa drogi	Długość ogółem [km]	Długość nawierzchni twardej [km]	Długość nawierzchni gruntowej [km]
95	DG	116606L dr. pow. 3212L do dz. nr 907 w m. Niedzieliska	0,740	0,000	0,740
96	DG	116607L dr. pow. 3212L do dz. nr 702 w m. Niedzieliska	1,150	0,000	1,150
97	DG	116608L dr. pow. 3212L do dz. nr 662 w m. Brody Duże	0,530	0,000	0,530
98	DG	116609L dr. pow. 3212L do dz. nr 798 w m. Brody Duże	0,630	0,400	0,230
99	DG	116610L dr. pow. 3212L do dz. nr 596/1 w m. Niedzieliska	0,710	0,000	0,710
100	DG	116611L dr. kraj. 74 do działki nr 273/1 w m. Wielącza Poduchowna	1,040	0,567	0,473
101	DG	116612L dr. pow. 3210L do dz. nr 1464 w m. Kawęczyn	0,470	0,000	0,470
102	DG	116613L dr. pow. 3210L do dz. nr 1377 w m. Kawęczyn	1,400	0,380	1,020
103	DG	116615L dr. kraj. 74 do działki nr 948/1 do granicy z gminą Radecznica w m. Przedmieście Szperówka	0,305	0,000	0,305
104	DG	116616L dr. gm. 110376L do dz. nr ewid. 369 w m. Przedmieście Szperówka	0,820	0,070	0,750
105	DG	116617L dr. kraj. 74 do dr. gm. 110363L	1,570	0,000	1,570
106	DG	116618L dr. kraj. 74 do dz. nr 3358 w m. Bodaczów	0,155	0,000	0,155
107	DG	116619L dr. kraj. 74 do dz. nr 9410/11 w m Bodaczów (działka 3514)	0,100	0,000	0,100
108	DG	116620L dr. kraj. 74 do dz. nr 292 w m. Klemensów	0,490	0,490	0,000
109	DG	116621L dr. kraj. 74 do dz. nr 289/1 w m. Klemensów	0,400	0,000	0,400
110	DG	116625L dr. pow. Nr 3210L do dz. nr 2781	1,510	0,000	1,510
Drogi wojewódzkie łącznie			43,357	43,357	0,000
Drogi powiatowe łącznie			88,035	82,819	5,216
Drogi gminne					

Źródło: Na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Miejski w Szczebrzeszynie.

Pomimo dużego wysiłku inwestycyjnego gminy i powiatu w zakresie modernizacji infrastruktury drogowej, parametry techniczne i użytkowe części dróg zarówno powiatowych, jak i gminnych nie odpowiadają wymaganym standardom. Wiele odcinków dróg nie posiada, np.: dostatecznej nośności. W niektórych częściach gminy postępująca degradacja dróg wymaga przeprowadzenia dużego zakresu remontów bieżących oraz poprawy stanu prawnego pasów drogowych. Najczęstszych remontów wymagają drogi gminne.

1.4. Plany inwestycyjne w odniesieniu do sieci transportowej określone na szczeblu centralnym

Plany inwestycyjne w odniesieniu do sieci transportowej zostały uzgodnione z jednostkami odpowiedzialnymi za administrowanie określonymi kategoriami dróg.

W zakresie dróg krajowych **Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad** planuje do realizacji następujące inwestycję:

- ✓ Rozbudowa drogi krajowej nr 74 na odcinku Gorajec-Szczebrzeszyn od km 242+615 do km 251+330.
- ✓ Budowa obwodnicy Szczebrzeszyna w ciągu drogi Krajowej nr 74.
- ✓ Rozbudowa drogi krajowej nr 74 na odcinku Klemensów – Zamość od km 256+231 do km 271+013 (w tym 3,490 km w terenie zabudowanym) z wyłączeniem przebudowy mostu przez rz. Świnkę w km 257+202 w m. Bodaczów.

Według informacji pozyskanych od **Zarządu Dróg Wojewódzkich** w Lublinie na terenie gminy Szczebrzeszyn przewidziano jedną inwestycję, tj.

- ✓ rozbudowę drogi wojewódzkiej nr 858 Zarzecze-Biłgoraj-Zwierzyniec-Szczebrzeszyn od km 47+960 (m. Biłgoraj) do km ok. 77+316 9 m. Szczebrzeszyn).

Zgodnie z Planem rozwoju sieci drogowej, przyjętym przez **Zarząd Dróg Powiatowych** w Zamościu na terenie gminy Szczebrzeszyn, założono realizację następujących działań:

- ✓ Przebudowa drogi powiatowej nr 3210L Szczebrzeszyn -Topólcza-Zwierzyniec, dł. 11,3 km, w tym na terenie gminy Szczebrzeszyn ok. 4,2 km.
- ✓ Przebudowa drogi powiatowej nr 3205L relacji Nielisz-Michalów- Szczebrzeszyn dł. 11,2 km w tym na terenie gminy Szczebrzeszyn 0,6 km.

1.5. Zasięg sieci, dostępność i jakość Internetu

Gmina Szczebrzeszyn należy do obszarów o przeciętnie rozwiniętej sieci teleinformatycznej. W chwili obecnej praktycznie większość mieszkańców gminy ma możliwość korzystania z Internetu, niemniej jednak o dość ograniczonej prędkości transferu i wyłącznie za pośrednictwem prywatnych operatorów.

W gminie Szczebrzeszyn nie funkcjonuje bezpłatna sieć dostępu do Internetu. Dla zwiększenia dostępności sieci internetowej i rozwoju społeczeństwa informacyjnego, wskazuje się rozwój szerokopasmowego dostępu do Internetu.

Obecnie gmina nie posiada planów budowy sieci światłowodowej.

1.6. Podsumowanie [1] Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność

PODSUMOWANIE [1]

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ

- Teren podzielony jest na 16 sołectw i 2 osiedla.
- Obszar gminy jest dość zróżnicowany hipsometrycznie – od 202 m n.p.m. w dolinie Wieprza na północy gminy w Bodaczowie (Padół Zamojski) do 334 m n.p.m. na Roztoczu Zachodnim.
- Łączna długość dróg gminnych wynosi 103 km.
- Przez gminę i miasto Szczebrzeszyn przechodzą ważne szlaki komunikacji drogowej i kolejowej o znaczeniu międzynarodowym i krajowym.
- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad planuje do realizacji budowę obwodnicy Szczebrzeszyna, co przyczyni się przeniesienia ruchu samochodowego poza centrum gminy.
- Parametry techniczne i użytkowe części dróg zarówno powiatowych, jak i gminnych nie odpowiadają wymaganym standardom.
- Brak Internetu światłowodowego, ograniczona prędkość transferu.

2. Ludność i procesy demograficzne

2.1. Liczba ludności, migracje i przyrost naturalny

Zgodnie z danymi Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie w 2020 roku mieszkańcy gminy Szczebrzeszyn stanowili 10,52% osób zamieszkujących na terenie powiatu. Na terenie gminy mieszkało w tym czasie 11 165 osób[1] . Średnia gęstość zaludnienia gminy wynosiła 65 os/km^2. Dla porównania gęstość zaludnienia na obszarze powiatu zamojskiego wynosiła 61 os/km^2.

Tabela 5. Liczba mieszkańców w gminach powiatu zamojskiego w 2020 roku (stan na 31.12.2020 r.).

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkańców	% mieszkańców powiatu	Ludność na 1 km^2
Powiat zamojski	105 354	100,00	56
Adamów (2)	4 597	4,36	42
Grabowiec (2)	3 835	3,64	30
Komarów-Osada (2)	4 880	4,63	39
Krasnobród (3)	7 022	6,67	55
Krasnobród - miasto (4)	3 074	2,92	440
Krasnobród - obszar wiejski (5)	3 948	3,75	33
Łabunie (2)	6 190	5,88	71
Miączyn (2)	5 667	5,38	36
Nielisz (2)	5 387	5,11	48
Radecznica (2)	5 532	5,25	50
Sitno (2)	6 719	6,38	60
Skierbieszów (2)	5 086	4,83	37
Stary Zamość (2)	5 144	4,88	53
Sułów (2)	4 401	4,18	47
Szczebrzeszyn (3)	11 083	10,52	90
Szczebrzeszyn - miasto (4)	4 962	4,71	170
Szczebrzeszyn - obszar wiejski (5)	6 121	5,81	65
Zamość (2)	23 212	22,03	118
Zwierzyniec (3)	6 599	6,26	43
Zwierzyniec - miasto (4)	3 101	2,94	501
Zwierzyniec - obszar wiejski (5)	3 498	3,32	24

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

[1] *Źródłem dla liczby mieszkańców równej 11 165 osób jest Referat Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie. Wartość wskazana w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego wynosi 11 083 osób, tj. 0,7% mniej niż wskazują dane gminne. Tym samym dla danych, których źródłem jest BDL GUS jako właściwe dane przyjęto liczbę 11 083.*

Wśród miejscowości zlokalizowanych na terenie gminy, najwięcej mieszkańców na koniec 2020 roku posiadały Szczebrzeszyn (4 941), a następnie: Bodaczów (1 947) i Niedzieliska (852).

Tabela 6. Liczba mieszkańców w gminie wg. miejscowości (stan na dzień 31.12.2020 r.).

Lp.	Miejscowość	Mieszkańcy			
		Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	% w ogólnej liczbie mieszkańców
1	Bodaczów	1 947	1 018	929	17,44
2	Brody Duże	561	285	276	5,02
3	Brody Małe	563	284	279	5,04
4	Kawęczyn	395	204	191	3,54
5	Kawęczynek	76	38	38	0,68
6	Kąty Drugie	67	31	36	0,60
7	Kąty Pierwsze	201	99	102	1,80
8	Lipowiec Kolonia	15	4	11	0,13
9	Niedzieliska	852	426	426	7,63
10	Niedzieliska Kolonia	167	85	82	1,50
11	Wielącza	642	332	310	5,75
12	Wielącza Poduchowna	218	109	109	1,95
13	Wielącza Kolonia	520	257	263	4,66
14	Szczebrzeszyn	4 941	2 583	2 358	44,25
Razem:		**11 165**	**5 755**	**5 410**	**100%**

Źródło: Dane Referatu Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie.

W latach 2011-2020 liczba ludności w gminie systematycznie spadała. W ciągu 10 lat liczba mieszkańców gminy Szczebrzeszyn zmniejszyła się aż o 854 osoby. W ujęciu procentowym ubytek liczby mieszkańców wyniósł 7,11%, co jasno wskazuje na znaczące nasilanie się problemów demograficznych w jednostce samorządu terytorialnego.

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Szczebrzeszyn w latach 2010-2020.

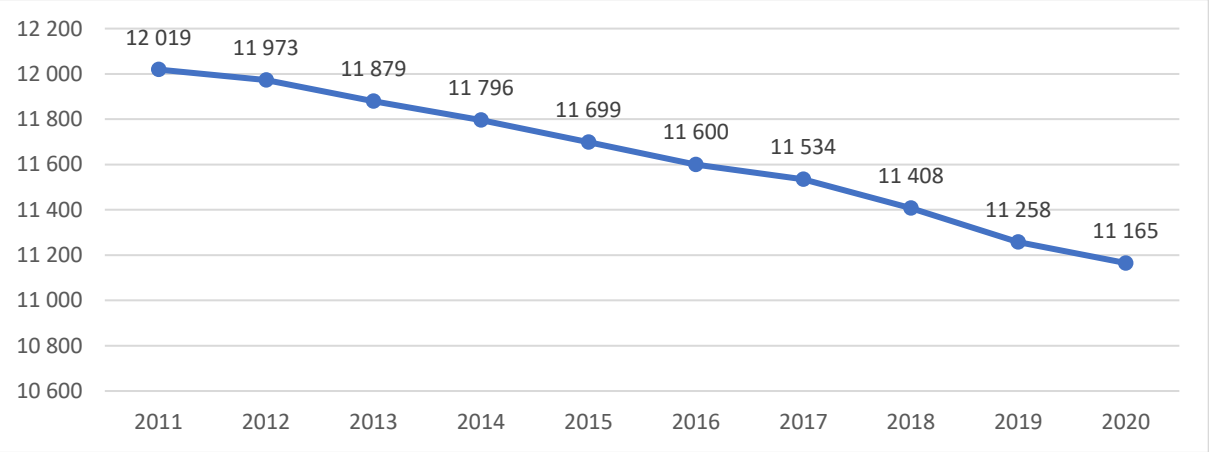

Źródło: Dane Referatu Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie.

Liczba kobiet w gminie nieznacznie przewyższa liczbę mężczyzn. W 2020 roku na terenie gminy zamieszkiwało 5 700 kobiet i 5 383 mężczyzn. Tym samym kobiety stanowiły 51,4% populacji gminy.

Wykres 2. Liczba ludności w gminie Szczebrzeszyn w latach 2010-2020 wg. płci.

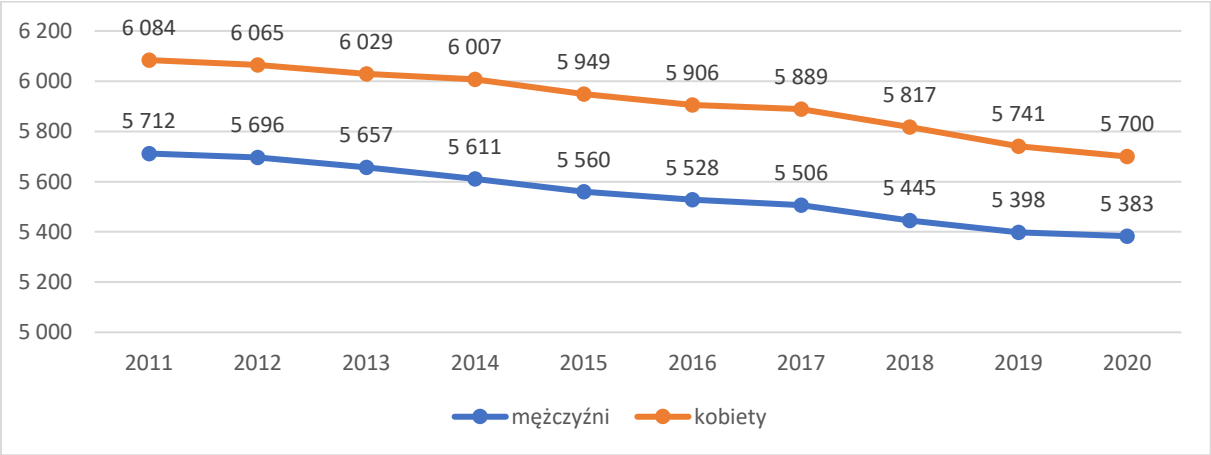

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Ruch naturalny ludności *to termin oznaczający zmiany w populacji ludzkiej na skutek zdarzeń naturalnych takich jak zawieranie związków małżeńskich, rozwodów, urodzeń i zgonów*. Zgodnie z najnowszymi danymi GUS na ten temat, w latach 2010-2020 liczba urodzeń żywych w gminie Szczebrzeszyn zmniejszyła się o 17 rocznie (18%). W omawianym okresie ze 148 w 2010 roku do 145 w 2020 roku spadła również liczba zgonów. W latach 2010-2020przyrost naturalny był ujemny. Oznacza to, że więcej ludzi umierało niż się rodziło. Najniższą wartość wskaźnik ten przyjął w 2013 i 2019 roku, kiedy to wyniósł odpowiednio -68 i -72. Jak pokazują dane BDL GUS ujemny przyrost naturalny w gminie jest stałą tendencją. Utrzymywanie się trendu w kolejnych latach, może prowadzić do poważnych, negatywnych skutków demograficznych i wyludnienia się gminy.

Tabela 7. Ruch naturalny w gminie

Ruch naturalny	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Urodzenia żywe	97	97	80	85	92	78	106	96	79	80
Zgony ogółem	148	143	148	127	119	130	131	146	151	145
Zgony niemowląt	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1
Przyrost naturalny	-51	-46	-68	-42	-27	-52	-25	-50	-72	-65

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Saldo migracji *to różnica między napływem a odpływem ludności z danego obszaru w określonym czasie*. W latach 2011-2020 utrzymywało się ujemne saldo migracji. Największy ubytek ludności zanotowano w 2018 roku, kiedy to z terenu gminy wymeldowały się aż 162 osoby a bilans osiągnął wartość -65.

Wykres 3. Zameldowania, wymeldowania oraz saldo migracji w gminie Szczebrzeszyn w latach 2010-2020.

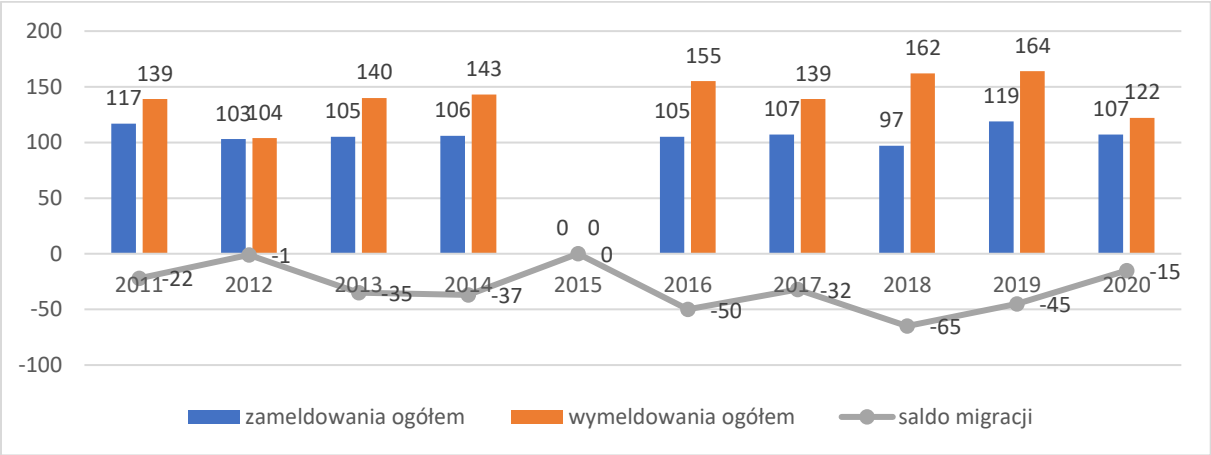

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

2.2. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku

Jednym z podstawowych czynników rozwoju gminy jest korzystna struktura wiekowa jej mieszkańców. Korzystna struktura wiekowa oznacza sytuację, w której najwięcej osób zamieszkujących w gminie jest w wieku produkcyjnym (zgodnie z definicją GUS mężczyźni w wieku 18-64 lata oraz kobiety - 18-59 lat). Ludność w tej grupie ekonomicznej generuje dochód utrzymujący pozostałe dwie grupy. Równie ważna jest liczebność populacji w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat). Duża liczba osób w tym wieku jest gwarantem utrzymywania się w przyszłości pozytywnej sytuacji ekonomicznej w gminie.

Jak wynika z analizy danych GUS i Referatu Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie, w gminie Szczebrzeszyn na przestrzeni lat 2011-2020 udział osób w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej) wzrósł o 4,4 pkt %. W tym czasie zmniejszył się odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym. W ciągu 10 lat, udział tej grupy w całości populacji gminy zmniejszył się o 3,2 pkt %. Nieznacznie, bo o 1,2 pkt % zmniejszył się udział osób w wieku produkcyjnym. Jak wynika z powyższych danych społeczeństwo gminy starzeje się, co znajduje również potwierdzenie w ujemnym przyroście naturalnym na terenie gminy. Zgodnie z opracowaniem Biura Analiz i Dokumentacji Kancelarii Senatu RP niesie to za sobą wiele negatywnych konsekwencji. Starzenie się społeczeństw sprawia, że repartycyjny system emerytalny, oparty na zasadzie solidaryzmu międzypokoleniowego, staje się niewydolny. Ponadto finansowanie emerytur, a także opieki zdrowotnej i długoterminowej dla rosnącej rzeszy ludności w wieku emerytalnym wymaga potężnych środków, które są potrzebne także na finansowanie wielu innych celów, m.in. modernizacyjnych, infrastrukturalnych oraz tych adresowanych do młodszego pokolenia.

Wykres 4. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminie w latach 2010-2020.

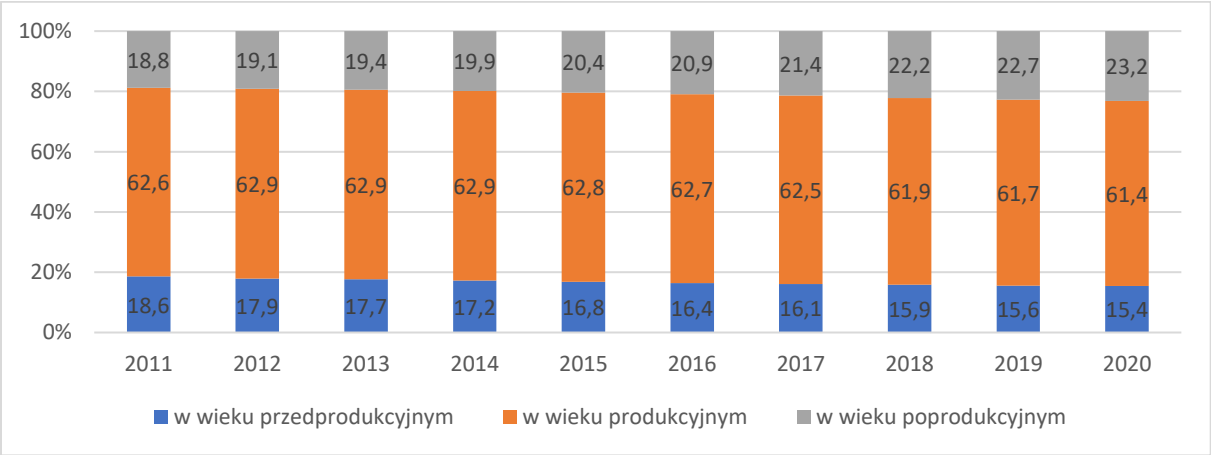

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dot. ekonomicznych grup wieku na terenie gminy w ujęciu liczbowym.

Tabela 8. Mieszkańcy gminy Szczebrzeszyn wg. ekonomicznych grup wieku w ujęciu liczbowym.

Wiek	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	12019	11973	11879	11796	11699	11600	11534	11408	11258	11165
Przedprodukcyjny	2354	2329	2226	2183	2115	2061	2032	1982	1944	1906
Produkcyjny:	7590	7576	7516	7445	7373	7282	7215	7072	6939	6844
w tym mężczyźni	4053	4054	4018	4000	3970	3928	3900	3825	3749	3701
w tym kobiety	3537	3522	3498	3445	3403	3354	3315	3247	3190	3143
Poprodukcyjny	2075	2068	2137	2168	2211	2257	2287	2354	2375	2415

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz dane Urzędu Stanu Cywilnego Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie.

Wskaźnik obciążenia demograficznego *stanowi syntetyczną miarę sytuacji demograficznej wskazując na to, ile osób w wieku nieprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym*. Jego wysoka wartość ma niekorzystny wpływ na lokalny rynek pracy i powoduje sytuację, w której zbyt duża liczba mieszkańców utrzymuje się ze świadczeń socjalnych. W latach 2011-2020 obciążenie demograficzne w gminie wzrosło o 3 pkt %, osiągając wartość 62,8%, co należy uznać za wynik niekorzystny.

Wykres 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie w latach 2010-2020.

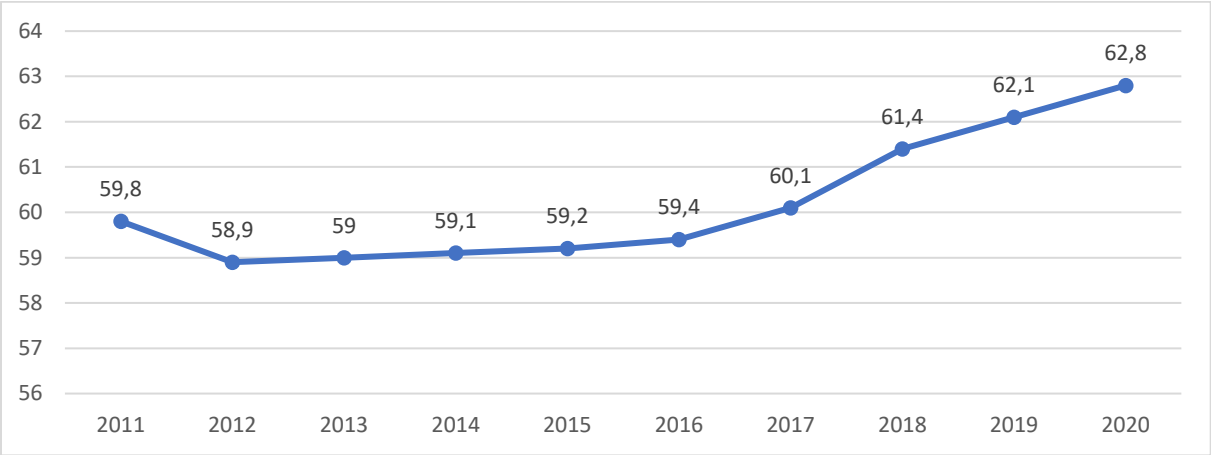

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Najliczniejszą grupę w gminie w 2020 roku stanowiły osoby w wieku 35-39 lat (850 osób). Drugą co do liczebności grupą byli mieszkańcy posiadający od 60 do 64 lat (833 osób). Najmniej liczną grupą były osoby w wieku 80-84 lata. W 2020 roku na terenie gminy zamieszkiwało ich 271. Szczegółowe dane na temat struktury ludności ze względu na wiek są zamieszczone na poniższym wykresie.

Wykres 6. Struktura ludności ze względu na wiek i płeć w gminie w 2020 roku.

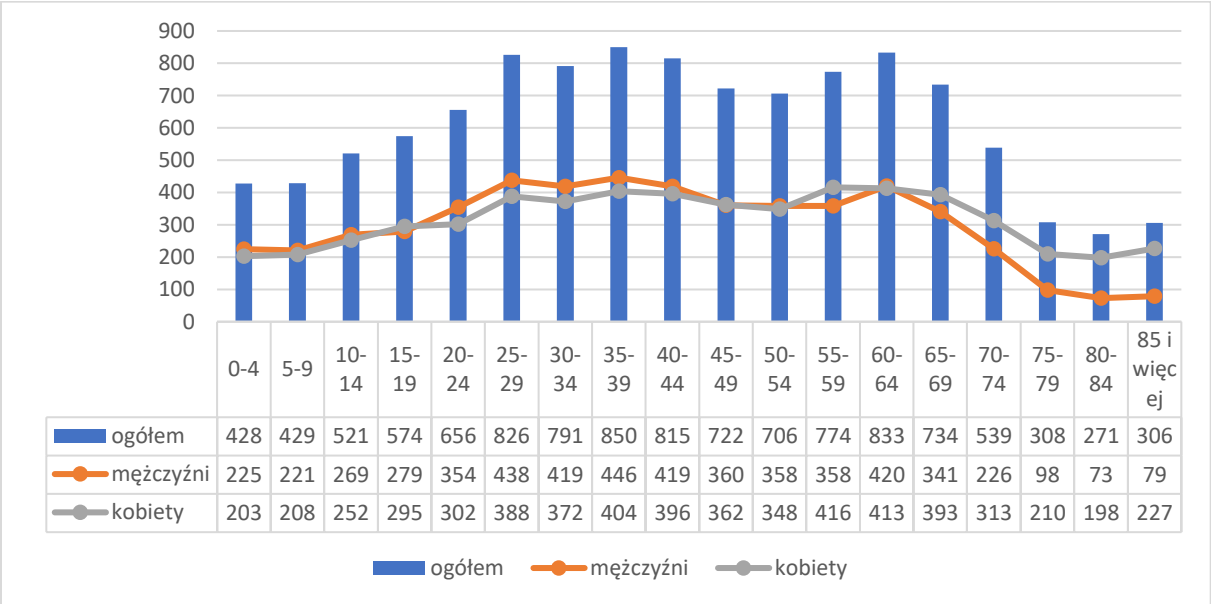

	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i więcej
ogółem	428	429	521	574	656	826	791	850	815	722	706	774	833	734	539	308	271	306
mężczyźni	225	221	269	279	354	438	419	446	419	360	358	358	420	341	226	98	73	79
kobiety	203	208	252	295	302	388	372	404	396	362	348	416	413	393	313	210	198	227

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

2.3. Prognoza demograficzna

Zgodnie z „*Prognozą demograficzną gmin na lata 2017-2030*" w roku 2030 liczba mieszkańców gminy Szczebrzeszyn wyniesie 10 451 osób, co oznaczałoby spadek liczby ludności o 8,6%. Zgodnie z danymi Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie na koniec roku 2020 gminę Szczebrzeszyn zamieszkiwało łącznie 11 165 mieszkańców (czyli o 7 więcej niż przewidziano w prognozie). Tym samym należy uznać, że prognoza opracowana przez GUS stanowi wyjątkowo trafną estymację przyszłych zmian demograficznych w horyzoncie do 2030 roku.

Tabela 9. Prognoza ludności gminy Szczebrzeszyn w latach 2017-2030

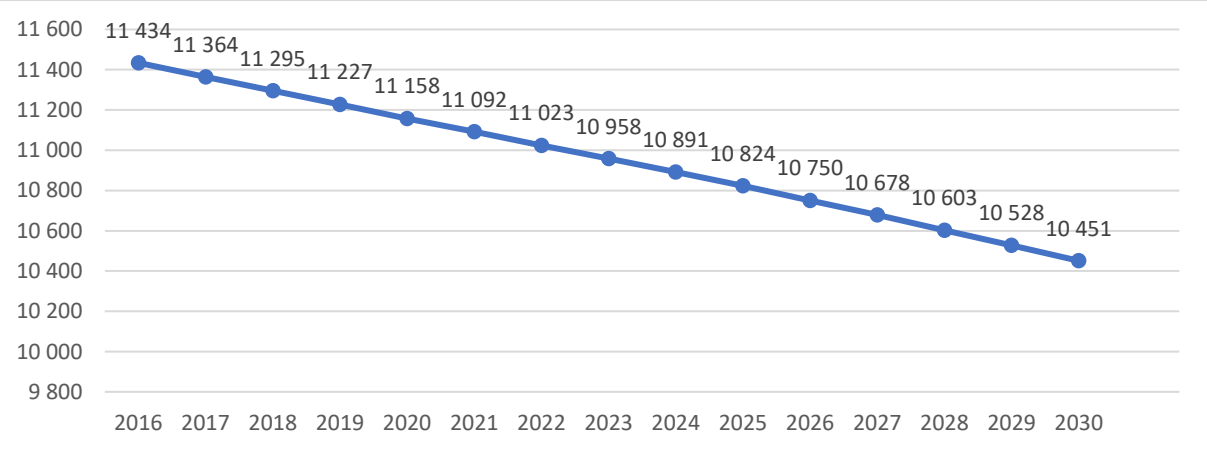

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030.

Zgodnie z „*Prognozą ludności gmin na lata 2017-2030*" w horyzoncie do 2030 roku utrzymają się dotychczasowe negatywne trendy demograficzne. Z gminy do 2030 roku ubędzie jeszcze 6,4% mieszkańców. W kwestii struktury ludności wg. ekonomicznych grup wieku, według szacowań GUS, w 2030 roku liczba osób w wieku przedprodukcyjnym na terenie gminy będzie stanowiła zaledwie 14,70% ogółu mieszkańców. W wieku produkcyjnym będzie 56,74% ludności gminy, natomiast poprodukcyjnym aż 28,56%.

Starzenie się społeczeństwa będzie stawiało wiele wyzwań przed polityką społeczną państwa i gminy. Nasilanie się wspomnianego procesu będzie się wiązało z koniecznością zwiększenia nakładów na opiekę zdrowotną osób starszych, zapewnienie im odpowiednich standardów życia. Zmniejszenie liczby urodzeń spowoduje, iż coraz mniej osób będzie pracowało na przyszłe świadczenia (np. renty, emerytury).

Zmieniająca się struktura wieku społeczeństwa jest wymieniana jako jedna z kluczowych przyczyn zwolnień w gospodarce – ze względu na brak odpowiedniego personelu w firmach. Konieczne będzie również podjęcie kroków prowadzących do wzrostu aktywności seniorów w różnych dziedzinach życia – ułatwienie dostępu do kultury, do nowych rozwiązań technologicznych, włączenie w działania społeczne czy obywatelskie.

Tabela 10. Prognoza liczby ludności wg. ekonomicznych grup wieku w latach 2017-2030.

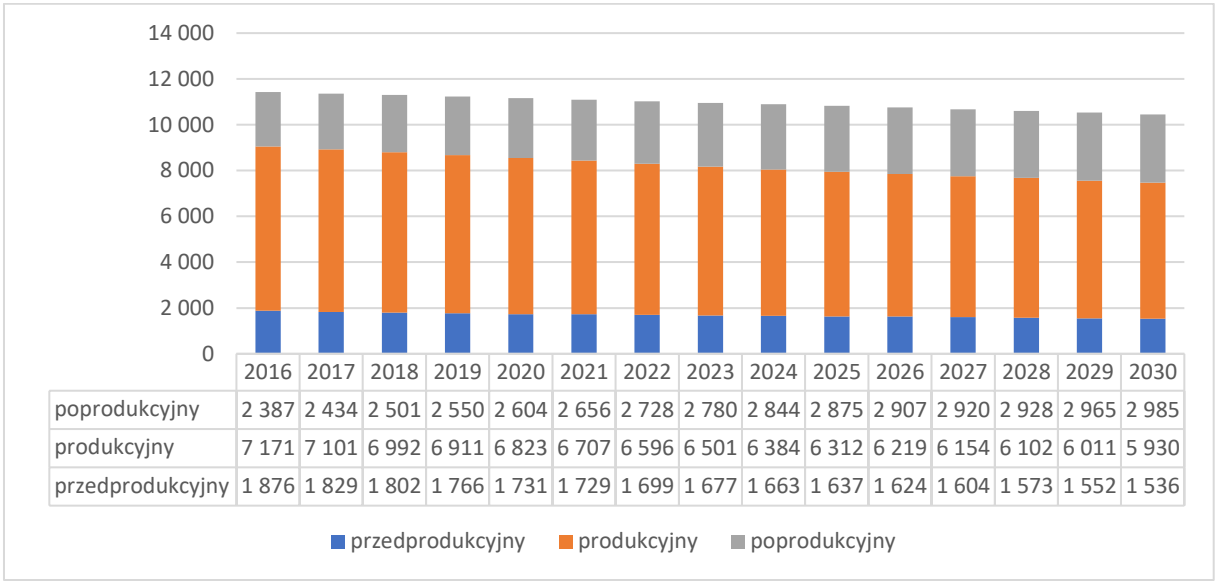

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
poprodukcyjny	2 387	2 434	2 501	2 550	2 604	2 656	2 728	2 780	2 844	2 875	2 907	2 920	2 928	2 965	2 985
produkcyjny	7 171	7 101	6 992	6 911	6 823	6 707	6 596	6 501	6 384	6 312	6 219	6 154	6 102	6 011	5 930
przedprodukcyjny	1 876	1 829	1 802	1 766	1 731	1 729	1 699	1 677	1 663	1 637	1 624	1 604	1 573	1 552	1 536

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030.

2.4. Podsumowanie [2] Ludność i procesy demograficzne

PODSUMOWANIE 2

LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE

- Mieszkańcy gminy Szczebrzeszyn stanowili 10,52% osób zamieszkujących na terenie powiatu.
- Na terenie gminy mieszka 11 165 osób.
- Najliczniejszą grupę w gminie w 2020 roku stanowiły osoby w wieku 35-39 lat (850 osób). Drugą co do liczebności grupą byli mieszkańcy posiadający od 60 do 64 lat (833 osób).
- Nasilanie się procesu starzenia społeczeństwa będzie się wiązało z koniecznością zwiększenia nakładów na opiekę zdrowotną osób starszych, zapewnienie im odpowiednich standardów życia.
- Zmniejszenie liczby urodzeń spowoduje, iż coraz mniej osób będzie pracowało na przyszłe świadczenia (np. renty, emerytury).
- Spadająca liczba ludności- w ciągu 10 lat liczba mieszkańców spadła o ponad 7% (854 osoby)
- Nasilanie się problemów demograficznych.
- Stale ujemny przyrost naturalny prowadzący do poważnych, negatywnych skutków demograficznych i wyludnienia się gminy.
- Stale ujemne saldo migracji.
- Rosnący odsetek osób w wieku produkcyjnym oraz malejący osób w wieku przedprodukcyjnym, prowadzące do starzenia się społeczeństwa gminy.

- Wysoka wartość wskaźnika obciążenia demograficznego- duża liczba mieszkańców utrzymująca się ze świadczeń socjalnych.
- „Prognozą demograficzną gmin na lata 2017-2030" wskazuje na dalszy spadek liczby mieszkańców gminy.

3. Gospodarka i rynek pracy

3.1. Rolnictwo

Gmina ma charakter rolniczy, z drobnymi zakładami przemysłowo-usługowymi.

Gospodarstwa rolne z terenu gminy cechuje dobry poziom rozwoju rolnictwa, w tym specjalistycznego oraz wysoki potencjał produkcyjny. Udział użytków rolnych w powierzchni gminy wynosi: 71,07%.

Tabela 11. Struktura gruntów w gminie – stan na koniec 2020 r.

Lp.	Rodzaj gruntu	Powierzchnia [ha]	% powierzchni gminy
Ogólna powierzchnia Gminy, w tym:		12 352	100,00
1.	**Użytki rolne, w tym:**	**8 779**	71,07
1.1.	grunty orne	6 831	55,30
1.2.	łąki trwałe	1 112	9,00
1.3.	pastwiska trwałe	44	0,36
1.4.	grunty rolne zabudowane	411	3,33
1.5.	sady	60	0,49
1.6.	grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	321	2,60
1.7.	grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi na użytkach rolnych	0	0,00
2.	**Grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia, w tym:**	**2853**	23,10
2.1.	lasy	2851	23,08
2.2.	grunty zadrzewione i zakrzewione	2	0,02
2.3.	użytki ekologiczne	0	0,00
3.	**Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:**	**0**	0,00
3.1.	tereny mieszkaniowe	61	0,49
3.2.	tereny przemysłowe	75	0,61
3.3.	inne tereny zabudowane	50	0,40
3.4.	zurbanizowane tereny niezabudowane	5	0,04
4.5.	tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	3	0,02
3.6.	drogi	355	2,87
3.7.	tereny kolejowe	72	0,58
3.8.	grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	0	0,00
3.9.	użytki kopalne	0	0,00
4.	**Grunty pod wodami, w tym:**	**19**	0,15
4.1.	grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	19	0,15
4.2.	grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	0	0,00
4.3.	grunty pod wodami	0	0,00
5.	**Tereny różne**	**2**	0,02
6.	**Nieużytki**	**38**	0,31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie.

3.2. Przedsiębiorczość

Na terenie gminy na koniec 2020 roku zarejestrowane były 222 podmioty gospodarcze. Ich struktura branżowa przedstawia się następująco:

Wykres 7. Struktura branżowa podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy.

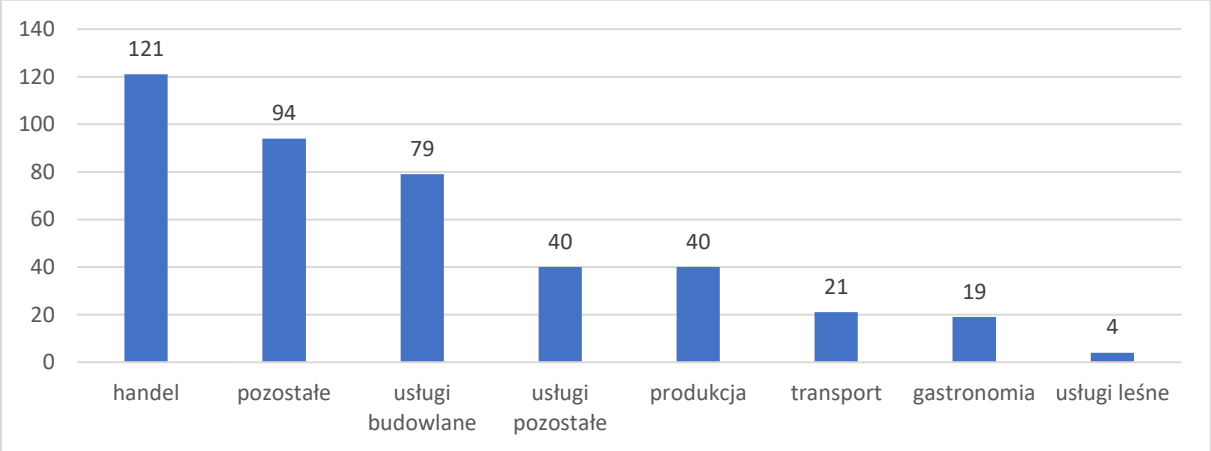

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie.

Aby dokonać właściwej analizy przedsiębiorczości w gminie Szczebrzeszyn należy odnieść się do analizy wskaźnikowej, która jest możliwa dzięki danym Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Dane te pozwalają również umieścić gminę w szerszym kontekście, tj. na tle powiatu i województwa.

W latach 2010-2020 liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. ludności wahała się. W 2020 roku osiągnęła natomiast wartość 65 podmiotów/ 1 tys. ludności. Wynik ten był zdecydowanie niższy w stosunku do średniej dla powiatu (72) i województwa (92).

Wykres 8. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1 tys. ludności w Gminie w latach 2010–2020.

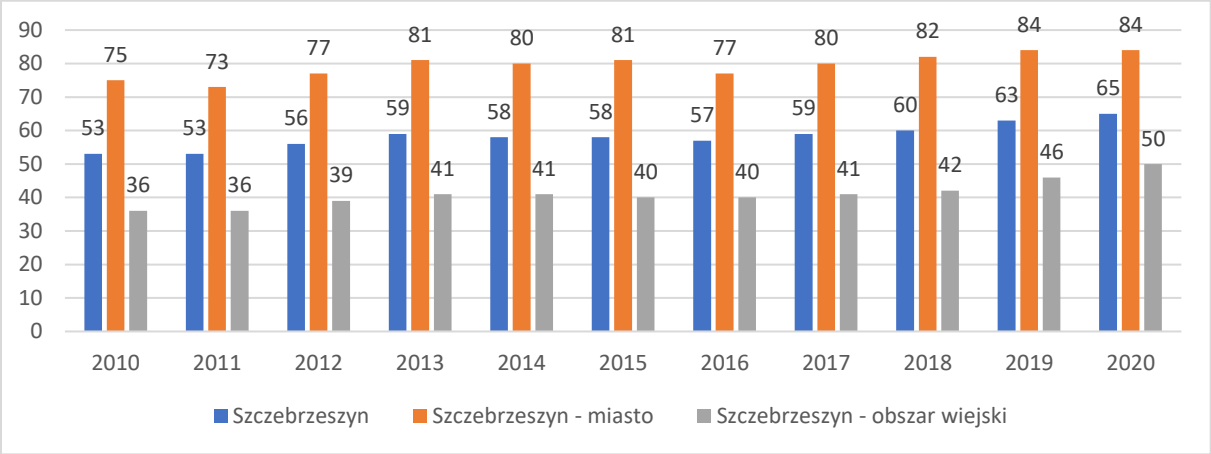

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

Wykres 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1 tys. ludności w 2020 roku – porównanie średniej dla województwa, powiatu i gminy.

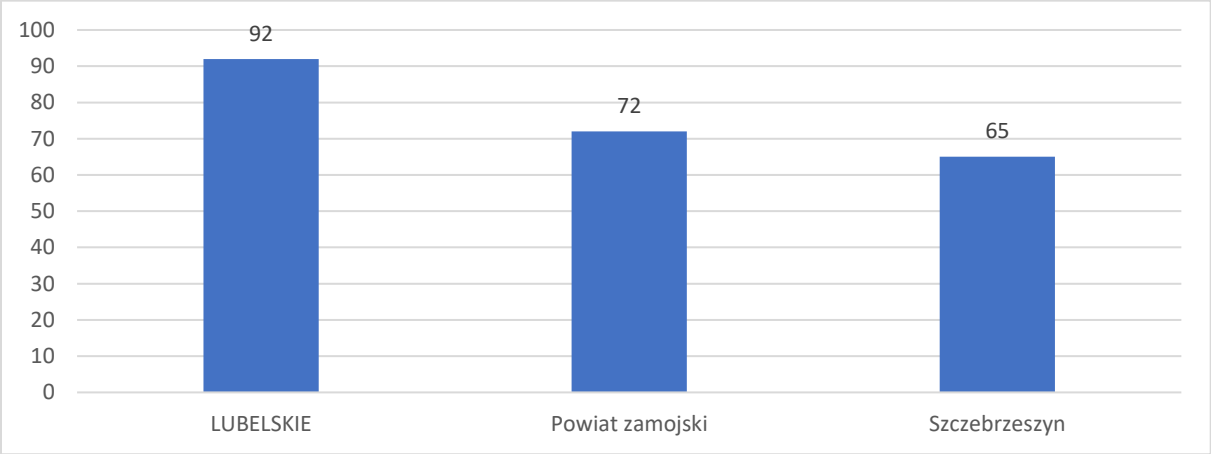

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

Liczba jednostek nowo zarejestrowanych na 1 tys. ludności wahała się w latach 2010-2020. W 2020 roku w gminie wskaźnik nowo zakładanych przedsiębiorstw wyniósł 5,31, a najwyższą wartość osiągnął w 2013 roku (6,48). Wskaźnik w 2020 roku osiągnął wartość niższą niż w powiecie (6,42), jednak niższą niż w województwie (7,48).

Wykres 10. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1 tys. ludności w Gminie w latach 2010–2020.

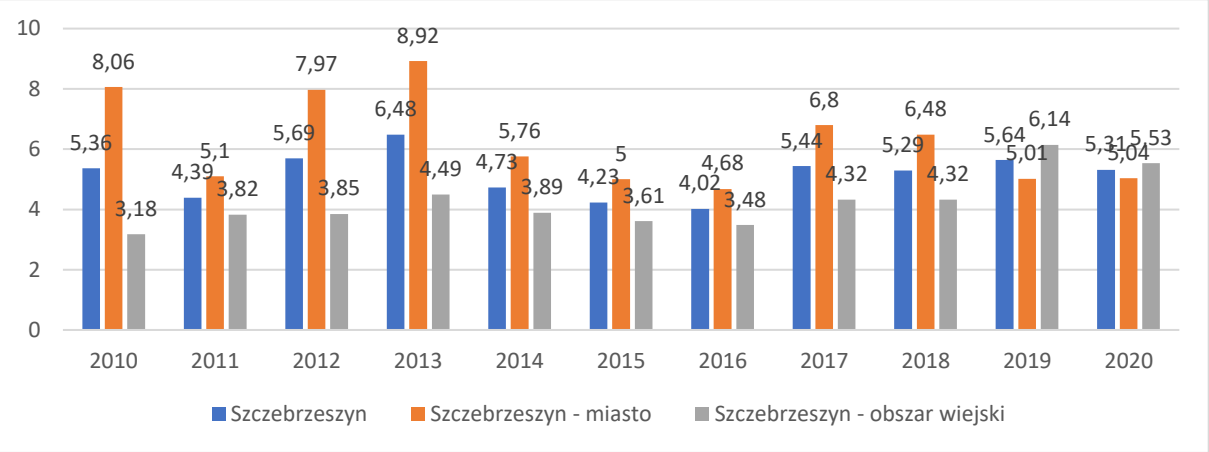

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

Wykres 11. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1 tys. ludności w 2020 roku – porównanie średniej dla województwa, powiatu i gminy.

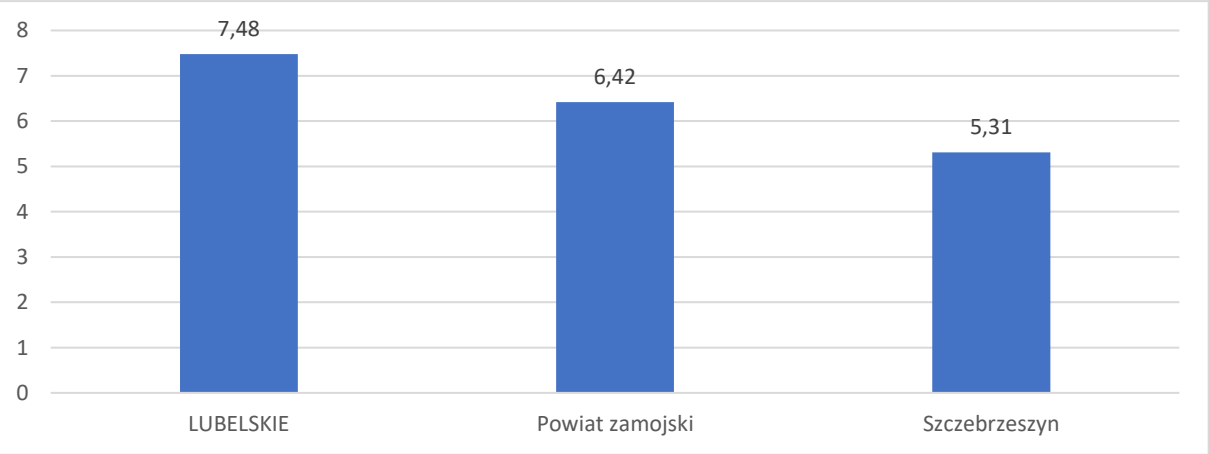

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

Wskaźnik liczby podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2010-2020 cechował trend rosnący. Wskaźnik najniższą wartość osiągnął w 2011 r. (84,4), najwyższy w 2020 r. (106,4). Mimo to, wynik był gorszy w porównaniu z powiatem (117,4) i województwem lubelskim (154,2).

Wykres 12. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Szczebrzeszyn w latach 2010–2020.

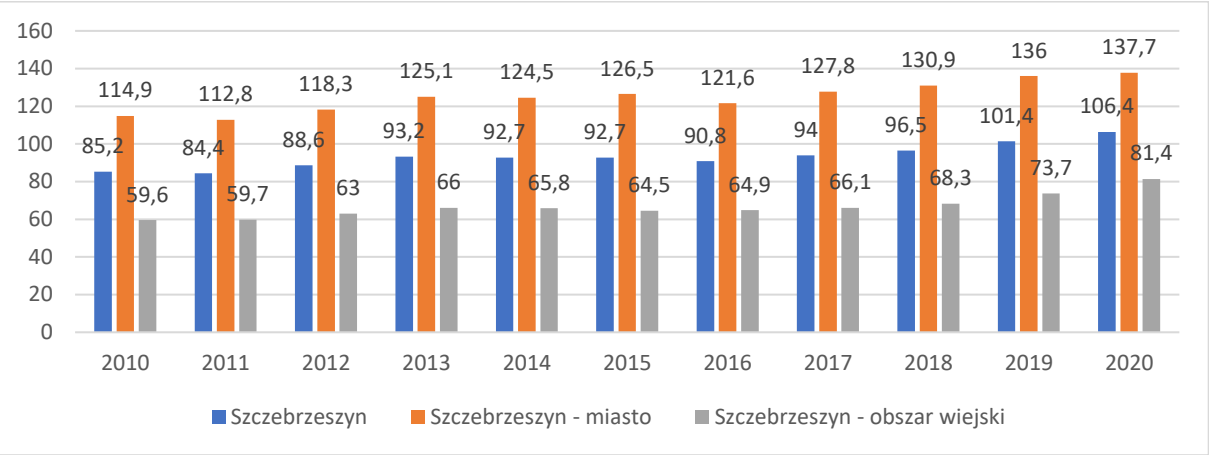

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

Wykres 13. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 roku – porównanie średniej dla województwa, powiatu i gminy.

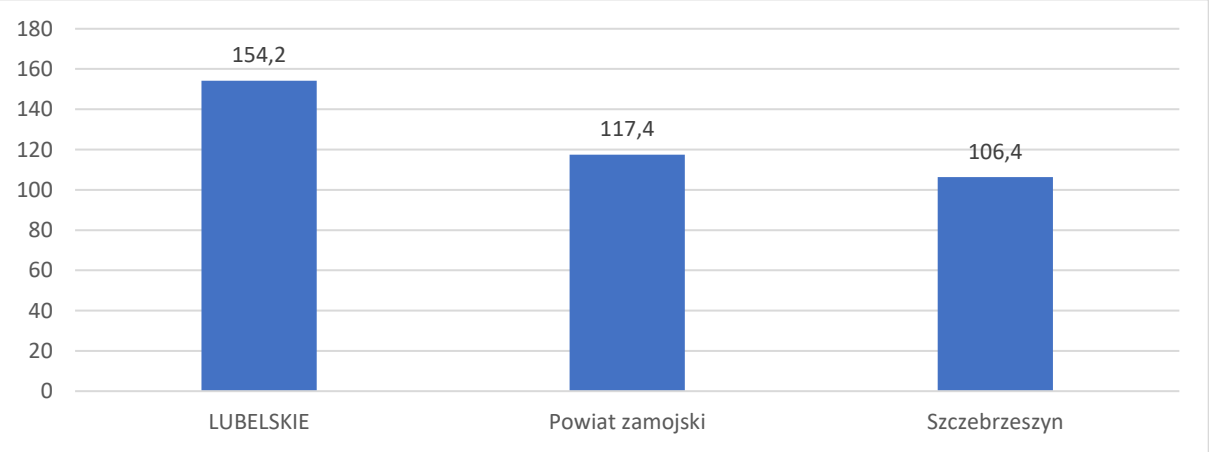

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

3.3. Rynek pracy i bezrobocie

Zgodnie z najnowszą analizą dokonaną przez Urząd Statystyczny w Lublinie w ramach publikacji *„Bezrobocie rejestrowane w województwie lubelskim w I półroczu 2020 r.”* na koniec czerwca 2020 r. w województwie lubelskim zaobserwowano pogorszenie sytuacji na rynku pracy. W ujęciu rocznym zanotowano zwiększenie się ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych oraz wzrost stopy bezrobocia. W porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się również liczba ofert zatrudnienia, którymi dysponowały urzędy pracy. Osoby pozostające bez pracy dłużej niż 1 rok nadal stanowiły znaczącą część bezrobotnych rejestrowanych.

Na koniec czerwca 2020 r. w urzędach pracy województwa lubelskiego zarejestrowanych było 75,7 tys. bezrobotnych, którzy stanowili 7,4% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w Polsce. W porównaniu z czerwcem 2019 r. liczba bezrobotnych zwiększyła się w województwie lubelskim o 11,3%, a w kraju o 17,0%.

Liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi wyniosła w omawianym okresie 40,7 tys. osób (więcej o 10,4% w porównaniu z czerwcem 2019 r.). Spośród wszystkich bezrobotnych zamieszkałych na wsi 52,0% stanowiły kobiety. Udział bezrobotnych zamieszkałych na wsi wyniósł 53,8% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych i był niższy o 0,4 p. proc. w porównaniu z analogicznym okresem 2019 r., natomiast w kraju udział ten wyniósł 45,0%.

W województwie lubelskim do powiatów o najwyższej stopie bezrobocia należały: włodawski (15,1%), hrubieszowski (12,9%) oraz chełmski (12,0%), o najniższej zaś: łukowski (5,0%), biłgorajski (5,5%) i Lublin (5,6%).

Mapa 2. Stopa bezrobocia w czerwcu 2020 r. w powiatach województwa lubelskiego.

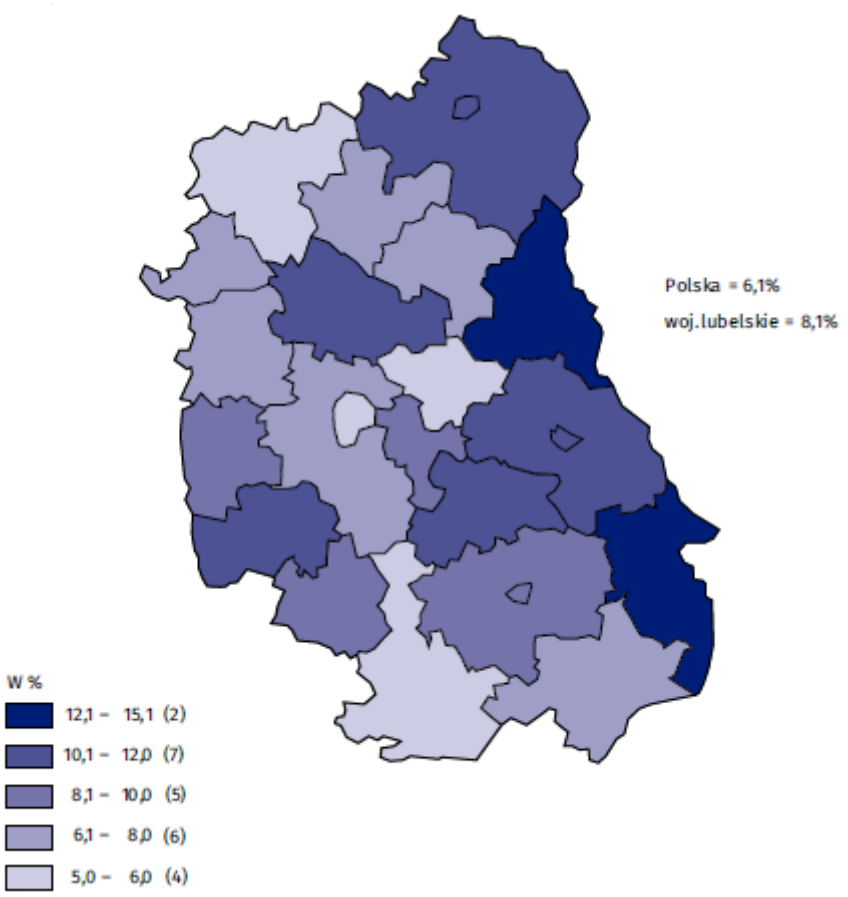

Źródło: Urząd Statystyczny w Lublinie, publikacja „Bezrobocie rejestrowane w województwie lubelskim w I półroczu 2020 r."

Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych na terenie gminy Szczebrzeszyn spada od roku 2013. W 2020 bezrobotnych było 173 mieszkańców gminy. Na przestrzeni 11 lat liczba bezrobotnych spadła o 338 osób (ponad 45%). W 2021 roku na terenie gminy zamieszkiwało 188 bezrobotnych kobiet i 220 mężczyzn. Ponad 28% osób bezrobotnych to osoby do 30 roku życia.

Tabela 12. Liczba osób bezrobotnych na terenie gminy Szczebrzeszyn w latach 2010-2021.

Bezrobotni	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	746	856	831	761	744	601	541	452	389	461	408
kobiety	388	419	400	356	350	300	268	245	211	219	188
mężczyźni	358	437	431	405	394	301	273	207	178	242	220
do 25 roku życia	178	211	184	169	135	91	84	67	49	70	65
do 30 roku życia	0	0	0	0	277	205	183	156	117	145	114
powyżej 50 roku życia	147	187	178	167	176	150	127	101	93	103	89
długotrwale bezrobotni	399	481	486	451	441	365	321	273	226	247	245

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

Sytuację na rynku pracy odzwierciedla udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Należy jednak pamiętać, że jest to tylko jeden ze sposobów podawania wielkości bezrobocia. Stopa bezrobocia obliczona tym sposobem będzie zawsze niższa, bo liczebność ludności w wieku produkcyjnym jest zawsze większa od liczebności *ludności aktywnej ekonomicznie*[2]. W Polsce najczęściej podawaną stopą bezrobocia jest wartość bezrobocia rejestrowanego obliczana na poziomie powiatu, wypada ona przeciętnie ok 1,5% poniżej stopy bezrobocia ustalonej w badaniu BAEL.

Zgodnie z danymi BDL GUS udział procentowy bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie wyniósł w 2020 roku 6,8%. Wyższy wskaźnik bezrobocia został zanotowany wśród kobiet (7%) niż mężczyzn (6,6%). Analiza danych na przestrzeni lat 2011 – 2020 wskazuje na poprawę sytuacji na rynku pracy. W ciągu dekady omawiany wskaźnik zmniejszył się łącznie o 3,3 punktu procentowego. Niemniej jednak wskaźnik odsetka osób bezrobotnych na terenie gminy nadal jest wyższy od średniej dla powiatu zamojskiego (6,5%), województwa lubelskiego (6,1%) i kraju (3,8%). Warto natomiast podkreślić, że wartość wskaźnika opisuje tylko statystykę dotyczącą zarejestrowanych osób bezrobotnych, co oznacza, że może się ona różnić od stanu faktycznego.

Wykres 14. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie w latach 2010–2020

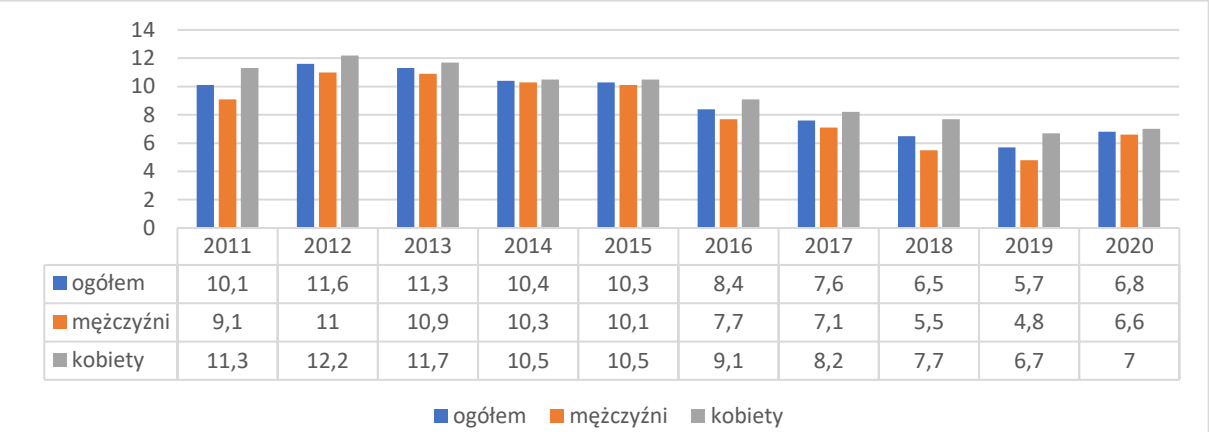

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	10,1	11,6	11,3	10,4	10,3	8,4	7,6	6,5	5,7	6,8
mężczyźni	9,1	11	10,9	10,3	10,1	7,7	7,1	5,5	4,8	6,6
kobiety	11,3	12,2	11,7	10,5	10,5	9,1	8,2	7,7	6,7	7

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

Wykres 15. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2020 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i gminy.

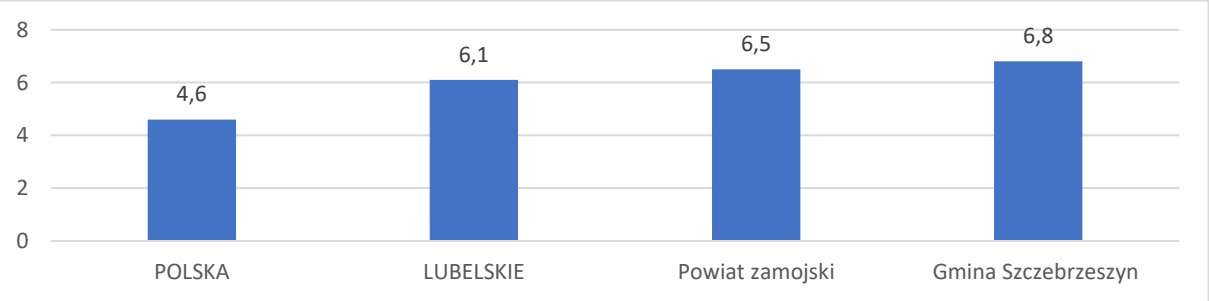

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

[2] *Stopa bezrobocia według definicji Międzynarodowej Organizacji Pracy (w ramach BAEL – Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności, co kwartał na próbie rotacyjnej 20 000 gospodarstw domowych).*

3.4. Atrakcyjność inwestycyjna gminy

Województwo lubelskie odznacza się wyjątkowo korzystnymi warunkami rozwoju przemysłu spożywczego, z uwagi na rolniczy charakter przeważającej części województwa oraz bardzo wysoką specjalizację w uprawach roślin przemysłowych oraz owoców i warzyw.

W 2017 roku opublikowano ostatni raport *„Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów 2017, Województwo Lubelskie*". Został on opracowany przez ekspertów ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. W raporcie posłużono się wskaźnikiem potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej (PAI) oceniającym walory lokalizacyjne regionów. Wskaźniki obliczane były dla jednostek różnych szczebli podziału statystycznego (gminy, powiaty, podregiony, województwa).

Atrakcyjność w poszczególnych sferach określono w skali od A do F, gdzie A oznaczało region najbardziej atrakcyjny inwestycyjnie, a F obszar o najmniejszej atrakcyjności. Województwo lubelskie zostało przedstawione jako region o bardzo niskiej ogólnej atrakcyjności inwestycyjnej, o czym świadczy przyznanie mu klasy D.

Zgodnie ze wspomnianym opracowaniem powiat zamojski otrzymał klasę F (region o najniższej ogólnej atrakcyjności inwestycyjnej) przy ocenie wskaźnika potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej dla gospodarki narodowej, co świadczy o jego dosyć niskim potencjale. Gminie Szczebrzeszyn przydzielono natomiast kategorię E (niska ogólna atrakcyjność).

Mapa 3. Zróżnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej powiatów woj. lubelskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji

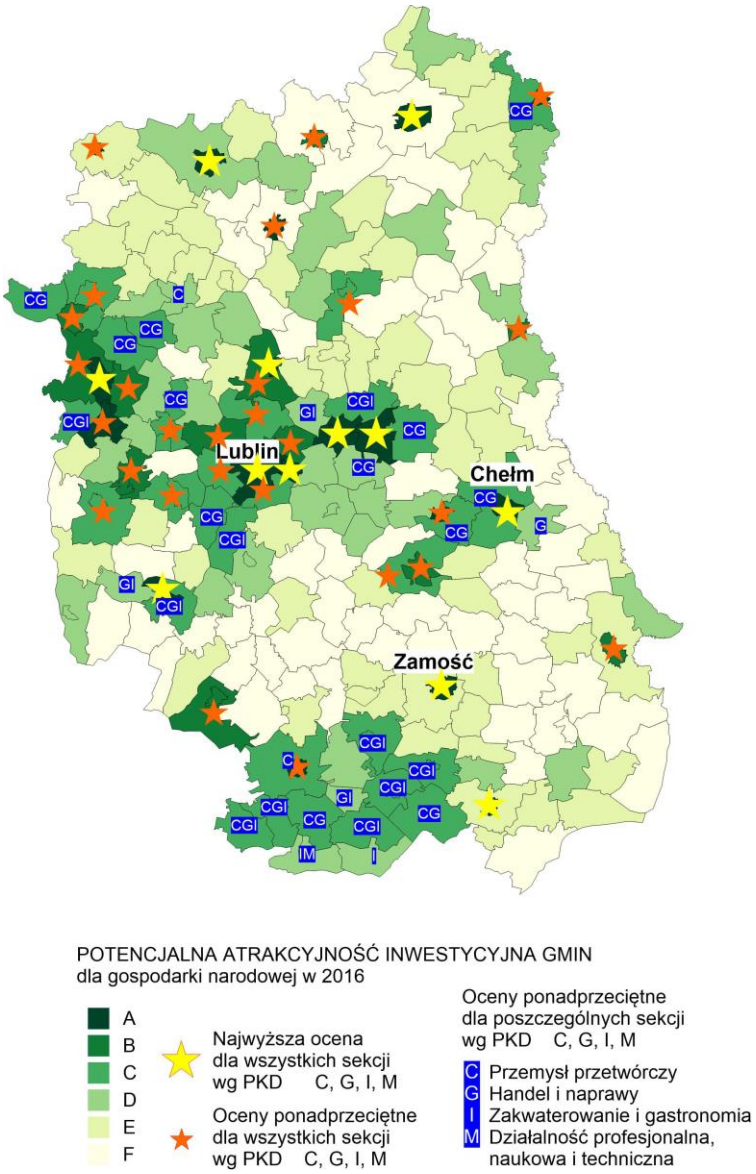

Źródło: Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów 2017", Polska Agencja Inwestycji i Handlu.

Warty podkreślenia jest fakt, iż w posiadaniu samorządu **brak jest** obecnie jakichkolwiek terenów inwestycyjnych. Jest to jeden z czynników hamujących rozwój gminy.

3.5. Podsumowanie [3] Gospodarka i rynek pracy

PODSUMOWANIE 3

GOSPODARKA I RYNEK PRACY

- Gmina ma charakter rolniczy, z drobnymi zakładami przemysłowo-usługowymi.
- Udział użytków rolnych w powierzchni gminy wynosi: 71,07%.
- Struktura branżowa podmiotów zarejestrowanych przedstawia się następująco: handel (121), pozostałe (94), usługi budowlane (79).
- Gospodarstwa rolne z terenu gminy cechuje dobry poziom rozwoju rolnictwa, w tym specjalistycznego oraz wysoki potencjał produkcyjny.
- Spadająca liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych.
- Niski udział procentowy bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.
- Większość mieszkańców gminy aktywna zawodowo.
- Wskaźniki dot. poziomu przedsiębiorczości poniżej średniej dla powiatu i województwa.
- Istnienie zjawiska ukrytego bezrobocia.
- Niska atrakcyjność inwestycyjna powiatu zamojskiego i gminy Szczebrzeszyn.
- Brak terenów inwestycyjnych w posiadaniu Gminy.

4. Środowisko naturalne i infrastruktura

4.1. Walory środowiska naturalnego, przyrodnicze i krajobrazowe

Na formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody składają się parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie gminy znajduje się część obszaru otuliny Roztoczańskiego Parku Narodowego o powierzchni ok. 1500 ha oraz Szczebrzeszyński Park Krajobrazowy o całkowitej powierzchni 2720 ha.

Obszar gminy jest dość zróżnicowany hipsometrycznie – od 202 m n.p.m. w dolinie Wieprza na północy gminy w Bodaczowie (Padół Zamojski) do 334 m n.p.m. na Roztoczu Zachodnim w zachodniej części gminy.

Roztoczański Park Narodowy został utworzony w maju 1974 r., natomiast otaczający go obszar tzw. „otulina" zatwierdzona została w październiku 1981 r. Część terenu otuliny (ok. 3 650 ha) położona jest w obrębie gminy Szczebrzeszyn. Zadaniem jej jest pełnienie roli ochronnej przed niekorzystnymi czynnikami zewnętrznymi oraz funkcji tzw. „przedsionka" Parku. Lasy otuliny, mimo że znajdują się poza granicami Parku, są wartościowe ze względu na zachowanie półnaturalnego charakteru i występujących tam urozmaiconych zespołów leśnych.

Terenem cennym pod względem walorów przyrodniczych jest „**Szczebrzeszyński Park Krajobrazowy**". Został utworzony z Rozporządzenia Wojewody Zamojskiego z dn. 22 I 1991 r. w sprawie wprowadzenia ochrony walorów wypoczynkowych i krajobrazowych. Objął swym zasięgiem obszar 20 209 ha, a umiejscowiony został w obrębie następujących gmin: Frampol, Sułów, Szczebrzeszyn (około 4.310 ha, co stanowi ok. 35% obszaru gminy), Tereszpol, Radecznica oraz Zwierzyniec.

Szczebrzeszyński Park Krajobrazowy leży prawie w całości we wschodniej części Roztocza Zachodniego, zwanego też lessowym, przez które przełamują się dwie dość szerokie bruzdy, przebiegające południkowo, zwane padołami. Jest to obszar o niezwykle pięknej rzeźbie wąwozów lessowych, w których występują strome zbocza dochodzące często do kilkunastu metrów wysokości, a dna - od kilkudziesięciu centymetrów do 20 m szerokości. Strome ściany wąwozów porastają drzewa liściaste, nadające im szczególny urok. Centrum tej części Roztocza jest zupełnie bezwodne, wszystkie wąwozy są suche, natomiast otaczające doliny są wilgotne. Na szczególną uwagę zasługuje „Bagno Tałandy", które daje początek Gorajcowi. Najbardziej cennym obszarem pod względem botanicznym jest natomiast **las „Cetnar"** koło Kawęczynka. Jest to jeden z większych zwartych kompleksów leśnych na obrzeżach Parku. Rośnie tu buczyna karpacka, jodła i niewielka ilość grabu, osiki i klony. W tym kompleksie projektuje się utworzenie rezerwatu „Las Cetnar". Na południowych niezalesionych stokach wzniesień i wąwozów, w okolicach Zakłodzia, rosną murawy kserotermiczne z zespołami szałwi i rutewki. Mniejsze płaty występują na południowy zachód od Szczebrzeszyna w tzw. „Piekiełku", które jest najbardziej charakterystyczną częścią Roztocza lessowego.

Mapa 4. Obszary chronione na terenie gminy Szczebrzeszyn.

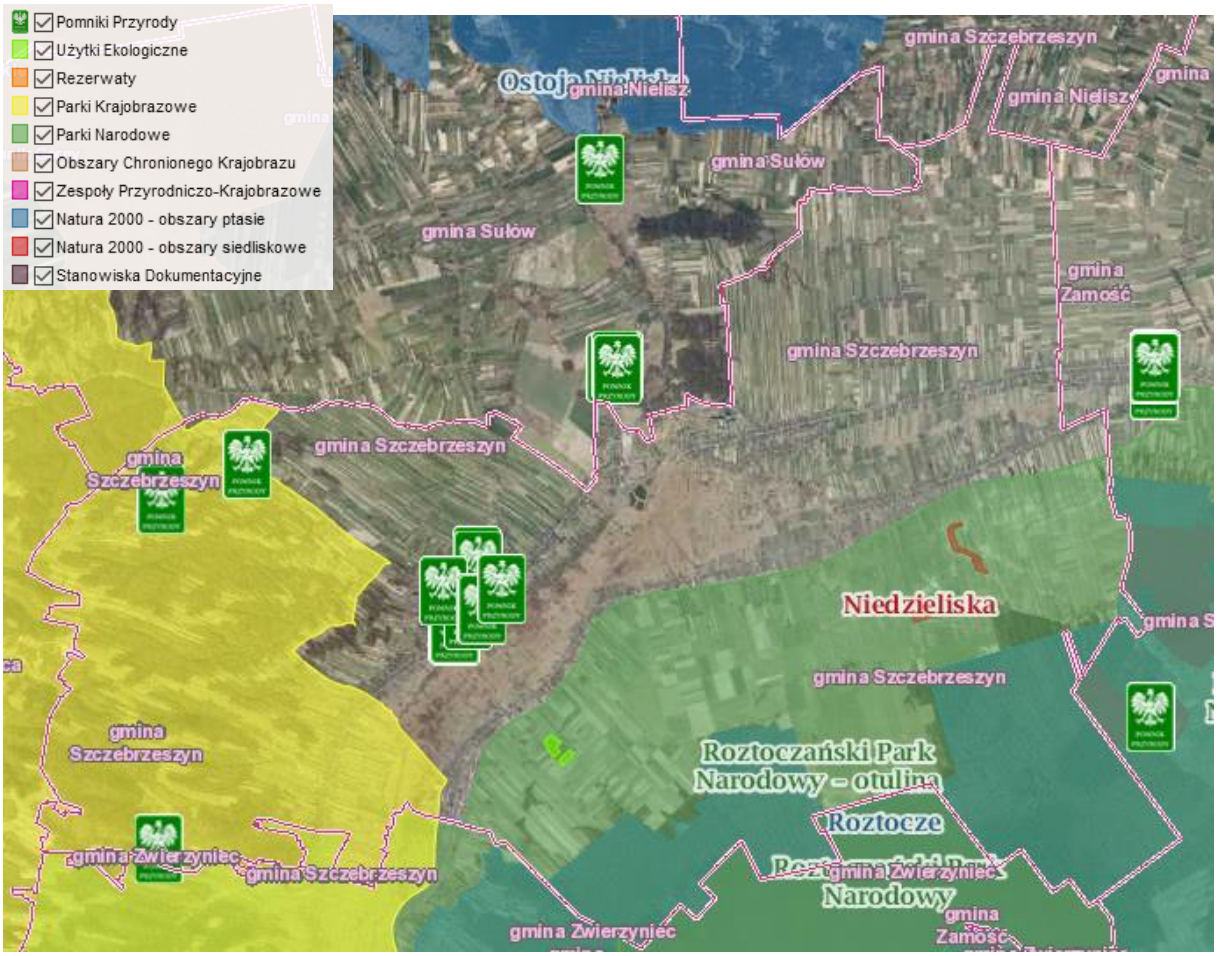

Źródło: http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/

Tabela 13. Wykaz obszarów chronionych na podstawie Centralnego Rejestru Form Przyrody.

Lp.	Kod	Forma ochrony	Nazwa	Data utworzenia
1	PL.ZIPOP.1393.PK.51	park krajobrazowy	Szczebrzeszyński Park Krajobrazowy	1991-03-02
2	PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH060017.H	obszar natura 2000	Roztocze Środkowe	2008-02-05
3	PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH060044.H	obszar natura 2000	Niedzieliska	2009-03-06
4	PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH060092.H	obszar natura 2000	Niedzieliski Las	2011-03-01
5	PL.ZIPOP.1393.N2K.PLB060012.B	obszar natura 2000	Roztocze	2007-10-13
6	PL.ZIPOP.1393.PP.0620133.1595	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	1987-03-24
7	PL.ZIPOP.1393.PP.0620133.1596	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	1987-03-24

Lp.	Kod	Forma ochrony	Nazwa	Data utworzenia
8	PL.ZIPOP.1393.PP.0620133.1597	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	1987-03-24
9	PL.ZIPOP.1393.PP.0620133.1598	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	2009-09-16
10	PL.ZIPOP.1393.PP.0620133.1599	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	1988-12-02
11	PL.ZIPOP.1393.PP.0620133.1600	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	1996-10-28
12	PL.ZIPOP.1393.PP.0620133.1601	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	1992-07-20
13	PL.ZIPOP.1393.PP.0620133.1602	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	1991-01-22
14	PL.ZIPOP.1393.PP.0620133.1605	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	1991-01-22
15	PL.ZIPOP.1393.UE.0620133.139	użytek ekologiczny		1993-09-16

Źródło: http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf

Rysunek 1. Wąwóz lessowy w lesie Cetnar w Szczebrzeszyńskim Parku Krajobrazowym.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Szczebrzeszy%C5%84ski_Park_Krajobrazowy

Do obszarów Natura 2000 znajdujących się na terenie Gminy Szczebrzeszyn zaliczają się:

1. **Roztocze Środkowe**

   PLH060017

   Dyrektywa siedliskowa

   Długość geograficzna: 22.9633

   Szerokość geograficzna: 50.5965

   Powierzchnia [ha]: 8472.8

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Roztoczański Park Narodowy zlokalizowany jest w województwie lubelskim, na terenie gmin: Zwierzyniec, Józefów, Tereszpol, Adamów, Szczebrzeszyn, Krasnobród i Zamość, zajmuje powierzchnię 8481,76 ha. Otulina obejmuje 38095,87 ha i graniczy bezpośrednio z trzema parkami krajobrazowymi: Krasnobrodzkim, Puszczy Solskiej i Szczebrzeszyńskim. W powiązaniu Parku z obszarami Natura 2000, RPN pokrywa się z obszarem PLH060017 Roztocze Środkowe oraz stanowi rdzeń obszaru PLB060012 Roztocze, znajdując się w całości w granicach ostoi ptaków o randze europejskiej Roztocze (IBA PL111). W Roztoczańskim Parku Narodowym dominują lasy, zajmujące około 8081 ha (95%). Resztę stanowią nieleśne ekosystemy lądowe (łąki, pastwiska oraz murawy) (197 ha), ekosystemy wodne (52 ha) oraz tereny zajęte przez śródleśne osady (13 ha) i infrastrukturę komunikacyjną (0,2 ha). W kontekście kategorii ochrony obszarowej, funkcjonują trzy jej rodzaje: ścisła (1029,22 ha), czynna (7240,22 ha) i krajobrazowa (212,32 ha). W drzewostanach Parku wyróżniono 21 zespołów oraz 2 zbiorowiska roślinności leśnej (niektóre w bardzo małych płatach). W przeważającej części są to zbiorowiska naturalne. Wśród nich dominuje żyzna buczyna karpacka zajmująca (19,5%), grąd subkontynentalny (7,2%), wyżynny bór jodłowy (12,2%) oraz suboceaniczny bór świeży (13,5%). Ze względu na dawne gospodarcze wykorzystywanie lasów Parku, występują tu również zbiorowiska zastępcze, głównie z klas: Querco-Fagetea (22,1%) i Vaccinio-Piceetea (12,3%). Sieć wód powierzchniowych stanowi 0,63% ogólnej powierzchni RPN. Obszar Parku odwadniany jest przez rzekę Wieprz (o naturalnym korycie i doliną z ekstensywnie użytkowanymi łąkami oraz starorzeczami) oraz śródleśne strumienie o naturalnym charakterze: Świerszcz, Szum i Krupiec. Ich uzupełnieniem są okresowe strugi w wąwozach i debrach. Wody stojące stanowią głównie: rozlewiska powstałe wskutek bytowania bobra europejskiego, liczne niewielkie zastoiska wodne w bezodpływowych zagłębieniach oraz bory bagienne, torfowiska wysokie i przejściowe. Zbiornikami o antropogenicznej genezie są stawy usytuowane w dolinie Świerszcza: Staw Florianiecki, Czarny Staw oraz Stawy Echo. Nieleśne ekosystemy lądowe to głównie łąki, pastwiska i murawy zlokalizowane w dolinie rzeki Wieprz oraz w śródleśnych enklawach Parku: koło Florianki, Zwierzyńca i Kosobud.Grzyby i spokrewnione z nimi śluzowce liczą ponad 1000 gatunków, z których większość gatunków związana jest z butwiejącym drewnem i charakteryzuje się mikroskopijnymi rozmiarami. Świat roślin liczy ponad 1430 gatunków, wśród których rośliny naczyniowe stanowią ok. 930 gat., mszaki ok. 200 gat. i sinice ponad 200 gat. Fauna RPN liczy około 3640 gatunków: 3300 bezkręgowców i ponad 340 kręgowców.

Jakość i znaczenie:

W obszarze udokumentowano występowanie: 11 typów siedlisk przyrodniczych z Zał. Dyrektywy Siedliskowej zajmujących ponad 40% obszaru, 4 gatunki roślin i 33 gatunki zwierząt z Zał. II Dyrektywy Siedliskowej oraz ponad 67 gatunków ptaków z Zał. I Dyrektywy Ptasiej. Obszar ważny dla zachowania bioróżnorodności w skali ponadregionalnej, zwłaszcza jako ostoja roślinna (stanowiska mszaków) oraz refugium faunistyczne (doskonała reprezentacja chrząszczy saproksylicznych oraz populacji traszki grzebieniastej oraz ssaków - nietoperzy, wilka i rysia). 91IO Ciepłolubne dąbrowy (Quercetalia pubescenti petraeae) - wcześniej, w wyniku błędu naukowego, wykazywane jako przedmiot ochrony. W 2020 r. Komisja Europejska zaakceptowała usunięcie siedliska z listy przedmiotów ochrony.5339 różanka – wcześniej, w wyniku błędu naukowego, wykazywana jako przedmiot ochrony. W 2020 r. Komisja Europejska zaakceptowała usunięcie siedliska z listy przedmiotów ochrony.[3]

[3] *NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH- OBSZAR PLH060017*

2. **Niedzieliska**

PLH060044

Dyrektywa siedliskowa

Długość geograficzna: 23.0731

Szerokość geograficzna: 50.6921

Powierzchnia [ha]: 17.86

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Ostoja położona jest na Roztoczu środkowym na 2 wzgórzach kredowych o ekspozycji południowo - zachodniej i północno - zachodniej. Na wychodniach kredowych wykształciły się zarośla i murawy kserotermiczne z Brachypodium pinatum, zubożałe Inuletum ensifolia, zespół Thalictro - Salvietum pratensis oraz zarośla jałowca.

Na ugorach inicjalne postaci muraw w przyszłości mające szanse stać się bogatszymi (trwa obecnie w sąsiedztwie muraw powolne wkraczanie gatunków kserotermicznych).

Jakość i znaczenie:

Murawa i zarośla kserotermiczne z jednym z najliczniejszych stanowisko obuwika pospolitego Cyprypedium calceolius na Lubelszczyźnie i w Polsce. Obszar występowania licznych gatunków z PCzL Roślin (Adonis aestivalis, Adonis vernalis, Prunus fruticosa).[4]

3. **Niedzieliski Las**

PLH060092

Dyrektywa siedliskowa

Długość geograficzna: 23.1301

Szerokość geograficzna: 50.6915

Powierzchnia [ha]: 267.24

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Obszar znajduje się w strefie krawędziowej Roztocza, nieopodal Zamościa - na południowy zachód od tego miasta. Składa się z dwóch części (kompleksów leśnych) i zajmuje powierzchnię 267,24ha. Pierwsza z nich - uroczysko Las Serwitut, znajduje się na wzniesieniu kredowym otoczony polami i ugorami, drugi zaś kompleks stanowi cześć zwartego kompleksu leśnego, mającego łączność z Roztoczańskim Parkiem Narodowym – ostoją sieci Natura 2000 Roztocze środkowe. Pola otaczające obszar, mają charakter rozległych monokultur użytkowanych intensywnie. W pobliżu ostoi, zlokalizowane są zatwierdzone obszary sieci Natura 2000: Kąty (ochrona muraw kserotermicznych) oraz Hubale (ochrona susła perełkowanego).

Jakość i znaczenie:

Przedmiotem ochrony są grądy, w znacznym stopniu przekształcone, wskutek domieszki sosny, lecz z bardzo bogatym i charakterystycznym runem, typowym dla grądów subkontynentalnych odmiany wołyńskiej. W skład runa wchodzą dwa gatunki roślin kluczowe dla ostoi - dzwonecznik wonny i obuwik pospolity - oba z Zał. II Dyrektywy Siedliskowej. Towarzyszą im: buławniki, kruszczyki, podkolany, gnieśnik, listera jajowata, miodownik meilsowaty, mieczyk

[4] *NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH- OBSZAR PLH060044*

dachówkowaty oraz - botaniczny rarytas - ciemiężyca czarna, której populacja jest tu jedną z największych w Polsce. Z uwagi na walory florystyczne oraz możliwość renaturalizacji siedliska – konieczne jest włączenie obszaru w poczet ostoi Natura 2000 i opracowanie stosownego planu zadań ochronnych celem wdrożenia ochrony czynnej. Ostoja jest również częścią ostoi wilka (centrum terytorium watahy zlokalizowane jest w przylegającym do obszaru Roztoczańskim Parku Narodowym). Pojawia się tam również ryś.[5]

4. **Roztocze**

PLB060012

Dyrektywa siedliskowa

Długość geograficzna: 23.2509

Szerokość geograficzna: 50.4524

Powierzchnia [ha]: 103503.34

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Rozległy obszar obejmujący Lasy Zwierzyniecko-Kosobudzkie oraz całe Roztocze środkowe i Południowe. Roztocze to pas łagodnych wzniesień ciągnących się z północnego-zachodu na południowy wschód. Około 70% powierzchni stanowią lasy, między którymi występują wąskie pasy pól uprawnych oraz wsie i niewielkie miasta. Znaczna część lasów ma charakter zbliżony do naturalnego. Dominują bory sosnowe, ale też spory udział mają mieszane bory jodłowe i buczyna karpacka. Sieć wód powierzchniowych jest dość uboga. Główną rzeką jest Wieprz. Ponadto z południowych stoków Roztocza spływają w kierunku Kotliny Sandomierskiej Tanew, Sopot i Szum. W dolinach Wieprza, Sołokiji i Topornicy znajdują się stawy rybne.

Jakość i znaczenie:

W ostoi występuje co najmniej 40 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 15 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C6) następujących gatunków ptaków: dzięcioł białogrzbiety (PCK), dzięcioł zielonosiwy, puchacz (PCK), puszczyk uralski (PCK), trzmielojad; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występuje bocian biały i orlik krzykliwy (PCK), a także przepiórka (c. 1% populacji krajowej). Stawy Tarnawatka są ważnym w regionie miejscem lęgowym śmieszki (ok. 1000par) oraz miejscem żerowania w czasie migracji dla krzyżówki (ok 8000 osobników).[6]

4.2. Infrastruktura wodno-ściekowa

Łączna długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 107 km, ilość przyłączy: 3 334 szt.

W sieć wodociągową wyposażone są miejscowości: Bodaczów, Brody Duże, Brody Małe, Kawęczyn, Kawęczynek, Kąty Drugie, Kąty Pierwsze, Niedzieliska, Niedzieliska Kolonia, Wielącza, Wielącza Kolonia, Wielącza Poduchowna, Szczebrzeszyn

Miejscowości nieposiadające wodociągu to: Lipowiec Kolonia

Łączna długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 34,9 km, ilość przyłączy: 811 szt.

[5] *NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH- OBSZAR PLH060092*

[6] *NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH- OBSZAR PLH060092*

W sieć kanalizacyjną wyposażona jest miejscowość Szczebrzeszyn.

Miejscowości nie posiadające kanalizacji to: Brody Duże, Brody Małe, Bodaczów, Kawęczyn, Kawęczynek, Kąty Drugie, Kąty Pierwsze, Niedzieliska, Niedzieliska Kolonia, Wielącza, Wielącza Kolonia, Wielącza Poduchowna

Tabela 14. Ujęcia wody na terenie gminy Szczebrzeszyn

Lp.	Nazwa ujęcia	Szczegółowe informacje
1	Ujęcie wody Szczebrzeszyn	- Działki, na których zlokalizowane jest ujęcie oznaczone są numerami geodezyjnymi: 3085 obręb Przedmieście Błonie o powierzchni 1,2694 ha oraz 1710/2 obręb Przedmieście Błonie o powierzchni 0,0597 ha. - Teren ujęcia jest obsiany trawą obsadzony drzewkami i ogrodzony siatką. Brama wjazdowa oraz furtka zamknięte są na kłódki. Na ogrodzeniu znajduje się tablica: Zakład Gospodarki Komunalnej w Szczebrzeszynie Sp. z o.o.. - Na terenie ujęcia znajdują się: studnia wiercona – podstawowa studnia wiercona - awaryjna, dwa zbiorniki wyrównawcze żelbetowe, osadnik bezodpływowy o pojemności 20 m3. - Współrzędne geograficzne miejsca poboru wody: S1 - 50˚41’38” N, δ 22˚57’44” E; S2 - 50˚41’39” N, δ 22˚57’28” E - Ujęcie wody w Szczebrzeszynie składa się z dwóch studni wierconych, oddalonych od siebie o około 280 m. Po wykonaniu studni zatwierdzone zostały łączne zasoby ujęcia w wysokości 168 m3/h przy depresji 8,30 m (decyzja Wojewody Zamojskiego z dnia 14 lipca 1982 roku znak: OS. 8530/28/82). - Wodociąg korzysta głównie ze studni Nr 2 - podstawowej, a studnia awaryjna Nr 1 używana jest sporadycznie.
2	Ujęcie wody Kawęczynek	- działka, na której zlokalizowane jest ujęcie, oznaczona jest numerem geodezyjnym: 1072/3, jednostka ewidencyjna: Szczebrzeszyn - obszar wiejski, obręb: Kawęczynek. Zajmuje powierzchnię 7 arów. Współrzędne geograficzne miejsca poboru wody: Studnia S: λ = 50˚39’54” N, δ = 22˚54’37” E - Teren ujęcia jest ogrodzony siatką metalową, przymocowaną do słupków. Brama wjazdowa wykonana jest z przęseł metalowych. Wjazd i furtka zamykane są na kłódkę. Na budynku hydroforni umieszczona jest tablica informacyjna: „Hydrofornia w Kawęczynku". - Ujęcie wody we wsi Kawęczynek składa się z jednej studni wierconej. Po wykonaniu studni zatwierdzone zostały łączne zasoby ujęcia w wysokości 54,0 m3/h przy depresji 2,5 m
3	Ujęcie wody Szperówka	- działki na których zlokalizowane jest ujęcie, oznaczone są numerami geodezyjnymi: 133/2 obręb Przedmieście Szperówka i

		zajmuje powierzchnię 0,11 ha oraz 1027/2 obręb Przedmieście Szperówka i zajmuje powierzchnię 0,0313 ha. - Teren ujęcia jest obsiany trawą i ogrodzony siatką. Współrzędne geograficzne miejsca poboru wody: Studnia St2 na działce 1027/2 - 50˚42'42" N, δ 22˚54'20" E - W skład wodociągu wchodzą następujące urządzenia: studnia wiercona – podstawowa St 2 (znajduje się na działce nr geod. 1710/2), zbiornik wyrównawczy, hydrofornia, sieć wodociągowa. - Ujęcie wody w Szperówce składa się z obecnie eksploatowanej studni wierconej St2 oddalonej od zbiornika wyrównawczego i hydroforni o około 1800 m. Istniejący od roku 1968 wodociąg wiejski pracował początkowo w oparciu o studnię St 1 zlokalizowaną na terenie działki nr geod. 133/2. Studnia ta charakteryzuje się niewielką wydajnością wynoszącą 1 m3/h przy depresji S=18m. - Zasoby tej studni zatwierdzone zostały decyzją Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Lublinie - Wydział Geodezji z dnia 12 lutego 1968 r. znak GL.II-423-4/68. - W roku 1975 wykonano na terenie Szkoły Podstawowej (działka nr geod. 1027/2) - drugą studnię St2 o wydajności 35 m3/h przy depresji S=3,5m. Zasoby studni zatwierdzone zostały decyzją Wojewody Zamojskiego z dnia 1 luty 1977 roku znak: GT-V-8530/12/76/77. - W chwili obecnej wodociąg korzysta tylko ze studni St2

Obecny stan infrastruktury wodno-ściekowej jest oceniany jako dobry

Oczyszczalnie ścieków znajdujące się na terenie Gminy Szczebrzeszyn znajdują się w:

- ✓ Szczebrzeszynie (oczyszczalnia o przepustowości – 800 m3/d)
- ✓ Bodaczów

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę szamb i zagrodowych oczyszczalni ścieków na terenie miejscowości gminnych.

Tabela 15. Szamba i zagrodowe oczyszczalnie ścieków na terenie Gminy (wg. stanu na koniec 2021 r.)

Sołectwo	Liczba przyłączy wodnych [szt.]	Szamba [szt.]	Zagrodowe oczyszczalnie ścieków [szt.]
Bodaczów	482	388	0
Brody Duże	160	107	0
Brody Małe	183	145	0
Kawęczyn	136	105	0
Kawęczynek	38	20	0
Kąty Drugie	52	7	0
Kąty Pierwsze	59	41	1
Lipowiec Kolonia	0	2	0
Niedzieliska	241	174	0
Niedzieliska Kolonia	64	22	0
Wielącza	176	141	1
Wielącza Kolonia	138	91	0
Wielącza Poduchowna	53	40	0
Klemensów	127	0	0
Przedmieście Błonie	137	30	4
Przedmieście Szperówka	89	52	0
Przedmieście Zamojskie	257	78	1
Szczebrzeszyn	942	54	0
Gmina	**3334**	**1497**	**7**

Źródło: Urząd Miejski w Szczebrzeszynie.

4.3. Infrastruktura zagospodarowywania odpadów

Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi stanowi istotny czynnik wpływający na stan środowiska naturalnego. Do głównych zadań systemu gospodarki odpadami należy zaliczyć:

- edukację ekologiczną społeczeństwa,
- uporządkowanie gospodarki odpadami w gminie, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów, wdrożenie procesów odzysku i unieszkodliwiania odpadów w ramach przewidywanych do osiągnięcia celów krótko i długookresowych,
- osiągnięcie wymaganych prawem poziomów odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt. 9 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2021 r. poz. 888)- podmiotem zajmującym się odbiorem odpadów komunalnych (zmieszanych i segregowanych) na terenie Miasta i Gminy Szczebrzeszyn jest Zakład Gospodarki Komunalnej w Szczebrzeszynie Sp. z o. o., (ul. Gorajska 51, 22-460 Szczebrzeszyn, tel./fax. (84) 6821167). Odpady komunalne odbierane od właścicieli nieruchomości z terenu Miasta i Gminy Szczebrzeszyn, przekazywane są do Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Dębowcu, Dębowiec 165, 22-420 Skierbieszów, oraz do Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Korczowie- PGK w Biłgoraju Sp. z o. o. ul. Łąkowa 13, 23-400 Biłgoraj, gdzie poddawane są mechaniczno- biologicznemu przetwarzaniu odpadów.

Na terenie Gminy Szczebrzeszyn funkcjonuje również Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, zwany dalej PSZOK. Jest on zlokalizowany pod adresem: ul. Nadrzeczna 220, 22-460 Szczebrzeszyn oraz czynny w dniach poniedziałek-sobota, od 8.00 do 18.00. Z nieruchomości zamieszkałych do PSZOK przyjmowane są następujące rodzaje odpadów komunalnych:

- bioodpady, materiały biodegradowalne,
- papier i tektura, opakowania kartonowe,
- zużyte baterie i akumulatory,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- meble i inne odpady wielkogabarytowe,
- zużyte opony,
- odpady budowlane i rozbiórkowe,
- szkło, opakowania ze szkła,
- metale (w tym opakowaniowe),
- tworzywa sztuczne i butelki PET,
- chemikalia (oleje, tłuszcze, farby, detergenty, kleje, lepiszcza i żywice),
- przeterminowane leki,
- opakowania wielomateriałowe,
- popiół i żużel,
- opakowania z drewna,
- lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć, w tym termometry,

- ✓ urządzenia zawierające freon,
- ✓ gruz betonowy, ceglany,
- ✓ ziemia.

W 2020 roku z terenu gminy Szczebrzeszyn, zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, zebrano łącznie ponad 2 824 t odpadów. Z tego aż 2 521 t wygenerowały gospodarstwa domowe. Jedynie 302 tony odpadów pochodziło z innych źródeł, takich jak: usługi komunalne, handel, mały biznes, biura i instytucje. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów stanowiły 100%.

Tabela 16. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku

Wskaźnik [jednostka miary]	2017	2018	2019	2020
ogółem [t]	1997,78	2466,04	3538,46	2824,47
z gospodarstw domowych [t]	1704,04	2179,93	3132,8	2521,65
z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji) [t]	293,74	286,11	405,66	302,82
odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów [%]	1997,78	2466,04	3538,46	2824,47

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

4.4. Infrastruktura energetyczno-oświetleniowa i gazowa

Na podstawie ustawy Prawo energetyczne (art. 18 ust. 1) do zadań własnych gminy w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną należy między innymi planowanie oświetlenia miejsc publicznych i dróg, znajdujących się na terenie gminy oraz finansowanie oświetlenia ulic, placów i dróg publicznych, znajdujących się na jej terenie.

Tabela 17. Wykaz punktów oświetlenia ulicznego w rozbiciu na miejscowości.

Lp.	Miejscowości	Liczba punków oświetlenia ulicznego	W tym stanowiących własność gminy
1.	Bodaczów	114	43
2.	Brody Duże	76	23
3.	Brody Małe	66	0
4.	Kawęczyn	15	0
5.	Kawęczynek	21	9
6.	Kąty Drugie	18	18
7.	Kąty Pierwsze	15	8
8.	Lipowiec Kolonia	8	8
9.	Niedzieliska	37	0
10.	Niedzieliska Kolonia	28	8
11.	Wielącza	39	0
12.	Wielącza Kolonia	44	44
13.	Wielącza Poduchowna	39	30

14.	Szczebrzeszyn-Klemensów	128	0
15.	Szczebrzeszyn	557	417
Razem		1 205	599

Na terenie gminy Szczebrzeszyn przebiegają sieci elektroenergetyczne wysokiego (21,48 km) średniego (124,309 km) i niskiego napięcia (145,720 km). W zdecydowanej większości są to linie napowietrzne. Na terenie gminy znajduje się Główny Punkt Zasilający (lokalizacja Brody Małe) napięcia 110 kV

Na terenie gminy działa 1 farma fotowoltaiczna, o mocy 3 MW.

4.5. Stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Gmina Szczebrzeszyn w latach 2013-2014 zrealizowała projekt EKO Szczebrzeszyn ciepło w promieniach słońca, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013, Oś Priorytetowa VI: Środowisko i czysta energia, Działanie 6.2 Energia Przyjazna środowisku. W ramach zakresu projektu zostało wykonanych 613 instalacji kolektorów solarnych do podgrzewania CWU i zostało nim objętych 613 gospodarstw domowych oraz 2584 osób, co stanowiło odpowiednio 18,1% i 21,8% ogólnej liczby gospodarstw i mieszkańców gminy Szczebrzeszyn. Celem projektu EKO Szczebrzeszyn ciepło w promieniach słońca była poprawa czystości powietrza na terenie gminy Szczebrzeszyn poprzez wykorzystanie i promocję odnawialnych źródeł energii jako alternatywnego źródła wytwarzania ciepła. Cel ten został zrealizowany dzięki zakupowi i instalacji solarnych systemów grzewczych wody użytkowej.

Celem bezpośrednim projektu było:

- ✓ upowszechnienie technologii wytwarzania czystej energii wśród mieszkańców poprzez powszechny montaż odnawialnych źródeł energii na terenie gminy Szczebrzeszyn,
- ✓ redukcja zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego poprzez zmniejszenie emisji związków szkodliwych dzięki zwiększeniu udziału energii ze źródeł odnawialnych,
- ✓ zmniejszenie obciążeń finansowych społeczności lokalnej wynikających z opłat za energię dzięki utworzeniu indywidualnych instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii.

Realizacja projektu pozwoliła na osiągnięcie celów szczegółowych:

- ✓ redukcja emisji szkodliwych substancji do atmosfery dzięki kolektorów słonecznym,
- ✓ oszczędności finansowe dla mieszkańców oraz Gminy,
- ✓ dywersyfikację źródeł wytwarzania energii,
- ✓ poprawę konkurencyjności cenowej lokalnych gospodarstw agroturystycznych,
- ✓ zwiększenie udziału energii cieplnej produkowanej z odnawialnych źródeł,
- ✓ promocję ekologicznych gospodarstw domowych,
- ✓ promocję odnawialnych źródeł energii,
- ✓ poprawę warunków turystycznych Gminy,
- ✓ promocję gminy jako ekologicznej, świadomej problemów wynikających z zanieczyszczeń, otwartej na nowoczesne i innowacyjne produkty,
- ✓ poprawę jakości środowiska naturalnego,

- ✓ upowszechnienie wiedzy nt. technologii wytwarzania czystej energii wśród mieszkańców,
- ✓ przekonanie mieszkańców do korzystania z energii odnawialnej jako doskonałej alternatywy dla źródeł konwencjonalnych,
- ✓ minimalizację kosztów paliw i nośników energetycznych oraz opłat za usługi energetyczne,
- ✓ wzrost bezpieczeństwa energetycznego gminy,
- ✓ podniesienie poziomu życia mieszkańców,
- ✓ eliminację emisji zanieczyszczeń z tytułu pozyskiwania ciepłej wody użytkowej w sytuacji gdy jedynym źródłem będą kolektory słoneczne.

Ponadto Gmina Szczebrzeszyn zrealizowała dwa projekty z zakresu termomodernizacji: *„Termomodernizacja obiektów szkolno-wychowawczych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii ul. Ogrodowa 16 w Szczebrzeszynie*" oraz „Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Bodaczowie" w ramach, których zostały poddane termomodernizacji budynki użyteczności publicznej będące w posiadaniu gminy Szczebrzeszyn. Celami głównymi projektów była poprawa jakości środowiska naturalnego w gminie Szczebrzeszyn poprzez kompleksową termomodernizację budynków użyteczności. Realizacja ww. celu możliwa była poprzez osiągnięcie celów szczegółowych, tj. zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło, wykorzystanie energii z OZE oraz obniżenie kosztów oświetlenia. W ramach projektów zostały wykonane roboty termomodernizacyjne: ocieplenie ścian zewnętrznych budynków wraz ze ścianami fundamentowymi styropianem, ocieplenie stropodachu wentylowanego i stropodachu niewentylowanego, wymiana częściowa stolarki okiennej i drzwiowej o zwiększonych parametrach izolacyjnych, wymiana instalacji c.o. oraz montaż kolektorów słonecznych jako dodatkowe źródło wspomagające system podgrzewania c.w.u. Instalacja c.o. jest wyposażona w system zarządzania i monitorowania energią umożliwiający zmniejszenie a zarazem szczegółowe określenie zużycia energii. Natomiast kolektory słoneczne jako OZE wpływają na oszczędności w przygotowaniu c.w.u. Dodatkowym zadaniem oszczędnościowym była wymiana oświetlenia na energooszczędne.

Obecnie w realizacji są 2 projekty dofinansowywane ze środków zewnętrznych z zakresu OZE.

- *„EKO Szczebrzeszyn ciepło w promieniach słońca – etap II"*, w ramach którego zostaną zamontowane na budynkach prywatnych zestawy instalacji solarnych w ilości 377 sztuk oraz 1 zestaw instalacji fotowoltaicznej o mocy 4 kW na budynku użyteczności publicznej Wiejskiego Domu Kultury w Kawęczynie, działka nr 188.
- *„EKO Szczebrzeszyn energia w promieniach słońca – etap III"*, w ramach którego zostaną zamontowane na budynkach prywatnych zestawy instalacji fotowoltaicznej w ilości 240 sztuk.

Dodatkowo w ramach projektów zostaną zaprojektowane i wykonane portale internetowe ICT – WWW-TIK dla zarządzania energią pochodzącą z OZE w ramach zrealizowanych projektów.

Realizacji założeń oraz uzyskane wskaźniki przyczynią się do poprawy środowiska naturalnego oraz komfortu życia mieszkańców z terenu Gminy Szczebrzeszyn.

4.6. Podsumowanie [4] Środowisko naturalne i infrastruktura

PODSUMOWANIE 4

ŚRODOWISKO NATURALNE I INFRASTRUKTURA

- Na terenie Gminy znajdują się następujące obszary chronione: część obszaru otuliny Roztoczańskiego Parku Narodowego, Szczebrzeszyński Park Krajobrazowy, obszary Natura 2000 (Roztocze Środkowe PLH060017, Niedzieliska PLH060044, Niedzieliski Las PLH060092, Roztocze PLB060012) oraz liczne pomniki przyrody.
- Łączna długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 107 km, ilość przyłączy: 3 334 szt.
- W 2020 roku z terenu gminy Szczebrzeszyn, zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, zebrano łącznie ponad 2 824 t odpadów. Z tego aż 2 521 t wygenerowały gospodarstwa domowe.
- Wysoka atrakcyjność przyrodnicza terenu Gminy.
- Dość dobrze rozwinięta sieć wodociągowa.
- Funkcjonujący na terenie gminy Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych.
- Dość dobry stan większość oświetlenia ulicznego na terenie gminy.
- Zrealizowanie projektów dofinansowanych ze środków RPO Województwa Lubelskiego mające na celu wzrost wykorzystania instalacji opartych o Odnawialne Źródła Energii.
- Słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna.
- Mała liczba zagrodowych oczyszczalni ścieków w porównaniu z tradycyjnymi szambami.

5. Kultura i dziedzictwo kulturowe

5.1. Walory kulturowe

Na terenie Gminy znajdują się obiekty prawnie chronione, wpisane do rejestru zabytków oraz zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Zgodnie z obwieszczeniem nr 1/2020 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 15 stycznia 2021 r. w sprawie wykazu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego i do rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego, w rejestrze figuruje 10 zabytków z terenu Gminy Szczebrzeszyn.

Tabela 18. Wykaz obiektów zabytkowych w rejestrze zabytków Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie.

Lp.	Zakres wpisu	Miejscowość	Nr rejestru
1.	- układ urbanistyczny miasta Szczebrzeszyna w granicach określonych na zał. planie obejmujący obszar miasta w obrębie d. obwarowań miejskich, ze wzgórzem zamkowym, zespołem szkolnym, dwoma cmentarzami: katolickim i żydowskim oraz skalę zabudowy miejskiej, wraz z sylwetą miasta i krajobrazowym ukształtowaniem terenu	Szczebrzeszyn	A/642
2.	- cmentarz grzebalny z kaplicą, drzewostanem, nagrobkami (według karty cmentarza), na działkach wskazanych w dec., w gran. wg zał. planu i karty cmentarza	Szczebrzeszyn	A/1496
3.	- cmentarz żydowski z drzewostanem i nagrobkami (według karty cmentarza), na działce wskazanej w dec., wg zał. planu i karty cmentarza	Szczebrzeszyn	A/1495
4.	- d. zespół klasztorny: kościół filialny rzymskokat. pw. św. Katarzyny, wraz z wyposażeniem wnętrza, d. klasztor (ob. szpital) wraz z dziedzińcem, mur oporowy, drzewostan, w gran. wg zał. planu	Szczebrzeszyn, ul. Klukowskiego 1	A/1460
5.	- d. cerkiew grecka, wraz z zachowanymi elementami wystroju architektonicznego i drzewostanem w gran. cmentarza kościelnego	ul. Sądowa 4	A/474
6.	- d. bożnica, wraz z wystrojem architektonicznym i najbliższym otoczeniem w obrębie niezabudowanego terenu	ul. Sądowa 5	A/475
7.	- Dom Dyrektora w zespole Cukrowni „Klemensów”, w gran. działki wskazanej w dec., wg zał. mapy	ul. Słodka 1	A/1602
8.	- kościół parafialny rzymskokat. pw. św. Mikołaja wraz wyposażeniem wnętrza, dzwonnica z kaplicą grobową, cmentarz kościelny z drzewostanem, ogrodzenie z bramką i figurą NMP, w gran. wg zał. planu	ul. Zamojska 1 (dawn. ul. Wyzwolenia 1)	A/1462
9.	- zespół szkolny: budynek główny, ob. Liceum ul. Zamojska 70, dwie oficyny od strony wschodniej – ul. Zamojska 70 d, e, dwie oficyny od strony zachodniej – ul. Zamojska 29 i 35, dziedziniec (obc. przecięty ul. Zamojską), ogród z drzewostanem (położony m. budynkiem gł. a rzeką Wieprz), w gran. wg zał. planu	ul. Zamojska	A/1307

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych rejestru zabytków

Tabela 19 zawiera wykaz obiektów zabytkowych ujętych w Gminnym Rejestrze zabytków, zgodnie z Załącznikiem nr 1 do Zarządzenia Burmistrza Szczebrzeszyna Nr 201 z dnia 10 grudnia 2018 roku w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Szczebrzeszyn.

Tabela 19. Wykaz obiektów zabytkowych w Gminnym Rejestrze Zabytków

	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	ADRES, NAZWA I NR OBRĘB, NR DZIAŁKI	Obręb	Podstawa do włączenia do GEZ i ochrony prawnej		
					Rejestr zabytków	Woj. Ewid. Zabytków.	wniosek Burmistrza o ujęcie w GEZ uzgodniony z LWKZ
1.	BODACZÓW	Cmentarz wojenny z I wojny światowej	Bodaczów na działce geodez.: 1459	obręb: BODACZÓW Id działki: 062013_5.0001.1459	Nr rej. A/1576		
2.	BODACZÓW	Kapliczka przydrożna św. Jana Nepomucena	Bodaczów nr 2 na działce geodez.: 1385	obręb: BODACZÓW Id działki: 062013_5.0001.1385			X
3.	BODACZÓW	Kapliczka przydrożna	Bodaczów nr 70 na działce geodez.: 500	obręb: BODACZÓW Id działki: 062013_5.0001.500			X
4.	BODACZÓW	Kapliczka przydrożna	Bodaczów nr 82 na działce geodez.: 367	obręb: BODACZÓW Id działki: 062013_5.0001.367			X
5.	BODACZÓW	Kapliczka przydrożna	Bodaczów nr 154C na działce geodez.: 3575/2	obręb: BODACZÓW Id działki: 062013_5.0001.3575/2			X
6.	BRODY DUŻE	Czworak, ob. dom mieszkalny	Brody Duże nr 10 na działce geodez.: 450	obręb: BRODY DUŻE Id działki: 062013_5.0002.450		X	
7.	BRODY DUŻE	Leśniczówka tzw. szlakówka, ob. dom mieszkalny	Brody Duże nr 1 na działce geodez.: 194/2	obręb: BRODY DUŻE Id działki: 062013_5.0002.194/2		X	
8.	BRODY DUŻE	Kapliczka przydrożna	Brody Duże na działce geodez.: 115/1	obręb: BRODY DUŻE Id działki: 062013_5.0002.115/1			X
9.	BRODY DUŻE	Kapliczka przydrożna	Brody Duże na działce geodez.: 467	obręb: BRODY DUŻE Id działki: 062013_5.0002.367			X
10.	BRODY DUŻE	Kapliczka przydrożna	Brody Duże nr 37 na działce geodez.: 6	obręb: BRODY DUŻE Id działki: 062013_5.0002.6			X
11.	BRODY DUŻE	Kapliczka przydrożna Św. Jana Nepomucena	Brody Duże nr 68 na działce geodez.: 23	obręb: BRODY DUŻE Id działki: 062013_5.0002.23			X

12.	BRODY MAŁE	Kapliczka przydrożna	Brody Małe na działce geodez.: 465/1	obręb: BRODY MAŁE Id działki: 062013_5.0003.465/1			X
13.	BRODY MAŁE	Kapliczka przydrożna	Brody Małe nr 104 na działce geodez.: 532/2	obręb: BRODY MAŁE Id działki: 062013_5.0003.532/2			X
14.	BRODY MAŁE	Kapliczka przydrożna	Brody Małe na działce geodez.: 336/1	obręb: BRODY MAŁE Id działki: 062013_5.0003.336/1			X
15.	KAWĘCZYN	Kapliczka przydrożna	Kawęczyn na działce geodez.: 827 (droga)	obręb: KAWĘCZYN Id działki: 062013_5.0004.827			X
16.	KAWĘCZYN	Kapliczka przydrożna	Kawęczyn na działce geodez.: 1921	obręb: KAWĘCZYN Id działki: 062013_5.0004.1921			X
17.	KAWĘCZYN	Kapliczka przydrożna	Kawęczyn na działce geodez.: 2814	obręb: KAWĘCZYN Id działki: 062013_5.0004.2814			X
18.	KAWĘCZYN	Kapliczka przydrożna	Kawęczyn nr 46A na działce geodez.: 161	obręb: KAWĘCZYN Id działki: 062013_5.0004.161			X
19.	NIEDZIELISKA	Kapliczka przydrożna Św. Jana Nepomucena	Niedzieliska na działce geodez.: 506	obręb: NIEDZIELISKA Id działki: 062013_5.0009.506			X
20.	NIEDZIELISKA	Kapliczka przydrożna	Niedzieliska na działce geodez.: 506 (w granicy z działką 1254/1)	obręb: NIEDZIELISKA Id działki: 062013_5.0009.506 oraz 1254/1			X
21.	NIEDZIELISKA	Kapliczka przydrożna	Niedzieliska na działce geodez.: 542	obręb: NIEDZIELISKA Id działki: 062013_5.0009.542			X
22.	NIEDZIELISKA	Kapliczka przydrożna	Niedzieliska na działce geodez.: 1283	obręb: NIEDZIELISKA Id działki: 062013_5.0009.1283			X
23.	NIEDZIELISKA	Kapliczka przydrożna	Niedzieliska na działce geodez.: 1403	obręb: NIEDZIELISKA Id działki: 062013_5.0009.1403			X
24.	NIEDZIELISKA	Leśniczówka Markowiczyzna Ordynacji Zamojskiej	Niedzieliska na działce geodez.: 3047	obręb: NIEDZIELISKA Id działki: 062013_5.0009.3047			X
25.	NIEDZIELISKA KOLONIA	Kapliczka Św. Jana Chrzciciela	Niedzieliska-Kolonia na działce geodez.: 198	obręb: KOLONIA NIEDZIELISKA Id działki: 062013_5.0010.198			x
26.	SZCZEBRZESZYN	Układ urbanistyczny miasta Szczebrzeszyna	22-460 Szczebrzeszyn obręb: SZCZEBRZESZYN Id : 062013_4.0005.	XIV-XIX w.	Nr rej. A/642		

27.	SZCZEBRZESZYN	Cmentarz parafialny	22-460 Szczebrzeszyn ul. Cmentarna teren wpisany do rejestru zabytków na działkach geodez.: 347/1, 348, 360/1, 361/1, 407, 1090, oraz na działkach 1775, 403/1, 405/1 – nie objęte wpisem	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005. 347/1, 348, 360/1, 361/1, 407, 1090, 1775, 403/1, 405/1,	Nr rej. A/1496		
28.	SZCZEBRZESZYN	Kaplica cmentarna pw. Św. Leonarda na cmentarzu parafialnym	22-460 Szczebrzeszyn ul. Cmentarna na działce geodez.: 1090	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005. 1090	Nr rej. A/1496		
29.	SZCZEBRZESZYN	Drzewostan na cmentarzu parafialnym	22-460 Szczebrzeszyn ul. Cmentarna teren wpisany do rejestru zabytków na działkach geodez.: 347/1, 348, 360/1, 361/1, 407, 1090, oraz na działkach 1775, 403/1, 405/1 – nie objęte wpisem	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005. 347/1, 348, 360/1, 361/1, 407, 1090, 1775, 403/1, 405/1,w.	Nr rej. A/1496		
30.	SZCZEBRZESZYN	Mogiła zbiorowa z I wojny światowej na cmentarzu parafialnym	22-460 Szczebrzeszyn ul. Cmentarna na działce geodez.: 1090	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005. 1090			X
31.	SZCZEBRZESZYN	Cmentarz żydowski	22-460 Szczebrzeszyn ul. Cmentarna na działce geodez.: 400	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.400	Nr rej. A/1495		
32.	SZCZEBRZESZYN	Drzewostan na cmentarzu żydowskim	22-460 Szczebrzeszyn ul. Cmentarna na działce geodez.: 400	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.400	Nr rej. A/1495		
33.	SZCZEBRZESZYN	Zespół klasztorny Franciszkanów	22-460 Szczebrzeszyn ul. dr Z. Klukowskiego 1 i 3 teren objęty wpisem do rejestru na działkach geodez.: 322/3, 323/6, 323/7 (część), 1084 (droga – część), 1768 (droga – część)	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005. 322/3, 323/6, 323/7 (część), 1084 (droga – część), 1768 (droga – część)	Nr rej. A/1460		
34.	SZCZEBRZESZYN	Kościół pw. Św. Katarzyny w zespole klasztornym	22-460 Szczebrzeszyn ul. dr Z. Klukowskiego 1 na działkach geodez.: 322/3, 323/7 (część),	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005. 322/3, 323/7 (część)	Nr rej. A/1460		
35.	SZCZEBRZESZYN	Klasztor w zespole klasztornym	22-460 Szczebrzeszyn ul. dr Z. Klukowskiego 3	obręb: SZCZEBRZESZYN	Nr rej. A/1460		

			na działkach geodez.: 323/7	Id działki: 062013_4.0005. 323/7			
36.	SZCZEBRZESZYN	Mur oporowy w zespole klasztornym	22-460 Szczebrzeszyn ul. dr Z. Klukowskiego 1 i 3 na działkach geodez.: 322/3, 1084 (droga – część), 1768 (droga – część)	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005. 322/3, 1084 (droga -część), 1768 (droga – część)	Nr rej. A/1460		
37.	SZCZEBRZESZYN	Drzewostan w zespole klasztornym	22-460 Szczebrzeszyn ul. dr Z. Klukowskiego 1 i 3 teren objęty wpisem do rejestru na działkach geodez.: 322/3, 323/6, 323/7 (część), 1084 (droga – część), 1768 (droga – część)	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005. 322/3, 323/6, 323/7 (część), 1084 (droga – część), 1768 (droga – część)	Nr rej. A/1460		
38.	SZCZEBRZESZYN	Cerkiew grecko-katolicka	22-460 Szczebrzeszyn ul. Cmentarna 1 B (wg. ewidencji budynków ul. Sądowa) na działce geodez.: 433	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.433	Nr rej. A/474		
39.	SZCZEBRZESZYN	Cmentarz przycerkiewny	22-460 Szczebrzeszyn ul. Cmentarna 1 B na działce geodez.: 433	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.433	Nr rej. A/474		
40.	SZCZEBRZESZYN	Drzewostan w granicach cmentarza przycerkiewnego	22-460 Szczebrzeszyn ul. Cmentarna 1 B na działce geodez.: 433	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.433	Nr rej. A/474		
41.	SZCZEBRZESZYN	Synagoga	22-460 Szczebrzeszyn ul. Sądowa 3 na działce geodez.: 427/10	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.427/10	Nr rej. A/475		
42.	SZCZEBRZESZYN	Zespół kościoła parafialnego pw. Św. Mikołaja Biskupa	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska na części działki geodez.: 596	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.596 (część)	Nr rej. A/1462		
43.	SZCZEBRZESZYN	Kościół parafialny pw. Św. Mikołaja Biskupa	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska na części działki geodez.: 596	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.596 (część)	Nr rej. A/1462		
44.	SZCZEBRZESZYN	Dzwonnica w zespole kościoła parafialnego pw. Św. Mikołaja Biskupa	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska na części działki geodez.: 596	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki:	Nr rej. A/1462		

				062013_4.0005.596 (część)			
45.	SZCZEBRZESZYN	Cmentarz kościelny w zespole kościoła parafialnego pw. Św. Mikołaja Biskupa	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska na części działki geodez.: 596	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.596 (część)	Nr rej. A/1462		
46.	SZCZEBRZESZYN	Drzewostan w zespole kościoła parafialnego pw. Św. Mikołaja Biskupa	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska na części działki geodez.: 596	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.596 (część)	Nr rej. A/1462		
47.	SZCZEBRZESZYN	Ogrodzenie z bramką w zespole kościoła parafialnego pw. Św. Mikołaja Biskupa	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska na części działki geodez.: 596	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.596 (część)	Nr rej. A/1462		
48.	SZCZEBRZESZYN	Figura NMP w zespole kościoła parafialnego pw. Św. Mikołaja Biskupa	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska na części działki geodez.: 596	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.596 (część)	Nr rej. A/1462		
49.	SZCZEBRZESZYN	Plebania w zespole kościoła parafialnego pw. Św. Mikołaja Biskupa	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska na działce geodez.: 596	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.596			X
50.	SZCZEBRZESZYN	Zespół szkół Zamoyskich	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska na działkach geodez.: 284/1, 284/2, 285 (część), 638/1 (część), 638/3, 638/4, 639/1, 640, 1092 (droga – część)	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005. 284/1, 284/2, 285 (część), 638/1 (część), 638/3, 638/4, 639/1, 640, 1092 (część)	Nr rej. A/1307		
51.	SZCZEBRZESZYN	Budynek główny w zespole szkolnym, ob. Zespół Szkół	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska nr 70 na działkach geodez.: 284/2,	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.284/2	Nr rej. A/1307		
52.	SZCZEBRZESZYN	Oficyna – internat męski w zespole szkolnym, ob. Państwowa Szkoła Muzyczna	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska nr 70C na działkach geodez.: 284/1,	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.284/1	Nr rej. A/1307		
53.	SZCZEBRZESZYN	Oficyna – internat żeński w zespole szkolnym, ob. Zespół Szkół	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska nr 70D na działkach geodez.: 284/2,	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.284/2	Nr rej. A/1307		

54.	SZCZEBRZESZYN	Oficyna – Szkoła zawodowa w zespole szkolnym, ob. Ośrodek Interwencji Kryzysowej	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska nr 29 na działkach geodez.: 638/3,	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.638/3	Nr rej. A/1307		
55.	SZCZEBRZESZYN	Oficyna – Szkoła podstawowa w zespole szkolnym, ob. hotel, restauracja	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska nr 35 na działkach geodez.: 638/4,	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.638/4	Nr rej. A/1307		
56.	SZCZEBRZESZYN	Dziedziniec szkolny w zespole szkolnym, ob. w części ulica Zamojska	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska na działkach geodez.: 284/1, 284/2, 638/3, 638/4, 1092 (droga – część)	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005. 284/1, 284/2, 638/3, 638/4, 1092 (część)	Nr rej. A/1307		
57.	SZCZEBRZESZYN	Ogród szkolny w zespole szkolnym	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska na działkach geodez.: 284/2, 285 (część)	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.284/2, 285 (część)	Nr rej. A/1307		
58.	SZCZEBRZESZYN	Wzgórze zamkowe z ruinami zamku	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska na działkach geodez.: 284/2, 285 (część)	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.284/2, 285 (część)	Nr rej. C/88		
59.	SZCZEBRZESZYN	Ratusz	22-460 Szczebrzeszyn Plac Tadeusza Kościuszki 1 na działce geodez.: 1059/1	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005. 1059/1			X
60.	SZCZEBRZESZYN	Sąd Grodzki	2-460 Szczebrzeszyn ul. Sądowa 13 na działce geodez.: 419	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005. 419			X
61.	SZCZEBRZESZYN	Zespół cukrowni „Klemensów”	22-460 Szczebrzeszyn ul. Słodka 1 na działkach geodez.: 275/6, 301, 307, 308/2, 315, 327/3, 328/2, 331, 340/1, 340/2,	obręb: KLEMENSÓW Id działki: 062013_4.0001. 275/6, 301, 307, 308/2, 315, 327/3, 328/2, 331, 340/1, 340/2		X	
62.	SZCZEBRZESZYN	Dom dyrektora cukrowni w zespole cukrowni „Klemensów”	22-460 Szczebrzeszyn ul. Słodka 1 na działce geodez.: 327/3	obręb: KLEMENSÓW Id działki: 062013_4.0001.327/3	Nr rej. A/1602		
63.	SZCZEBRZESZYN	Budynek biurowy w zespole cukrowni „Klemensów”	22-460 Szczebrzeszyn ul. Słodka 3 na działce geodez.: 331	obręb: KLEMENSÓW Id działki: 062013_4.0001.331		X	
64.	SZCZEBRZESZYN	Świetlica pracownicza w zespole cukrowni „Klemensów”	22-460 Szczebrzeszyn ul. Słodka (bez numeru) na działce geodez.: 328/2	obręb: KLEMENSÓW Id działki: 062013_4.0001.328/2		X	

65.	SZCZEBRZESZYN	Budynek kierownika plantacji w zespole cukrowni „Klemensów”	22-460 Szczebrzeszyn ul. Lipowa 4 na działce geodez.: 308/2	obręb: KLEMENSÓW Id działki: 062013_4.0001.308/2		x	
66.	SZCZEBRZESZYN	Dom mieszkalny w zespole cukrowni „Klemensów”	22-460 Szczebrzeszyn ul. Lipowa 6 na działce geodez.: 307	obręb: KLEMENSÓW Id działki: 062013_4.0001.307		x	
67.	SZCZEBRZESZYN	Dom mieszkalny w zespole cukrowni „Klemensów”	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska 218 na działce geodez.: 301	obręb: KLEMENSÓW Id działki: 062013_4.0001.301		x	
68.	SZCZEBRZESZYN	Dom mieszkalny w zespole cukrowni „Klemensów”	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska 195 na działce geodez.: 275/6	obręb: KLEMENSÓW Id działki: 062013_4.0001.275/6		x	
69.	SZCZEBRZESZYN	Dom mieszkalny w zespole cukrowni „Klemensów”	22-460 Szczebrzeszyn ul. Słodka 2; ul. Krzywa 1a, Zamojska 224 na działkach geodez.: 340/2 (ul. Słodka 2 i Krzywa 1a), 340/1 (ul. Zamojska 224)	obręb: KLEMENSÓW Id działki: 062013_4.0001.340/1, 340/2		x	
70.	SZCZEBRZESZYN	Dom mieszkalny w zespole cukrowni „Klemensów”	22-460 Szczebrzeszyn ul. Słodka 4 na działce geodez.: 315	obręb: KLEMENSÓW Id działki: 062013_4.0001.315		x	
71.	SZCZEBRZESZYN	Kapliczka przydrożna Św. Jana Nepomucena	22-460 Szczebrzeszyn ul. Partyzantów na działce geodez.: 1063/1 (droga)	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.1063/1		x	
72.	SZCZEBRZESZYN	Symboliczna mogiła na zniszczonym cmentarzu z I wojny światowej	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska na działce geodez.: 284/2	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.284/2			x
73.	SZCZEBRZESZYN	Cmentarz z I wojny światowej	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska na działce geodez.: 3/2	obręb: PRZEDMIEŚCIE ZAMOJSKIE Id działki: 062013_4.0002.3/2		x	
74.	SZCZEBRZESZYN	Młyn wodny, ob. elektryczny	22-460 Szczebrzeszyn ul. Wierzbowa 1 na działce geodez.: 336	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.336			x
75.	SZCZEBRZESZYN	Młyn motorowy, ob. elektryczny	22-460 Szczebrzeszyn ul. Lubelska 11 na działce geodez.: 707/2	obręb: PRZEDMIEŚCIE ZAMOJSKIE Id działki: 062013_4.0002.707/2			x
76.	SZCZEBRZESZYN	Kapliczka przydrożna słupowa	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska na działce geodez.: 1092 (droga)	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0001.1092			x

77.	SZCZEBRZESZYN	Kapliczka przydrożna	22-460 Szczebrzeszyn ul. Zamojska na działce geodez.: 286	obręb: KLEMENSÓW Id działki: 062013_4.0001.286			X
78.	SZCZEBRZESZYN	Kapliczka przydrożna	22-460 Szczebrzeszyn ul. Błonie nr 68 na działce geodez.: 1536	obręb: PRZEDMIEŚCIE BŁONIE Id działki: 062013_4.0003.1536			X
79.	SZCZEBRZESZYN	Kapliczka przydrożna	22-460 Szczebrzeszyn ul. Partyzantów nr 20 na działce geodez.: 1783	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.1783			X
80.	SZCZEBRZESZYN	Kapliczka przydrożna	22-460 Szczebrzeszyn skrzyżowanie ulic Trębackiej i Ogrodowej na działce geodez.: 1064/1	obręb: SZCZEBRZESZYN Id działki: 062013_4.0005.1064/1			X
81.	SZCZEBRZESZYN	Pomnik upamiętniający 100 lecie śmierci Tadeusza Kościuszki	22-460 Szczebrzeszyn skrzyżowanie ulic Zamojskiej i Słodkiej na działce geodez.: 329 (droga)	obręb: KLEMENSÓW Id działki: 062013_4.0001.329			X
82.	WIELĄCZA	Kapliczka przydrożna	Wielącza na działce geodez.: 183/2	obręb: WIELĄCZA WIEŚ Id działki: 062013_5.0011.183/2			X
83.	WIELĄCZA	Kapliczka przydrożna	Wielącza na działce geodez.: 127/7	obręb: WIELĄCZA WIEŚ Id działki: 062013_5.0011.127/7			X
84.	WIELĄCZA	Kapliczka przydrożna	Wielącza na działce geodez.: 127/11	obręb: WIELĄCZA WIEŚ Id działki: 062013_5.0011.127/11			X
85.	WIELĄCZA	Kapliczka przydrożna	Wielącza nr 10 na działce geodez.: 660/2	obręb: WIELĄCZA WIEŚ Id działki: 062013_5.0011.660/2			X
86.	WIELĄCZA	Kapliczka przydrożna	Wielącza nr 103A na działce geodez.: 69/2	obręb: WIELĄCZA WIEŚ Id działki: 062013_5.0011.69/2			X
87.	WIELĄCZA PODUCHOWNA	Zespół kościelny pw. Św. Stanisława Biskupa	Wielącza Poduchowna nr 55A 22-460 Wielącza Poduchowna na działce geodez.: 120, część 119, część 133, część 277	obręb: WIELĄCZA PODUCHOWNA Id działki: 062013_5.0002.120, 119, 133, 277	Nr rej. A/315		

88.	WIELĄCZA PODUCHOWNA	Kościół parafialny w zespole kościelnym pw. Św. Stanisława Biskupa – ob. nieużytkowany	Wielącza Poduchowna nr 55A 22-460 Wielącza Poduchowna na działce geodez.: 120	obręb: WIELĄCZA PODUCHOWNA Id działki: 062013_5.0002.120	Nr rej. A/315		
89.	WIELĄCZA PODUCHOWNA	Dzwonnica w zespole kościelnym pw. Św. Stanisława Biskupa – ob. nieużytkowana	Wielącza Poduchowna nr 55A 22-460 Wielącza Poduchowna na działce geodez.: 120	obręb: WIELĄCZA PODUCHOWNA Id działki: 062013_5.0002.120	Nr rej. A/315		
90.	WIELĄCZA PODUCHOWNA	Ogrodzenie w zespole kościelnym pw. Św. Stanisława Biskupa	Wielącza Poduchowna nr 55A 22-460 Wielącza Poduchowna na działce geodez.: 120	obręb: WIELĄCZA PODUCHOWNA Id działki: 062013_5.0002.120	Nr rej. A/315		
91.	WIELĄCZA PODUCHOWNA	Cmentarz kościelny w zespole kościelnym pw. Św. Stanisława Biskupa – ob. nieużytkowany	Wielącza Poduchowna nr 55A 22-460 Wielącza Poduchowna na działce geodez.: 120	obręb: WIELĄCZA PODUCHOWNA Id działki: 062013_5.0002.120	Nr rej. A/315		
92.	WIELĄCZA PODUCHOWNA	Cmentarz parafialny	Wielącza Poduchowna 22-460 Wielącza Poduchowna na działce geodez.: 119	obręb: WIELĄCZA PODUCHOWNA Id działki: 062013_5.0002.119		X	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentu: Załącznik nr 1 do Zarządzenia Burmistrza Szczebrzeszyna Nr 201 z dnia 10 grudnia 2018 roku w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Szczebrzeszyn.

Niestety, wiele zabytków na terenie gminy Szczebrzeszyn znajduje się w złym stanie materialnym i wymaga pilnych prac remontowych. Poprawa stanu i wyglądu zewnętrznego najważniejszych obiektów zabytkowych powinna stać się jednym z głównych kierunków działań na terenie gminy.

5.2. Infrastruktura kultury

Działalność z zakresu kultury w Gminie Szczebrzeszyn prowadzą dwie jednostki: Miejski Dom Kultury oraz Miejska Biblioteka Publiczna.

Miejski Dom Kultury

Stale formy pracy

W roku 2020, z chwilą otrzymania w użyczenie budynku Centrum Muzealno- Edukacyjnego, zajęcia stałych form pracy przeniesione zostały do nowego obiektu. W zakresie edukacji kulturalnej i zaspakajania potrzeb kulturalnych dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych prowadzone były następujące stałe formy pracy z zakresu plastyki. muzyki. tańca i teatru:

- ✓ Zespoły Taneczne (4 grupy)- 50 osób,
- ✓ Koło Plastyczne (dziecięce i młodzieżowe 3 grupy) - 25 osób,
- ✓ Pracownia ceramiki artystycznej (3 grupy wiekowe)- 15 osób,
- ✓ Koło Teatralno-Recytatorskie- 5 osób,
- ✓ Dziecięcy Zespół wokalny (2 grupy)- 12 osób,
- ✓ Zespół Wokalny „A jak nie my to kto" (Seniorzy)- 23 osób,
- ✓ Zespół Folkowy „Koromysło"- 10 osób,
- ✓ Zajęcia wokalne- 25 osób,
- ✓ Klub Seniora (2 grupy}- 50 osób,
- ✓ Zajęcia Ruchowe dla Seniorów (2 grupy)- 25 osób,
- ✓ Orkiestra Dęta (stowarzyszenie z siedzibą w Centrum M-E)- 24 osoby.

Imprezy kulturalne i wydarzenia

Do momentu wprowadzenia obostrzeń związanych z pandemią, Miejski Dom Kultury był organizatorem następujących wydarzeń:

- ✓ Koncert Noworoczny zespołów MDK,
- ✓ XX Konkurs Kolęd „Hej kolęda, kolęda...”,
- ✓ Koncert Zimowy uczniów Szkoły Muzycznej (współorganizacja),
- ✓ XXII Prezentacje Teatrów Jasełkowych,
- ✓ Ultramaraton biegowy Zimowe Roztocze (współorganizacja),
- ✓ Dzień Dziadka i Babci w Klubie Seniora,
- ✓ Uroczyste otwarcie Centrum Muzealno — Edukacyjnego,
- ✓ Jubileusz 50-lecia par małżeńskich,
- ✓ "Tłusty Czwartek" w Klubie Seniora,
- ✓ Koncert z okazji Dnia Kobiet połączony z promocją płyt zespołów „Koromysło” i Szczebrzeska Kapela Podwórkowa,

- ✓ Spektakl historyczny pt. „Willa Rózin",
- ✓ Spotkanie autorskie z Janem Skrzypą, promocja książki pt. "Moja wieś, moja tęsknota",
- ✓ "Pierwsza pomoc przedmedyczna"- szkolenie dla seniorów,
- ✓ Akcja Ferie Zimowe'2020,
- ✓ Wystawa malarstwa i batiku Moniki Kusiak,
- ✓ Internetowy Teatr dla Szkół TVP,
- ✓ „O dwóch takich, co ukradli księżyc" — z Teatru Lalek Arlekin w Łodzi (styczeń),
- ✓ „Psiakość" — transmisja z Olsztyńskiego Teatru Lalek (luty).
- ✓ Internetowa wystawa "Rodzina Karpowiczów" (prace ośmiu artystów),
- ✓ Plenerowa wystawa poświęcona doktorowi Zygmuntowi Klukowskiemu (Centrum M-E),
- ✓ Festiwal „Śladami Singera" (edycja internetowa),
- ✓ Wystawa Malarstwa Mariusza Drohomireckiego (synagoga),
- ✓ 76. Rocznica wkroczenia do Szczebrzeszyna Oddziałów AK (współorganizacja) Wystawa Malarstwa Dariusza Króla (Centrum M-E),
- ✓ Festiwal literacki „Stolica języka polskiego" (współorganizacja),
- ✓ Wystawa rękodzieła artystycznego na rynku miejskim,
- ✓ Roztoczańskie smaki z Lato z Radiem,
- ✓ II Bieg Chrząszcza (współorganizacja),
- ✓ Dożynki Gminno—Parafialne (uroczystości kościelne),
- ✓ Wieczór autorski z Jerzym Banaszkiewiczem, promocja tomiku poezji „Groch z kapustą",
- ✓ Narodowe Czytanie „Balladyny" Juliusza Slowackiego (pomoc przy organizacji),
- ✓ Spotkanie autorskie z Wawrzyńcem Konarskim, promocja książki pt. „Partyzanci, doktrynerzy, terroryści",
- ✓ Wystawa malarstwa Królewskiej Grupy Artystycznej (Centrum M-E),
- ✓ Szczebrzeskie Dni Tradycji: (wykłady, projekcja filmu, spotkania autorskie, warsztaty, wystawy),
- ✓ Spektakl taneczny pt. "Homesick | Sick Home" warszawskiej fundacji B'cause Dance Company w ramach programu Teatr Polska,
- ✓ 35-lecie Orkiestry Dętej „Echo Kniei",
- ✓ Terenowa akcja poboru krwi,
- ✓ Plastyczny Konkurs Bożonarodzeniowy „Kartka Świąteczna".

Obsługa ruchu turystycznego

W roku 2020, w związku z sytuację epidemiologiczną w Polsce, obsługa ruchu turystycznego odbywała się z zachowaniem reżimu sanitarnego. Liczbę odwiedzających turystów przedstawia poniższy wykres.

Wykres 16. Liczba zwiedzających.

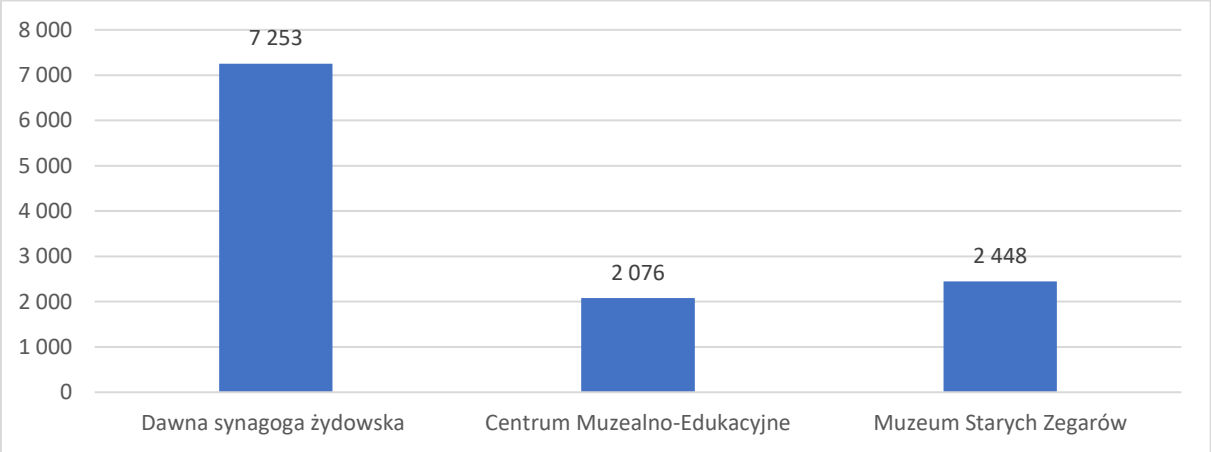

Źródło: Dane MDK Szczebrzeszyn.

Z myślą o turystach została utworzona Izba Regionalna przy Centrum Muzealno- Edukacyjnym oraz powstała rzeźba ukazująca wielokulturowość Szczebrzeszyna.

29 grudnia 2020 r. Lubelska Organizacja Turystyczna, w celu opracowania spójnej strategii rozwoju marki turystycznej „ROZTOCZE", przeprowadziła certyfikację obiektów noclegowych, gospodarstw agroturystycznych, lokali gastronomicznych i atrakcji turystycznych z terenu Roztocza zarówno w województwie lubelskim jak i podkarpackim. W procesie certyfikacji, po weryfikacji zgłoszeń i wizji lokalnej w zgłoszonych obiektach Kapitula Certyfikująca wyłoniła 60 laureatów certyfikacji. Wśród obiektów, które zdobyły certyfikaty „Miejsca Marki Roztocze" znalazły się:

- ✓ Dawna Synagoga w Szczebrzeszynie,
- ✓ Muzeum Stałych Zegarów w Szczebrzeszynie,
- ✓ Pomnik chrząszcza przed Urzędem Miejskim w Szczebrzeszynie,
- ✓ Cerkiew Zaśnięcia Najświętszej Marii Panny w Szczebrzeszynie.

Fundusze zewnętrzne

Dotacje i granty pozyskane w roku 2020:

- ✓ Grant Lokalnej Grupy Działania „Nasze Roztocze" współfinansowany ze środków UE w ramach PROW 2014-2020, w ramach projektu Wzmocnienie potencjału turystycznego obszaru LGD Nasze Roztocze poprzez promocję produktów i ofert turystycznych na zadanie „*Promocja turystyczna gminy Szczebrzeszyn poprzez wydanie materiałów drukowanych*". Kwota dofinansowania – 40 372,00 złotych (90% kosztów zadania),
- ✓ Dotacje Narodowego Centrum Kultury w ramach programu EtnoPolska 2020 na zadanie „*Szczebrzeskie Dni Tradycji*". Kwota dofinansowania – 47 000,00 złotych (90% kosztów zadania).

Na koniec 2020 roku stan zatrudnienia w Miejskim Domu Kultury w Szczebrzeszynie wynosił 12 pracowników' (w przeliczeniu na etaty 9,25) w tym czworo instruktorów.

Realizacja planu finansowego MDK przebiegała bez problemów.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Szczebrzeszynie jest samorządową instytucją kultury, wpisaną do Rejestru Instytucji Kultury prowadzonego przez Organizatora.

Biblioteka działa na mocy:

- ✓ Ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej,
- ✓ Ustawy z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach.
- ✓ Uchwały nr XIII/190/2020 Rady Miejskiej w Szczebrzeszynie z dnia 17 czerwca 2020 r. w sprawie nadania Statutu Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej w Szczebrzeszynie.

Sieć biblioteczna

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Szczebrzeszynie posiada jedną filię biblioteczną mieszczącą się w Kawęczynie.

Baza lokalowa i wyposażenie

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Szczebrzeszynie mieści się w budynku samorządowym.

Filia w Kawęczynie mieści się także w budynku samorządowym i zajmuje 28m^2. Powierzchnia ogółem wynosi 320,44 m^2, w tym powierzchnia biblioteczna 242,41 m^2. Biblioteka oferuje czytelnikom dostęp do dwóch stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu, umożliwiających korzystanie z zewnętrznych baz danych.

Zbiory biblioteczne

W 2020 r. przybyło ogółem 1 511 książek na łączną kwotę 40 097,61 zł., w tym:

- ✓ 758 woluminów zakupiono ze środków samorządowych na sumę: 19020,86 zł
- ✓ 767 woluminów zakupiono ze środków MKiDN w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa,
- ✓ 62 woluminy zakupiono z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na kwotę: 1500 zł,
- ✓ 40 jedn. inw. nagroda za udział i formę organizacyjną ogólnopolskiej akcji Nocy Bibliotek pn. „Klimat na Czytanie”,
- ✓ w darze od czytelników biblioteka otrzymała 23 woluminy, wycenione na sumę: 409,50 zł.
- ✓ w listopadzie 2020 r. biblioteka wprowadziła nową usługę biblioteczną: „*wypożyczmy gry planszowe*”

Na koniec 2020 roku księgozbiór łącznie z filią liczył 18 600 woluminów. Łączna wartość księgozbioru to kwota 379 270,77 zł.

Zakupione książki włączono do działów:

- ✓ literatura piękna dla dorosłych,
- ✓ literatura piękna dla dzieci i młodzieży,
- ✓ literatura popularnonaukowa,
- ✓ zbiory multimedialne — audiobooki.

Udostępnianie zbiorów

- ✓ Na dzień 31.12.2020 r. czytelnictwo w bibliotece głównej i filii bibliotecznej kształtowało się następująco:

Tabela 20. Udostępnianie zbiorów.

Wypożyczenia	Liczba
Czytelnicy zarejestrowani	1 033
Odwiedziny	8 529
Wypożyczenia książek	20 176
Liczba wejść na indywidualny katalog	6 165
Liczba wejść na stronę internetową biblioteki (aktywacja we wrześniu 2020 roku)	1 280
Liczba wejść na portalu społecznościowym (aktywacja we wrześniu 2020 roku)	807

Źródło: Dane Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Szczebrzeszynie.

W roku sprawozdawczym w MGBP i Filii zarejestrowanych zostało 1 033 czytelników, którzy odwiedzili placówkę 8 529 razy oraz wypożyczyli na zewnątrz 20 176 woluminów.

W 2020 biblioteka udzieliła 407 informacji bibliotecznych, rzeczowych i bibliograficznych. W trosce o naszych czytelników i użytkowników biblioteki, w okresie pandemii zwiększony został limit książek wypożyczanych jednorazowo. Nasze działania ograniczyły potrzebę częstych odwiedzin biblioteki.

Książki z księgozbioru podręcznego, użytkowane dotychczas wyłącznie na miejscu, zostały uwolnione do użytku domowego dla czytelników.

Komputeryzacja i automatyzacja procesów bibliotecznych

Na koniec 2020 roku w katalogu internetowym biblioteki, który tworzony jest w systemie bibliotecznym MAK+ (- umowa licencyjna z Instytutem Książki) znajdowało się 100% zbiorów i 99 % zarejestrowanych czytelników, (filia prowadzi udostępnianie i rejestrację czytelników w systemie papierowym).

Procesy związane z wypożyczaniem, katalogowaniem, zwrotem książek, sporządzaniem statystyk, zapisem czytelników są w pełni zautomatyzowane. Nowości są opracowywane i katalogowane na bieżąco. Czytelnicy mogą przeglądać katalog MAK+ na naszej stronie internetowej: www.szczebrzeszyn.naszabiblioteka.com i sami dokonywać rezerwacji książek, które chcą wypożyczyć.

Do prac bibliotecznych przeznaczonych jest 6 komputerów w tym 1 laptop.

Łącznie infrastrukturę komputerową biblioteki tworzy 8 komputerów i jeden laptop.

5.3. Podsumowanie [5] Kultura i dziedzictwo kulturowe

PODSUMOWANIE 5

KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

- Na terenie gminy występuje aż 10 zabytków ujętych w rejestrze zabytków Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie.
- Na wykaz obiektów zabytkowych w Gminnym Rejestrze Zabytków składają się aż 92 pozycje.
- Wysoka atrakcyjność kulturowa obszaru gminy.
- Duża liczba obiektów zabytkowych wpisanych do ewidencji wojewódzkiej i gminnej.
- Prężne funkcjonowanie dwóch instytucji kultury na terenie gminy: Miejskiego Domu Kultury oraz Miejsko- Gminnej Biblioteki Publicznej.
- Zły stan materialny części obiektów zabytkowych.

6. Sport, rekreacja i turystyka

6.1. Infrastruktura sportowa

Od 2 stycznia 2020 roku na terenie Gminy Szczebrzeszyn funkcjonuje Centrum Sportu i Rekreacji (CSIR)

Misją CSIR są:

- ✓ Zapewnienie warunków i oferty dla powszechnego podejmowania aktywności fizycznej na każdym etapie życia.
- ✓ Zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych poprzez modernizację i doposażenie obiektów pełniących funkcje rekreacyjno-oświatowe.

Tabela 21. Obszar działalności i zadania realizowane przez Centrum Sportu i Rekreacji w Szczebrzeszynie.

Obszar działalności	Realizowane zadania
Rozbudowa i poprawa standardów ogólnodostępnej infrastruktury sportowej. Kierunki działania:	Prowadzenie działalności w zakresie prawidłowej eksploatacji, modernizacji i rozbudowy bazy sportowo-rekreacyjnej: - Odnowa i oddanie do użytku, od kilku lat nieużywany kort tenisowy/prace renowacyjne prowadzone były we własnym zakresie / - Otwarcie wypożyczalni rowerów. - Areacja oraz wertykulacja płyty boiska szkolnego, usunięcie starego chodnika, przygotowanie do modernizacji/ poszerzenie boiska i dostosowanie go do treningów. - Zabiegi pielęgnacyjne płyty boiska głównego: dosiew trawy, areacja oraz wertykulacja. - Przygotowanie dokumentacji projektową przedsięwzięcia budowa bieżni lekkoatletycznej 110m oraz budowa skoczni w dal z rozbiegiem o sztucznej nawierzchni. - Wyburzenie nieużytkowanego obiektu tzw. budynku Osir: - przygotowanie terenu do wyburzenia budynku - wycinka drzew, zabezpieczenie płyty boiska. - Naprawa tablicy świetlnej stadionu. - Naprawa oświetlenia boiska „Orlik". - Doświetlenie boiska szkolnego. - Naprawa ogrodzenia przy korcie tenisowym. - Wykonanie przejścia pomiędzy trybunami stadionu.

Obszar działalności	Realizowane zadania
	Przerwa spowodowana pandemią COVID-19 pozwoliła CSIR na wykonanie we własnym zakresie wielu remontów oraz prac porządkowych, tj: - prac remontowych Stadionu Miejskiego, w tym malowania wszystkich pomieszczeń. - prace remontowych boiska „Orlik"- malowanie budynku oraz pomieszczeń. - codzienne prace porządkowe na skateparku, korcie tenisowym, bieżni, boiska orlik, boiska szkolnego, stadionu, koszenie trawy na wszystkich tych obiektach / w miesiącach maj-czerwiec koszenie boisk Aiwa Brody Małe, Bks Bodaczów. Realizacja tego zadania polegała głównie na zapewnieniu właściwej eksploatacji, utrzymaniu i konserwacji obiektów sportowo - rekreacyjnych przekazanych jednostce, jak również udostępnieniu obiektów OSiR na potrzeby szkół, klubów.
Partnerstwo i współpraca z instytucjami działającymi na terenie Miasta i Gminy I Szczebrzeszyn	Podejmowanie inicjatyw integrujących środowisko sportowe na terenie Miasta I Gminy Szczebrzeszyn - Dzień Kobiet na sportowo - 7 marca(sobota) - rajd pieszy po wąwozach dla wszystkich chętnych mieszkańców-dystans 8 km - ognisko. Udział w zajęciach. - ZUMBA-Szkoła Podstawowa. - Imprezy rekreacyjno-sportowe dla dzieci i młodzieży (m.in. turnieje piłki nożnej, tenisa stołowego, gry i zabawy; piłkarzyki, lotki). - Festyn rodzinny - „Pożegnanie wakacji" - 23 sierpień. - „Zawody Sportowe Sitno 2020". Bieżąca współpraca z: - klubami sportowymi działającymi na terenie Gminy Szczebrzeszyn: MKS Szczebrzeszyn, ASPN Szczebrzeszyn, BKS Bodaczów, Aiwa Brody Małe- udostępnianie bazy sportowej na treningi i organizację zawodów sportowych. Współpraca obejmuje m.in. spełnienie wymogów licencyjnych stawianych obiektom sportowym, w których rozgrywane są mecze ligowe klubów sportowych. - klubami sportowymi działającymi na terenie Gmin Ościennych- Gryf, Gmina Zamość - wynajem bazy sportowej. . - MKS Szczebrzeszyn- organizacja turniejów piłkarskich. Zapewnienie oferty dla powszechnego podejmowania aktywności fizycznej na każdym etapie życia. - Organizacja imprez sportowo- rekreacyjnych. - Animowanie zajęć sportowych w najbliższym otoczeniu odbiorców.

Stan techniczny obiektów sportowych na terenie gminy jest dobry, a wyposażenie niezbędne do upowszechniania rekreacji i sportu spełnia podstawowe potrzeby w tym zakresie. Obiekty sportowe służą młodzieży całej gminy. Są one często miejscem rywalizacji w różnych dyscyplinach i na różnym szczeblu. Bazę sportową w gminie Szczebrzeszyn stanowią:

Tabela 22. Infrastruktura sportowa.

Lp.	Rodzaj obiektu	Rok budowy/ modernizacji	Charakterystyka
1.	Stadion Sportowy	2010 – modernizacja	Numer działki: 638/1, 641/1 lokalizacja: ul. Szkolna 4, Szczebrzeszyn Na obiekt składa się: - budynek (zaplecze administracyjno-socjalne), - widownia – trybuny zadaszone na 220 miejsc - trybuny niezadaszone na 440 miejsc - boisko do piłki nożnej (trawiaste) - parkingi - oświetlenie stadionu
2.	Kompleks sportowo – rekreacyjny ORLIK	2008 (rok budowy)	kompleks sportowo – rekreacyjny
3.	Otwarta strefa aktywności / Plac rekreacyjno – sportowy	2018 (rok (budowy)	Numer działki 1509, pow. 0,5216 ha Miejsce użytkowania; Szczebrzeszyn Na strefę składa się: - plac zabaw: Powierzchnia 220 m^2, - street workaut – Powierzchnia 141 m^2, - siłownia zewnętrzna – Powierzchnia 256 m^2 Wyposażenie placu zabaw stanowią: - urządzenia sprawnościowe - mini zestaw sprawnościowy, - park linowy. Wyposażenie siłowni stanowią: - wyciąg górny + jeździec - biegacz, - narciarz twister, koła tai chi, rowerek + wioślarz, wahadełko+ ławka, potrójne drążki, prostownik pleców, stoper+prasa nożna - trasa komunikacyjna- nawierzchnia z kostki brukowej, - zagospodarowanie terenu: drzewa i krzewy, kosze na śmieci, stojaki na rowery, monitoring wizyjny, oświetlenie
4.	Stadion sportowy ALWA Brody Małe	2020 (modernizacja)	Miejsce użytkowania: Brody Małe, - płyta boiska trawiasta, powierzchnia: 0,8 ha. - ogrodzenie z przęseł stalowych na słupach stalowych. - zaplecze socjalne: kontenery, składające się z 4 segmentów o wymiarach 10,5x6,06 m. wraz z przyłączami: wodociągowymi i

Lp.	Rodzaj obiektu	Rok budowy/ modernizacji	Charakterystyka
			kanalizacyjnymi i zbiornikiem na nieczystości płynne
5.	Boisko wielofunkcyjne do gry w siatkówkę przy Szkole Podstawowej w Bodaczowie	2014	Miejsce użytkowania: Bodaczów 501 - Boisko wielofunkcyjne do gry w siatkówkę o nawierzchni poliuretanowej, o wymiarach: 10x20 w obramowaniu z obrzeży bezpiecznych, powierzchnia 200 m^2 (bez stref bezpieczeństwa – 162 m^2).
6.	Boisko wielofunkcyjne do gry w siatkówkę przy Szkole Podstawowej w Niedzieliskach	2020	Miejsce użytkowania: Niedzieliska 111 - Boisko wielofunkcyjne do gry w siatkówkę o nawierzchni poliuretanowej, o wymiarach: 10x20 w obramowaniu z obrzeży bezpiecznych, powierzchnia 200 m (bez stref bezpieczeństwa – 162 m^2).

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie.

6.2. Atrakcyjność turystyczna i ruch turystyczny

Zgodnie z najnowszym opracowaniem Urzędu Statystycznego w Lublinie w zakresie turystyki pochodzącym z 2015 roku Gmina Szczebrzeszyn została zaliczona do obszarów o umiarkowanym stopniu podaży turystycznej. Na klasyfikację miały wpływ czynniki takie jak m.in. wskaźnik miejsc noclegowych w przeliczeniu na 100 km^2, wskaźnik obiektów noclegowych, kwater turystycznych, punktów informacji turystycznej, podmiotów gospodarki narodowej prowadzących działalność gospodarczą związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi.

Mapa 5. Syntetyczny wskaźnik podaży turystycznej w 2015 r.

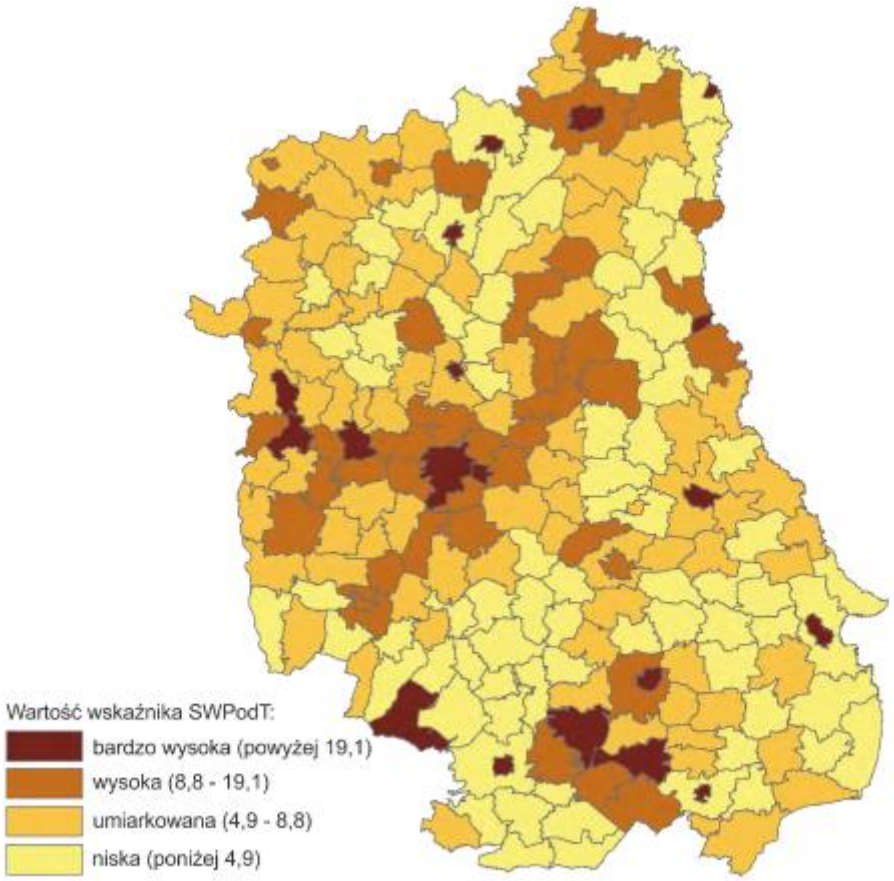

Źródło: Potencjał turystyczny Województwa Lubelskiego. Opracowanie Urzędu Statystycznego w Lublinie

Typowo rolniczy charakter województwa, relatywnie niski poziom uprzemysłowienia i urbanizacji oraz uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe stwarzają dogodne warunki do rozwoju agroturystyki. Może ona stanowić jeden z podstawowych czynników rozwoju obszarów wiejskich, bowiem jest ważnym elementem różnicowania i wzbogacania realizowanej działalności gospodarczej. Definiowana jest jako forma wypoczynku realizowanego na terenach gospodarstw wiejskich o charakterze rolniczym, oparta o bazę noclegową i aktywności rekreacyjne związane z gospodarstwem rolnym lub równoważnym i jego otoczeniem (przyrodniczym, produkcyjnym i usługowym). Adresowana jest przede wszystkim do turystów indywidualnych, rodzin lub niewielkich grup. Można wyróżnić trzy podstawowe rodzaje agroturystyki tj. turystykę realizowaną na terenach wiejskich obejmującą wszelkie formy rekreacji w rejonie niezurbanizowanym, turystykę związaną z rolnictwem – dającą możliwość poznania

praktycznych aspektów pracy rolnika oraz turystykę wiejską – oferującą wiedzę teoretyczną i praktyczną na temat elementów i produktów kultury danej społeczności lokalnej.

Zgodnie z opracowaniem GUS Gminę Szczebrzeszyn zaliczono do grona gmin wysoko atrakcyjnych przyrodniczo

Mapa 6. Syntetyczny wskaźnik atrakcyjności przyrodniczej w 2015 r.

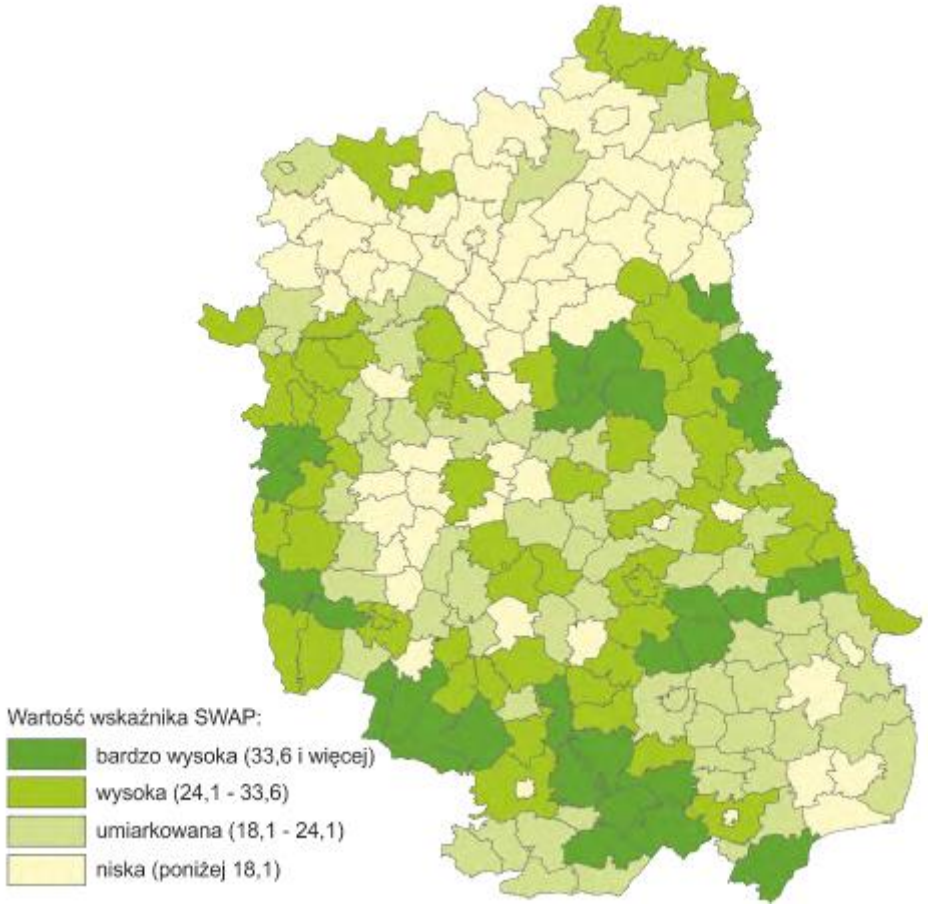

Źródło: Potencjał turystyczny Województwa Lubelskiego. Opracowanie Urzędu Statystycznego w Lublinie

Rozwój turystyki może stanowić dużą szansę dla ogólnego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Szczebrzeszyn oraz tworzenia nowych miejsc pracy poza rolnictwem, pomimo relatywnie niewielkiej dynamiki w tym obszarze. Wydaje się, że walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe, występowanie osobliwości florystycznych oraz szereg odbywających się tutaj imprez stanowią dobrą podstawę do rozwoju różnych form turystyki w gminie.

Zadaniem priorytetowym w zakresie rozwoju turystyki na terenie gminy wydaje się być opracowanie oferty turystycznej. Ponadto uzupełnienia wymaga baza gastronomiczna i noclegowa, jak i rozbudowa wszelkiego rodzaju miejsc rekreacji. Rolą samorządu lokalnego jest zatem realizacja, stymulowanie i ułatwianie tych działań, np. poprzez pozyskiwanie środków zewnętrznych, stałą współpracę z lokalnym biznesem turystycznym czy wprowadzanie ułatwień dla przedsiębiorców z branży turystycznej, np.: w postaci ulg podatkowych.

6.3. Podsumowanie [6] Sport, rekreacja i turystyka

PODSUMOWANIE 6

SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

- Zgodnie z najnowszym opracowaniem Urzędu Statystycznego w Lublinie w zakresie turystyki Gmina Szczebrzeszyn została zaliczona do obszarów o umiarkowanym stopniu podaży turystycznej.
- Duża liczba obiektów sportowych.
- Prężnie Funkcjonujące Centrum Sportu i Rekreacji.
- Dobry stan gminnej infrastruktury sportowej.
- Część infrastruktury sportowej wymaga inwestycji.

7. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

7.1. Studium i plany miejscowe

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Szczebrzeszyn przyjęte zostało uchwałą nr IX/42/99 Rady Miejskiej Szczebrzeszyna z dnia 26 marca 1999 r. zostało zmienione uchwałami:

- ✓ Nr XLIII/243/10 Rady Miejskiej Szczebrzeszyna z dn. 26 marca 2010 w sprawie uchwalenia zmiany w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Szczebrzeszyn,

Zadaniem studium jest:

- ✓ zidentyfikowanie kompleksowych uwarunkowań rozwojowych gminy,
- ✓ rozpoznanie potrzeb oraz problemów do rozwiązania;
- ✓ kreślenie podstawowych funkcji terenu i zasad ich przekształceń, w tym szczególnie pożądanej weryfikacji istniejącego i planowanego zagospodarowania;
- ✓ stworzenie podstaw do aktualizacji i koordynacji planów miejscowych;
- ✓ stworzenie podstaw merytorycznych prowadzenia negocjacji w zakresie ponadlokalnych zadań publicznych;
- ✓ określenie podstaw formułowania strategii i programów dot. realizacji określonych celów i zadań wynikających z polityki samorządu.

Studium określa warunki godzenia interesu publicznego lokalnego i ponadlokalnego oraz interesów indywidualnych, występujących w obszarze gminy.

W zakres rejestrów aktów planowania przestrzennego na terenie Gminy Szczebrzeszyn wchodzą również:

- ✓ Uchwała XXIII/158/2000 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy "Osiedla Klemensów - południe" (2000-09-28).
- ✓ Uchwała XXIII/159/2000 w sprawie zmiany miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa jednorodzinnego os. "Klinowa" w Szczebrzeszynie (2000-09-28).
- ✓ Uchwała XVI/89/07 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Kawęczynek (gospodarstwo agroturystyczne) (2007-12-27)
- ✓ Uchwała XXIII/130/08 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego m. Szczebrzeszyna (ul. Klinowa - Gorajska) (2008-07-25)
- ✓ Uchwała XLIII/244/10 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Szczebrzeszyn zbiornik wodny "Brody Małe" z terenami otaczającymi.
- ✓ Uchwała XVII/241/2021 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Szczebrzeszyn dla zbiornika wodnego "Brody Małe"

Mapa 7. Zasięgi planów na tle gminy.

Źródło: https://szczebrzeszyn.e-mapa.net/wykazplanow/

7.2. Sieć osadnicza oraz zagospodarowanie przestrzenne

Głównymi czynnikami warunkującymi układ osadniczy na terenie gminy Szczebrzeszyn są przede wszystkim warunki środowiska naturalnego, ale również szlaki komunikacyjne. Pierwsze osadnictwo na tym terenie skupiło się w sąsiedztwie dolin rzecznych Wieprza i Świnianki oraz wzdłuż szlaku komunikacyjnego Zwierzyniec-Zamość. Na terenie miasta Szczebrzeszyn przeważa zabudowa wielorodzinna i jednorodzinna, w układzie ulicznym i w zespołach, ponadto w centrum znajduje się staromiejskie centrum usługowo-administracyjne oraz obiekty kultu religijnego i kultury. Na terenie miejscowości obszaru wiejskiego dominuje typ zwartej zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej, które przyjmują głównie układ ulicówkowy.

Na terenie gminy Szczebrzeszyn znajduje się 4 113 mieszkań, w których znajduje się łącznie 15 431 izb, a łączna powierzchnia użytkowa mieszkań wynosi 336 378 m2. Na 1000 mieszkańców przypada 357,4 mieszkań, przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie wynosi 2,8, a przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wynosi 29,2 m2. Wyposażenie mieszkań w podstawowe instalacje, tj. wodociąg, centralne ogrzewanie czy łazienkę świadczy o jakości życia na terenie gminy. Zgodnie z danymi GUS na terenie miasta Szczebrzeszyn do 93,6% mieszkań doprowadzony był wodociąg, w 79,1% mieszkaniach znajdowała się łazienka, a w 71,8% mieszkaniach było centralne ogrzewanie. Natomiast na obszarze wiejskim gminy do 85% mieszkań doprowadzony był wodociąg, w 65,7% mieszkań znajdowała się łazienka, a centralne ogrzewanie w 53% mieszkań.

Na obszarze gminy Szczebrzeszyn znajdują się liczne obiekty dziedzictwa kulturowego figurujące w rejestrze zabytków województwa lubelskiego. Ponadto w strefie ochrony znajduje się również historyczny układ urbanistyczny miasta Szczebrzeszyn (w skład, którego wchodzą obszary w obrębie dawnych obwarowań miejskich wraz ze wzgórzem zamkowym, zespołem szkolnym oraz dwoma cmentarzami). Wśród zabytków istniejących na obszarze gminy, licznie reprezentowana jest zabudowa sakralna i cmentarze, a także obiekty świeckie.

7.3. Obszary o szczególnych problemach lub barierach rozwojowych- rewitalizacja

Zgodnie z „Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Szczebrzeszyn na lata 2016-2023” obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową, obejmuje osiedla: Szczebrzeszyn i Klemensów oraz sołectwo Bodaczów. Powierzchnia wyznaczonego obszaru stanowi 11,5% powierzchni gminy i jest on zamieszkiwany przez 47% mieszkańców.

Jako obszar rewitalizacji wyznaczono osiedle Szczebrzeszyn mające istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego ze względu na pełnioną funkcję- skupione są tutaj najważniejsze instytucje pełniące funkcje reprezentacyjne i centrotwórcze gminy.

Podstawą delimitacji było to, że wyznaczony obszar rewitalizacji boryka się z wieloma problemami do których należą: brak liderów lokalnych aktywizujących lokalną społeczność (w szczególności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym), brak perspektyw dla młodych ludzi i problemy ze znalezieniem zatrudnienia, niska emisja, brak miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych umożliwiających mieszkańcom aktywne spędzanie wolnego czasu; niezadawalający stan infrastruktury mieszkaniowej będącej w szczególności w rękach prywatnych. Zgodnie z Lokalnym Programem Rewitalizacji kumulacja problemów społecznych i innych negatywnych zjawisk znacznie ograniczała pełnioną dotychczasową funkcję obszaru rewitalizacji i w wyniku pogłębiającego się kryzysu nie spełniał on funkcji wyznaczonych mu przez lokalną społeczność.

Mapa 8. Obszary zdegradowane i rewitalizacji określone Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Szczebrzeszyn na lata 2017-2023.

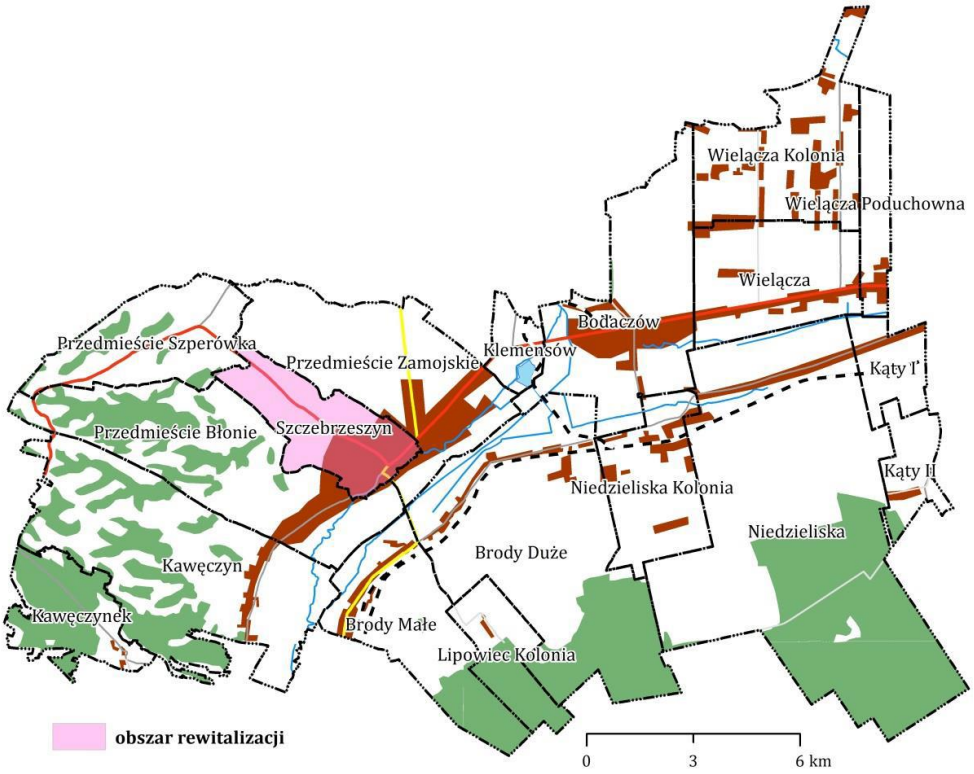

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji gminy Szczebrzeszyn na lata 2017-2023

7.4. Podsumowanie [7] Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

PODSUMOWANIE 7

PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

- Politykę przestrzenną na terenie gminy reguluje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szczebrzeszyn.
- Głównymi czynnikami warunkującymi układ osadniczy na terenie gminy Szczebrzeszyn są przede wszystkim warunki środowiska naturalnego, ale również szlaki komunikacyjne.
- Do obszarów o szczególnych problemach lub barierach zaliczają się zdefiniowane Lokalnym Programem Rewitalizacji obszary rewitalizacji, tj. miasto Szczebrzeszyn.
- Wysoka atrakcyjność kulturowa obszaru gminy.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wymaga aktualizacji.
- Niski stopień pokrycia planami obszaru Gminy.
- Zgodnie z „Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Szczebrzeszyn na lata 2016-2023” obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową, obejmuje osiedla: Szczebrzeszyn i Klemensów oraz sołectwo Bodaczów.

8. Bezpieczeństwo publiczne

8.1. Przestępczość i bezpieczeństwo w ruchu drogowym

Bezpieczeństwo publiczne to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, a także przed zjawiskami mogącymi zakłócić normalne funkcjonowanie obywateli, godzącymi w przyjęte normy postępowania.

Za bezpieczeństwo na terenie gminy odpowiada Komisariat Policji w Szczebrzeszynie. Obejmuje on swoim zasięgiem działania teren gminy Szczebrzeszyn.

Stan etatowy Komisariatu Policji w Szczebrzeszynie wynosi 23 funkcjonariuszy: Komendant, Kierownik Ogniwa do spraw Prewencji, Jednoosobowe Stanowisko do spraw Wykroczeń, Zespół do spraw Kryminalnych - 3 funkcjonariuszy oraz Ogniwo ds. Prewencji - 17 funkcjonariuszy. Ponadto w Komisariacie zatrudnione są dwie osoby na stanowiskach cywilnych.

Komisariat Policji w Szczebrzeszynie wyposażony jest w sprzęt łączności bezprzewodowej jak również w sprzęt informatyczny. W chwili obecnej na stanie Komisariatu znajdują się trzy radiowozy (dwa radiowozy oznakowane oraz jeden radiowóz nieoznakowany).

Najczęściej popełnianym przestępstwem na terenie gminy są przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu oraz przeciwko mieniu.

Wykres 17 przedstawia szczegółowo liczbę przestępstw i wykroczeń popełnianych w roku 2020.

Wykres 17. Przestępstwa popełnione na terenie gminy Szczebrzeszyn w latach 2020 w podziale na obszar miejski i wiejski.

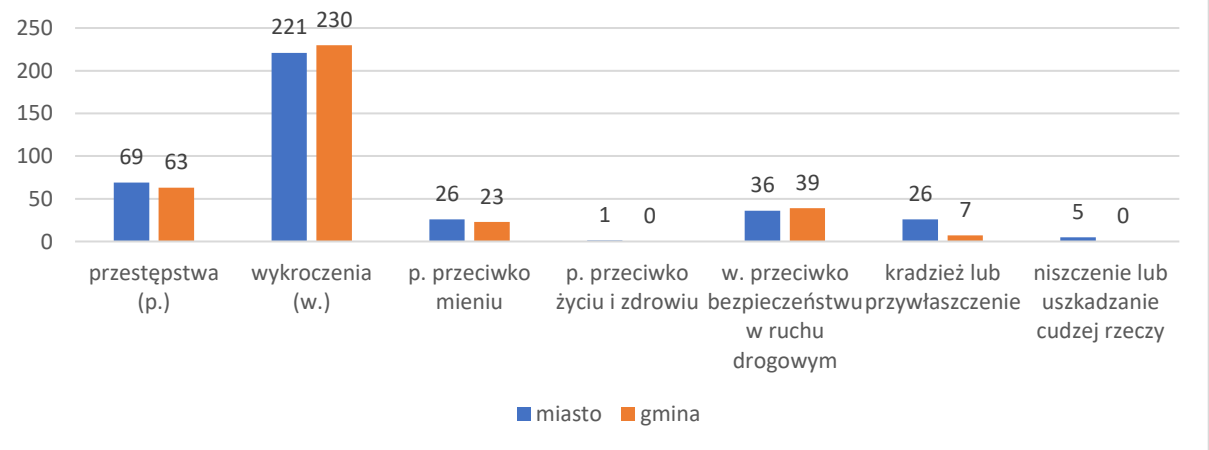

Źródło: Komisariat Policji w Szczebrzeszynie

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę czynności podejmowanych przez Policjantów Komisariatu Policji w Szczebrzeszynie. Jak wynika z tabeli w latach 2016-2020 spadła jedynie liczba mandatów karnych i liczba osób wylegitymowanych przez Policję.

Tabela 23. Statystyka KP w Szczebrzeszynie w latach 2016-2020.

	2016	2017	2018	2019	2020	Trend
Liczba mandatów karnych	444	443	225	219	327	↘
Liczba wniosków o ukaranie	98	71	96	167	133	↗
Liczba osób zatrzymanych "na gorącym uczynku"	45	57	47	55	49	↗
Liczba interwencji- miasto	498	589	545	457	578	↗
Liczba interwencji- gmina	451	435	496	516	719	↗
Liczba osób wylegitymowanych	5 809	5 488	5 333	6 344	5 311	↘
Liczba zatrzymanych dowodów rejestracyjnych	0	0	3	5	5	↗
Liczba zatrzymanych praw jazdy- miasto	1	2	2	3	4	↗
Liczba zatrzymanych praw jazdy- gmina	1	7	5	11	10	↗

Źródło: Komisariat Policji w Szczebrzeszynie

Wskaźnik wykrywalności przestępstw dla obszaru miejskiego Gminy Szczebrzeszyn wzrósł w latach 2016-2020 do poziomu 81,16%. Odwrotny trend dotyczył jednak analogicznego wskaźnika dla obszaru wiejskiego. W 2020 roku wyniósł on 76,19%.

Tabela 24. Wykrywalność i umorzenia KP w Szczebrzeszynie w latach 2016-2020 [%].

	2016	2017	2018	2019	2020	Trend
Wskaźnik wykrywalności przestępstw miasto	79,03	85,14	83,93	78,67	81,16	↗
Wskaźnik wykrywalności przestępstw gmina	85,71	87,27	92,45	91,78	76,19	↘
Wskaźnik umorzeń przestępstw (niewykryci e sprawcy)	19,43	12,57	8,26	12,75	13,79	↘
Wskaźnik umorzeń przestępstw (brak znamion	18,29	22,95	29,75	19,92	36,40	↗

przestępstwa)						

8.2. Ochrona przeciwpożarowa

Za bezpieczeństwo pożarowe na terenie gminy odpowiedzialne są jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Poszczególne jednostki oraz ich wyposażenie wymieniono w tabeli poniżej.

Tabela 25. Stan głównego wyposażenia jednostek OSP w gminie– stan na koniec 2020 r.

Jednostka OSP	Wyposażenie
OSP Niedzieliska	- samochód średni specjalny-pożarniczy MAN TGM 4x4 - samochód ciężki specjalny -pożarniczy Jelcz - zestaw PSP R-1 z deska i szynami Kramera - 1 - aparat oddechowy - 5 - hydrauliczne narzędzia ratownicze - 1 - pompa do wody czystej – 3 - pompa pływająca – 1 - pompa szlamowa – 1 - przecinarka do betonu i stali – 1 - pilarka do drewna – 2 - agregat prądotwórczy z najaśnicami – 1 - agregat prądotwórczy – 1 - drabina nasadkowa – 6 - wentylator oddymiający – 1 - maszt oświetleniowy – 1 - koło ratownicze + wyposaż. – 1 - defibrylator iPAD SPT (wersja treningowa) – 1 - defibrylator iPAD SPT - 1 - radiotelefon nasobny – 6 - radiotelefon samochodowy – 2
OSP Wielącza	- samochód średni specjalny-pożarniczy MAN TGM 4x4 - pompa do wody czystej – 1 - pompa szlamowa – 2 - pilarka do drewna – 2 - pompa pływająca – 1 - hydrauliczne narzędzia ratownicze – 1 - agregat prądotwórczy - 2 - zestaw klocków i klinów do stabilizacji pojazdu – 1 - zestaw PSP R1 – 1 - deska ratunkowa i szyny – 1 - aparat oddechowy nadciśnieniowy – 6 - parawan – 1 - drabina nasadkowa – 4 - opryskiwacz spalinowy - 1 - radiotelefon przenośny – 5 - radiotelefon stacjonarny – 1 - radiotelefon samochodowy– 1
OSP Bodaczów	- samochód średni specjalny-pożarniczy MAN TGM 4x4 - pompa do wody czystej – 1 - pompa szlamowa – 1 - pompa pływająca – 1 - drabina nasadkowa – 4 - zestaw PSP R1 – 1 - przecinarka do betonu i stali – 1

	- opryskiwacz spalinowy – 1 - agregat prądotwórczy – 1 - maszt oświetleniowy – 1 - piła szablasta – 1 - aparat oddechowy nadciśnieniowy – 2
OSP Brody Małe	- samochód średni specjalny-pożarniczy Magirus-Deutz - pompa do wody czystej – 2 - pompa szlamowa – 1 - piła do drewna – 1 - drabina nasadkowa – 3 - najaśnica – 1 - zestaw PSP R1 – 1 - aparaty oddechowe nadciśnieniowe – 1 - deska ortopedyczna – 1 - radiotelefon samochodowy – 1 - radiotelefon nasobny – 2
OSP Brody Duże	- samochód lekki specjalny-pożarniczy Volkswagen Crafter - agregat wodno-pianowy – 1 - pompa do wody czystej – 1 - pompa szlamowa – 1 - pilarka do drewna – 1 - opryskiwacz spalinowy – 1 - torba OSP R0 – 1 - radiotelefon samochodowy – 1 - radiotelefon nasobny – 1
OSP Błonie	- samochód lekki specjalny-pożarniczy Renault Trafic - pompa do wody czystej – 1 - pompa szlamowa – 1 - radiotelefon samochodowy – 1
OSP Kawęczyn	- samochód lekki specjalny-pożarniczy Renault Trafic - pompa do wody czystej – 1 - pompa szlamowa – 1 - radiotelefon samochodowy – 1
OSP Szczebrzeszyn	- samochód lekki specjalny-pożarniczy Renault Trafic - pompa do wody czystej – 1 - pompa szlamowa – 1 - agregat prądotwórczy – 1 - zestaw PSP R1 – 1 - deska ratownicza – 1 - radiotelefon samochodowy – 1 - radiotelefon nasobny – 4
OSP Kąty Pierwsze	- samochód lekki specjalny-pożarniczy Renault Trafic - pompa do wody czystej – 1 - radiotelefon samochodowy – 1
OSP Szperówka	- samochód lekki specjalny-pożarniczy Renault Trafic - pompa do wody czystej – 2 - radiotelefon samochodowy – 1
OSP Kawęczynek	- samochód lekki Żuk - pompa do wody czystej – 1

Źródło: Urząd Miejski w Szczebrzeszynie.

Liczba interwencji OSP w latach 2016-2020 ma tendencję rosnącą. W 2020 roku OSP interweniowały prawie czterokrotnie częściej niż w 2016 roku.

Wykres 18. Liczba interwencji OSP z terenu Gminy Szczebrzeszyn w latach 2016-2020.

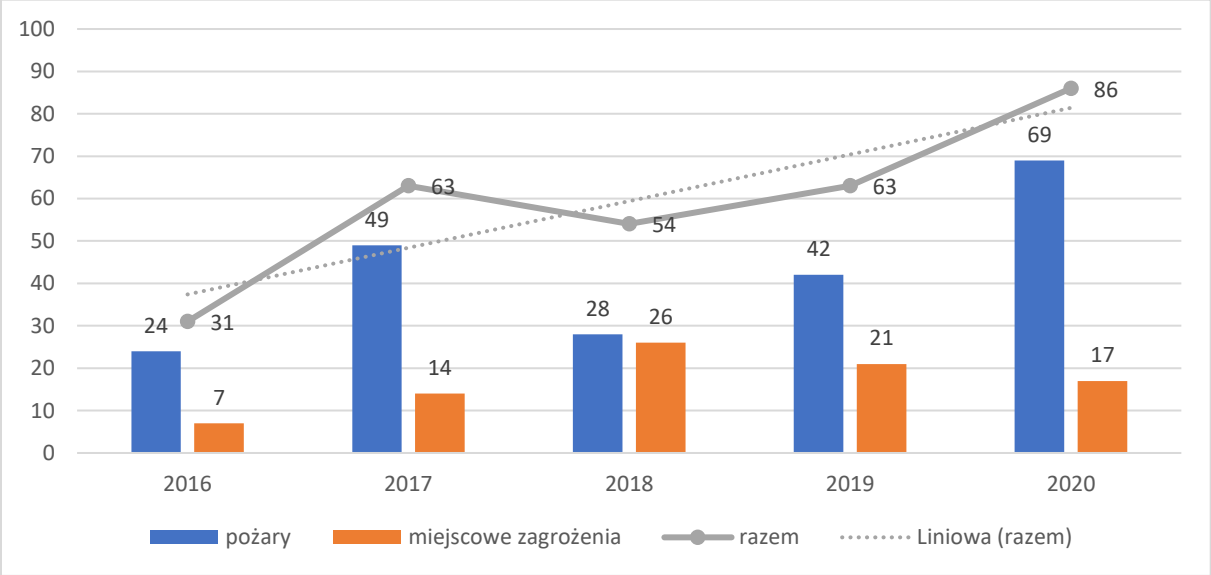

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Miejski w Szczebrzeszynie.

Poniższa tabela zawiera szczegółowe dane nt. interwencji poszczególnych jednostek OSP w gminie Szczebrzeszyn w latach 2016-2020.

Tabela 26. Liczba i rodzaj interwencji OSP w latach 2016-2020.

Rok	Jednostka OSP	Pożary	Miejscowe zagrożenia	Razem
2016	Niedzieliska	9	3	14
	Wielącza	3	0	3
	Bodaczów	12	2	14
	Kawęczyn	0	2	2
	Brody Małe	0	0	0
	Brody Duże	0	0	0
	Błonie	0	0	0
	Kąty Pierwsze	0	0	0
	Szperówka	0	0	0
	Szczebrzeszyn	0	0	0
	Kawęczynek	0	0	0
2017	Niedzieliska	12	8	20
	Wielącza	7	1	8
	Bodaczów	17	2	19
	Kawęczyn	1	2	3
	Brody Małe	11	0	11
	Brody Duże	0	1	1
	Błonie	1	0	1
	Kąty Pierwsze	0	0	0
	Szperówka	0	0	0
	Szczebrzeszyn	0	0	0
	Kawęczynek	0	0	0
2018	Niedzieliska	11	10	21
	Wielącza	10	11	21

Rok	Jednostka OSP	Pożary	Miejscowe zagrożenia	Razem
	Bodaczów	2	0	2
	Kawęczyn	0	1	1
	Brody Małe	5	2	7
	Brody Duże	0	2	2
	Błonie	0	0	0
	Kąty Pierwsze	0	0	0
	Szperówka	0	0	0
	Szczebrzeszyn	0	0	0
	Kawęczynek	0	0	0
2019	Niedzieliska	18	11	29
	Wielącza	18	7	25
	Bodaczów	0	2	2
	Kawęczyn	2	0	2
	Brody Małe	2	0	2
	Brody Duże	2	1	3
	Błonie	0	0	0
	Kąty Pierwsze	0	0	0
	Szperówka	0	0	0
	Szczebrzeszyn	0	0	0
	Kawęczynek	0	0	0
2020	Niedzieliska	27	7	34
	Wielącza	15	6	21
	Bodaczów	1	1	2
	Kawęczyn	1	0	1
	Brody Małe	18	1	19
	Brody Duże	7	0	7
	Błonie	0	1	1
	Kąty Pierwsze	0	1	1
	Szperówka	0	0	0
	Szczebrzeszyn	0	0	0
	Kawęczynek	0	0	0

Źródło: Urząd Miejski w Szczebrzeszynie.

Największe środki związane z finansowaniem OSP w 2020 roku zostały przeznaczone na: zakup paliwa, olejów i sprzętu ratowniczego (26 362 zł), zakup materiałów i wyposażenia (26 220 zł) oraz zakup energii elektrycznej w strażnicach (23 614 zł). Szczegółowo kalkulację wydatków na OSP w gminie prezentuje wykres.

Łączne wydatki na utrzymanie Ochotniczych Straży Pożarnych w 2020 roku wyniosły łącznie 1 165 203,39 złotych. Aż 72% tej kwoty przeznaczone zostało na zakup samochodów.

Wykres 19. Kalkulacja wydatków na OSP w gminie w 2020 roku [zł].

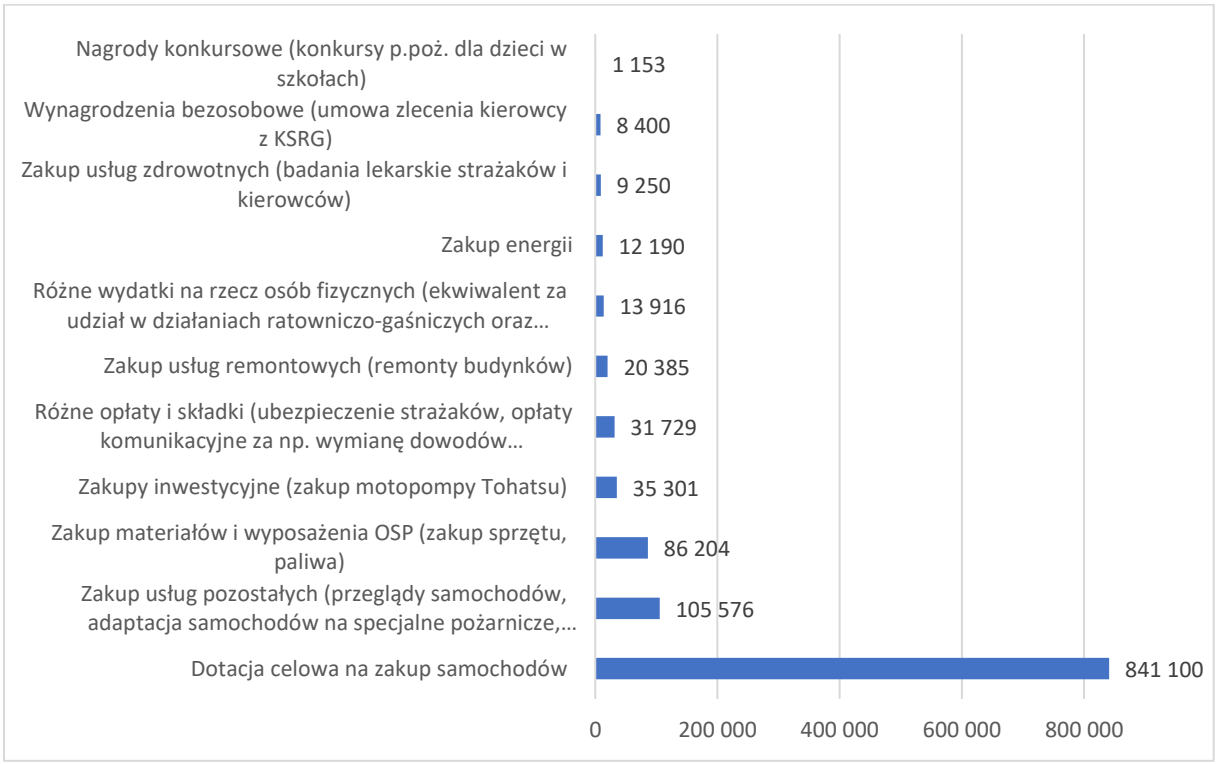

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Miejski w Szczebrzeszynie.

8.3. Podsumowanie [8] Bezpieczeństwo publiczne

PODSUMOWANIE 8

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

- Za bezpieczeństwo na terenie gminy odpowiada Komisariat Policji w Szczebrzeszynie.
- Łączne wydatki na utrzymanie Ochotniczych Straży Pożarnych w 2020 roku wyniosły łącznie 1 165 203,39 złotych. Aż 72% tej kwoty przeznaczone zostało na zakup samochodów.
- Wysoki wskaźnik wykrywalności przestępstw na terenie gminy.
- Liczne i dość dobrze wyposażone jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie Gminy.
- Rosnąca liczba interwencji OSP.
- Wysoki poziom bezpieczeństwa na terenie Gminy.
- Rosnąca liczba interwencji policyjnych.

9. Polityka społeczna

9.1. Pomoc społeczna

Zadania pomocy społecznej wynikające z programów rządowych, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczebrzeszynie.

OPS realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku, które w szczególności polegają na:

- ✓ przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń oraz przyznawaniu pomocy w naturze,
- ✓ pracy socjalnej i interwencji kryzysowej,
- ✓ prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- ✓ analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- ✓ realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych,
- ✓ rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb społecznych,
- ✓ opracowaniu i realizacji programów pomocy społecznej, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Zadania z zakresu pomocy społecznej Ośrodek realizuje w ramach zadań własnych oraz zadań zleconych gminie. Zadania własne Ośrodek realizuje zgodnie z ustaleniami rady gminy. Zadania zlecone realizowane są na podstawie szczegółowych porozumień z organem administracji rządowej po zapewnieniu przez nich na ten cel środków.

Ponadto Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje dodatkowe zadania w zakresie:

- ✓ świadczeń rodzinnych,
- ✓ funduszu alimentacyjnego,
- ✓ postępowań wobec dłużników alimentacyjnych,
- ✓ przyznawaniu i wypłacaniu stypendium szkolnego.

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2016-2020 zmalała o ponad ¼ - tj. 61 osób. Tabela 27 przedstawia szczegółowo rodzaje realizowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej świadczeń na przestrzeni lat 2016-2020.

Tabela 27. Formy pomocy społecznej realizowanej w gminie Szczebrzeszyn w latach 2016 – 2020.

Lp	Formy pomocy	Liczba osób korzystających					
		2016	2017	2018	2019	2020	Trend
	Liczba osób ogółem korzystająca z pomocy społecznej	626	538	486	429	400	↘
1	Zasiłek stały	66	69	72	68	61	↘
2	Zasiłek okresowy	128	96	85	82	99	↘
3	Dożywianie dzieci w szkołach	355	291	272	228	169	↘
4	Dożywianie dzieci z tzw. listy dyrektorskiej	74	51	-	-	-	
5	Dożywianie dla osób dorosłych	5	9	6	8	5	=
6	Zasiłek celowy w związku ze zdarzeniem losowym	0	0	0	0	1	↗
7	Zasiłek celowy	155	128	109	72	144	↘
8	w tym: specjalny zasiłek celowy	19	15	24	18	11	↘
9	Specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	2	2	0	0	=
10	Usługi opiekuńcze	22	23	26	31	24	↗
11	Osoby objęte pracą socjalną	1138	903	834	562	435	↘
12	Osoby objęte kontraktem socjalnym	14	0	3	3	18	↗
13	Osoby objęte wsparciem asystenta rodziny	12	9	12	12	8	↘
14	Liczba wdrożonych procedur „Niebieska karta”	15	15	19	18	20	↗
15	Liczba osób przebywających w domach opieki społecznej	12	12	12	20	13	↗

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczebrzeszynie.

Do najczęstszych przyczyn korzystania z pomocy społecznej w 2020 roku należały: bezrobocie (134 świadczeń), ubóstwo (97 świadczeń) oraz niepełnosprawność (68 świadczeń).

Wykres 20. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w 2020 roku.

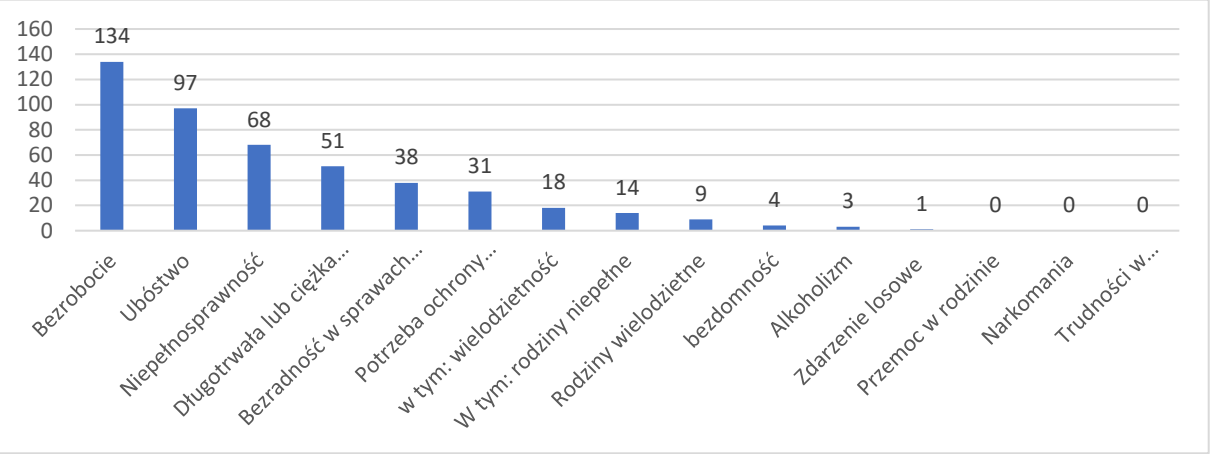

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczebrzeszynie

Szczegóły na temat przyczyny korzystania z pomocy społecznej w latach 2016-2020 znajdują się w tabeli.

Tabela 28. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej.

		2016	2017	2018	2019	2020	TREND
1	UBÓSTWO	128	91	85	81	97	↘
2	BEZDOMNOŚĆ	5	3	3	3	4	↘
3	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	55	41	41	41	31	↘
4	W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	36	24	23	24	18	↘
5	BEZROBOCIE	217	180	153	137	134	↘
6	NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	104	113	102	91	68	↘
7	DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	83	88	74	67	51	↘
8	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH	65	56	49	46	38	↘
9	W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	35	31	20	19	14	↘
10	RODZINY WIELODZIETNE	17	16	18	17	9	↘
11	PRZEMOC W RODZINIE	2	2	2	2	0	↘
12	ALKOHOLIZM	5	5	4	2	3	↘
13	NARKOMANIA	0	0	0	0	0	=
14	TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	3	1	0	1	0	=
15	ZDARZENIE LOSOWE	0	0	1	2	1	↗
16	SYTUACJA KRYZYSOWA	0	0	1	1	0	=

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczebrzeszynie

9.2. Ochrona zdrowia

Na infrastrukturę ochrony zdrowia na terenie gminy Szczebrzeszyn, składają się:

- ✓ Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej, ul. Dr. Klukowskiego 3, 22-460 Szczebrzeszyn,
- ✓ Przychodnia Rejonowa w SP ZOZ, ul. Szkolna 7, 22-460 Szczebrzeszyn,
- ✓ Przychodnia Lekarska Novamed, Plac Tadeusza Kościuszki 28, 22-460 Szczebrzeszyn
- ✓ Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Bodaczowie, Bodaczów 503, 22-460 Szczebrzeszyn

Zgodnie z danymi BDL GUS najwięcej porad lekarskich na terenie gminy Szczebrzeszyn zostało udzielonych w 2019 roku (47 767). Liczba porad lekarskich wahała się w okresie odniesienia.

Wykres 21. Liczba porad lekarskich udzielonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej w gminie Szczebrzeszyn w latach 2011-2020.

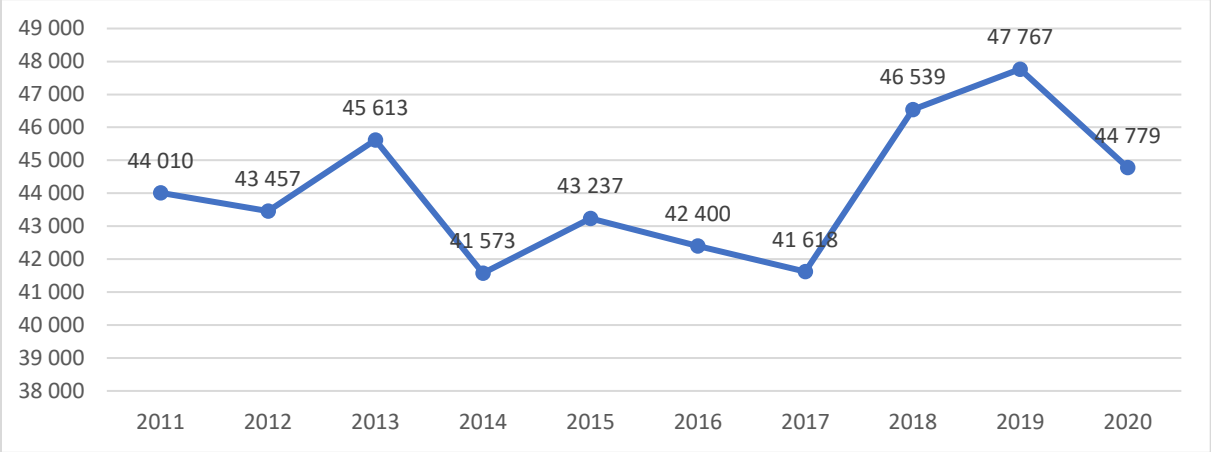

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

9.3. Gospodarka mieszkaniowa

Warunki mieszkaniowe to jeden z ważniejszych czynników świadczących o rozwoju gospodarczym społeczeństwa oraz stopniu jego zamożności. W 2019 roku na terenie Szczebrzeszyn znajdowało się 1 597 budynków mieszkalnych. Wykres 22 przedstawia liczbę budynków mieszkalnych na przestrzeni lat 2011-2020.[7]

Wykres 22. Liczba budynków mieszkalnych w gminie Szczebrzeszyn w latach 2011-2020.

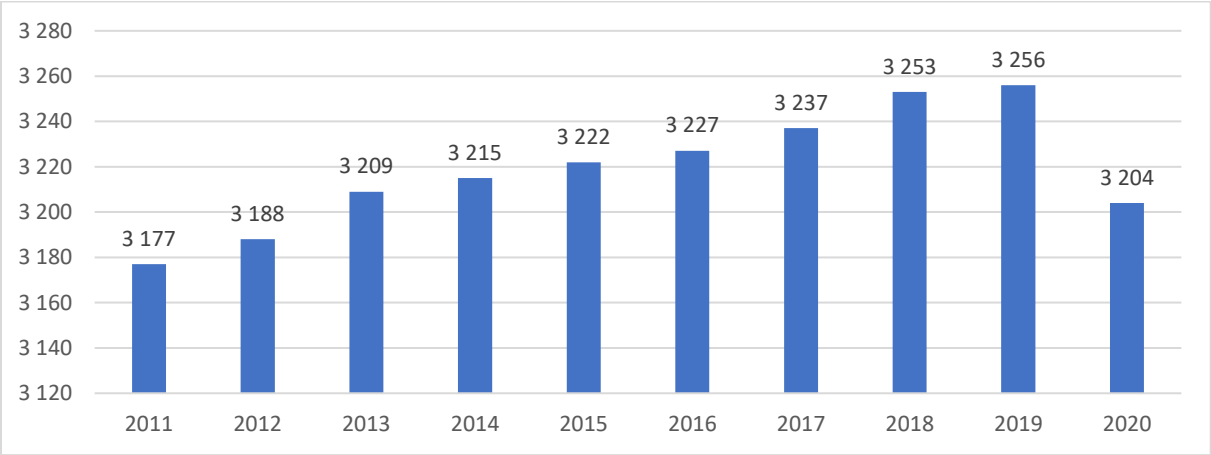

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Zgodnie z danymi BDL GUS w ciągu 10 lat w gminie Szczebrzeszyn wzrosła zarówno liczba mieszkań, przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania, przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę, jak również liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców. Szczegółowe zmiany w zakresie ww. wskaźników prezentuje Tabela 27.

Tabela 29. Zasoby mieszkaniowe w gminie Szczebrzeszyn w latach 2011-2020.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Trend
mieszkania (szt.)	4 068	4 079	4 100	4 106	4 113	4 121	4 131	4 147	4 155	4 167	↗
izby (szt.)	15 170	15 231	15 349	15 384	15 431	15 482	15 538	15 635	15 689	15 757	↗
powierzchnia użytkowa mieszkań (m²)	329 972	331 569	334 405	335 235	336 378	337 492	338 706	341 185	342 430	344 080	↗
przeciętna powierzchnia	81,1	81,3	81,6	81,6	81,8	81,9	82	82,3	82,4	82,6	↗

[7] *Dane o zasobach mieszkaniowych podano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych wg stanu na dzień 31 grudnia (informacja zawiera liczbę mieszkań, a także izb i powierzchnię użytkową w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych; wyposażenie mieszkań – GKM-12) oraz bieżącej sprawozdawczości (sprawozdania M-01 i SG-01 cz.3). Informacje o sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej obejmują sieć obsługującą gospodarstwa domowe i innych użytkowników. Z zakresu ciepłownictwa zawierają sieć cieplną, sprzedaż energii cieplnej oraz kubaturę budynków ogrzewanych centralnie.*

użytkowa 1 mieszkania											
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	28	28,2	28,6	28,9	29,2	29,5	29,7	30,3	30,7	31	
mieszkania na 1000 mieszkańców	344,9	346,8	350,8	353,4	357,4	360,4	362,5	368,2	373	376	
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	3,73	3,73	3,74	3,75	3,75	3,76	3,76	3,77	3,78	3,78	
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	2,9	2,88	2,85	2,83	2,8	2,77	2,76	2,72	2,68	2,66	
przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,78	0,77	0,76	0,76	0,75	0,74	0,73	0,72	0,71	0,7	

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

W 2020 roku w wodociąg wyposażonych było 89,1% mieszkań, w łazienki – 72,3%, natomiast w centralne ogrzewanie 62,3%. Zgodnie z danymi BDL GUS do gazu sieciowego dostęp miało 18,4% mieszkań.

Wykres 23. Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań w gminie w latach 2010-2019.

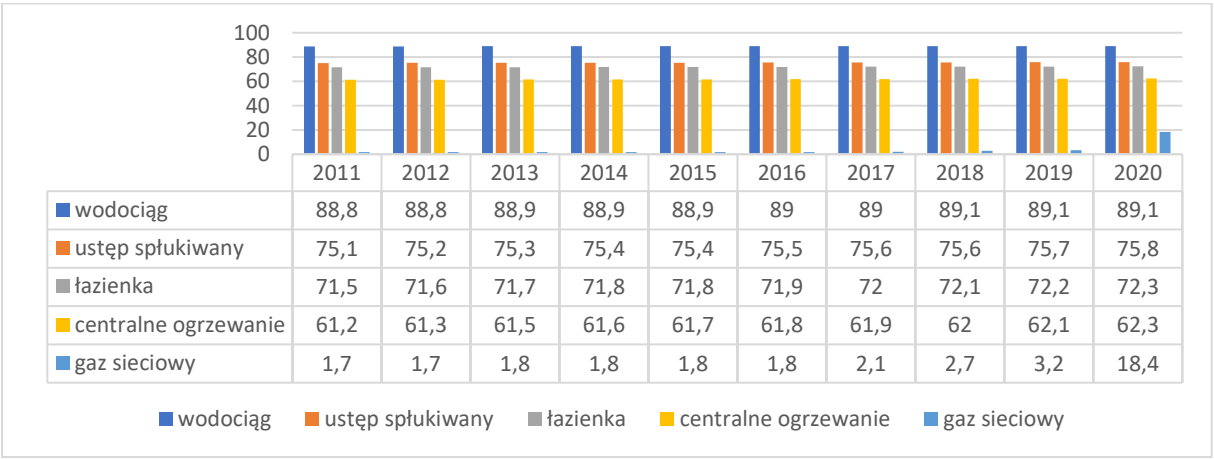

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
wodociąg	88,8	88,8	88,9	88,9	88,9	89	89	89,1	89,1	89,1
ustęp spłukiwany	75,1	75,2	75,3	75,4	75,4	75,5	75,6	75,6	75,7	75,8
łazienka	71,5	71,6	71,7	71,8	71,8	71,9	72	72,1	72,2	72,3
centralne ogrzewanie	61,2	61,3	61,5	61,6	61,7	61,8	61,9	62	62,1	62,3
gaz sieciowy	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8	1,8	2,1	2,7	3,2	18,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

9.4. Podsumowanie [9] Polityka społeczna

PODSUMOWANIE 9

POLITYKA SPOŁECZNA

- Zadania pomocy społecznej wynikające z programów rządowych, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczebrzeszynie.
- Do najczęstszych przyczyn korzystania z pomocy społecznej w 2020 roku należały: bezrobocie (134 świadczeń), ubóstwo (97 świadczeń) oraz niepełnosprawność (68 świadczeń).
- Zgodnie z danymi BDL GUS w ciągu 10 lat w gminie Szczebrzeszyn wzrosła zarówno liczba mieszkań, przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania, przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę, jak również liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców.
- Spadająca liczba osób korzystających z pomocy społecznej.
- Dobry dostęp do opieki medycznej na terenie Gminy.
- Brak specjalistycznej opieki medycznej na terenie Gminy.

10.Edukacja i wychowanie

10.1. Infrastruktura oświatowo-edukacyjna

Na infrastrukturę oświatowo-edukacyjną składają się placówki wymienione w poniższej tabeli.

Tabela 30. Infrastruktura oświatowo-edukacyjna

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów [2021-2022]
1	Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Henryka Sienkiewicza w Szczebrzeszynie	341
2	Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Bodaczowie	156
3	Szkoła Podstawowa w Wielączy	54
4	Szkoła Podstawowa Nr 3 im. Róży Zamoyskiej w Szczebrzeszynie	53
5	Szkoła Podstawowa im. Stanisława Staszica w Niedzieliskach	57
6	Szkoła Podstawowa im. Juliana Tuwima w Wielączy Kolonii	28
RAZEM		**689**
	Przedszkole Samorządowe w Szczebrzeszynie	150
	Przedszkole Samorządowe w Bodaczowie	75
	Przedszkole Niepubliczne Akademia Malucha	28
RAZEM		**253**

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie.

Zgodnie z danymi BDL GUS odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym znacznie wzrósł od 2010 r. – wzrost o 14,9 pkt %. W 2020 roku wskaźnik osiągnął wartość 83,8%.

Wykres 24. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2011-2020.

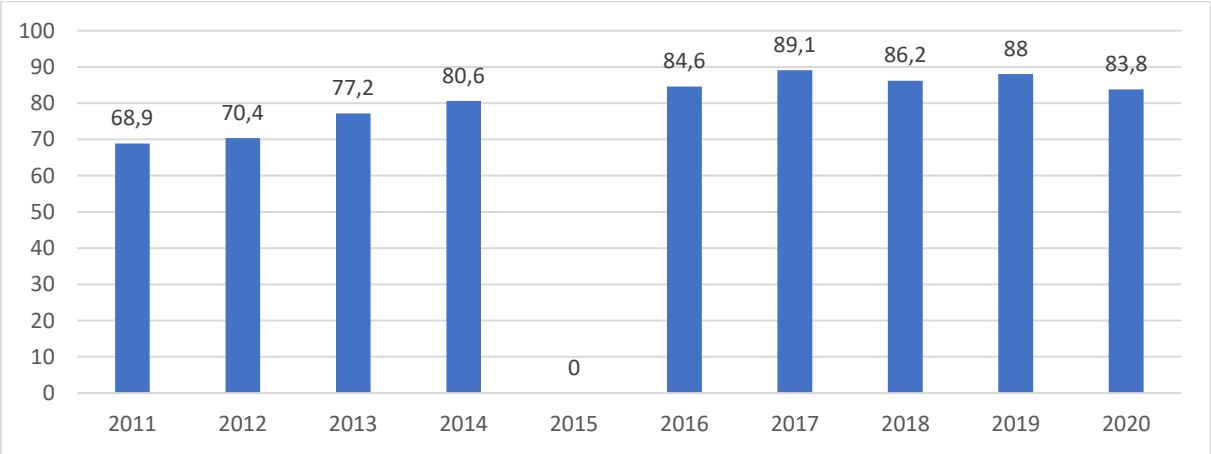

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

10.2. Współczynnik skolaryzacji

Współczynnik skolaryzacji brutto *stanowi miarę relacji liczby osób uczących się (stan na 1 września) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan na 31 grudnia) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania*. W sytuacji, gdy wskaźnik ten osiąga miarę powyżej 100 oznacza, że do szkół zlokalizowanych na terenie gminy uczęszczają osoby spoza jej obrębu. Wartość współczynnika poniżej 100 oznacza sytuację odwrotną, kiedy to dzieci zamieszkujące w gminie uczęszczają do placówek oświatowych znajdujących się na terenie innych jednostek samorządowych.

Jak wynika z danych GUS współczynnik skolaryzacji brutto zmalał w ciągu ostatniej dekady. W związku z reformą edukacji i likwidacją gimnazjów, w 2019 roku BDL GUS nie obliczał wartości wskaźnika dla szkół gimnazjalnych a jedynie dla podstawowych. Obecna wartość wskaźnika skolaryzacji brutto, wynosząca dla szkół podstawowych 89,91% oznacza, że tylko niewielki odsetek uczniów szkół podstawowych kształci się poza terenem gminy.

Wykres 25. Współczynnik skolaryzacji brutto w gminie Szczebrzeszyn w latach 2011-2020.

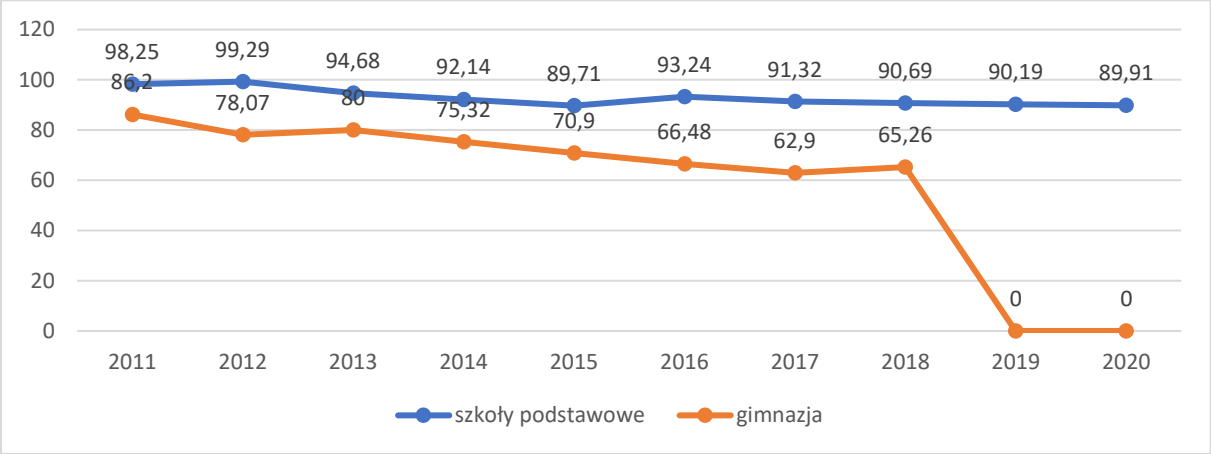

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

10.3. Wydatki na oświatę

Analogicznie do innych jednostek samorządu terytorialnego, problemem dla gminy Szczebrzeszyn może w przyszłości być wysokość otrzymywanej z budżetu państwa subwencji oświatowej. Wydatki ponoszone przez gminę na funkcjonowanie oświaty to w pierwszej kolejności płace nauczycieli oraz bieżące utrzymanie i remonty budynków. Z uwagi na fakt, iż gmina zobligowana jest ponosić powyższe koszty, a wpływy z subwencji oświatowej są niższe niż realne potrzeby utrzymuje się deficyt, który pokrywany jest ze środków własnych samorządu. Oznacza to, że gmina bilansując wydatki na oświatę, zmniejsza m.in. swoją zdolność inwestycyjną.

Jak ilustruje poniższy wykres w latach 2016-2020 kwota wydatków na oświatę znacznie przekraczała kwotę otrzymanych subwencji (w 2020 o - 7 286 608zł). Różnicę pomiędzy wysokością otrzymanej subwencji a wydatkami na oświatę i wychowanie gmina zmuszona jest pokrywać z własnych środków.

Wykres 26. Porównanie wysokości subwencji oświatowej i wydatków na oświatę w tys. PLN.

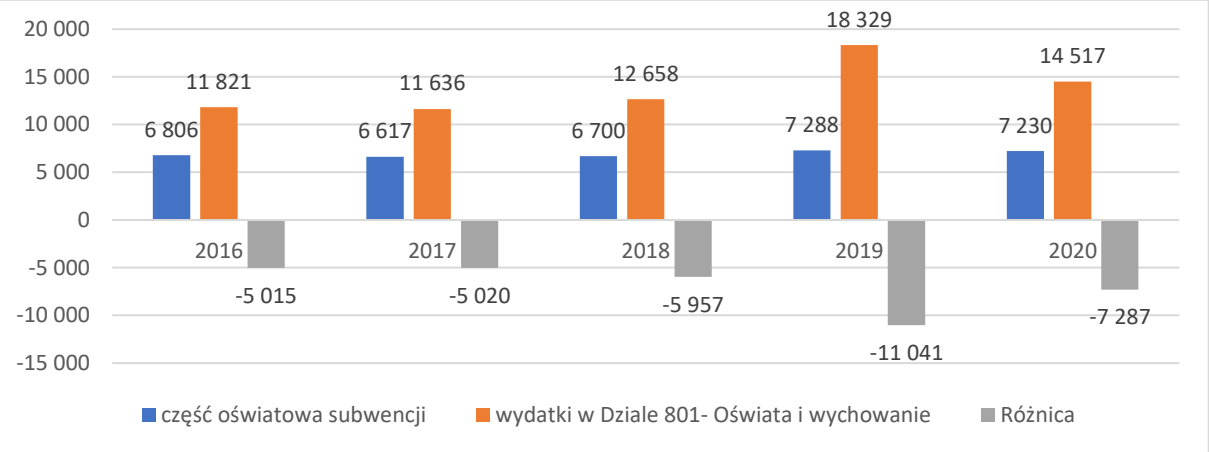

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

10.4. Podsumowanie [10] Edukacja i wychowanie

PODSUMOWANIE 10

EDUKACJA I WYCHOWANIE

- Rozwinięta sieć szkół podstawowych na terenie Gminy.
- Wysoki odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.
- Wysoki poziom współczynnik skolaryzacji brutto (tylko niewielki odsetek uczniów szkół podstawowych kształci się poza terenem gminy)
- Wydatki na oświatę znacznie przekraczają kwotę otrzymanych subwencji.

11.Kapitał społeczny

11.1. Aktywność obywatelska, liczba i działalność organizacji pozarządowych

Gmina Szczebrzeszyn może poszczycić się działalnością wielu organizacji, stowarzyszeń, zespołów śpiewaczych oraz twórców ludowych, którzy stoją na straży lokalnych tradycji kulinarnych, artystycznych, historycznych i kulturowych. Swoim aktywnym działaniem wpływają na rozwój kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego. Współpracując z Gminą Szczebrzeszyn, biorą udział w gminnych imprezach, ubogacając je swoimi występami, pysznymi potrawami lokalnymi czy pięknymi rękodziełami. Są również wspaniałą promocją gminy na różnego rodzaju wydarzeniach i konkursach powiatowych czy wojewódzkich.

W gminie Szczebrzeszyn prężnie działają również kluby sportowe, dzięki którym dzieci, młodzież i seniorzy mogą rozwijać sprawność fizyczną, swoje pasje i zainteresowania. Dobra infrastruktura sportowa, wykwalifikowana kadra trenerska i zaangażowanie działaczy i pasjonatów sportu na rzecz pracy z młodzieżą i nie tylko, stwarza dogodne możliwości i jest zachętą do podejmowania tych działań.

Wykaz poszczególnych organizacji pozarządowych przedstawiono w tabeli poniżej:

Tabela 31. Organizacje pozarządowe na terenie gminy Szczebrzeszyn.

Nazwa organizacji	Cele organizacji
Autonomiczna Sekcja Piłki Nożnej „Roztocze" w Szczebrzeszynie	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu w zakresie sportu kwalifikowanego
Klub Sportowy ALWA Brody Małe	Szkolenie w zakresie sportu kwalifikowanego (piłka nożna)
Bodaczowski Klub Sportowy Bodaczów	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, udział w piłkarskich rozgrywkach seniorów
Miejski Klub Sportowy Szczebrzeszyn	Rozwijanie różnych form kultury fizycznej, kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości w środowisku dzieci i młodzieży, promocja sportu i turystki aktywnej.
Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Roztocze" w Szczebrzeszynie	Rozwijanie różnych form kultury fizycznej w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej
Stowarzyszenie Sztuk i Sportów Walki BUSHIDO Szczebrzeszyn	Upowszechnianie i rozwijanie rekreacji fizycznej, sportu i turystyki, popularyzowanie kultury zdrowotnej i fizycznej
Stowarzyszenie „Chrząszczowy Gród" w Szczebrzeszynie	Podtrzymywanie i upowszechnianie regionalnej tradycji narodowej, działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, działalność na rzecz kultury, sztuki.
Koła Gospodyń Wiejskich: - w Kawęczynie - w Bodaczowie - w Kątach Pierwszych - w Brodach Dużych - w Błoniu - w Wielączy Kolonii	aktywizacja społeczna, integracja międzypokoleniowa, podtrzymywanie tradycji kulturowych oraz folklorystycznych
Ochotnicze Straże Pożarne:	Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami

- OSP w Niedzieliskach - OSP w Wielączy - OSP w Bodaczowie - OSP w Brodach Małych - OSP w Brodach Dużych - OSP w Błoniu - OSP w Kawęczynie - OSP w Szczebrzeszynie - OSP w Kątach Pierwszych - OSP w Szperówce	samorządowymi i innymi podmiotami, udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń, informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi, upowszechnianie, w szczególności wśród członków, kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalnej i oświatowej, wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej oraz statutu, wspomaganie rozwoju społeczności lokalnych na terenie swojego działania,

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Miejski w Szczebrzeszynie.

11.2. Frekwencja w wyborach

Frekwencja w najczęstszym ujęciu to odsetek uprawnionych ludzi do głosowania, którzy oddali swój głos w referendach lub wyborach.

Frekwencja w pierwszej turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r., wyniosła w gminie Szczebrzeszyn **55,85%**. Liczba ważnych kart wyniosła 5 101, natomiast liczba osób uprawnionych do głosowania 9 134. Szczegóły przedstawia mapa.

Mapa 9. Frekwencja w pierwszej turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r.

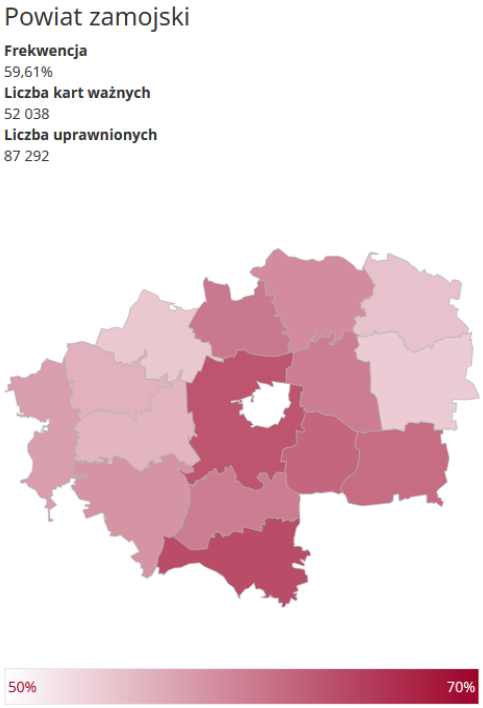

Gmina	Frekwencja
gm. Adamów	60,34%
gm. Grabowiec	54,82%
gm. Komarów-Osada	61,65%
gm. Krasnobród	64,23%
gm. Łabunie	62,11%
gm. Miączyn	54,04%
gm. Nielisz	54,38%
gm. Radecznica	57,73%
gm. Sitno	60,34%
gm. Skierbieszów	59,13%
gm. Stary Zamość	60,73%
gm. Sułów	56,16%
gm. Szczebrzeszyn	55,85%
gm. Zamość	63,49%
gm. Zwierzyniec	58,53%

Źródło: pkw.gov.pl

Frekwencja w drugiej turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r., wyniosła w gminie Szczebrzeszyn **60,35%**. Liczba ważnych kart wyniosła 5 542, natomiast liczba osób uprawnionych do głosowania 9 183. Szczegóły przedstawia poniższa mapa.

Mapa 10. Frekwencja w drugiej turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r.

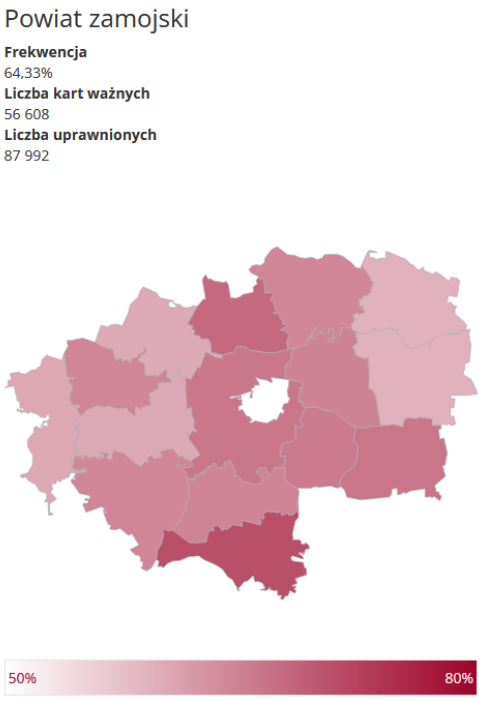

Gmina	Frekwencja
gm. Adamów	64,81%
gm. Grabowiec	59,42%
gm. Komarów-Osada	66,43%
gm. Krasnobród	70,99%
gm. Łabunie	65,82%
gm. Miączyn	59,39%
gm. Nielisz	60,23%
gm. Radecznica	60,53%
gm. Sitno	64,90%
gm. Skierbieszów	64,44%
gm. Stary Zamość	67,89%
gm. Sułów	64,49%
gm. Szczebrzeszyn	60,35%
gm. Zamość	66,20%
gm. Zwierzyniec	64,49%

Źródło: pkw.gov.pl

Frekwencja w wyborach 2019 r. do Sejmu i Senatu wyniosła **50,55%** (miasto 51,16%, wieś 49,97%). Liczba ważnych kart wyniosła 4 649, natomiast liczba osób uprawnionych do głosowania 9 197. Szczegóły przedstawia poniższa mapa.

Mapa 11. Frekwencja w wyborach 2019 r. do Sejmu i Senatu.

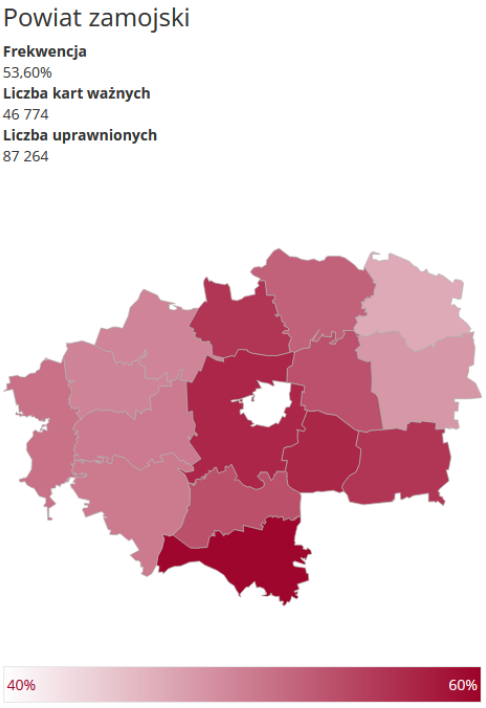

Gmina	Frekwencja
gm. Adamów	53,85%
gm. Grabowiec	46,75%
gm. Komarów-Osada	55,94%
gm. Krasnobród	59,76%
gm. Łabunie	57,15%
gm. Miączyn	48,27%
gm. Nielisz	49,79%
gm. Radecznica	51,28%
gm. Sitno	53,78%
gm. Skierbieszów	52,46%
gm. Stary Zamość	56,00%
gm. Sułów	49,88%
gm. Szczebrzeszyn	50,55%
gm. Zamość	57,21%
gm. Zwierzyniec	50,50%
Średnia	**53,60%**

Źródło: pkw.gov.pl

Frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2019 r. wyniosła **37,71%**. Liczba ważnych kart wyniosła 3 516, przy liczbie osób uprawnionych do głosowania wynoszącej 9 325. Szczegóły przedstawia poniższa mapa.

Mapa 12. Frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2019 r.

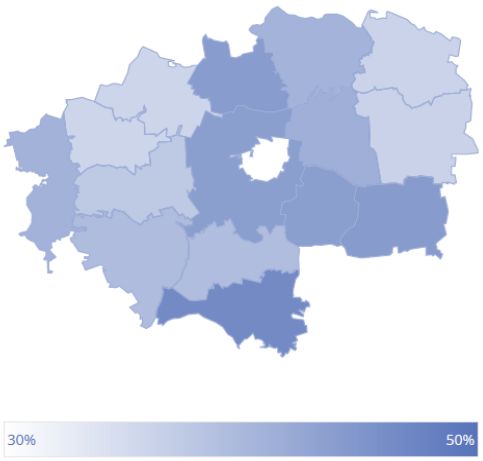

Gmina	Frekwencja
gm. Adamów	39,41%
gm. Grabowiec	36,29%
gm. Komarów-Osada	44,28%
gm. Krasnobród	46,63%
gm. Łabunie	43,69%
gm. Miączyn	36,45%
gm. Nielisz	36,00%
gm. Radecznica	40,93%
gm. Sitno	41,36%
gm. Skierbieszów	40,78%
gm. Stary Zamość	44,06%
gm. Sułów	36,03%
gm. Szczebrzeszyn	37,71%
gm. Zamość	43,69%
gm. Zwierzyniec	39,50%
Średnia	**40,99%**

Źródło: pkw.gov.pl

11.3. Podsumowanie [11] Kapitał społeczny

PODSUMOWANIE 11

KAPITAŁ SPOŁECZNY

- Działalność organizacji pozarządowych.
- Niska aktywność obywatelska mieszkańców Gminy- frekwencja wyborcza zazwyczaj poniżej średniej dla powiatu zamojskiego.

12.Finanse samorządowe

12.1. Budżet gminy i zdolność inwestycyjna

Budżet Gminy jest planem rocznym zawierającym dochody i wydatki związane z finansowaniem zadań własnych i zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. Możliwości rozwoju gminy limitują osiągane dochody budżetowe. W pozycjach przychodów można wyróżnić różnego rodzaju subwencje i dotacje oraz dochody własne - podatki i opłaty gminne. Wśród wydatków są dwie pozycje: wydatki bieżące i inwestycje. Wydatki bieżące to przede wszystkim wynagrodzenia sfery budżetowej i wydatki rzeczowe ponoszone na utrzymanie między innymi różnych obiektów będących w gestii gminy. Budżet gminy objęto analizą historyczną w latach 2017 - 2020.

Analiza dochodów z tytułu podatków pokazuje, iż największy wpływ do Budżetu Gminy stanowią subwencja oraz dotacje celowe z budżetu państwa. Największym źródłem dochodów własnych były natomiast: podatek od nieruchomości i podatek rolny. W latach następnych władze gminy powinny dążyć do wzrostu wpływów budżetowych zarówno własnych jak i zewnętrznych. Zwiększanie środków budżetowych daje możliwość zwiększenia potencjału inwestycyjnego oraz lepszego zarządzania gminą.

Przede wszystkim należy jednak dążyć do zwiększania dochodów własnych oraz wzrostu ich udziału w dochodach ogółem, ponieważ jest to grupa dochodów w znacznej części zależna od władz gminy. Im większy udział dochodów własnych w budżecie, tym łatwiejszy jest proces prognozowania budżetu na lata następne. Na wzrost dochodów własnych ma wpływ wzrost lokalnej bazy ekonomicznej, m. in. w wyniku realizowanych inwestycji. Duży nacisk należy położyć na rozwój działalności gospodarczej. To z kolei wpłynie na zwiększenie bazy podatkowej.

Wśród priorytetów polityki finansowej i gospodarki budżetowej gminy Szczebrzeszyn na najbliższe lata należy wymienić: określenie tempa kierunków rozwoju gminy, dążenie do wzrostu bazy dochodowej gminy, zalecenie racjonalizacji wydatków bieżących i inwestycyjnych, ustalenie proporcji podziału środków budżetowych, w szczególności planowanych wydatków bieżących i inwestycyjnych, stałe monitorowanie płynności finansowej i zdolności kredytowej gminy.

Tabela 32. Budżet gminy Szczebrzeszyn w latach 2016-2020 (w zł).

Lp.	Budżet	2016	2017	2018	2019	2020
I.	DOCHODY OGÓŁEM	34 538 939	39 251 645	40 453 855	53 335 295	51 027 724
1.	Podatki i opłaty pobierane przez gminę	7 863 174	8 842 098	8 757 270	11 749 395	10 706 688
	podatek rolny	961 200	934 792	969 455	962 887	1 040 934
	podatek od nieruchomości	4 024 904	4 394 235	4 621 435	4 907 127	5 053 933
	podatek leśny	84 378	84 213	89 802	94 948	89 405
	podatek od środków transportowych	60 723	55 771	83 008	97 523	77 160
	Podatek dochodowy od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą	1 820	1 866	1 368	1 415	1 031
	podatek od środków i darowizn	39 125	13 653	27 609	40 206	22 466
	opłata skarbowa	38 212	36 086	38 542	42 643	38 168
	opłata targowa	42 474	37 302	35 426	34 884	29 953
	pozostałe dochody	2 610 339	3 284 180	2 890 626	5 567 763	4 353 638
2.	Udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	4 597 180	5 050 024	5 726 709	6 655 060	6 320 737
3.	Dotacje celowe z budżetu państwa	11 550 649	13 684 329	13 410 788	15 149 315	17 028 270
4.	Środki na dofinansowanie zadań gminy ze źródeł pozabudżetowych-UE	0	526 480	569 161	6 097 901	2 928 727
5.	Subwencja ogólna	10 527 936	11 148 714	11 989 928	13 683 623	14 043 302
	część wyrównawcza subwencji	3 664 323	4 460 183	5 059 800	6 136 951	6 564 359
	część oświatowa subwencji	6 805 942	6 616 556	6 700 428	7 288 478	7 230 206
	część równoważąca subwencji	0	31 023	90 501	145 635	176 757
	środki na uzupełnienie dochodów gmin	57 671	40 952	139 199	112 559	71 980
II.	WYDATKI OGÓŁEM	34 721 136	39 341 580	42 522 546	57 002 426	49 127 445
1.	Wydatki inwestycyjne	4 056 169	5 402 915	6 937 377	18 584 148	7 010 780
2.	Wydatki bieżące	30 664 968	33 938 665	35 585 170	38 418 278	42 116 665
	wynagrodzenia z pochodnymi	11 867 990	12 053 083	13 332 228	13 653 200	14 070 722
	wydatki związane z funkcjonowaniem JST	15 746 395	18 664 054	18 718 042	20 422 194	22 681 816
	dotacje celowe z budżetu gminy	3 050 583	3 221 528	3 534 899	4 342 883	5 364 128
III.	WYNIK FINANSOWY	-182 197	-89 934	-2 068 691	-3 667 131	1 900 279
IV.	ŹRÓDŁA POKRYCIA DEFICYTU	kredyt	kredyt	kredyt	kredyt	nie dotyczy
V.	Stan zadłużenia na koniec roku z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek	4 484 000	4 684 000	6 897 231	12 109 788	10 500 000

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie.

Zdolność inwestycyjna gminy uzależniona jest głównie od struktury wydatków i dochodów budżetowych. Im wyższy dodatni bilans, tym większa kwota wolnych środków, którą można przeznaczyć na inwestycje. Dochody budżetowe gminy w latach 2016-2020 kształtowały się na zbliżonym poziomie. Najwyższy poziom osiągnęły one w 2019 roku. Rok 2020 został przez gminę zakończony dodatnim wynikiem finansowym.

Wykres 27. Struktura wydatków i dochodów budżetu gminy Szczebrzeszyn w latach 2016-2020 [w tys. złotych].

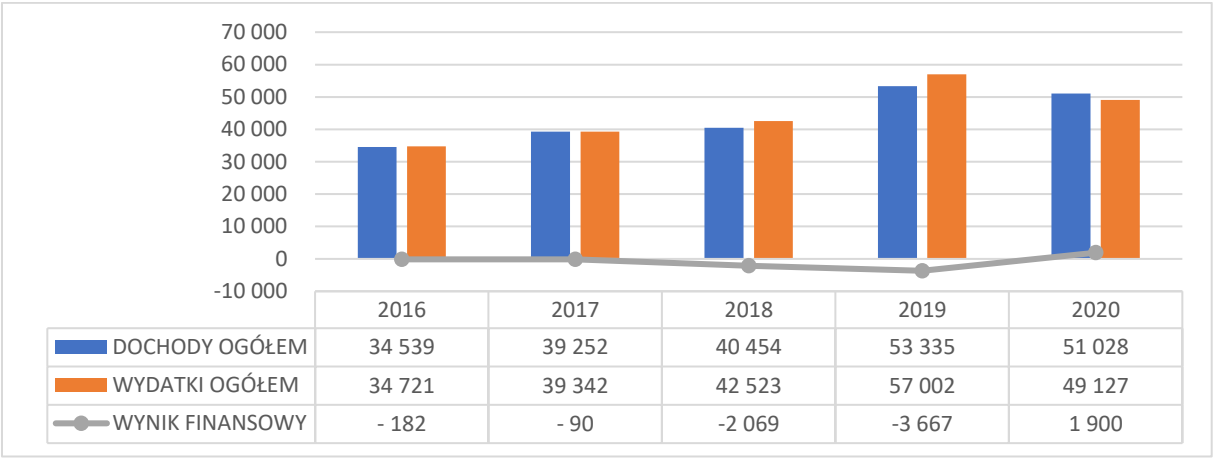

	2016	2017	2018	2019	2020
DOCHODY OGÓŁEM	34 539	39 252	40 454	53 335	51 028
WYDATKI OGÓŁEM	34 721	39 342	42 523	57 002	49 127
WYNIK FINANSOWY	- 182	- 90	-2 069	-3 667	1 900

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie.

12.2. Projekty finansowane ze środków unijnych

W latach 2014-2020 gmina Szczebrzeszyn pozyskała fundusze zewnętrzne na realizację aż 15 projektów współfinansowanych ze środków unijnych. Szczegółowe zestawienie inwestycji zawiera tabela.

Tabela 33. Projekty zrealizowane przez Urząd Miejski w Szczebrzeszynie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej.

Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Lata realizacji	Wartość
Renowacja zabytkowego obiektu Miejskiego Domu Kultury w Szczebrzeszynie.	Szczebrzeszyn	2010-	2 384 353,79
Budowa Wiejskiego Klubu Kultury w Kawęczynie wraz z wyposażeniem i zagospodarowaniem terenu.	Kawęczyn		399 814,83
Przebudowa i rozbudowa stadionu sportowego w Szczebrzeszynie.	Szczebrzeszynie	2010-	3 159 560,56
Informatyzacja gminy Szczebrzeszyn.	Teren gminy Szczebrzeszyn	2010-	1 092 083,00
Przebudowa drogi gminnej nr 110353L w miejscowości Bodaczów gmina Szczebrzeszyn.	Bodaczów	2010-	566 530,94
Z kulturalną wizytą w chrząszczowym grodzie.	Teren gminy Szczebrzeszyn	2010-2011	865 234,01
Pięć zalewów – morze atrakcji.	Teren gminy Szczebrzeszyn		125 298,00
Uzupełnienie Zintegrowanego Systemu Gospodarki Odpadami Miasta i Gminy Szczebrzeszyn.	Teren gminy Szczebrzeszyn	2010-2013	2 223 025,42
Eko Szczebrzeszyn – ciepło w promieniach słońca.	Teren gminy Szczebrzeszyn	2013-2014	5 232 541,25
W Szczebrzeszynie chrząszcz …	Teren gminy Szczebrzeszyn		408 173,00
Budowa ścieżki pieszo - rowerowej wzdłuż rzeki Wieprz wraz z organizacją 2 punktów obserwacji przyrodniczej w miejscowości Szczebrzeszyn	Szczebrzeszyn	2017-2021	1 531 766,71
BUDOWA KANALIZACJI SANITARNEJ W SZCZEBRZESZYNIE - IV ETAP	Szczebrzeszyn	2018-2019	6 465 206,49
TERMOMODERNIZACJA BUDYNKU SZKOŁY PODSTAWOWEJ W BODACZOWIE	Bodaczów	2018-2021	2 174 699,28
TERMOMODERNIZACJA OBIEKTÓW SZKOLNO-WYCHOWAWCZYCH Z WYKORZYSTANIEM ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII UL. OGRODOWA 16 W SZCZEBRZESZYNIE	Szczebrzeszyn	2018-2019	4 907 933,08
Centrum Muzealno – Edukacyjne w Szczebrzeszynie	Szczebrzeszyn	2018-2019	2 568 853,37
Eko Szczebrzeszyn ciepło w promieniach słońca – etap II	teren gminy	2019-2022	3 659 789,76

Eko Szczebrzeszyn energia w promieniach słońca – etap III	teren gminy	2019-2022	3 375 143,60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie.

12.3. Podsumowanie [12] Finanse samorządowe

PODSUMOWANIE 10

EDUKACJA I WYCHOWANIE

- Pozytywny wynik finansowy Gminy w 2020 roku.
- Duża prężność Urzędu Miejskiego w pozyskiwaniu funduszy ze źródeł zewnętrznych.
- Zadłużenie Gminy z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek.

I. Cele i kierunki strategii oraz oczekiwane efekty jej realizacji

1. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest oparta na prostym schemacie klasyfikacji: wszystkie czynniki mające wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję gminy dzieli się na:

- ✓ zewnętrzne w stosunku do gminy,
- ✓ mające charakter uwarunkowań wewnętrznych, wywierające zarówno negatywny jak i pozytywny wpływ na gminę.

Ze skrzyżowania tych dwóch podziałów powstają kategorie czynników:

- ✓ wewnętrzne pozytywne – mocne strony (S)
- ✓ wewnętrzne negatywne – słabe strony (W)
- ✓ zewnętrzne pozytywne – szanse (O)
- ✓ zewnętrzne negatywne – zagrożenia (T).

Rysunek 2. Klasyfikacja czynników wpływających na pozycję strategiczną gminy w metodzie SWOT.

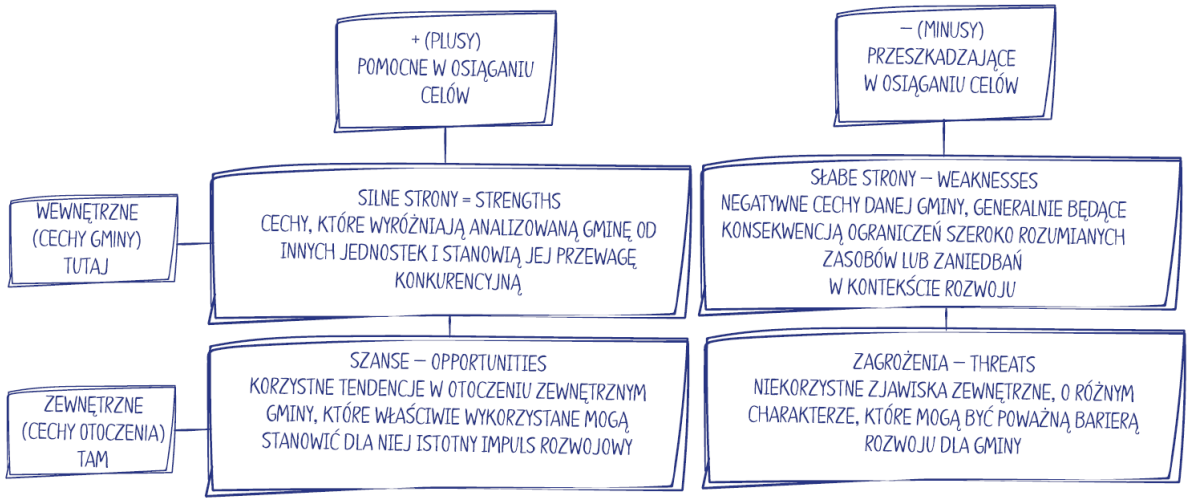

Źródło: Strategia rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny

Metoda SWOT *polega na identyfikacji przedstawionych czterech grup czynników, opisaniu ich wpływu na rozwój gminy, a także możliwości osłabiania lub wzmacniania siły ich oddziaływania*. Wzajemne powiązanie ze sobą szans i zagrożeń z mocnymi i słabymi stronami pozwala na określenie pozycji strategicznej w analizie SWOT/TOWS lub analizie M-M. W analizie SWOT nie jest konieczne systematyczne wyodrębnianie i opisywanie wszystkich czynników, ale przede wszystkim

zidentyfikowanie czynników kluczowych, które mogą mieć decydujący wpływ na przyszłość gminy lub zastosowanie innych narzędzi do badania jednostki samorządowej i otoczenia.[8]

Przedmiotowa analiza SWOT jest podsumowaniem mocnych i słabych stron gminy Szczebrzeszyn wynikających z uwarunkowań wewnętrznych oraz szans i zagrożeń zdeterminowanych w dużej mierze przez czynniki zewnętrzne. Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju gminy wynikają z obecnej sytuacji w sferze zaspokojenia potrzeb społecznych, gospodarki lokalnej, ochrony środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, wyposażenia w infrastrukturę techniczną, finansową, współpracy gminy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w kraju i za granicą. Uwarunkowania te analizowano w kategoriach silnych i słabych stron. Analiza potencjału i barier rozwojowych gminy obejmuje również uwarunkowania zewnętrzne określające potencjalne szanse i zagrożenia w rozwoju.

Tabela 34. Analiza SWOT.

	Pozytywne	**Negatywne**
Czynniki wewnętrzne	**Mocne strony**	**Słabe strony**
	▪ Przez gminę i miasto Szczebrzeszyn przechodzą ważne szlaki komunikacji drogowej i kolejowej o znaczeniu międzynarodowym i krajowym. ▪ Gospodarstwa rolne z terenu gminy cechuje dobry poziom rozwoju rolnictwa, w tym specjalistycznego oraz wysoki potencjał produkcyjny. ▪ Spadająca liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych. ▪ Niski udział procentowy bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. ▪ Większość mieszkańców gminy aktywna zawodowo. ▪ Wysoka atrakcyjność przyrodnicza terenu Gminy. ▪ Dość dobrze rozwinięta sieć wodociągowa. ▪ Funkcjonujący na terenie gminy Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych. ▪ Dość dobry stan większość oświetlenia ulicznego na terenie gminy. ▪ Zrealizowanie projektów dofinansowanych ze środków RPO Województwa Lubelskiego mające na celu wzrost wykorzystania instalacji opartych o Odnawialne Źródła Energii. ▪ Wysoka atrakcyjność kulturowa obszaru gminy. ▪ Duża liczba obiektów zabytkowych wpisanych do ewidencji wojewódzkiej i gminnej.	▪ Parametry techniczne i użytkowe części dróg zarówno powiatowych, jak i gminnych nie odpowiadają wymaganym standardom. ▪ Brak Internetu światłowodowego, ograniczona prędkość transferu. ▪ Spadająca liczba ludności- w ciągu 10 lat liczba mieszkańców spadła o ponad 7% (854 osoby) ▪ Nasilanie się problemów demograficznych. ▪ Stale ujemny przyrost naturalny prowadzący do poważnych, negatywnych skutków demograficznych i wyludnienia się gminy. ▪ Stale ujemne saldo migracji. ▪ Rosnący odsetek osób w wieku produkcyjnym oraz malejący osób w wieku przedprodukcyjnym, prowadzące do starzenia się społeczeństwa gminy. ▪ Wysoka wartość wskaźnika obciążenia demograficznego- duża liczba mieszkańców utrzymująca się ze świadczeń socjalnych. ▪ „Prognozą demograficzną gmin na lata 2017-2030" wskazuje na dalszy spadek liczby mieszkańców gminy.

[8] *T. Imiela, Próba oceny pozycji strategicznej i koncepcja strategii dla dużej elektrowni na przykładzie elektrowni Bełchatów II. Rozdział IV: Metody analizy strategicznej, jako narzędzia oceny i formułowania strategii, Łódź 2000, s. 173-174.*

	Pozytywne	Negatywne
	▪ Prężne funkcjonowanie dwóch instytucji kultury na terenie gminy: Miejskiego Domu Kultury oraz Miejsko- Gminnej Biblioteki Publicznej. ▪ Duża liczba obiektów sportowych. ▪ Prężnie Funkcjonujące Centrum Sportu i Rekreacji. ▪ Dobry stan gminnej infrastruktury sportowej. ▪ Wysoki wskaźnik wykrywalności przestępstw na terenie gminy. ▪ Liczne i dość dobrze wyposażone jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie Gminy. ▪ Rosnąca liczba interwencji OSP. ▪ Wysoki poziom bezpieczeństwa na terenie Gminy. ▪ Spadająca liczba osób korzystających z pomocy społecznej. ▪ Dobry dostęp do opieki medycznej na terenie Gminy. ▪ Rozwinięta sieć szkół podstawowych na terenie Gminy. ▪ Wysoki odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. ▪ Wysoki poziom współczynnik skolaryzacji brutto (tylko niewielki odsetek uczniów szkół podstawowych kształci się poza terenem gminy). ▪ Na terenie Gminy funkcjonuje 7 organizacji pozarządowych. ▪ Pozytywny wynik finansowy Gminy w 2020 roku. ▪ Duża prężność Urzędu Miejskiego w pozyskiwaniu funduszy ze źródeł zewnętrznych.	▪ Wskaźniki dot. poziomu przedsiębiorczości poniżej średniej dla powiatu i województwa. ▪ Istnienie zjawiska ukrytego bezrobocia. ▪ Niska atrakcyjność inwestycyjna powiatu zamojskiego i gminy Szczebrzeszyn. ▪ Brak terenów inwestycyjnych w posiadaniu Gminy. ▪ Słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna. ▪ Mała liczba zagrodowych oczyszczalni ścieków w porównaniu z tradycyjnymi szambami. ▪ Zły stan materialny części obiektów zabytkowych ▪ Część infrastruktury sportowej wymaga inwestycji. ▪ Rosnąca liczba interwencji policyjnych. ▪ Brak specjalistycznej opieki medycznej na terenie Gminy. ▪ Wydatki na oświatę znacznie przekraczają kwotę otrzymanych subwencji. ▪ Niska aktywność obywatelska mieszkańców Gminy- frekwencja wyborcza zazwyczaj poniżej średniej dla powiatu zamojskiego. ▪ Zadłużenie Gminy z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek.
Czynniki zewnętrzne	**Szanse**	**Zagrożenia**
	▪ Wykorzystanie szans rozwoju gminy wynikających z funduszy strukturalnych (perspektywa finansowa 2021-2027). ▪ Budowa obwodnicy Szczebrzeszyna, co przyczyni się przeniesienia ruchu samochodowego poza centrum gminy. ▪ Podnoszenie efektywności lokalnej gospodarki. ▪ Modernizacja i specjalizacja rolnictwa. ▪ Zmiana w planie zagospodarowania przestrzennego w celu poszerzenia	▪ Światowy kryzys gospodarczy spowodowany pandemią koronawirusa. ▪ Skomplikowane procedury i wydłużające się terminy ogłaszania programów unijnych oraz rozpatrywania i oceny wniosków. ▪ Brak inwestorów zewnętrznych oraz niechęć do inwestowania. ▪ Dalsze postępowanie procesu starzenia się społeczeństwa i jego negatywny

	Pozytywne	Negatywne
	terenów inwestycyjnych oraz terenów pod budownictwo mieszkaniowe. ▪ Rozwój przedsiębiorczości i promocja przedsiębiorczości wśród ludzi młodych. ▪ Rozwój rolnictwa ekologicznego. ▪ Rozwój gospodarki niskoemisyjnej (zwłaszcza: termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz wymiana oświetlenia na energooszczęne) i wykorzystanie potencjału OZE przez mieszkańców. ▪ Rozwój usług turystycznych i agroturystycznych na terenie gminy. ▪ Rozwój partnerstw lokalnych i rozwój animacji kulturalnej. ▪ Połączenie możliwości rozwoju terenów o potencjale turystycznym z istniejącą bazą obiektów zabytkowych i dziedzictwem kulturowym. ▪ Profesjonalizacja działań administracji publicznej. ▪ Modernizacja istniejącej sieci dróg oraz budowa nowych. ▪ Rozwój infrastruktury technicznej. ▪ Rozwój społeczeństwa informacyjnego – zapewnienie mieszkańcom dostępu do Internetu. ▪ Współpraca ponadlokalna i wspólna realizacja projektów.	wpływ na sferę społeczną i gospodarczą gminy. ▪ Odpływ młodych dobrze wykształconych ludzi ▪ Niska aktywność w dziedzinie rozwoju działalności pozarolniczej. ▪ Zwiększający się zakres zadań własnych gminy przy braku wsparcia finansowego z budżetu państwa. ▪ Niestabilna polityka rolna państwa. ▪ Niekorzystne trendy demograficzne. ▪ Zagrożenie patologią społeczną i dysfunkcją rodzin. ▪ Niski poziom środków budżetowych gminy na realizację zadań inwestycyjnych.

Źródło: Opracowanie własne.

2. Najważniejsze problemy

Przeprowadzona diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej jak również analiza SWOT pozwoliły na zebranie najważniejszych problemów/ barier rozwojowych gminy. Celem ich uporządkowania i usystematyzowania zebrano je w formie tabelarycznej oraz podzielono na obszary: społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny oraz środowiskowy.

Tabela 35. Najważniejsze problemy w gminie.

Obszar	Problemy
Społeczny	✓ wysoka stopa bezrobocia, ✓ wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej, ✓ niekorzystne zmiany demograficzne, wynikające z niskiego przyrostu naturalnego, niekorzystnej struktury wiekowej (wg. ekonomicznych grup wieku), oraz ujemnego salda migracji, ✓ wyludnianie się obszaru gminy, ✓ niski poziom dostępu do usług.
Gospodarczy	✓ niski poziom przedsiębiorczości na terenie gminy, ✓ mała liczba zakładów pracy na terenie gminy, ✓ niekorzystna struktura agrarna, ✓ brak rozwiniętego przemysłu rolno-spożywczego i przetwórstwa, ✓ zły lub niewystarczający stan infrastruktury drogowej, ✓ nierozwinięty przemysł spędzania czasu wolnego.
Przestrzenno-funkcjonalny	✓ braki w infrastrukturze technicznej, turystycznej i rekreacyjnej, ✓ brak środków na realizację założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji.
Środowiskowy	✓ braki w zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i zagospodarowania odpadów, ✓ niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców gminy/ brak środków na realizację inwestycji pozytywnie wpływających na środowisko naturalne.

Źródło: Opracowanie własne.

3. Logika części programowej strategii

Tworząc część programową strategii założono, że struktura celów w dokumencie strategii musi tworzyć logicznie powiązany system. Realizacja działań powinna zapewniać osiąganie celów niższego rzędu – celów operacyjnych, co z kolei powinno przyczyniać się do osiągania celów wyższego rzędu, czyli celów strategicznych. Kierunki działań planowane w ramach poszczególnych celów powinny wzajemnie się przenikać i uzupełniać, dzięki czemu możliwe będzie uzyskanie efektu synergii (wartości dodanej).

Schemat 1. Logika części programowej strategii.

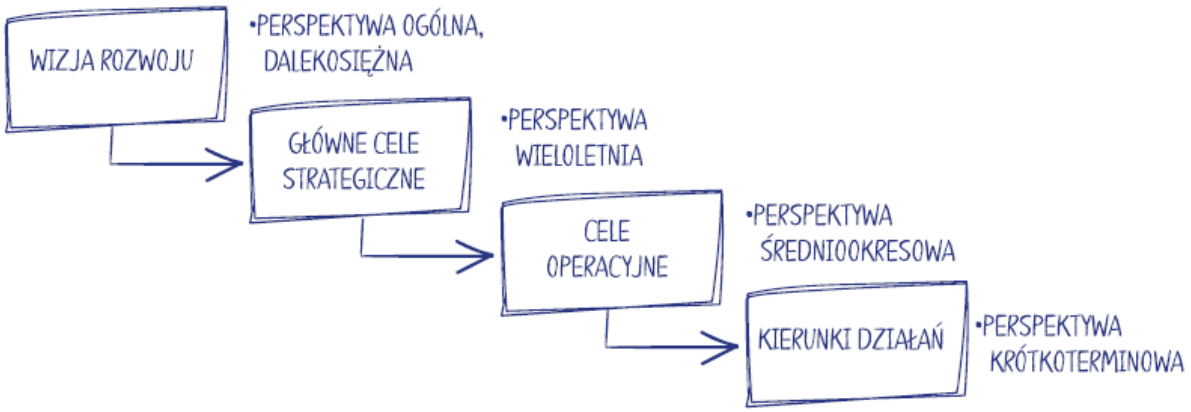

Źródło: Strategia rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny

4. Wizja rozwoju

Wizja gminy przedstawia obraz przyszłego stanu gminy, stanowiący wyobrażenie pożądanej rzeczywistości lokalnej w perspektywie do 2030 roku. Stanowi syntetyczny opis dążeń i aspiracji społeczności lokalnej opracowany przez całą wspólnotę gminy tj. władze samorządowe, partnerów społecznych oraz mieszkańców i ich reprezentantów. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa cel, do jakiego zmierza gmina oraz wskazuje zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

Schemat 2. Wizja Gminy Szczebrzeszyn.

Wizja

Gmina Szczebrzeszyn – dbająca jednoczesny rozwój w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej, przyjazna mieszkańcom i przybywającym tu gościom, dbająca o zrównoważony rozwój, atrakcyjna turystycznie, o dobrym poziomie infrastruktury technicznej i społecznej, przyjazna inwestorom oraz chroniąca zasoby przyrodnicze i kulturowe.

Źródło: Opracowanie Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie.

5. Misja rozwoju

Misja stanowi nadrzędny cel rozwoju gminy, któremu podporządkowane są priorytetowe obszary jej rozwoju. Wskazując ogólny kierunek, w którym powinna rozwijać się społeczność lokalna, określa ona rolę władz samorządowych. Zgodnie z misją, władze samorządowe pełnią rolę inicjatora dla realizacji przedsięwzięć zgodnych ze Strategią Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030, a podejmowanych przez różnych aktorów życia społecznego i gospodarczego – liderów lokalnych, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, przedsiębiorców, grupy nieformalne mieszkańców, itd. Ponadto, władze samorządowe są także realizatorem własnych projektów (leżących w zadaniach własnych oraz we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego), zmierzających do rozwoju gminy, upowszechniania jej walorów, ułatwiania współpracy partnerów lokalnych i wdrażania innowacyjnych rozwiązań. Misja to syntetyczny opis sposobu postępowania w celu realizacji wizji gminy.

Schemat 3. Misja Gminy Szczebrzeszyn.

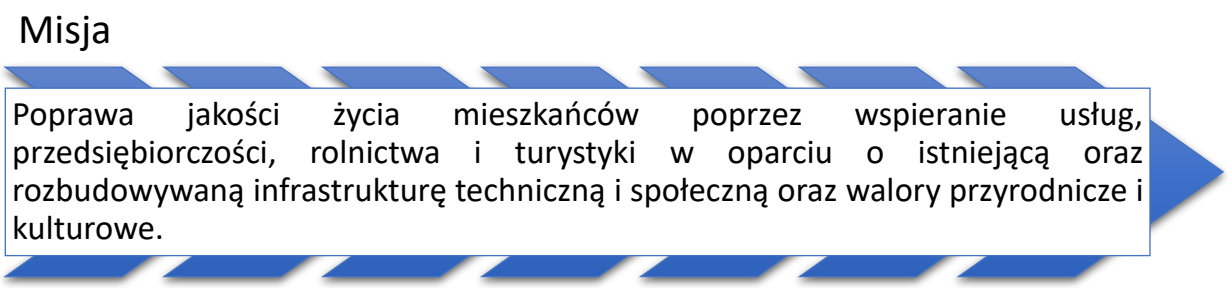

Źródło: Opracowanie Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie .

6. Priorytetowe obszary rozwoju

Przygotowując część strategiczną Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn założono, że zaplanowane cele działań na terenie samorządu muszą być zgodne z dokumentami planistycznymi wyższego rzędu, tj. Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku. Przyjęto również, że Strategia powinna również wynikać ze stwierdzonych w diagnozie braków i potrzeb, które zbiorczo zostały przedstawione w ramach analizy SWOT.

Priorytetowe obszary rozwoju wraz ze wskazaniami wynikającymi z części diagnostycznej i przeprowadzonej analizy SWOT, zostały zawarte w poniższej tabeli:

Tabela 36. Priorytetowe obszary rozwoju.

Obszar	Wskazanie działań
Społeczny	✓ wzrost liczby miejsc pracy i dochodów mieszkańców, ✓ rozwój ekonomii społecznej, ✓ minimalizowanie skutków niekorzystnych zmian demograficznych, ✓ przeciwdziałanie wyludnianiu się obszarów wiejskich.
Gospodarczy	✓ rozwój przemysłu (rolno-spożywczego i przetwórstwa), ✓ wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, ✓ poprawa infrastruktury drogowej, ✓ budowa atrakcji i organizacja nowych sposobów spędzania czasu wolnego, ✓ poprawa stanu środowiska naturalnego, ✓ rozwój przedsiębiorczości.
Przestrzenno-funkcjonalny	✓ modernizacja infrastruktury technicznej, turystycznej i rekreacyjnej, ✓ rewitalizacja terenu gminy.
Środowiskowy	✓ wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, ✓ programy dot. edukacji ekologicznej.

Źródło: Opracowanie własne.

7. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Formułując część strategiczną przyjęto architekturę celów i kierunków działań opartą na metodologii wykorzystanej w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030. Cele strategiczne wskazują poziom wykształcenia oczekiwanego profilu społeczno-gospodarczego i określenia stanu rozwoju przestrzennego gminy. Cele operacyjne odnoszą się do stanu rozwoju wybranych płaszczyzn rozwoju społeczno-gospodarczego oraz rozwoju funkcjonalnego określonych struktur przestrzennych. Kierunki działań określają zakres niezbędnych działań sprzyjających osiągnięciu celów Strategii.

Schemat 4. Architektura celów i kierunków działań.

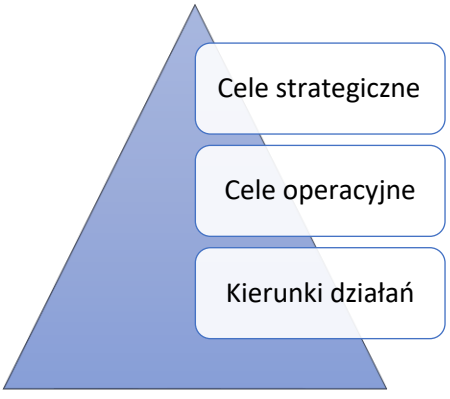

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

Zaproponowane cele rozwoju gminy są konsekwencją i wynikają ze zidentyfikowanych w poprzednim rozdziale priorytetowych obszarów rozwoju. Tworzą one spójny i wzajemnie uzupełniający się system, w którym efekty jednych celów generują i wzmacniają efekty realizacji innych. Nadrzędną ideą jest wykorzystanie potencjałów rozwojowych, modernizacja gospodarki, innowacyjność oraz poprawa jakości życia mieszkańców gminy. Tworząc układ celów strategicznych dla gminy Szczebrzeszyn oparto się w dużej mierze o wskazania zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku, a konkretnie na tematycznych obszarach dla Obszaru Strategicznej Interwencji Roztocze.

Schemat 5. Cele strategiczne gminy Szczebrzeszyn.

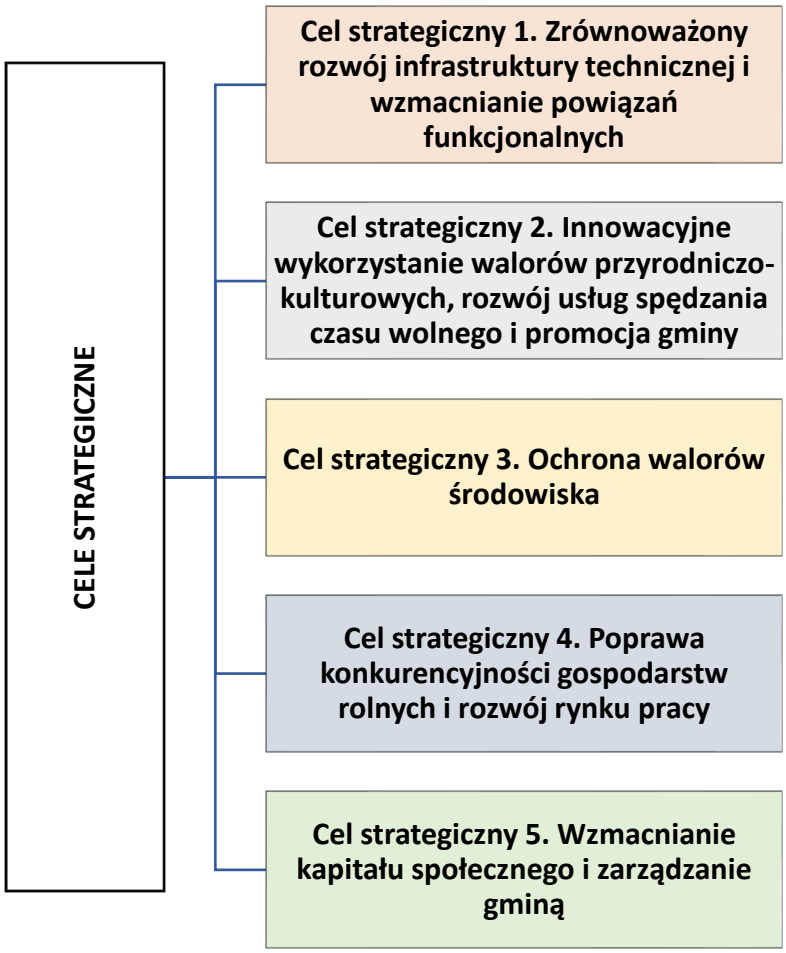

Źródło: Opracowanie własne.

8. Cele operacyjne

Tabela 37. Cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030.

Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych.	
1.1.	Budowa/ modernizacja infrastruktury drogowej oraz promocja elektromobilności
1.2.	Rozwój infrastruktury komunalnej i wdrażanie racjonalnej gospodarki odpadami
1.3.	Rozwój usług cyfrowych i infrastruktury telekomunikacyjnej
1.4.	Rewitalizacja i wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy
Cel strategiczny 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy	
2.1.	Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego
2.2.	Rozwój usług i infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
2.3.	Upowszechnianie wykorzystujących technologie cyfrowe form dostępu do kultury
2.4.	Promocja gminy
Cel strategiczny 3. Ochrona walorów środowiska	
3.1.	Ochrona i kształtowanie zasobów wodnych
3.2.	Zwiększenie efektywności energetycznej budynków i infrastruktury publicznej
3.3.	Rozwój niskoemisyjnych i zeroemisyjnych mocy wytwórczych, energetyki rozproszonej
Cel strategiczny 4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy	
4.1.	Wzmacnianie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych
4.2.	Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego
4.3.	Rozwój agroturystyki, turystyki wiejskiej i rolniczego handlu detalicznego
4.4.	Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości
Cel strategiczny 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą	
5.1.	Włączenie i integracja społeczna
5.2.	Rozwój usług społecznych i poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej
5.3.	Bezpieczeństwo publiczne
5.4.	Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania

Źródło: Opracowanie własne.

9. Kierunki działań

W niniejszym rozdziale przedstawiono zestawienie kierunków działań, które gmina Szczebrzeszyn planuje podjąć w ramach każdego z założonych celów operacyjnych. Wskazano tu również rolę i zadania gminy przy ich realizacji. Należy podkreślić, iż zaprezentowane zestawienie kierunków działań nie stanowi zamkniętego katalogu i będzie mogło być w każdej chwili uzupełniane o nowe elementy w zależności od potrzeb gminy, charakteru zewnętrznych konkursów oraz jej możliwości finansowych. Do poszczególnych celów operacyjnych przyporządkowano wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych. W sytuacji, gdzie na dzień uchwalania strategii nie zostały zidentyfikowane żadne projekty, została poczyniona odpowiednia adnotacja. Działania te w każdej chwili mogą zostać uaktualnione na mocy uchwały o aktualizacji strategii.

9.1. Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej, wzmacnianie powiązań funkcjonalnych oraz współpracy transgranicznej i międzyregionalnej

Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych	
1.1. Budowa/ modernizacja infrastruktury drogowej oraz promocja elektromobilności	
Lp.	**Kierunek działań**
1.	Budowa nowych odcinków dróg gminnych
2.	Zwiększanie połączenia z ponadlokalnym układem komunikacyjnym.
3.	Przebudowa bądź modernizacja dróg gminnych i powiatowych poprawiających dostępność komunikacyjną i mobilność mieszkańców gminy
4.	Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez budowę m.in.: chodników, przejść dla pieszych, oświetlenia, barier ochronnych
5.	Budowa, rozbudowa lub modernizacja infrastruktury parkingowej
6.	Budowa ścieżek rowerowych i wiat rowerowych
7.	Organizacja spotkań informacyjnych dotyczących tematyki elektromobilności
8.	Budowa punktów ładowania pojazdów elektrycznych
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
✓ Budowa, sieci dróg rowerowych na obszarze gminy. ✓ Przebudowa drogi gminnej nr 110322L ul. Nadrzeczna w Szczebrzeszynie wraz z ciągiem pieszo jezdnym. ✓ Przebudowa dróg gminnych w miejscowości Szczebrzeszyn: ul. Kolejowa – droga nr 110316L, ul. Parkowa – droga nr 110324L, ul. Spacerowa – droga nr 110334L, ul. Prosta – droga nr 110327L, ul. Spółdzielcza – droga nr 110335L, ul. Startowa – droga nr 110337L, ul. Zaułek – droga nr 110344L, ul. Związkowa- droga nr 110347L, ul. Sportowa - droga nr 110349L, ul. Jasna – droga nr 110314L, ul. Łączna – droga nr 110320L, ul. Końcowa – dz. nr 259, ul. Środkowa - działka nr 258. ✓ Przebudowa drogi gminnej nr 110377L w miejscowości Lipowiec Kolonia. ✓ Przebudowa drogi gminnej nr 110348L na odcinku Brody Duże – Niedzieliska Kolonia. ✓ Przebudowa drogi gminnej nr 110368L w miejscowości Wielącza. ✓ Przebudowa drogi gminnej nr 110350L w miejscowości Niedzieliska Kolonia. ✓ Przebudowa drogi gminnej nr 116611L w miejscowości Wielącza Poduchowna. ✓ Przebudowa drogi gminnej (wewnętrznej) dz. nr 598 w miejscowości Wielącza Kolonia.	

Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych

1.1. Budowa/ modernizacja infrastruktury drogowej oraz promocja elektromobilności

- ✓ Przebudowa drogi gminnej dz. nr ewid. 39/1 i 518 w Szczebrzeszynie ul. Przedmieście Szperówka.
- ✓ Przebudowa dróg gminnych nr 110363L i 110365L w miejscowości Wielącza Kolonia.
- ✓ Przebudowa drogi gminnej nr 116610L w miejscowości Niedzieliska Kolonia oraz drogi gminnej dz. nr 581.
- ✓ Przebudowa drogi gminnej nr 110374L w miejscowości Wielącza Kolonia.
- ✓ Przebudowa drogi gminnej nr 110373L w miejscowości Wielącza.
- ✓ Przebudowa drogi gminnej (wewnętrznej) działka. Nr 6/6, 6/5, 1138 w miejscowości Brody Małe.
- ✓ Przebudowa drogi gminnej nr 110315L w Szczebrzeszynie (ul. Klinowa) wraz z budową kanalizacji deszczowej.
- ✓ Przebudowa dróg gminnych nr 110355L, 110360L, 110357L relacji Bodaczów Zawada.
- ✓ Przebudowa drogi gminnej nr 110372L Wielącza – Kolonia,
- ✓ Przebudowa ul. Leśnej w Szczebrzeszynie.
- ✓ Przebudowa drogi gminnej nr 116617L w miejscowości Bodaczów.
- ✓ Utworzenie stacji ładowania samochodów elektrycznych na terenie gminy.

Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych

1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej i wdrażanie racjonalnej gospodarki odpadami

Lp.	Kierunek działań
1.	Budowa lub modernizacja wybranych elementów infrastruktury wodociągowej w gminie (sieć wodociągowa, stacje ujęcia i uzdatniania wody itp.)
2.	Budowa lub modernizacja wybranych elementów infrastruktury kanalizacyjnej w gminie (kanalizacja ściekowa i deszczowa, oczyszczalnia ścieków itp.)
3.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich
4.	Budowa indywidualnych ujęć wody oraz małych zbiorników retencyjnych w gospodarstwach indywidualnych
5.	Organizacja szkoleń informacyjnych dot. zbiórki odpadów.
6.	Modernizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych

Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych

- ✓ Adaptacja miasta do zmian klimatu poprzez zagospodarowanie Skweru przy Urzędzie Miejskim w Szczebrzeszynie przez błękitno - zieloną infrastrukturę oraz zastosowanie wodoprzepuszczalnych nawierzchni.
- ✓ Adaptacja miasta do zmian klimatu poprzez utworzenie Parku Miejskiego w Szczebrzeszynie na działce nr 2314/2, obręb Przedmieście Błonie przez błękitno - zieloną infrastrukturę oraz zastosowanie wodoprzepuszczalnych nawierzchni.
- ✓ **Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Bodaczów**;
- ✓ Budowa kanalizacji deszczowej ul. Stara Rozłopska i Krótka w Szczebrzeszynie.
- ✓ **Budowa kanalizacji sanitarnej i burzowej w Szczebrzeszynie, ul. Cmentarna, Sądowa, Starorozłopska, Plac Tadeusza Kościuszki .**
- ✓ Budowa sieci wodociągowej na odcinku Gorajska- Plac Tadeusza Kościuszki.
- ✓ Modernizacja sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Szczebrzeszyn.

Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych
1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej i wdrażanie racjonalnej gospodarki odpadami
✓ Modernizacja Oczyszczalni Ścieków przy ul. Nadrzecznej w Szczebrzeszynie. ✓ Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków. ✓ Modernizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odbierania Odpadów Komunalnych wraz z doposażeniem przy ul. Nadrzecznej w Szczebrzeszynie.

Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych	
1.3. Rozwój usług cyfrowych i infrastruktury telekomunikacyjnej	
Lp.	**Kierunek działań**
1.	Rozwój e-administracji oraz dostępu do e-usług.
2.	Wykorzystanie technologii informacyjnych w udostępnianiu zasobów kulturowych, przyrodniczych i turystycznych.
3.	Działania ukierunkowane na rozwój elektronicznej administracji i usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną (składanie wniosków drogą elektroniczną, elektroniczny punkt informacji).
4.	Tworzenie i rozwój cyfrowych zasobów gminy m.in. w zakresie mienia i nieruchomości, planowania przestrzennego, kultury, edukacji, turystyki, ochrony zdrowia itp.
5.	Wykorzystanie lokalnych centrów aktywności do działań w zakresie e-edukacji i podnoszenia kompetencji cyfrowych mieszkańców
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
✓ Rozwój elektronicznych usług publicznych na poziomie gminy (tworzenie, cyfryzacja nowych usług, poprawa funkcjonalności i e-dojrzałości istniejących usług, integracja usług, tworzenie i rozwijanie platform służących udostępnianiu usług, rozwój infrastruktury informatycznej jednostek, wsparcie systemów elektronicznego zarządzania dokumentacją, rejestrów publicznych, rozwoju aplikacji i systemów bazodanowych).	

Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych	
1.4. Rewitalizacja i wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy	
Lp.	**Kierunek działań**
1.	Prowadzenie polityki przestrzennej i rewitalizacyjnej w gminie w oparciu o aktualne studia i plany
2.	Kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich, przywracająca lub nadająca im nowe funkcje obszarom oraz prowadząca do rozwiązania zdiagnozowanych problemów społecznych na tych obszarach
3.	Kształtowanie przestrzeni publicznej na obszarach wiejskich
4.	Zagospodarowanie zdegradowanych/niewykorzystanych przestrzeni publicznych
5.	Montaż systemu monitoringu wizyjnego
6.	Tworzenie i wyposażenie terenów inwestycyjnych w podstawową infrastrukturę (drogową, energetyczną, wodno-ściekową, teleinformatyczną) oraz infrastrukturę kubaturową, umożliwiającą szybkie uruchomienie przez inwestorów działalności gospodarczej
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
✓ Rewitalizacja Centrum Gminy.	

Cel strategiczny 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych
1.4. Rewitalizacja i wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy
✓ Rewaloryzacja i rewitalizacja terenów zieleni w Szczebrzeszynie z uwzględnieniem zielono – niebieskiej infrastruktury na potrzeby adaptacji miasta do zmian klimatu. ✓ Rewitalizacja obszarów zdegradowanych, realizowanych na podstawie gminnych programów rewitalizacji. ✓ Bezpieczeństwo przestrzeni publicznych, w tym dostosowanie przestrzeni publicznej, architektury, transportu i produktów do wymagań wszystkich obywateli - seniorów, osób z niepełnosprawnościami, ale też np. kobiet w ciąży i rodziców z małymi dziećmi;

9.2. Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy

Cel strategiczny 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy	
2.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego	
Lp.	**Kierunek działań**
1.	Rozbudowa małej infrastruktury turystycznej, służącej udostępnianiu na cele turystyczne obszarów cennych przyrodniczo
2.	Renowacja i rewitalizacja na cele turystyczne obiektów dziedzictwa kulturowego
3.	Odnawianie lub poprawa stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym zabytkowych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego i rozwoju turystyki na obszarach wiejskich
4.	Zagospodarowanie atrakcyjnych przyrodniczo obszarów gminy
5.	Rozbudowa, przebudowa i remont infrastruktury na cele działalności kulturalnej, edukacji artystycznej
6.	Zakup trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym edukacji artystycznej
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
✓ Remont i modernizacja zabytkowych budynków, parków, cmentarzy wojennych z obszaru gminy wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia i zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego. ✓ Budowa traktu wiodącego do Punktu Widokowego -zrekonstruowanego na bazie zachowanych ruin dawnej murowanej wieży na Wzgórzu Zamkowym. ✓ Monitoring i zabezpieczenie obiektów infrastruktury kultury i dziedzictwa kulturowego na wypadek zagrożeń. ✓ Ochrona, rozwój i promowanie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. Zachowanie śladów wielokulturowej historii regionu. Realizowane w tym zakresie inwestycje będą obejmowały m.in. działania w zakresie ochrony zabytków ruchomych, roboty budowlane i modernizacyjne dotyczące zabytków i zespołów zabytkowych wraz z otoczeniem oraz obiektów infrastruktury kultury, zachowanie, upowszechnianie i ochronę dziedzictwa niematerialnego, digitalizację dóbr kultury. Działania w tych dziedzinach tematycznych powinny mieć na celu zintegrowany	

Cel strategiczny 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy
2.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego
rozwój społeczno-gospodarczy miejskich oraz wiejskich obszarów przy jednoczesnym zwiększeniu ich atrakcyjności turystycznej.

Cel strategiczny 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy	
2.2. Rozwój usług i infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	
Lp.	**Kierunek działań**
1.	Budowa/przebudowa/modernizacja obiektów sportowych na terenie gminy
2.	Przygotowanie nowych tras dla turystyki pieszej i rowerowej.
3.	Budowa, rozbudowa, adaptacja i modernizacja obiektów na potrzeby prowadzenia działalności edukacyjnej wraz z zapleczem socjalnym (m.in. place zabaw)
4.	Budowa siłowni zewnętrznych.
5.	Budowa miejsc kampingowych wraz z uzbrojeniem.
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
✓ Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych nad zbiornikiem wodnym na terenie gminy. ✓ Modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych na obszarze gminy. Przebudowa elementów infrastruktury sportowej w kompleksie sportowym (bieżnia, skocznia). ✓ Budowa zaplecza sportowo-rekreacyjnego na terenie gminy Szczebrzeszyn (m.in. place zabaw, siłownie napowietrzne, boiska wielofunkcyjne, ławki itp): 1) Budowa boiska z trawy syntetycznej w Bodaczowie; 2) Budowa placu zabaw w Klemensowie; 3) Budowa siłowni zewnętrznej w Bodaczowie.	

Cel strategiczny 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy	
2.3. Upowszechnianie wykorzystujących technologie cyfrowe form dostępu do kultury	
Lp.	**Kierunek działań**
1.	Rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe).
2.	Stworzenie internetowej bazy zabytków zlokalizowanych na terenie gminy.
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
✓ Działania związane z imprezami kulturalnymi, takimi jak wystawy i festiwale oraz kampanie promocyjne, bezpośrednio związane ze wspartą infrastrukturą kulturalną. ✓ Zapewnienie niezbędnych warunków funkcjonowania instytucji i twórców kultury w sieci. ✓ Rozwój obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, jak też opartych o właściwości uzdrowiskowe i walory kulturowe stanowiące o ich wysokiej atrakcyjności turystycznej. Realizowane w tym zakresie inwestycje będą obejmowały m.in. działania w zakresie budowy i rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, obiektów dziedzictwa naturalnego wraz z zagospodarowaniem terenów wokół, tworzenia lokalnych produktów turystycznych.	

Cel strategiczny 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy	
2.4. Promocja gminy	
Lp.	**Kierunek działań**
1.	Kreowanie dobrego wizerunku gminy jako atrakcyjnego miejsca dla turystów poprzez zróżnicowane działania marketingowe
2.	Rozbudowa i wdrożenie kompleksowego systemu informacji i promocji turystycznej i kulturalnej w gminie
3.	Opracowanie spójnego systemu Identyfikacji Wizualnej Miasta i Gminy Szczebrzeszyn.
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
✓ Inwestycje ukierunkowane na poprawę dostępności do miejsc inwestycyjnych. ✓ Pozyskiwanie terenów pod inwestycje oraz ich uzbrojenie.	

9.3. Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 3. Ochrona walorów środowiska

Cel strategiczny 3. Ochrona walorów środowiska	
3.1. Ochrona i kształtowanie zasobów wodnych.	
Lp.	**Kierunek działań**
1.	Budowa indywidualnych ujęć wody oraz małych zbiorników retencyjnych w gospodarstwach indywidualnych
2.	Działania z zakresu małej retencji oraz ochrony przeciwpowodziowej.
3.	Ochrona jakości wód w tym racjonalna gospodarka nawozami i środkami ochrony roślin.
4.	Wdrażanie zasady gospodarki zamkniętej gromadzenia wody deszczowej przez mieszkańców i przedsiębiorców.
5.	Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców.
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
✓ Budowa małej retencji przy domach jednorodzinnych. ✓ Budowa wielofunkcyjnego zbiornika retencyjnego Brody Małe i zagospodarowanie terenów rekreacyjnych nad zbiornikiem wodnym na terenie gminy.	

Cel strategiczny 3. Ochrona walorów środowiska	
3.2. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków i infrastruktury publicznej	
Lp.	**Kierunek działań**
1.	Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i obiektów publicznych m.in. poprzez działania termomodernizacyjne, poprawę systemu grzewczego i oświetleniowego budynków, stosowanie inteligentnych systemów monitorowania i sterowania zużyciem energii, szersze wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych.
2.	Wymiana oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej na energooszczędne.
3.	Budowa/wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne.
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
✓ Kompleksowa modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej w tym: termomodernizacja, instalacja urządzeń OZE, systemów zarządzania energią, przyłączeniem do ciepła systemowego oraz promowaniem energooszczędności. ✓ Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych (wielorodzinnych i jednorodzinnych), w tym: termomodernizacja, instalacja urządzeń OZE, systemów zarządzania energią, przyłączeniem do ciepła systemowego oraz promowaniem energooszczędności.	

Cel strategiczny 3. Ochrona walorów środowiska	
3.3. Rozwój niskoemisyjnych i zeroemisyjnych mocy wytwórczych, energetyki rozproszonej	
Lp.	Kierunek działań
1.	Montaż instalacji OZE (m.in.: panele solarne, panele fotowoltaiczne, pompy ciepła) w budynkach użyteczności publicznej.
2.	Montaż instalacji OZE (w tym m.in.: panele solarne, panele fotowoltaiczne, pompy ciepła) w budynkach mieszkalnych.
3.	Rozwój inteligentnych systemów i sieci elektroenergetycznej oraz systemów magazynowania energii na szczeblu lokalnych i we współpracy z innymi gminami.
4.	Budowa farm fotowoltaicznych
5.	Rozwój firm w branży energetyki odnawialnej (firmy produkujące urządzenia do wytwarzania energii z OZE, firmy budowlane zajmujące się instalacjami OZE, firmy produkujące energię z OZE, w tym w ramach mikroinstalacji- wspieranie potencjalnych przedsiębiorców w zakresie udzielania odpowiedniej informacji oraz pomoc w procesie inwestycyjnym
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
✓ Modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego (wymiana i montaż nowych lamp) na obszarze gminy: 1) Budowa oświetlenia ulicznego w Klemensowie – osiedle północ; 2) Budowa oświetlenia ulicznego w Klemensowie – osiedle południe; 3) Budowa oświetlenia ulicznego w Kawęczynku; 4) Budowa oświetlenia drogowego w miejscowości Brody Duże; 5) Budowa oświetlenia ulicznego na odcinku od stacji transformatorowej od słupa nr 3 w Brodach Małych do słupa 28 w miejscowości Brody Duże; 6) Budowa oświetlenia ulicznego w Szczebrzeszynie ul. Nadrzeczna. 7) **Budowa oświetlenia ulicznego przy drodze powiatowej 3212L w miejscowości Niedzieliska - Kolonia.** ✓ Budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej (również z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci).	

- ✓ Budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania ciepła (również z magazynami ciepła działającymi na potrzeby danego źródła OZE).

9.4. Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy

Cel strategiczny 4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy	
4.1. Wzmacnianie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych	
Lp.	**Kierunek działań**
1.	Realizacja projektów promujących ekologiczne sposoby nawożenia upraw oraz ich przechowywania.
2.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.
3.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenach nowych inwestycji mieszkaniowych.
4.	Wsparcie szkoleniowe i doradcze w zakresie poprawy efektywności wykorzystania energii w rolnictwie i przetwórstwie spożywczym
5.	Ułatwianie dostaw i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, produktów ubocznych, odpadów i pozostałości oraz innych surowców nieżywnościowych dla celów biogospodarki-wsparcie merytoryczne z zakresu budowy jednostek wytwarzania energii wykorzystujących energię wiatrowa, biogaz, biomasę, energię słoneczną, wodę oraz geotermię
6.	Promocja szkoleń zawodowych i nabywania umiejętności przez rolników oraz właścicieli lasów w zakresie prowadzonej produkcji, ochrony środowiska oraz marketingu swoich produktów i usług
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
Na dzień uchwalenia strategii nie zidentyfikowano konkretnych działań w tym obszarze	

Cel strategiczny 4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy	
4.2. Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego	
Lp.	**Kierunek działań**
1.	Wsparcie edukacji ekologicznej w gospodarstwach rolnych i zakładach przetwórczych – poprzez organizację szkoleń, kursów, konferencji we współpracy z LODR.
2.	Wsparcie w pozyskiwaniu środków na rozwój rolnictwa ekologicznego – organizacja spotkań z doradcami, praktykami oraz prywatnymi inwestorami.
3.	Pomoc w organizacji spółdzielni, stowarzyszeń, grup producentów produktów ekologicznych.
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
Na dzień uchwalenia strategii nie zidentyfikowano konkretnych działań w tym obszarze.	

Cel strategiczny 4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy	
4.3. Rozwój agroturystyki, turystyki wiejskiej i rolniczego handlu detalicznego	
Lp.	**Kierunek działań**
1.	Tworzenie warunków zachęcających do rozwoju bazy gastronomicznej i noclegowej
2.	Podjęcie współpracy z organizacjami turystycznymi w zakresie rozwoju oferty turystycznej
3.	Budowa i modernizacja targowisk gminnych
4.	Utworzenie miejsca promocji produktów lokalnych oraz utworzenie zaplecza infrastrukturalnego dla wsparcia twórczości ludowej a także utworzenie ośrodków rzemiosła ludowego oraz tworzenia izb regionalnych.
5.	Wspieranie rozwoju usług na rzecz rolnictwa.
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
Na dzień uchwalenia strategii nie zidentyfikowano konkretnych działań w tym obszarze.	

Cel strategiczny 4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych i rozwój rynku pracy	
4.4. Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości	
Lp.	**Kierunek działań**
1.	Współpraca z przedsiębiorcami w zakresie pomocy organizacyjno-prawnej w zakresie zarządzania zmianą i niwelowania skutków kryzysu gospodarczego.
2.	Współpraca gminy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz innymi instytucjami w zakresie promocji programów nastawionych na zwiększenie samozatrudnienia mieszkańców
3.	Kreowanie i podejmowanie lokalnych inicjatyw oraz programów poprawiających atrakcyjność inwestycyjną oraz rozwój przedsiębiorczości we współpracy z instytucjami otoczenia biznesu oraz instytucjami finansowymi.
4.	Wsparcie osób planujących rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej (szkolenia, doradztwo, monitoring, finansowanie kosztów prowadzenia działalności w początkowym okresie)
5.	Współdziałanie z lokalnymi instytucjami otoczenia biznesu oraz firmami funkcjonującymi w Rejestrze Usług Rozwojowych (RUR) w celu angażowania przedsiębiorstw do uczestnictwa w projektach szkoleniowo-doradczych.
6.	Rozwój firm z branży przetwórstwa rolno-spożywczego, wykorzystującego lokalne zasoby produkcji rolnej poprzez aktywne wsparcie potencjalnych przedsiębiorców (udzielanie odpowiedniej informacji oraz pomocy w procesie inwestycyjnym)
7.	Rozwój przedsiębiorstw społecznych, obejmujący m.in. fazę przygotowawczą (szkolenia i doradztwo) oraz fazę inkubacji (koszty założenia przedsiębiorstwa, mentoring) oraz fazę rozwoju (finansowanie miejsc pracy)
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
Na dzień uchwalenia strategii nie zidentyfikowano konkretnych działań w tym obszarze.	

9.5. Kierunki działań przypisane do celu strategicznego nr 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą

Cel strategiczny 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą	
5.1. Włączenie i integracja społeczna	
Lp.	**Kierunek działań**
1.	Rozwój instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych form wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych (w tym placówek wsparcia dziennego oraz środowiskowego) - realizacja zadań własnych w ramach Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, a także poprzez bliską współpracę z instytucjami i placówkami podlegającymi samorządowi powiatowemu
2.	Aktywny udział gminy w realizacji kompleksowych programów na rzecz integracji osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową
3.	Realizacja działań na rzecz reintegracji i rehabilitacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych- współpraca partnerska z podmiotami o charakterze reintegracyjnym (zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej, centra integracji społecznej, klub integracji społecznej)
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
✓ Modernizacja istniejących świetlic wiejskich położonych na terenie gminy- Budowa Wiejskiego Klubu Kultury w miejscowości Bodaczów. ✓ Niwelacja barier architektonicznych i informacyjno-komunikacyjnych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w szczególności w budynkach użyteczności publicznej. ✓ Modernizacja, adaptacja (do potrzeb osób potrzebujących) oraz zakup wyposażenia infrastruktury niezbędnej do świadczenia środowiskowych form wsparcia w miejscu zamieszkania. ✓ Roboty budowlane i wyposażenie infrastruktury placówek zapewniających całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku. ✓ Roboty budowlane i wyposażenie infrastruktury mieszkalnictwa o charakterze wspomaganym i chronionym (w uzasadnionych przypadkach także zakup lokali mieszkalnych na przedmiotowe cele). ✓ Wsparcie infrastruktury (mieszkania/lokale - z wyłączeniem budowy nowych obiektów) wykorzystywanej w ramach najmu socjalnego. ✓ Rozwój usług opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej, w formach dziennych i całodobowych. ✓ Rozwój usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami. ✓ Wsparcie tworzenia warunków i usług w zakresie opieki osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w miejscu zamieszkania ✓ Wsparcie opiekunów osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym m.in. opieka wytchnieniowa, poradnictwo, kształcenie potrzebne do opieki ✓ Działania wspierające proces deinstytucjonalizacji usług społecznych, w tym szkolenie kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej	

Cel strategiczny 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą	
5.2. Rozwój usług społecznych i poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej	
Lp.	**Kierunek działań**
1.	Wzrost poziomu upowszechniania usług w zakresie edukacji przedszkolnej oraz podniesienie jej jakości- współpraca Urzędu Gminy z podmiotami uprawnionymi do prowadzenia edukacji przedszkolnej- informowanie o możliwościach zewnętrznego finansowania
2.	Rozwój instytucjonalnej i pozarodzinnej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (m.in. żłobki, kluby dziecięce, dzienni opiekunowie).
3.	Poprawa warunków edukacji ogólnej przyczyniająca się do rozwoju kompetencji kluczowych na rynku pracy z uwzględnieniem rozwoju właściwych postaw
4.	Rozwijanie indywidualnych umiejętności uczniów, szczególnie uczniów uzdolnionych oraz uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych i predyspozycjach sportowych- współpraca Urzędu Gminy ze szkołami- działania realizowane przez własne jednostki organizacyjne oraz we współpracy z jednostkami podległymi samorządowi powiatowemu zajmującymi się szkolnictwem na poziomie szkół ponadpodstawowych
5.	Rozwój na poziomie gminy i powiatu spójnego systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla młodzieży szkolnej
6.	Rozwój usług społecznych z zakresu opieki i aktywizacji osób starszych, w tym w tym form środowiskowych (zdeinstytucjonalizowanych)
7.	Promowanie przedsięwzięć na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej, w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych
8.	Profilaktyka uzależnień oraz przeciwdziałanie agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży
9.	Wspieranie sektora ekonomii społecznej
10.	Poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej i zwiększenie jej dostępności dla osób o specjalnych potrzebach, w tym dla osób z niepełnosprawnością

Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych

- ✓ Inwestycje w infrastrukturę edukacji przedszkolnej, w tym w szczególności na obszarach deficytowych, m.in.: budowa, rozbudowa, przebudowa, adaptacja i modernizacja obiektów na potrzeby prowadzenia działalności edukacyjnej wraz z zapleczem socjalnym (m.in. place zabaw), i zapewnieniem niezbędnego wyposażenia gwarantującego wysoką jakość kształcenia w tym przystosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- ✓ Tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego i związanej z tym bazy lokalowej i dydaktycznej.
- ✓ Unowocześnianie istniejącej bazy lokalowej i dydaktycznej w zakresie edukacji przedszkolnej.
- ✓ Programy rozwojowe ośrodków wychowania przedszkolnego (OWP), uwzględniające m.in.: o dostosowanie OWP do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, o dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wychowawcze oraz specjalistyczne, o pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz wsparcie rodziców/opiekunów prawnych i nauczycieli w zakresie stymulowania rozwoju dziecka, jak również rozwijania kompetencji wychowawczych i opiekuńczych, działania na rzecz wzmacniania relacji i współpracy kadry z rodzicami/opiekunami prawnymi, o doskonalenie zawodowe kadry OWP (w tym nauczycieli i kadr zarządzających), w szczególności w zakresie pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z dziećmi zdolnymi i z dziećmi z niepełnosprawnościami podnoszenie jakości systemu zarządzania OWP.
- ✓ Programy rozwojowe szkół w zakresie kształcenia ogólnego uwzględniające m.in.:
  - dostosowanie szkół i realizowanego nauczania do potrzeb uczniów/słuchaczy oraz nauczycieli z niepełnosprawnościami,

Cel strategiczny 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą

5.2. Rozwój usług społecznych i poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej

- organizacja i realizacja dodatkowej oferty dydaktycznej, przyczyniającej się do rozwoju umiejętności podstawowych, przekrojowych i zawodowych niezbędnych na rynku pracy, w tym kompetencji cyfrowych, oraz rozwijającej talenty i zainteresowania uczniów (w tym uczniów zdolnych),
- wyposażenie szkół w niezbędny sprzęt, w tym rozwój pracowni przedmiotowych,
- organizację i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów/słuchaczy (w tym realizację zajęć rewalidacyjnych), wsparcie rodziców/opiekunów prawnych uczniów i nauczycieli w zakresie stymulowania rozwoju ucznia oraz doskonalenia umiejętności wychowawczych,
- doradztwo zawodowe lub edukacyjno-zawodowe dla uczniów (w tym indywidualne oraz na każdym etapie kształcenia zajęcia zawodoznawcze u pracodawców),
- współpracę szkół ponadpodstawowych z pracodawcami, w szczególności organizację staży dla uczniów u pracodawców, o wsparcie uczniów szkół ponadpodstawowych w zakresie zdobywania dodatkowych uprawnień i kwalifikacji zwiększających ich szanse na rynku pracy, o doskonalenie zawodowe nauczycieli,
- działania służące podnoszeniu jakości systemu zarządzania szkołami i placówkami oświatowymi, w tym podnoszenie kompetencji kadry zarządzającej,
- wdrażanie nowych, innowacyjnych form nauczania.

✓ Programy pomocy stypendialnej dla uczniów/słuchaczy szczególnie uzdolnionych.

Cel strategiczny 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą

5.3. Bezpieczeństwo publiczne

Lp.	Kierunek działań
1.	Doposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych działających na terenie gminy w specjalistyczny sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków zagrożeń naturalnych i katastrof- zakup sprzętu dla wybranych OSP (funkcjonujących w systemie KSRG i będących poza nim) dla wybranych na we współpracy z Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej
2.	Budowa infrastruktury bezpieczeństwa publicznego

Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych

✓ Rozwój potencjału służb publicznych poprzez wyposażenie w sprzęt i materiały do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zagrożeń naturalnych, w tym doposażenie magazynów przeciwpowodziowych.

✓ Doposażenie jednostek OSP w nowoczesny sprzęt ratowniczo – gaśniczy z terenu gminy.

✓ Modernizacja istniejących remiz na terenie gminy.

Cel strategiczny 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą	
5.4. Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania	
Lp.	Kierunek działań
1.	Wzmocnienie zdolności analitycznych służb planowania przestrzennego, m.in. poprzez dostęp do nowoczesnych narzędzi w zakresie analizy, przetwarzania, interpretacji i prezentacji danych przestrzennych
2.	Wzmocnienie bazy wiedzy i potencjału kadrowego gminy w zakresie realizacji projektów w formule partnerstwa publiczno-prywatnego oraz innowacyjnych rozwiązań w zakresie stosowania prawa zamówień publicznych- realizacja m.in. poprzez udział pracowników gminy w organizowanych szkoleniach, seminariach oraz platformach współpracy
3.	Wprowadzenie cyfrowych rozwiązań w zakresie zarządzania infrastrukturą.
Wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów inwestycyjnych i społecznych	
Na dzień uchwalenia strategii nie zidentyfikowano konkretnych działań w tym obszarze	

II. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju

1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

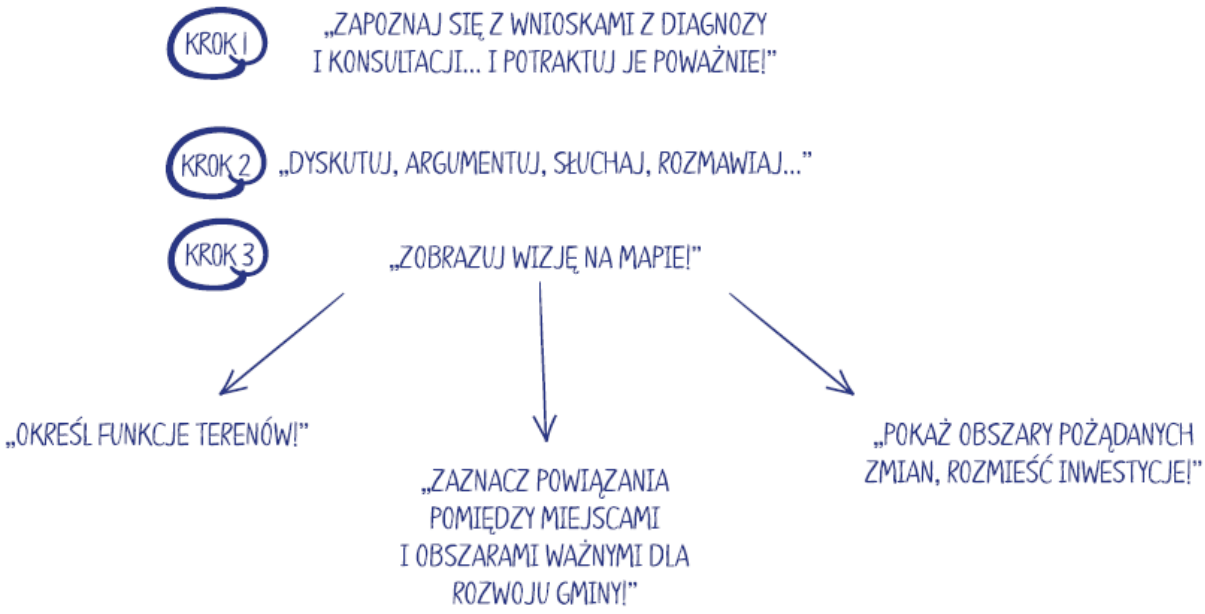

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej *obrazuje strategiczne pomysły na rozwój gminy zorientowane terytorialnie i jest efektem zintegrowanego procesu planistycznego.* W swym założeniu ma stanowić porządkujący składnik strategii, źródło i rodzaj najważniejszych ustaleń rozwojowych osadzonych przestrzennie.

Bazą modelu jest przestrzeń, która jest dobrem i zasobem o strategicznym znaczeniu dla społeczności lokalnych. Przestrzeń ma określoną powierzchnię, posiada konkretną wartość, a jednocześnie zmienia się pod wpływem trendów globalnych (np. zmiany klimatyczne) oraz lokalnych (np. podlega silnej presji rozwojowej i zawłaszczaniu przez indywidualnych właścicieli).

Model rozumiany jest jako przedstawienie długookresowej strategicznej wizji rozwoju gminy wynikającej z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych i posiadanego potencjału, z uwzględnieniem jego specyfiki i zróżnicowania wewnętrznego. Model wskazuje obszary, które strategia rozwoju uznaje za istotne dla osiągnięcia celów rozwoju, obszary wymagające ochrony oraz rodzaje powiązań funkcjonalnych występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami.

Główne zadania modelu to:

- ✓ obrazować kierunki rozwoju przestrzennego,
- ✓ opisywać spodziewane efekty przekształceń przestrzeni wynikające z realizacji celów strategii oraz wyjaśniać spójność interwencji dedykowanych danym obszarom,
- ✓ określać i hierarchizować obszary o różnych charakterystykach oraz powiązaniach między nimi, formułować ogólne zalecenia (rekomendacje) i zasady dotyczące gospodarowania przestrzenią (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów istotnych z punktu widzenia rozwoju gminy),

- ✓ ustalać ramy współpracy z interesariuszami na obszarach realizacji wyznaczonych celów rozwoju (np. właścicielami nieruchomości, instytucjami rządowymi i JST, inwestorami, przedsiębiorcami),
- ✓ tłumaczyć wartości ważne w długiej perspektywie czasowej, wyrażane w wizji rozwoju i decydujące o prowadzonej polityce rozwoju,
- ✓ definiować interes publiczny poprzez ustalenie ram działania dla strategii, polityk i użytkowania przestrzeni, a w konsekwencji pełnić funkcje prewencyjne przed ewentualnymi konfliktami – społecznymi, przestrzennymi, środowiskowymi (np. dotyczącymi lokalizowania kontrowersyjnych inwestycji).

1.1. Uwarunkowania modelu- pozycja gminy w krajowej i regionalnej polityce przestrzennej

Pozycja Gminy w *„Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”*

W *„Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”* (Załącznik do uchwały nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. (poz. 252)) gmina Szczebrzeszyn jako gmina miejsko-wiejska zaliczona została do wiejskich obszarów funkcjonalnych jako ośrodek wymagający wparcia w procesach rozwojowych. Tak samo została sklasyfikowana w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (PZP WL). M.in. z uwagi na dobre położenie komunikacyjne oraz warunki do rozwoju przedsiębiorczości pozarolniczej, obszar gminy ma relatywnie duży potencjał i możliwości rozwojowe.

Pozycja Gminy w *„Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego”*

W *„Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego”* (zał. nr 1 do uchwały nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r.), Szczebrzeszyn jest wymieniany w odniesieniu do:

- ✓ obszarów priorytetowych pod względem budowy oraz rozbudowy i modernizacji urządzeń melioracyjnych, obejmujących obiekty o powierzchni co najmniej 500 ha
- ✓ obszarów priorytetowych w zakresie turystyki wypoczynkowej- Roztocze Środkowe
- ✓ niskiego wskaźnika skanalizowania (w tym szczególnie w odniesieniu do projektowanych obszarów ochrony GZWP). Gmina została wymieniona jako priorytetowa w zakresie budowy i rozbudowy zbiorowych systemów kanalizacyjnych.

Gmina Szczebrzeszyn została ponadto zaliczona do **obszaru funkcjonalnego rozwoju gospodarki żywnościowej**. Obszar ten obejmuje tereny Wyżyny Lubelskiej i Wyżyny Wołyńskiej charakteryzujące się dużą koncentracją gleb o najwyższej przydatności dla produkcji żywności oraz szczególnie przydatnych dla rozwoju rolnictwa towarowego. Ze względu na potrzeby związane z poprawą bezpieczeństwa, a także utrzymania w użytkowaniu gospodarczym łąk i pastwisk Szczebrzeszyn jest częścią strefy, obejmującej obszary gmin w dolinie Wieprza.

Priorytet rozwojowy:

- ✓ optymalne wykorzystanie potencjału produkcyjnego gleb oraz aktywizacja gospodarcza poprzez rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego,

Funkcje rozwojowe:

- ✓ podstawowe – gospodarcza (ukierunkowana na produkcję rolniczą),
- ✓ towarzyszące – turystyczna,

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- ✓ produkcja roślinna,
- ✓ rozwój bazy przetwórstwa rolno-spożywczego,
- ✓ rozwój agroturystyki jako formy wzbogacenia funkcjonalnego obszarów wiejskich,
- ✓ rozwój infrastruktury turystycznej (głównie szlaków turystycznych),
- ✓ produkcja zdrowej żywności,
- ✓ rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- ✓ utrzymanie w użytkowaniu rolniczym gleb o najwyższej przydatności dla produkcji roślinnej,
- ✓ utrzymanie trwałych użytków zielonych dla przeciwdziałania skutkom zmian klimatycznych,
- ✓ przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy na terenach otwartych,
- ✓ wzbogacanie przyrodnicze agroekosystemów poprzez fitomelioracje,
- ✓ dostosowanie struktury agrarnej do potrzeb wysokotowarowego rolnictwa,
- ✓ aktywna ochrona walorów krajobrazu kulturowego i dbałość o jakość przestrzenną zagospodarowania.

Typ obszaru strategicznej interwencji według SRWL:

- ✓ nowoczesna wieś – obszary rozwoju gospodarki rolniczej,
- ✓ obszary ochrony i kształtowania zasobów wodnych,
- ✓ obszary przygraniczne.

Pozycja Gminy w *„Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku”*

Realizując jedno z podstawowych założeń krajowej polityki regionalnej, które zakłada zapewnienie zrównoważonego rozwoju całego kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowymi i przestrzennym, a także uwzględniając wyraźne zróżnicowanie poszczególnych terytoriów pod względem stanu rozwoju oraz występujących barier i potencjałów, w SRWL przyjęto następujące ramy delimitacji Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) subregionalnych:

- ✓ podstawą wyznaczania OSI subregionalnych są zróżnicowane cechy przestrzeni odzwierciedlone w waloryzacji funkcjonalnej województwa (Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego -PZPWL 2015) oraz regionalizacji fizycznogeograficznej Polski,
- ✓ granice OSI wyznaczane są na podstawie granic administracyjnych gmin,
- ✓ wyznaczone w województwie OSI subregionalne uwzględniają krajową politykę rozwoju regionalnego ukierunkowaną terytorialnie, wyrażoną poprzez krajowe OSI określone w KSRR 2030, tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze.

Mapa 13. OSI Roztocze

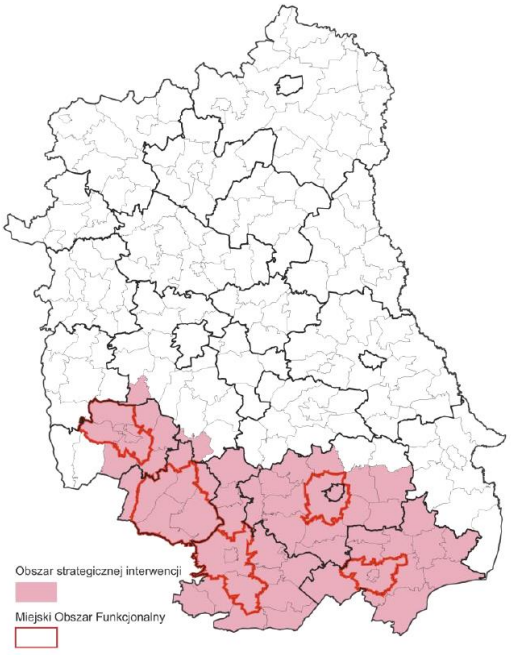

Źródło: „Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku”.

Gmina Szczebrzeszyn została zaliczona do OSI Roztocze. Tworząc część strategiczną niniejszego dokumentu skupiono się na tym, aby cele wyznaczone przez Gminę były zgodne z celami określone dla ww. OSI. Zadbano ponadto, aby ich dobór nastąpił w sposób zapewniający ich dostosowanie do lokalnej specyfiki a jednocześnie zapewnił wykonalność finansową zapisów strategii.

Szczegółowe informacje przedstawia Tabela 38.

Tabela 38. OSI Roztocze- charakterystyka.

OSI Roztocze

Priorytet rozwoju	Społeczno-gospodarcze wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego Roztocza i Puszczy Solskiej.
Podstawy delimitacji	– zasięg Roztoczańsko-Puszczańskiego Obszaru Funkcjonalnego (waloryzacja w PZPWL 2015), – obszar Transgranicznego Rezerwatu Biosfery Roztocze, – obszar współpracy w ramach Stowarzyszenia Samorządów Euroregion Roztocze, – obszar projektowanego Geoparku Kamienny Las na Roztoczu.
Cechy wiodące – przesłanki delimitacji:	– wysoka lesistość, która w wielu gminach przekracza 50% powierzchni, – duży udział powierzchni obszarów objętych różnymi formami ochrony przyrody, – uznany wysoki potencjał turystyczny, w tym wynikający z unikalnego w skali kraju krajobrazu naturalno-kulturowego, – wysokie walory krajoznawcze, które predestynują ten obszar do rozwoju aktywnych form wypoczynku, tj.: turystyki krajoznawczej, przyrodniczej, wędrówek pieszych i rowerowych, a także edukacji ekologicznej, – sprzyjające warunki klimatyczne dla rozwoju turystyki zimowej i leczniczej oraz odpowiednie warunki hipsometryczne dla uprawiania sportów zimowych, – złożona, wielofunkcyjna struktura przyrodnicza, stanowiąca o szczególnym znaczeniu obszaru w kształtowaniu powiązań ekologicznych, – istniejące naturalne powiązania funkcjonalne w układzie transgranicznym, – zidentyfikowane zasoby uzdrowiskowe (klimat leczniczy i wody mineralne), – wysoki poziom nasłonecznienia.
Zasięg OSI	MOF: Biłgoraja, Janowa Lubelskiego, Kraśnika, Tomaszowa Lubelskiego i Zamościa; – 41 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Adamów, Aleksandrów, Batorz, Bełżec, Biszcza, Chrzanów, Frampol, Goraj, Jarczów, Józefów, Komarów-Osada, Krasnobród, Krynice, Lubycza Królewska, Łabunie, Łaszczów, Łukowa, Miączyn, Nielisz, Obsza, Potok Górny, Potok Wielki, Rachanie, Radecznica, Sitno, Sułów, Susiec, Stary Zamość, Szastarka, **Szczebrzeszyn**, Tarnawatka, Telatyn, Tereszpol, Trzydnik Duży, Turobin, Tyszowce, Ulhówek, Wilkołaz, Zakrzew, Zakrzówek, Zwierzyniec; – 2 gminy nienależące do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Borzechów i Tarnogród.
Kierunki interwencji /tematyczne obszary wsparcia Żywicielskiego OSI w kontekście realizacji celów SRWL	**Kierunki interwencji / tematyczne obszary wsparcia Żywicielskiego OSI w kontekście realizacji celów SRWL:** **1.1 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych.** – Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej oraz ważnego czynnika poprawy ekonomicznej gospodarstw rolnych.

2.1 Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej.

– Poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast.

Przedsięwzięcia flagowe:

- Realizacja drogi ekspresowej Via Carpatia / S19;
- Realizacja drogi ekspresowej S17, w tym budowa obwodnic: Zamościa i Tomaszowa Lubelskiego;
- Przebudowa DK74, w tym budowa obwodnic: Dzwoli, Gorajca, Janowa Lubelskiego, Szczebrzeszyna, Zamościa;
- Przebudowa i rozbudowa dróg wojewódzkich nr: DW833, DW835, DW837, DW842, DW848, DW849, DW850, DW852, DW853, DW858, DW863, w tym budowa obwodnicy Kraśnika (DW833), Urzędowa (DW833), Biłgoraja (DW835), Frampola (DW835) i Tarnogrodu (DW835).

– Poprawa regionalnych i międzyregionalnych połączeń kolejowych z uwzględnieniem Programu Kolejowego CPK Centralny Port Komunikacyjny.

Przedsięwzięcia flagowe:

- Realizacja szlaku kolejowego relacji Warszawa – Lwów;
- Budowa nowego połączenia kolejowego (Lublin – Zamość / komponent CPK: Trawniki – Zamość);
- Budowa linii kolejowej (Szastarka – Janów Lubelski – Biłgoraj) wraz z poprawą dostępności do transportu kolejowego w m. Kraśnik;
- Przebudowa linii kolejowej nr 68 relacji Lublin – Stalowa Wola / budowa nowego odcinka Kraśnik – Rzeczyca;
- Przebudowa linii kolejowych 69 i 72 na odc. Rejowiec – Zawada – Zamość Szopinek wraz z budową łącznicy omijającej stację Zawada;
- Budowa linii kolejowej nr 56 (Wólka Orłowska – Bełżec);
- Budowa dworca kolejowego w Kraśniku;
- Rozbudowa Lokalnego Centrum Sterowania Linii Hutniczej Szerokotorowej oraz przebudowa stacji Zamość Bortatycze i Szczebrzeszyn.

2.4 Ochrona walorów środowiska.

– Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności.

Przedsięwzięcia flagowe:

- Opracowanie planów ochrony oraz planów zadań ochronnych dla obszarów objętych prawną formą ochrony przyrody;
- Aktualizacja lokalnych dokumentów planistycznych w zakresie uwzględnienia działań i warunków zagospodarowania wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych.

3.3 Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej.

– Rozwój funkcji i bazy lecznictwa uzdrowiskowego na obszarach występowania naturalnych warunków i czynników leczniczych.

Przedsięwzięcia flagowe:

- Rozbudowa bazy i infrastruktury uzdrowiska Krasnobród;
- Realizacja procesu dochodzenia do uzyskania statusu uzdrowiska na terenach występowania naturalnych czynników leczniczych (wody mineralne, właściwości klimatu) w gminach: Biszcza, Janów Lubelski, Łukowa i Susiec.

3.4 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu

– Kreowanie i rozwijanie oferty ośrodków łączących funkcje edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne, wykorzystujących nowe trendy w turystyce

Przedsięwzięcia flagowe:

- Utworzenie Geoparku „Kamienny las na Roztoczu".

– Rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe)

– Organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej (np. caravanning, turystyka motocyklowa)

– Rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zróżnicowanej oferty opartej o różne formy turystyki (np. kajakową, rowerową, nordic walking, konną, kulturową, historyczną, przyrodniczą, kulinarną itp.)

Przedsięwzięcia flagowe:

- Rozbudowa Centralnego Szlaku Rowerowego Roztocza;
- Rozbudowa Green Velo;
- Organizacja szlaku Architektury Drewnianej Województwa Lubelskiego.

– Wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych

– Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych

4.4 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej

– Wspieranie działań i współpraca z właściwymi podmiotami na rzecz realizacji inwestycji sprzyjających pogłębianiu kontaktów międzyregionalnych, w tym w zakresie infrastruktury granicznej (budowa i rozbudowa przejść granicznych oraz dostosowanie ich do obsługi ruchu turystycznego) oraz poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, lotnisko, infrastruktura turystyczna).

Przedsięwzięcia flagowe:

- Wspieranie rozbudowy istniejącej oraz budowy nowej infrastruktury poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, infrastruktura turystyczna).

– Wspieranie działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych na obszarach przygranicznych oraz rozwój zintegrowanej turystyki transgranicznej

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

Pozycja Gminy Szczebrzeszyn w *„Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030”*

Gmina Szczebrzeszyn wraz z innymi gminami powiatu zamojskiego (Adamów, Grabowiec, Komarów-Osada, Krasnobród, Łabunie, Miączyn, Nielisz, Radecznica, Sitno, Skierbieszów, Stary Zamość, Sułów,

Szczebrzeszyn, Zwierzyniec) znajduje się na liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją znajdującej się w *„Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030”*. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją to zróżnicowane przestrzennie pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i funkcji gospodarczych skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, w których nastąpiła kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych. Obszary te zostały wyznaczone na podstawie wielowskaźnikowej metodyki opracowanej na potrzeby Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju z perspektywą do 2030 roku.

1.2. Analiza kluczowych uwarunkowań rozwojowych

Usytuowanie w regionie

Gmina Szczebrzeszyn położona jest w południowej części województwa lubelskiego. Administracyjnie gmina należy do powiatu zamojskiego i zajmuje obszar o powierzchni 12 316 ha. Gmina sąsiaduje: od północy z gminami Nielisz i Sułów, od zachodu z gminą Radecznica, od południa z gminą Zwierzyniec, od wschodu z gminą Zamość.

Na układ osadniczy gminy składają się miasto Szczebrzeszyn oraz następujące sołectwa: Bodaczów, Brody Duże, Brody Małe, Kawęczyn, Kawęczynek, Lipowiec Kolonia, Niedzieliska, Niedzieliska Kolonia, Osiedle Klemensów, przedmieście Błonie, przedmieście Szperówka, Przedmieście Zamojskie, Wielącza, Wielącza Kolonia, Wielącza Poduchowna. Miejscowości liczące ponad 500 mieszkańców to: Szczebrzeszyn, Bodaczów, Brody Duże, Brody Małe, Niedzieliska, Wielącza oraz Wielącza-Kolonia.

Na terenie gminy znajduje się część obszaru otuliny Roztoczańskiego Parku Narodowego o powierzchni ok. 1500 ha oraz Szczebrzeszyński Park Krajobrazowy o całkowitej powierzchni 2720 ha.

Obszar gminy jest dość zróżnicowany hipsometrycznie – od 202 m n.p.m. w dolinie Wieprza na północy gminy w Bodaczowie (Padół Zamojski) do 334 m n.p.m. na Roztoczu Zachodnim w zachodniej części gminy w Kol. Kawęczyn, co oznacza, że maksymalna deniwelacja terenu wynosi 132 m.

Roztoczański Park Narodowy został utworzony w maju 1974 r., natomiast otaczający go obszar tzw. „otulina” zatwierdzona została w październiku 1981 r. Część terenu otuliny (ok.

3 650 ha) położona jest w obrębie gminy Szczebrzeszyn. Zadaniem jej jest pełnienie roli ochronnej przed niekorzystnymi czynnikami zewnętrznymi oraz funkcji tzw. „przedsionka” Parku. Lasy otuliny, mimo że znajdują się poza granicami Parku, są wartościowe ze względu na zachowanie półnaturalnego charakteru i występujących tam urozmaiconych zespołów leśnych.

Terenem cennym pod względem walorów przyrodniczych jest „Szczebrzeszyński Park Krajobrazowy”. Został utworzony z Rozporządzenia Wojewody Zamojskiego z dn. 22 I 1991 r.

w sprawie wprowadzenia ochrony walorów wypoczynkowych i krajobrazowych. Objął swym zasięgiem obszar 20 209 ha, a umiejscowiony został w obrębie następujących gmin: Frampol, Sułów, Szczebrzeszyn (około 4.310 ha, co stanowi ok. 35% obszaru gminy), Tereszpol, Radecznica oraz Zwierzyniec.

Uwarunkowania zewnętrzne ograniczające gminę

Gmina Szczebrzeszyn położona jest w południowej części województwa lubelskiego. Administracyjnie gmina należy do powiatu zamojskiego.

Powierzchnia gminy wynosi 12 316 ha, w tym powierzchnia leśna 2 624 ha tj. 21,3 % ogólnej powierzchni gminy, zaś użytki rolne zajmują 8 747 ha tj. 71 %.

Gmina sąsiaduje: od północy z gminami Nielisz i Sułów, od zachodu z gminą Radecznica, od południa z gminą Zwierzyniec, od wschodu z gminą Zamość.

Teren podzielony jest na 16 sołectw i 2 osiedla.

Ośrodek gminny

Miasto zostało założone na miejscu osady, która prawdopodobnie istniała już w X wieku na międzynarodowym szklaku handlowym. Pierwsza zmianka źródłowa o Szczebrzeszynie pochodzi z roku 1352, z dokumentu króla Kazimierza Wielkiego, w którym nazwał Szczebrzeszyn miastem. Miasto było lokowane na prawie magdeburskim, co wiązało się z nadaniem miastu nowego kształtu przestrzennego wraz z centralnym umiejscowieniem rynku miejskiego.

Nie ustalono dokładnej daty nadania Szczebrzeszynowi prawa magdeburskiego. Większość historyków przyjmuje rok 1388, nie podając jednak źródeł. Być może Szczebrzeszyn otrzymał prawo magdeburskie od Władysława Opolczyka przed rokiem 1378. Od momentu założenia miasta oficjalnym herbem jest herb Dymitra z Goraja – Korczak – w formie trzech poziomych belek na czerwonym tle, znany z pieczęci z 1636 roku.

Układ urbanistyczny miasta z czworobocznym rynkiem i siecią ulic dostosowaną do ukształtowania terenu. Boki rynku skierowane są w cztery strony świata. W rynku zachowany jest zespół kamieniczek przyrynkowych, murowanych z XVII-XVIII w., przebudowywanych w końcu XIX i na początku XX w.

Zabudowa Szczebrzeszyna była głównie drewniana. W XVII wieku jedynymi budowlami murowanymi były obiekty kultu religijnego: kościoły, cerkiew, synagoga, oraz zamek.[9]

Graficzna prezentacja zachodzących zjawisk i istniejących uwarunkowań.

Mapy prezentowane na kolejnych stronach będą przedstawiały opisane wcześniej w dokumencie zjawiska w sposób graficzny. Szczegółowe opisy poszczególnych zakresów tematycznych znajdują się poniżej:

a. Układ komunikacyjny

Przez gminę i miasto Szczebrzeszyn przechodzą ważne szlaki komunikacji drogowej i kolejowej o znaczeniu międzynarodowym i krajowym.

- ✓ Drogi krajowe: DK 74 Relacji Węzeł Wieluń – Szczebrzeszyn – Zamość – Zosin – Gra nica Państwa.
- ✓ Drogi wojewódzkie: relacji Szczebrzeszyn – Zwierzyniec – Biłgoraj - Zarzecze,
- ✓ Drogi powiatowe: 3205L Nielisz – Michalów – Szczebrzeszyn; 3207L Rozłopy – Szperówka; 3209 L Gorajec – Kawęczynek – Topólcza; 3210L Szczebrzeszyn – Topólcza – zwierzyniec; 3211L brody małe – dojazd do stacji kolejowej Szczebrzeszyn, 3212L brody małe – zawada; 3213l Bodaczów – Kolonia Niedzieliska; 3214 L zawada – kąty Pierwsze – Katy Drugie; 3216 L Złojec – Wielącza; droga relacji Szczebrzeszyn – Sułów – Turobin - Tarnawa Mała ;
- ✓ 3288L ulica Konopnickiej; 3291 L ul. Ogrodowa; 3205L ul. Osiedlowa; 3292 L ul. Targowa; 3290l ul. Trębacka; 3289L ul. Szkolna; 3293 L ul. Zielona;
- ✓ Linie kolejowe: szerokotorowa LHS relacji Ukraina – Hrubieszów – Zamość – Katowice, normalnotorowa relacji: Warszawa – Lublin – Zawada – Rawa Ruska.

[9] *https://teatrnn.pl/leksykon/artykuly/szczebrzeszyn-historia-miasta/*

b. *Demografia*

Wśród miejscowości zlokalizowanych na terenie gminy, najwięcej mieszkańców na koniec 2020 roku posiadały Szczebrzeszyn (4 941 osób), a następnie: Bodaczów (1 947) i Niedzieliska (852).

c. *Ochrona przyrody*

Na terenie Gminy znajdują się następujące obszary chronione: część obszaru otuliny Roztoczańskiego Parku Narodowego, Szczebrzeszyński Park Krajobrazowy, obszary Natura 2000 (Roztocze Środkowe PLH060017, Niedzieliska PLH060044, Niedzieliski Las PLH060092, Roztocze PLB060012) oraz liczne pomniki przyrody.

d. *Infrastruktura wodociągowa*

Łączna długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 107 km, ilość przyłączy: 3 334 szt. W sieć wodociągową wyposażone są miejscowości: Bodaczów, Brody Duże, Brody Małe, Kawęczyn, Kawęczynek, Kąty Drugie, Kąty Pierwsze, Niedzieliska, Niedzieliska Kolonia, Wielącza, Wielącza Kolonia, Wielącza Poduchowna, Szczebrzeszyn Miejscowości nieposiadające wodociągu to: Lipowiec Kolonia.

e. *Infrastruktura kanalizacyjna*

Łączna długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 34,9 km, ilość przyłączy: 811 szt. W sieć kanalizacyjną wyposażone są miejscowości: Szczebrzeszyn, Bodaczów (Osiedle ZOR). Miejscowości nie posiadające kanalizacji to: Brody Duże, Brody Małe, Kawęczyn, Kawęczynek, Kąty Drugie, Kąty Pierwsze, Niedzieliska, Niedzieliska Kolonia, Wielącza, Wielącza Kolonia, Wielącza Poduchowna.

Mapa 14. Elementy struktury osadniczej wraz z lokalnym układem komunikacyjnym

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 15. Demografia – zmiany liczby ludności w latach 2016-2020.

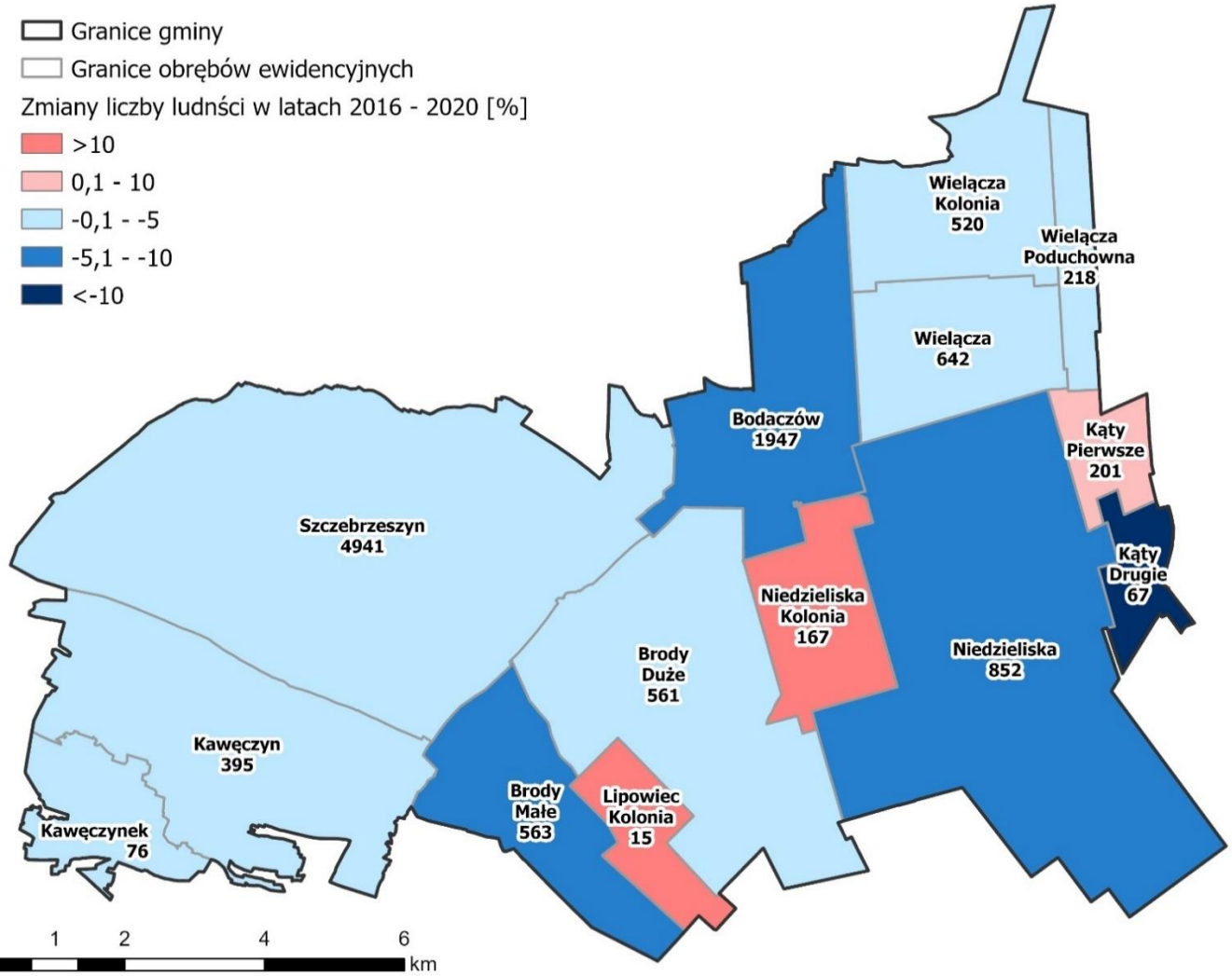

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 16. Ochrona przyrody.

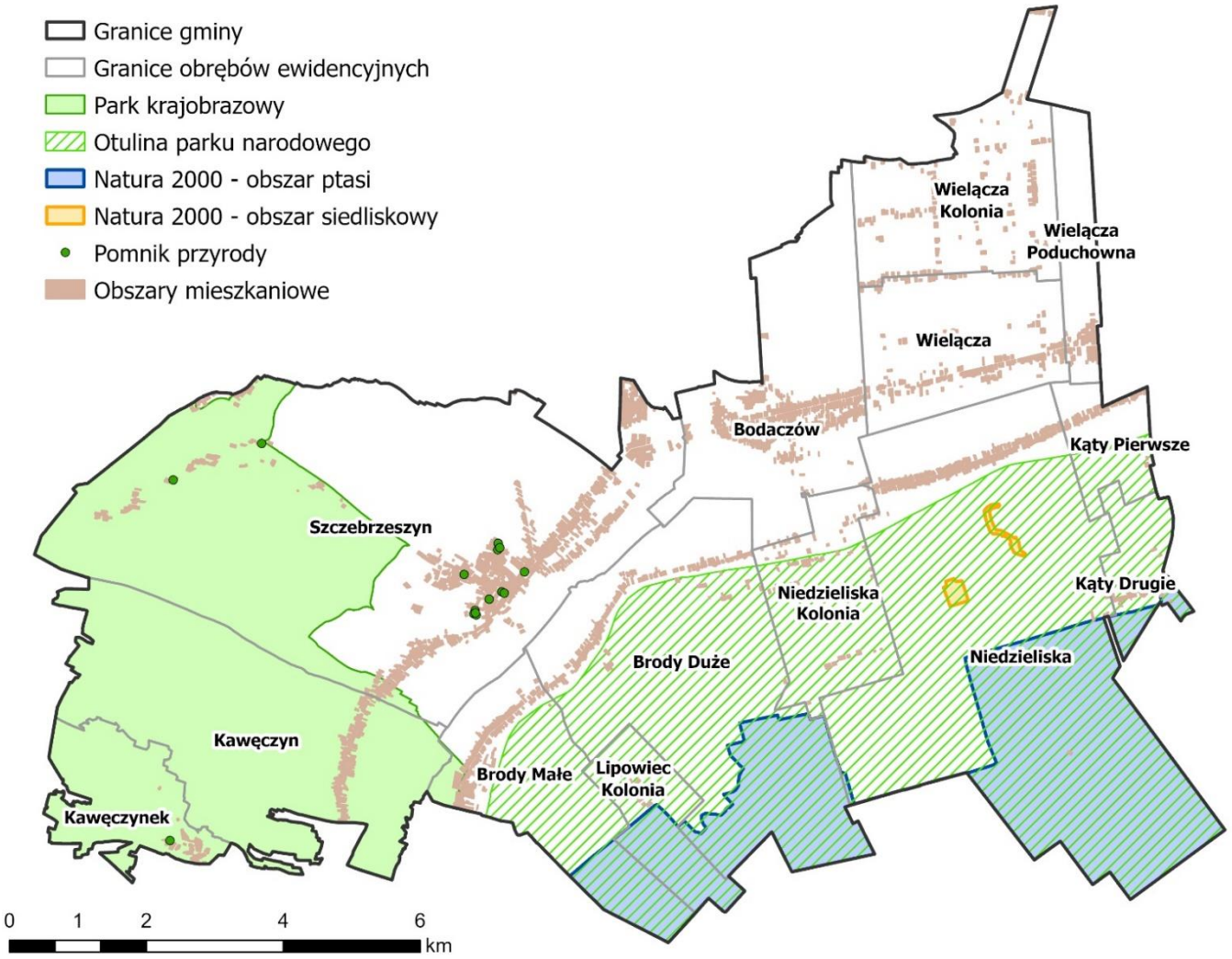

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 17. Infrastruktura wodociągowa.

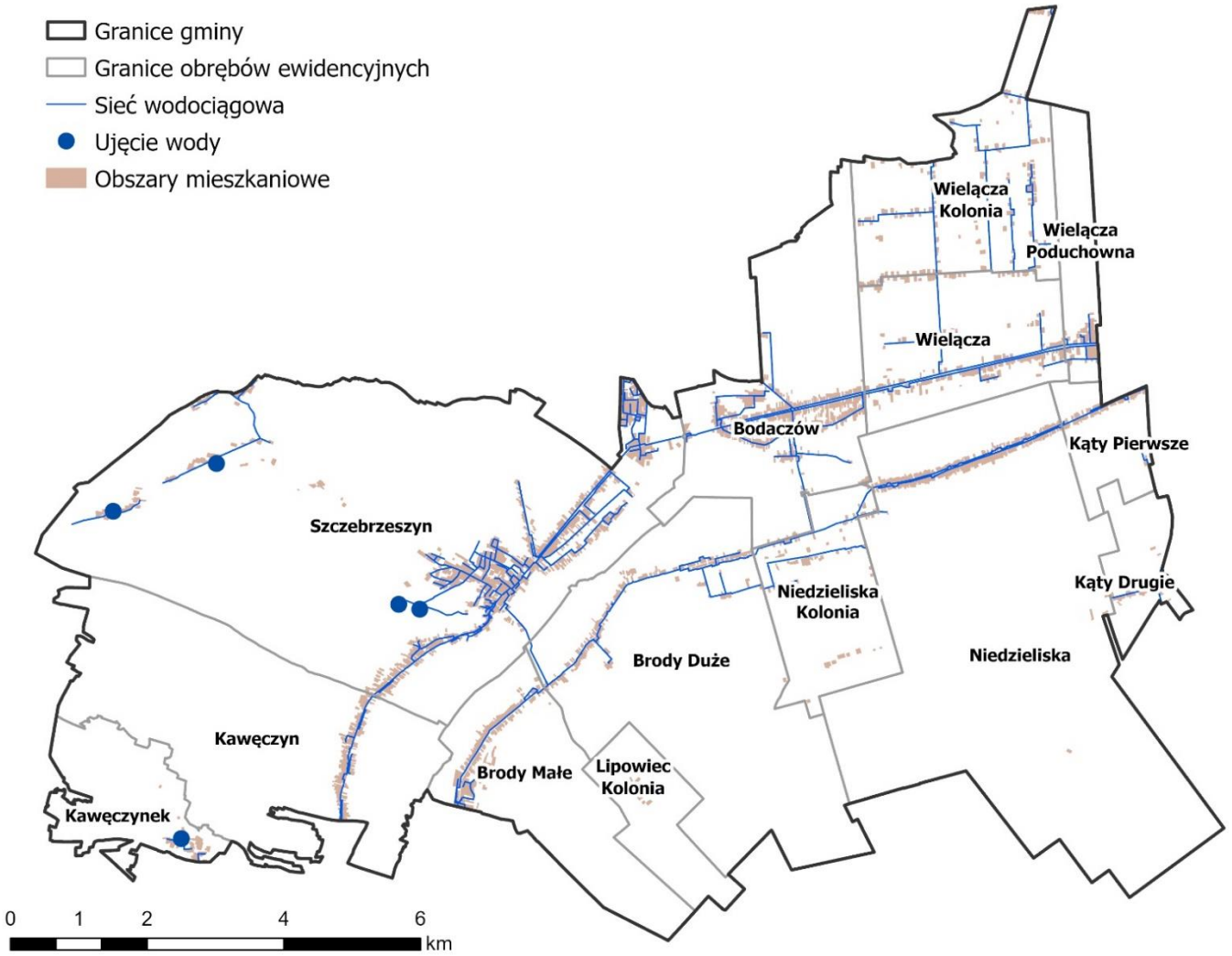

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 18. Infrastruktura techniczna.

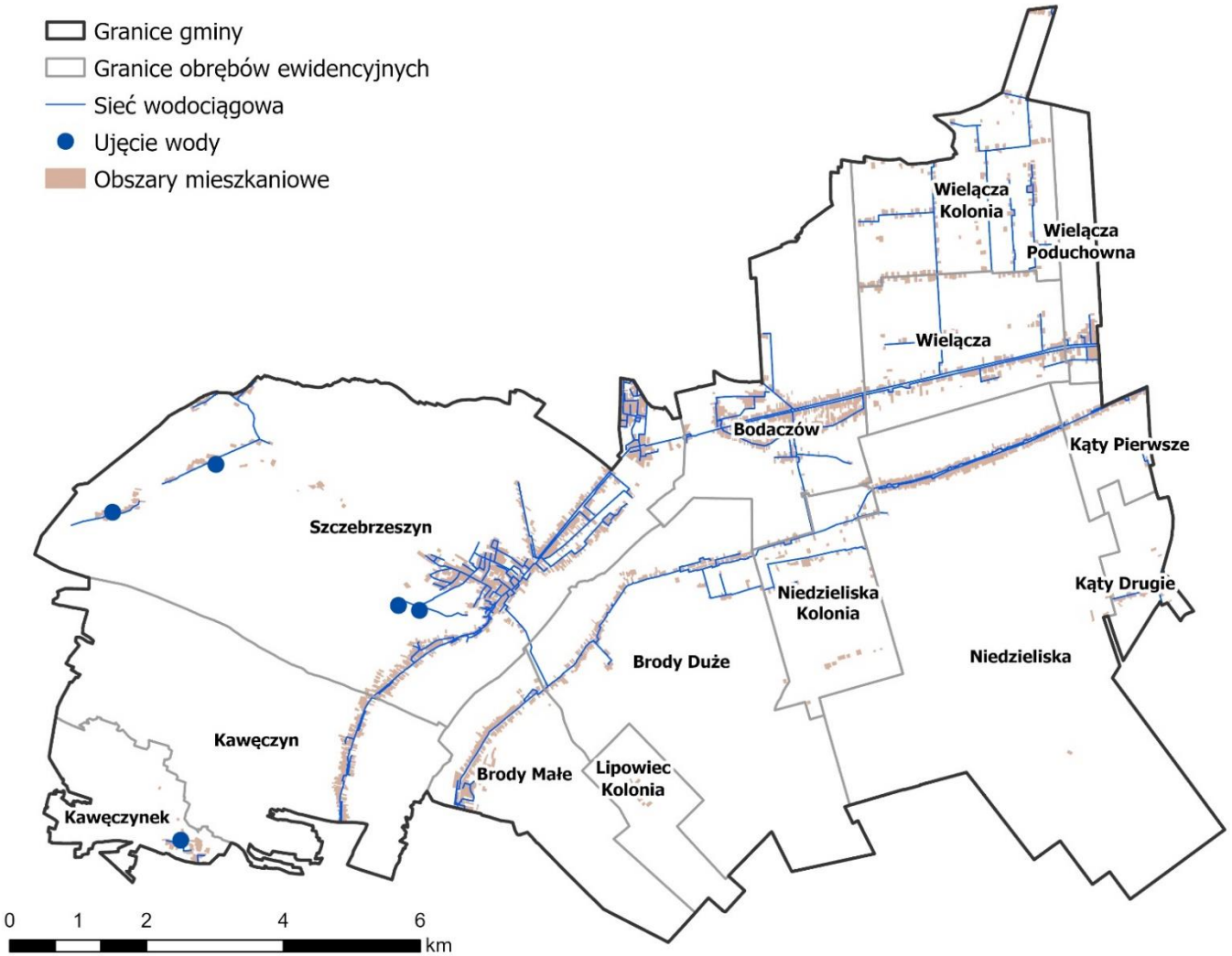

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 19. Układ funkcjonalno-przestrzenny gminy Szczebrzeszyn

Źródło: Opracowanie własne.

1.3. Model funkcjonalno-przestrzenny wraz ze schematycznym przestawieniem inwestycji.

Model docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Szczebrzeszyn jest zobrazowaniem spodziewanych i zaplanowanych w strategii gminy procesów rozwoju i ich wpływu na kształtowanie się struktur przestrzennych. Ze względu na ukształtowanie terenu, historycznie ugruntowane użytkowanie przestrzeni, powiązania komunikacyjne oraz w wyniku zdiagnozowanych w strategii problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, wyodrębniono pięć głównych kategorii przeznaczenia terenu:

1. Tereny o funkcjach mieszkaniowych.
2. Tereny istotne dla rozwoju rolnictwa.
3. Tereny o funkcjach gospodarczych i strefy aktywności gospodarczej.
4. Tereny zieleni, w tym: zieleń urządzona i obszary rekreacyjno-wypoczynkowe.
5. Wody.

Główne kierunki rozwoju w oparciu o ww. strefy określono na poniższym schemacie:

Schemat 6. Główne kierunki rozwoju gminy Szczebrzeszyn.

Źródło: Opracowanie własne.

W zakresie rozwoju infrastruktury drogowej jako kluczowe wskazuje się:

- ✓ budowę, modernizację i przebudowę dróg,
- ✓ rozbudowę oświetlenia drogowego oraz budowa/remont przystanków autobusowych.

W zakresie rozwoju infrastruktury technicznej jako kluczowe wskazuje się:

- ✓ budowę, modernizację, przebudowę infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- ✓ modernizację gospodarki wodnej na terenie Gminy Szczebrzeszyn,
- ✓ budowę indywidualnych ujęć wody oraz małych zbiorników retencyjnych w gospodarstwach indywidualnych.
- ✓ budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

W zakresie rozwoju infrastruktury sprzyjającej poprawie bezpieczeństwa publicznego jako kluczowe wskazuje się:

- ✓ remont i doposażenie strażnic OSP na terenie Gminy Szczebrzeszyn,

W zakresie rozwoju potencjału społecznego jako kluczowe wskazuje się:

- ✓ rozwój infrastruktury sportowej,
- ✓ budowę placów zabaw,

W zakresie rozwoju potencjału gospodarczego jako kluczowe wskazuje się:

- ✓ kształtowanie obszaru przestrzeni publicznej w centrum miasta Szczebrzeszyn,
- ✓ zmianę w planie zagospodarowania przestrzennego w celu poszerzenia terenów inwestycyjnych oraz terenów pod budownictwo mieszkaniowe,
- ✓ renowację zabytków.

W zakresie rozwoju opartego o ochronę środowiska naturalnego jako kluczowe wskazuje się:

- ✓ rozwój odnawialnych źródeł energii w obszarze całej gminy,
- ✓ termomodernizację budynków użyteczności publicznej,

- ✓ wymianę oświetlenia na energooszczędne.

Tabela 39. Inwestycje punktowe

Lp.	Inwestycje/ kategorie inwestycji	Powiązanie z punktem strategii
1.	Adaptacja miasta do zmian klimatu poprzez zagospodarowanie Skweru przy Urzędzie Miejskim w Szczebrzeszynie przez błękitno - zieloną infrastrukturę oraz zastosowanie wodoprzepuszczalnych nawierzchni.	1.2
2.	Adaptacja miasta do zmian klimatu poprzez utworzenie Parku Miejskiego w Szczebrzeszynie na działce nr 2314/2, obręb Przedmieście Błonie przez błękitno - zieloną infrastrukturę oraz zastosowanie wodoprzepuszczalnych nawierzchni.	1.2.
3.	Modernizacja Oczyszczalni Ścieków przy ul. Nadrzecznej w Szczebrzeszynie.	1.2.
4.	Modernizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odbierania Odpadów Komunalnych wraz z doposażeniem przy ul. Nadrzecznej w Szczebrzeszynie	1.2.
5.	Rewitalizacja Centrum Miasta.	1.4
6.	Budowa traktu wiodącego do Punktu Widokowego -zrekonstruowanego na bazie zachowanych ruin dawnej murowanej wieży na Wzgórzu Zamkowym.	2.1.

Źródło: Opracowanie własne.

Na projekt oznaczony na mapie jako inwestycje obszarowe składają się:

- ✓ Adaptacja miasta do zmian klimatu poprzez zagospodarowanie Skweru przy Urzędzie Miejskim w Szczebrzeszynie przez błękitno - zieloną infrastrukturę oraz zastosowanie wodoprzepuszczalnych nawierzchni.
- ✓ Rewitalizacja Centrum Miasta.

W obu przypadkach dokładny zakres inwestycji zarówno pod względem rzeczowym jak i obszarowym określi stosowna dokumentacja techniczna.

Mapa przedstawia przyjęty model funkcjonalno- przestrzenny gminy Szczebrzeszyn.

Mapa 20. Model funkcjonalno-przestrzenny gminy Szczebrzeszyn

Źródło: Opracowanie własne

1.4. Ustalenia i rekomendacje wynikające z przyjętego modelu

Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej określono na podstawie stworzonego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z przeprowadzoną analizą uwarunkowań przestrzennych w gminie.

Szczegółowe informacje przedstawia tabela.

Tabela 40. Ustalenia i rekomendacje wynikające z przyjętego modelu.

Funkcja terenów	Charakterystyka:	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej
Tereny zachowania staromiejskiej struktury historycznej miasta Szczebrzeszyn	Obszar położony centralnie względem granic jednostki, kluczowy dla tożsamości miasta i gminy, mający pełnić rolę funkcjonalnego i reprezentacyjnego centrum. Wyróżnia go historyczny układ urbanistyczny, którego elementem są rynek, charakterystyczna małomiasteczkowa zabudowa sprzed 100 lat – kamienice	– zachowanie historycznej tkanki i struktury przestrzennej, – kultywowanie tradycji handlowych rynku, – podnoszenie walorów użytkowych oraz komercjalizacja funkcji turystycznej, z wykorzystaniem zasobu historycznego jako najważniejszego komponentu, – kształtowanie wizerunku miasta i gminy, – zachowanie „żywego centrum miasta”.	– podporządkowanie nowej zabudowy historycznej kompozycji przestrzennej, – przekształcanie istniejących placów i skwerów na przestrzenie przyjazne mieszkańcom i turystom, – zwiększenie udziału zieleni, – uspokajanie ruchu poprzez: priorytet komunikacji pieszej, rowerowej i zbiorowej, ograniczanie ruchu samochodowego, – dostosowanie części rynku do organizacji wydarzeń o charakterze kulturalnym, rozrywkowym, integracyjnym, plenerowym.
Tereny o funkcjach mieszkaniowych	Zabudowa jednorodzinna, wielorodzinna oraz zagrodowa, zlokalizowana w poszczególnych sołectwach i osiedlach, przede wszystkim wzdłuż głównych układów komunikacyjnych.	– podnoszenie jakości życia i zamieszkania, – zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy dla budownictwa jednorodzinnego i wielorodzinnego,	– utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej oraz formy zabudowy, wraz z możliwością jej uzupełniania, – intensyfikowanie zabudowy mieszkaniowej i usługowej, z preferencją usług administracji, zdrowia, edukacji, turystyki i rekreacji, – wkomponowywanie nowej zabudowy w krajobraz nawiązywanie do regionalnych form zabudowy i kolorystyki elewacji,

Funkcja terenów	Charakterystyka:	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej
		– kształtowanie, porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej,	– zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej (układ drogowy, komunikacja zbiorowa, infrastruktura rowerowa i piesza), – dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, place zabaw, skwery) i możliwie pełnej dostępności infrastruktury technicznej, – kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową w sołectwach.
Tereny istotne dla rozwoju rolnictwa	Obszary rolne, stanowiące kluczowy udział dla rozwoju rolnictwa, wraz z gospodarstwami domowymi oraz nieużytkami.	– zachowanie dotychczasowej tożsamości wiejskiej gminy, – zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej, – zachowanie oraz ochrona gleb o wysokiej w skali gminy bonitacji, – zachowanie i ochrona systemu przyrodniczego	– przeciwdziałanie rozdrobnieniu areału rolniczego, – przyjmuje się zasadę ochrony gleb – dopuszcza się wprowadzanie przedsięwzięć służących rozwojowi infrastruktury: technicznej, komunikacyjnej i wodnej, – wszelkie gospodarowanie terenem podporządkowuje się obowiązującym w danym terenie szczególnym formom ochrony przyrody oraz dóbr kultury, – zapewnienie prawidłowego funkcjonowania systemu cieków wodnych i rowów, – kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych kompleksów gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej, – wprowadzenie zakazu lokalizacji obiektów oraz urządzeń degradujących w szerszym zasięgu środowisko w zakresie zdolności produkcyjno-rolniczej, – możliwe przekształcenia gruntów rolnych w tereny o innym użytkowaniu, jak: lasy, agroturystyka, turystyka, rekreacja, sport, wypoczynek, produkcja energii ze źródeł odnawialnych, parki i inne tereny zieleni urządzonej, – priorytet dla indywidualnych lub sąsiedzkich systemów zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.

Funkcja terenów	Charakterystyka:	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej
Tereny zieleni- zieleń urządzona, obszary rekreacyjno-wypoczynkowe	Obszary dopełniające system przyrodniczy, pełniące rolę przestrzeni publicznych.	– zwiększenie powierzchni terenów zielonych, w tym zieleni urządzonej, – zachowanie ochrony krajobrazu oraz systemu przyrodniczego, – przeciwdziałanie degradacji środowiska leśnego dla zapewnienia harmonijnego rozwoju życia mieszkańców gminy, – wykorzystanie obszarów leśnych oraz ich najbliższego sąsiedztwa dla realizacji programów z zakresu rekreacji i wypoczynku (także sportu czy turystyki) oraz ochrony zdrowia i edukacji (ścieżki edukacyjne, szlaki turystyczne).	– tworzenie terenów zieleni urządzonej oraz stref wypoczynkowo-rekreacyjnych, z udziałem terenów aktywnych przyrodniczo, – wyznaczanie ścieżek edukacyjnych i stref wejścia do lasu wyposażonych w miejsca parkingowe, infrastrukturę rowerową, tablice informacyjne i małą architekturę, umożliwiającą edukację, rekreację i wypoczynek, w szczególności w sąsiedztwie terenów zabudowy mieszkaniowej. – porządkowanie istniejących oraz tworzenie nowych zespołów zieleni, – rozwój sieci komunikacyjnej, w tym pieszej oraz rowerowej, z wykorzystaniem zieleni urządzonej. – utrzymanie lasów jako przeznaczenia podstawowego, – podporządkowania gospodarowania terenami obowiązującym w danym terenie szczególnym firmom ochrony przyrody, – zapewnienie zachowania zadrzewień śródpolnych, przydrożnych, śródłąkowych i innych oraz objęcie ochroną planistyczną enklawy roślinności zbliżonej do naturalnej, – zakaz składowania odpadów komunalnych, przemysłowych i energetycznych, lokalizacji wylewisk gnojowicy i nieczystości oraz grzebowisk zwierząt,
Tereny o funkcjach gospodarczych	Obszary pełniące rolę w rozwoju gospodarki w gminie	– zwiększenie atrakcyjności gospodarczej oraz inwestycyjnej gminy, – kreowanie nowej struktury przestrzennej, – koncentracja obszarów aktywności gospodarczej	– tworzenie układu kompozycyjno-komunikacyjnego zapewniającego, dostępność oraz dobrą dystrybucję terenów i ich obsługę. – wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych – uwzględnienie miejsc parkingowych pod nową zabudowę gospodarczą, – ograniczenie negatywnego wpływu produkcji gospodarczej na środowisko oraz sąsiadującą zabudowę mieszkaniową,

Funkcja terenów	Charakterystyka:	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej
		wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, – porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej, – podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie dostępu do usług.	– zwiększenie powierzchni terenów zielonych, w związku z zachowaniem terenów zielonych przy strefach aktywności gospodarczej, – uzbrojenie terenów w infrastrukturę techniczną. – intensyfikowanie zabudowy mieszkaniowej i usługowej, z preferencją usług administracji, zdrowia, edukacji, turystyki i rekreacji. – kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych,
Wody	Rzeki, cieki wodne oraz zbiorniki w przestrzeni gminy	– zachowanie istniejącego systemu zbiorników i cieków wodnych, – dążenie do poprawy klas czystości wód na obszarze całej gminy, – wykorzystanie zbiorników i cieków wodnych dla rozwoju funkcji związanych ze sportem, rekreacją, wypoczynkiem czy turystyką, przy pełnej ochronie systemu przyrodniczego. – prowadzenie działań mających na celu zwiększenie retencji rzek. Planowanie, realizacja i użytkowanie zbiornika wodnego piętrzącego w dolinie rzeki Wieprz jako	– ochrona cieków wodnych, w związku z zabudową kubaturową, za wyjątkiem funkcji związanych ze sportem, rekreacją oraz turystyką, – zachowanie wód otwartych jako przeznaczenia podstawowego – podporządkowanie gospodarowania terenem obowiązującym w danym terenie szczególnym formom ochrony przyrody oraz dóbr kultury - zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi – wprowadzenie zakazu podejmowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. – Budowa zbiornika wodnego w dolinie rzeki Wieprz i Świnka w miejscowości Brody Małe, gmina Szczebrzeszyn

Funkcja terenów	Charakterystyka:	Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej
		wielofunkcyjnego z uwzględnieniem minimalizowania oddziaływania negatywnego na środowisko.	

Źródło: Opracowanie własne.

III. System realizacji strategii

1. System instytucjonalny wdrażania strategii

1.1. Odpowiedzialność za realizację strategii

Przy opracowaniu strategii zastosowano podejście holistyczne, polegające m.in. na tym, że przy określaniu celów i kierunków działań wzięto pod uwagę nie tylko kompetencje i zadania statutowe gminy wiejskiej, ale również uwzględniono o wiele szerszy wymiar rozwoju gminy. Chodzi tu głównie o te obszary rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, na które władze nie mają bezpośredniego wpływu, a więc np. rozwój lokalnego rynku pracy i przedsiębiorczości czy bezpieczeństwo publiczne.

Tym samym, zgodnie z dokumentem „*Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik Praktyczny*" przyjęto założenie, że niniejszy dokument nie powinien ograniczać się w swych zapisach jedynie do zadań należących do wyłącznej kompetencji gminy, realizowanych bezpośrednio przez Urząd Miejski i jednostki gminne. Strategia proponuje przede wszystkim zadania stanowiące wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich podmiotów działających na terenie jednostki samorządu terytorialnego lub pozostających z nią w relacji. W procesie zarządzania gminą i jej rozwojem, dokument pełni kluczową rolę jako generalny plan postępowania władz samorządowych – we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową oraz partnerami społecznymi i prywatnymi. Powoduje to konieczność określenia głównych zadań oraz zakresu odpowiedzialności poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jej realizację.

Instytucje i podmioty, zaangażowane w proces wdrażania strategii można podzielić na trzy główne grupy (zgodnie z zasadą „*trójkąta współpracy*"):

- ✓ **sektor publiczny** – władze samorządowe, gminy, Urząd Miejski i jednostki gminne, jednostki samorządu terytorialnego różnych szczebli, w tym np. gminy sąsiednie,
- ✓ **sektor biznesowy** – przedsiębiorcy, kluczowi pracodawcy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze itp.,
- ✓ **sektor społeczny** – mieszkańcy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, liderzy społeczni i osoby publiczne, reprezentanci młodzieży itp.

Jeśli chodzi o kompetencje samorządu gminnego zaproponowane kierunki działań będą miały swoje odzwierciedlenie w projektach kluczowych – wynikających z planu działań operacyjnych. Są to projekty najważniejsze z punktu widzenia rozwoju gminy, których realizacja warunkuje osiągniecie założonych celów strategii. Projekty te będą realizowane przez Urząd Miejski bądź jednostki mu podległe przy użyciu funduszy własnych lub z wykorzystaniem dostępnych środków zewnętrznych. Osiągnięcie założonych celów będzie w dużej mierze uzależnione od tego, czy inne podmioty (przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe) zechcą włączyć się w nurt działań zaproponowanych w niniejszej strategii. Zakłada się, że zaproponowane cele odpowiadają potrzebom i możliwościom rozwojowym gminy Szczebrzeszyn, a także że w procesie konsultacji społecznych osiągnięta została ich społeczna akceptacja. Dla przyśpieszenia tych działań i zachęcenia innych

podmiotów do respektowania założeń strategii Urząd Miejski będzie wspierał podmioty, których projekty będą wpisywać się w założenia i cele strategii. Ze względu na wielość podmiotów będących realizatorami strategii konieczne jest wprowadzenie mechanizmu koordynacyjnego. Zadanie to należy do Urzędu Gminy w Szczebrzeszynie i będzie m.in. polegało na:

- ✓ informowaniu społeczności lokalnej o istnieniu strategii, zapisanych w niej priorytetach rozwoju, a także o postępach i efektach jej wdrażania;
- ✓ skorelowaniu procesów planowania przestrzennego z zapisami strategii;
- ✓ ścisłej współpracy z jednostkami odpowiedzialnymi za przygotowywanie i realizację zadań inwestycyjnych;
- ✓ wydawaniu jednostkom ubiegającym się o środki zewnętrzne opinii o zgodności planowanej inwestycji/zadania z zapisami strategii, jeśli taka opinia będzie warunkiem *sine qua non* do udziału w konkursie;
- ✓ dokonywaniu koniecznych modyfikacji i zmian wynikających ze zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i sytuacji wewnętrznej gminy.

Główną instytucją odpowiedzialną za wdrożenie strategii jest Rada Miejska oraz Burmistrz Gminy Szczebrzeszyn wraz z podległym mu Urzędem Gminy. Realizacja poszczególnych zadań prowadzona będzie przez Burmistrza Gminy przy pomocy pracowników odpowiedzialnych za poszczególne zadania w urzędzie. Szczegółowy zakres kompetencji w zakresie wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji strategii został przedstawiony na schemacie.

Schemat 7. Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji strategii.

Rada Miejska	Burmistrz Gminy	Z-ca Burmistrza Gminy	Komórki i jednostki urzędu	Partnerzy
• podejmowanie strategicznych decyzji • zapewnienie środków finansowych w budżecie na realizację zadań • ocena stanu realizacji strategii • aktualizacja strategii • wsparcie merytoryczne Burmistrza	• stymulowanie i koordynacja działań • integrowanie zasobów • przedkładanie raportów o stanie realizacji strategii	• koordynacja projektów i zadań • monitoring, ewaluacja i przygotowywanie zmian strategii	• poszukiwanie źródeł finansowania projektów i zadań • przygotowywanie oraz realizacja projektów i zadań • obsługa finansowa projektów i zadań • harmonizacja i poszerzanie partnerstw • promocja projektów i zadań	• współpraca z Burmistrzem przy realizacji projektów i zadań

Źródło: Opracowanie własne.

Instytucjami partnerskimi, zarządzającymi określonymi instrumentami i programami, w ramach których będą finansowane niektóre działania wynikające ze strategii, będą:

- ✓ Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego wraz z instytucjami zaangażowanymi w zarządzanie i wdrażanie Regionalnego Programu Operacyjnego 2021-2027,
- ✓ Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- ✓ agencje rozwoju regionalnego oraz wspierania przedsiębiorczości (np. Lubelska Agencja Wspierania Przedsiębiorczości, itp.),
- ✓ Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- ✓ Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- ✓ Inne.

Do ważnych pomiotów, które w istotny sposób będą przyczyniać się do realizacji celów strategii, należy również zaliczyć podmioty realizujące poszczególne projekty, jak i beneficjentów końcowych objętych wsparciem i działaniami projektowymi, w tym przede wszystkim:

- ✓ Komendę Powiatową Policji,
- ✓ Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej,
- ✓ przedsiębiorców i organizacje ich zrzeszające,
- ✓ instytucje otoczenia biznesu,
- ✓ rolników i ich zrzeszenia (spółdzielnie i grupy producenckie),
- ✓ organizacje pozarządowe,
- ✓ osoby podnoszące swoje kwalifikacje zawodowe,
- ✓ bezrobotnych i osoby wykluczone.

1.2. Możliwe mechanizmy wdrażania strategii - porozumienie terytorialne

Zgodnie z Art. 14rb. zasad prowadzenia polityki rozwoju gmina ma możliwość zawiązania porozumienia terytorialnego - tj. umowy określającej w szczególności przedsięwzięcia priorytetowe dla rozwoju danego obszaru objętego tym porozumieniem.

Porozumienie terytorialne może być zawierane przez:

1. zarząd województwa z jednostkami samorządu terytorialnego z obszaru tego województwa lub ich związkami, porozumieniami lub stowarzyszeniami, realizującymi zadania w zakresie polityki rozwoju wynikające ze strategii rozwoju województwa;
2. ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, a także właściwego ministra, jeżeli zakres porozumienia terytorialnego tego wymaga, z gminą lub powiatem, lub ich związkami, porozumieniami lub stowarzyszeniami, w przypadku, gdy jego zasadność wynika z krajowej strategii rozwoju regionalnego;
3. jednostki samorządu terytorialnego realizujące zadania w zakresie polityki rozwoju wynikające ze strategii rozwoju ponadlokalnego albo strategii rozwoju gmin objętych tym porozumieniem.

Porozumienie terytorialne określa w szczególności przedsięwzięcia priorytetowe dla rozwoju danego obszaru zgodne z celami wynikającymi ze strategii rozwoju, o których mowa w art. 9 pkt 3-6, w tym przewidywane źródła ich finansowania.

Projekt porozumienia terytorialnego przygotowuje odpowiednio:

1. zarząd województwa;
2. minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego samodzielnie albo we współpracy z właściwym ministrem, jeżeli zakres porozumienia terytorialnego tego wymaga;
3. Burmistrz (burmistrz, prezydent miasta), zarząd powiatu albo organ wykonawczy związku, porozumienia międzygminnego albo stowarzyszenia, który jest inicjatorem porozumienia terytorialnego.

Projekt porozumienia terytorialnego negocjują podmioty wskazane w projekcie jako strony porozumienia.

W negocjacjach, na wniosek którejkolwiek ze stron porozumienia terytorialnego, może uczestniczyć przedstawiciel zarządu województwa.

O zawartym porozumieniu terytorialnym inicjator tego porozumienia informuje właściwy zarząd województwa lub zarząd powiatu, o ile nie są one stroną porozumienia.

1.3. Instrumenty realizacji

Ponieważ strategia jest zapisem intencji, a nie planem pracy, konieczne jest zidentyfikowanie instrumentów realizacji. Instrumenty te muszą zapewnić osiągnięcie celów strategii i być spójne z przyjętym modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej, prezentującym wizję rozwoju gminy w ujęciu przestrzennym.

Wśród przyjętych instrumentów realizacji strategii, będą stosowane, wybrane spośród niżej wymienionych:

- ✓ **wdrożeniowe**, np. gminne strategie sektorowe/branżowe, plany, modele, procedury, projekty, uszczegóławiające priorytety oraz strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów rozwojowych,
- ✓ **organizacyjno-zarządcze**, np. regulaminy wydziałów i jednostek, wydział lub zespół zarządzający strategią,
- ✓ **finansowe**, np. uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające krótko- i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, budżet zadaniowy, projekty społeczne realizowane w ramach funduszy europejskich, otwarte konkursy ofert dla organizacji pozarządowych, system małych grantów dla organizacji pozarządowych, budżet obywatelski, inicjatywa lokalna, fundusze kierowane, np. senioralny, młodzieżowy, podatki i opłaty,
- ✓ **prawne**, wynikające z przepisów ustawowych, np. stosowne uchwały rady, regulacje w postaci aktów prawa miejscowego, decyzje administracyjne,
- ✓ **planowania przestrzennego**, np. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, procedury zapewniające udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym,
- ✓ **społeczne**, np. działania edukacyjne, kampanie społeczne i informacyjne, działania promocyjne, konsultacje wewnętrzne, konsultacje społeczne, strony internetowe, profile w mediach społecznościowych, systemy informacji przestrzennej,

- ✓ **kadrowe**, np. kadra kierownicza, koordynatorzy programów i projektów, liderzy lokalni, system doskonalenia kadr, wymiana doświadczeń, dobre praktyki,
- ✓ **ekonomii społecznej**, np. klauzule społeczne w konkursach i przetargach, system przekazywania lokali mieszkalnych z zasobów gminy na cele społeczne,
- ✓ **koordynacji**, np. ciała o charakterze opiniodawczo-doradczym (rada działalności pożytku publicznego, rada przedsiębiorczości, rada seniorów), partnerstwa lokalne, regionalne, krajowe, międzynarodowe, w różnych konfiguracjach, w tym o charakterze między samorządowym, międzysektorowym i międzyorganizacyjnym, uwzględniając również partnerstwo publiczno-prywatne, zespoły zadaniowe i wdrożeniowe,
- ✓ **kontrolne**, np. aktualizacja ewidencji i rejestrów, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego.

1.4. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jako dokumenty wykonawcze względem strategii rozwoju należy rozumieć obligatoryjne lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w gminie. W ramach poniższej tabeli zestawiono wybrane dokumenty, zgodnie z obszarem tematycznym do którego się odnoszą oraz wskazano wytyczne dla każdego z dokumentów.

Tabela 41. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.

Lp.	Obszar tematyczny	Dokumenty na poziomie lokalnym	Okres obowiązywania (lata)	
1	Planowanie przestrzenne	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	Uchwalone: 28.09.2000 r. 27.12.2007 r. 25.07.2008 r. 26.03.2010 r. 24.02.2021 r.	Dokumenty aktualne na dzień uchwalania Strategii.
		Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	Uchwalone 26.03.2010 r.	Dokument wymaga aktualizacji.
2	Energetyka	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej	2015-2020 Uchwała z 24.02.2016r.	Należy rozważyć możliwość przystąpienia do opracowania nowego dokumentu strategicznego
3	Gospodarka komunalna	Brak	-	-
4	Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Szczebrzeszyn	2019-2022	Dokument aktualny na dzień uchwalania Strategii.
5	Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Brak	-	-
6	Transport	-	-	-
7	Polityka społeczna	Strategia rozwiązywania problemów społecznych	2021-2025	Dokument aktualny na dzień uchwalania Strategii.
		Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	-	-
		Gminny program wspierania rodziny	-	-
		Program współpracy z organizacjami pozarządowymi	01.01.2022-31.12.2022	Dokument aktualny na dzień uchwalania Strategii.
		Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów Alkoholowych oraz	01.01.2022-31.12.2022	Dokument aktualny na dzień uchwalania Strategii.

		Przeciwdziałania narkomanii na rok 2021		
8	Rozwój lokalny	Lokalny Program Rewitalizacji na lata 2016-2023	2016-2023	Należy rozważyć możliwość przystąpienia do opracowania nowego dokumentu, tj. Gminnego Programu Rewitalizacji.
9	Zarządzanie kryzysowe	Gminny Plan Zarządzania Kryzysowego	-	Dokument aktualny na dzień uchwalania Strategii.
10	Finanse publiczne	Wieloletnia Prognoza Finansowa	-	Dokument aktualny na dzień uchwalania Strategii.

Źródło: Opracowanie własne.

1.5. System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii

System monitorowania jest ważnym instrumentem w procesie wdrażania strategii. Dane monitoringowe służą do oceny skuteczności realizowanych działań i pozwalają na bardziej efektywne wydatkowanie środków publicznych. Proces monitorowania umożliwia również ocenić postępy we wdrażaniu strategii, a także mobilizować władze i społeczność lokalną do większej aktywności na rzecz realizacji strategii. Głównymi elementami systemu monitoringu są:

- ✓ instytucje odpowiedzialne za proces monitorowania wdrażania strategii,
- ✓ przyjęty system raportowania z procesu monitorowania strategii,
- ✓ zestaw wskaźników służących do oceny postępów we wdrażaniu strategii.

Instytucją odpowiedzialną za koordynację procesu monitorowania realizacji strategii będzie Burmistrz Gminy Szczebrzeszyn jako organ wykonawczy, podlegający Radzie Gminy Szczebrzeszyn. Za proces monitorowania i raportowania będzie odpowiedzialny Z-ca Burmistrza Gminy Szczebrzeszyn. Ocena postępów we wdrażaniu strategii będzie dokonywana w cyklu rocznym, na potrzeby opracowywania Raportu o stanie gminy.

Przy konstruowaniu systemu wskaźników starano się ograniczyć ich liczbę do minimum, a także wykorzystać przede wszystkim te, których wartości można monitorować w oparciu o oficjalną statystykę Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 42. Mierniki i wskaźniki monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030.

Cel strategiczny	Miernik	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru
1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie	Długość wyremontowanych/zmodernizowanych/przebudowanych dróg gminnych [km]			Statystyki wewnętrzne Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie

Cel strategiczny	Miernik	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru
powiązań funkcjonalnych	Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy [km]	34,90	45	Statystyki wewnętrzne Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie
	Długość sieci wodociągowej na terenie gminy [km]	107	120	Statystyki wewnętrzne Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie
	Liczba obiektów poddanych rewitalizacji [szt.]	10	15	Statystyki wewnętrzne Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie
2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy	Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych obiektów sportowych na terenie gminy [szt.]	~~4~~	~~7~~	Statystyki wewnętrzne Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie
3. Ochrona walorów środowiska	Liczba poddanych termomodernizacji budynków użyteczności publicznej [szt.]	3	4	Statystyki wewnętrzne Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie
	Liczba zamontowanych instalacji fotowoltaicznych [szt.]	0	300	Statystyki wewnętrzne Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie
	Liczba zamontowanych instalacji OZE innych niż fotowoltaika [szt.]	613	800	Statystyki wewnętrzne Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie
	Liczba wybudowanych/zmodernizowanych punktów oświetleniowych [szt.]			Statystyki wewnętrzne Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie
4. Poprawa konkurencyjności gospodarstw	Liczba przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie gminy. [szt.]			Statystyki wewnętrzne Urzędu Miejskiego w

Cel strategiczny	Miernik	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru
rolnych i rozwój rynku pracy				Szczebrzeszyn
	Liczba wybudowanych/ przebudowanych obiektów mających na celu promowanie lokalnych gospodarstw rolnych [szt.]	0		Statystyki wewnętrzne Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie
5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą	Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	6,08	~~5~~	BDL GUS
	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	534	500	Dane Ośrodka Pomocy Społecznej

Źródło: Opracowanie własne.

6. Ramy finansowe i źródła finansowania

2.1. Szacowanie kosztów

Tabela 43. Szacowanie kosztów

Lp.	Projekt	Kwota [zł]
1	Budowa, sieci dróg rowerowych na obszarze gminy.	3 000 000
2	Przebudowa drogi gminnej nr 110322L ul. Nadrzeczna w Szczebrzeszynie wraz z ciągiem pieszo jezdnym.	2 800 000
3	Przebudowa dróg gminnych w miejscowości Szczebrzeszyn: ul. Kolejowa – droga nr 110316L, ul. Parkowa – droga nr 110324L, ul. Spacerowa – droga nr 110334L, ul. Prosta – droga nr 110327L, ul. Spółdzielcza – droga nr 110335L, ul. Startowa – droga nr 110337L, ul. Zaułek – droga nr 110344L, ul. Związkowa- droga nr 110347L, ul. Sportowa - droga nr 110349L, ul. Jasna – droga nr 110314L, ul. Łączna – droga nr 110320L, ul. Końcowa – dz. nr 259, ul. Środkowa - działka nr 258.	14 968 205
4	Przebudowa drogi gminnej nr 110377L w miejscowości Lipowiec - Kolonia.	1 800 000
5	Przebudowa drogi gminnej nr 110348L na odcinku Brody Duże – Niedzieliska-Kolonia.	2 000 000
6	Przebudowa drogi gminnej nr 110368L w miejscowości Wielącza.	1 800 000
7	Przebudowa drogi gminnej nr 110350L w miejscowości Niedzieliska Kolonia.	2 000 000
8	Przebudowa drogi gminnej nr 116611L w miejscowości Wielącza Poduchowna.	366 691
9	Przebudowa drogi gminnej (wewnętrznej) dz. nr 598 w miejscowości Wielącza Kolonia.	344 705
10	Przebudowa drogi gminnej dz. nr ewid. 39/1 i 518 w Szczebrzeszynie ul. Przedmieście Szperówka.	465 328
11	Przebudowa dróg gminnych nr 110363L i 110365L w miejscowości Wielącza Kolonia.	486 016
12	Przebudowa drogi gminnej nr 116610L w miejscowości Niedzieliska Kolonia oraz drogi gminnej dz. nr 581.	630 663
13	Przebudowa drogi gminnej nr 110374L w miejscowości Wielącza Kolonia.	538 743
14	Przebudowa drogi gminnej nr 110373L w miejscowości Wielącza.	284 197
15	Przebudowa drogi gminnej (wewnętrznej) działka. Nr 6/6, 6/5, 1138 w miejscowości Brody Małe.	135 414
16	Przebudowa drogi gminnej nr 110315L w Szczebrzeszynie (ul. Klinowa) wraz z budową kanalizacji deszczowej	1 781 615
17	Przebudowa dróg gminnych nr 110355L, 110360L, 110357L relacji Bodaczów Zawada.	2 881 964
18	Przebudowa drogi gminnej nr 110372L Wielącza -Kolonia .	1 724 989
19	Przebudowa ul. Leśnej w Szczebrzeszynie.	408 795
20	Przebudowa drogi gminnej nr 116617L w miejscowości Bodaczów.	1 710 186
21	Utworzenie stacji ładowania samochodów elektrycznych na terenie gminy.	1 000 000

22	Adaptacja miasta do zmian klimatu poprzez zagospodarowanie Skweru przy Urzędzie Miejskim w Szczebrzeszynie przez błękitno - zieloną infrastrukturę oraz zastosowanie wodoprzepuszczalnych nawierzchni.	2 500 000
23	Adaptacja miasta do zmian klimatu poprzez utworzenie Parku Miejskiego w Szczebrzeszynie na działce nr 2314/2, obręb Przedmieście Błonie przez błękitno - zieloną infrastrukturę oraz zastosowanie wodoprzepuszczalnych nawierzchni.	500 000
24	Budowa kanalizacji sanitarnej na odcinku Bodaczów ZOR – ul. Nadrzeczna (oczyszczalnia) wraz z przepompowniami.	5 000 000
25	Budowa kanalizacji deszczowej ul. Stara Rozłopska i Krótka w Szczebrzeszynie.	160 100
26	Budowa sieci wodociągowej na odcinku Gorajska- Plac Tadeusza Kościuszki.	1 775 927
27	Modernizacja sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Szczebrzeszyn.	5 000 000
28	Modernizacja Oczyszczalni Ścieków przy ul. Nadrzecznej w Szczebrzeszynie.	2 000 000
29	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.	500 000
30	Modernizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odbierania Odpadów Komunalnych wraz z doposażeniem przy ul. Nadrzecznej w Szczebrzeszynie.	10 000 000
31	Rozwój elektronicznych usług publicznych na poziomie gminy (tworzenie, cyfryzacja nowych usług, poprawa funkcjonalności i e-dojrzałości istniejących usług, integracja usług, tworzenie i rozwijanie platform służących udostępnianiu usług, rozwój infrastruktury informatycznej jednostek, wsparcie systemów elektronicznego zarządzania dokumentacją, rejestrów publicznych, rozwoju aplikacji i systemów bazodanowych).	2 000 000
32	Rewitalizacja Centrum Gminy.	30 000 000
33	Rewaloryzacja i rewitalizacja terenów zieleni w Szczebrzeszynie z uwzględnieniem zielono – niebieskiej infrastruktury na potrzeby adaptacji miasta do zmian klimatu.	300 000
34	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych, realizowanych na podstawie gminnych programów rewitalizacji.	30 000 000
35	Bezpieczeństwo przestrzeni publicznych, w tym dostosowanie przestrzeni publicznej, architektury, transportu i produktów do wymagań wszystkich obywateli - seniorów, osób z niepełnosprawnościami, ale też np. kobiet w ciąży i rodziców z małymi dziećmi;	3 000 000
36	Remont i modernizacja zabytkowych budynków, parków, cmentarzy wojennych z obszaru gminy wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia i zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego.	1 000 000
37	Budowa traktu wiodącego do Punktu Widokowego -zrekonstruowanego na bazie zachowanych ruin dawnej murowanej wieży na Wzgórzu Zamkowym.	1 800 000
38	Monitoring i zabezpieczenie obiektów infrastruktury kultury i dziedzictwa kulturowego na wypadek zagrożeń.	300 000
39	Ochrona, rozwój i promowanie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. Zachowanie śladów wielokulturowej historii regionu. Realizowane w tym zakresie inwestycje będą obejmowały m.in. działania w zakresie ochrony zabytków ruchomych, roboty budowlane i modernizacyjne dotyczące zabytków i zespołów zabytkowych wraz z otoczeniem oraz obiektów infrastruktury kultury, zachowanie, upowszechnianie i ochronę dziedzictwa niematerialnego, digitalizację dóbr kultury. Działania w tych dziedzinach tematycznych powinny mieć na celu zintegrowany rozwój społeczno-gospodarczy miejskich oraz wiejskich obszarów przy jednoczesnym zwiększeniu ich atrakcyjności turystycznej.	500 000

40	Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych nad zbiornikiem wodnym na terenie gminy.	
41	Modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych na obszarze gminy. Przebudowa elementów infrastruktury sportowej w kompleksie sportowym (bieżnia, skocznia).	282 898
42	Budowa zaplecza sportowo-rekreacyjnego na terenie gminy Szczebrzeszyn (m.in. place zabaw, siłownie napowietrzne, boiska wielofunkcyjne, ławki itp): 1) Budowa boiska z trawy syntetycznej w Bodaczowie; 2) Budowa placu zabaw w Klemensowie; 3) Budowa siłowni zewnętrznej w Bodaczowie.	400 000
43	Działania związane z imprezami kulturalnymi, takimi jak wystawy i festiwale oraz kampanie promocyjne, bezpośrednio związane ze wspartą infrastrukturą kulturalną.	1 000 000
44	Zapewnienie niezbędnych warunków funkcjonowania instytucji i twórców kultury w sieci.	500 000
45	Rozwój obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, jak też opartych o właściwości uzdrowiskowe i walory kulturowe stanowiące o ich wysokiej atrakcyjności turystycznej. Realizowane w tym zakresie inwestycje będą obejmowały m.in. działania w zakresie budowy i rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, obiektów dziedzictwa naturalnego wraz z zagospodarowaniem terenów wokół, tworzenia lokalnych produktów turystycznych.	1 000 000
46	Inwestycje ukierunkowane na poprawę dostępności do miejsc inwestycyjnych.	200 000
47	Pozyskiwanie terenów pod inwestycje oraz ich uzbrojenie.	800 000
48	Budowa małej retencji przy domach jednorodzinnych.	1 500 000
49	Budowa wielofunkcyjnego zbiornika retencyjnego Brody Małe i zagospodarowanie terenów rekreacyjnych nad zbiornikiem wodnym na terenie gminy.	50 000 000
50	Kompleksowa modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej w tym: termomodernizacja, instalacja urządzeń OZE, systemów zarządzania energią, przyłączeniem do ciepła systemowego oraz promowaniem energooszczędności.	5 000 000
51	Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych (wielorodzinnych i jednorodzinnych), w tym: termomodernizacja, instalacja urządzeń OZE, systemów zarządzania energią, przyłączeniem do ciepła systemowego oraz promowaniem energooszczędności.	3 000 000
52	Modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego (wymiana i montaż nowych lamp) na obszarze gminy: 1) Budowa oświetlenia ulicznego w Klemensowie – osiedle północ; 2) Budowa oświetlenia ulicznego w Klemensowie – osiedle południe; 3) Budowa oświetlenia ulicznego w Kawęczynku; 4) Budowa oświetlenia drogowego w miejscowości Brody Duże; 5) Budowa oświetlenia ulicznego na odcinku od stacji transformatorowej od słupa nr 3 w Brodach Małych do słupa 28 w miejscowości Brody Duże; 6) Budowa oświetlenia ulicznego w Szczebrzeszynie ul. Nadrzeczna.	2 425 617
53	Budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej (również z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci).	6 000 000
54	Budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania ciepła (również z magazynami ciepła działającymi na potrzeby danego źródła OZE).	6 000 000

55	Modernizacja istniejących świetlic wiejskich położonych na terenie gminy-Budowa Wiejskiego Klubu Kultury w miejscowości Bodaczów.	4 100 000
56	Niwelacja barier architektonicznych i informacyjno-komunikacyjnych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności w budynkach użyteczności publicznej.	3 000 000
57	Modernizacja, adaptacja (do potrzeb osób potrzebujących) oraz zakup wyposażenia infrastruktury niezbędnej do świadczenia środowiskowych form wsparcia w miejscu zamieszkania.	
58	Roboty budowlane i wyposażenie infrastruktury placówek zapewniających całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku.	
59	Roboty budowlane i wyposażenie infrastruktury mieszkalnictwa o charakterze wspomaganym i chronionym (w uzasadnionych przypadkach także zakup lokali mieszkalnych na przedmiotowe cele).	
60	Wsparcie infrastruktury (mieszkania/lokale - z wyłączeniem budowy nowych obiektów) wykorzystywanej w ramach najmu socjalnego.	
61	Rozwój usług opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej, w formach dziennych i całodobowych.	
62	Rozwój usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami.	
63	Wsparcie tworzenia warunków i usług w zakresie opieki osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w miejscu zamieszkania	
64	Wsparcie opiekunów osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym m.in. opieka wytchnieniowa, poradnictwo, kształcenie potrzebne do opieki	
65	Działania wspierające proces deinstytucjonalizacji usług społecznych, w tym szkolenie kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej	
66	Inwestycje w infrastrukturę edukacji przedszkolnej, w tym w szczególności na obszarach deficytowych, m.in.: budowa, rozbudowa, przebudowa, adaptacja i modernizacja obiektów na potrzeby prowadzenia działalności edukacyjnej wraz z zapleczem socjalnym (m.in. place zabaw), i zapewnieniem niezbędnego wyposażenia gwarantującego wysoką jakość kształcenia w tym przystosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.	1 500 000
67	Tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego i związanej z tym bazy lokalowej i dydaktycznej.	1 500 000
68	Unowocześnianie istniejącej bazy lokalowej i dydaktycznej w zakresie edukacji przedszkolnej.	1 500 000
69	Programy rozwojowe ośrodków wychowania przedszkolnego (OWP)	2 000 000
67	Programy rozwojowe szkół w zakresie kształcenia ogólnego uwzględniające m.in.:	
68	Programy rozwojowe szkół w zakresie kształcenia ogólnego	
69	Programy pomocy stypendialnej dla uczniów/słuchaczy szczególnie uzdolnionych.	

Źródło: Opracowanie własne.

2.2. Potencjalne źródła finansowania działań określonych w Strategii

W perspektywie finansowej 2021-2027 w ramach programów operacyjnych, współfinansowanych ze środków UE, kontynuowane będą dotychczasowe europejskie mechanizmy wdrażania polityki spójności: Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, a także inne mechanizmy współpracy wypracowane na poziomie regionalnym i subregionalnym. Szczegółowe zestawienie źródeł finansowania umieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 44. Źródła finansowania Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn.

Źródło finansowania	Opis źródła finansowania
Środki własne gminy	Dochody gminy – dochodami jednostek samorządu terytorialnego są dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa.
Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, w skrócie FEdL (dawny RPO WL)	Podstawą opracowania FEdL jest Umowa Partnerstwa. Umowa ta określa cele i sposób inwestowania funduszy unijnych z polityki spójności, w tym także środków z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Pieniądze na programy regionalne w nowej perspektywie finansowej podzielono według algorytmu opartego na obiektywnych kryteriach. Brano pod uwagę między innymi liczbę ludności, wartość PKB na mieszkańca, ubytek ludności, nakłady na B+R na mieszkańca, emisję zanieczyszczeń pyłowych przez zakłady szczególnie uciążliwe, wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej (kolejowy/pasażerski), stopę bezrobocia osób w wieku 50+ (według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności) oraz funkcjonowanie organizacji według głównej dziedziny działalności (rozwój lokalny). Warto zaznaczyć, że zostało dotychczas podzielonych około 75% środków, a blisko 25% pozostałych środków planuje się rozdysponować pomiędzy programy regionalne na późniejszym etapie programowania (w ramach negocjacji kontraktu programowego). Powyższa kwota wynosi 7,104 mld euro środków UE i rozdysponowana zostanie na 16 województw. Zapisy FEdL wynikają ponadto z Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategii Rozwoju Województw. Wsparciem obligatoryjnym objęte zostaną Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją.
Krajowe Programy Operacyjne	Krajowe Programy Operacyjne będą uwzględniały cele polityki regionalnej i zostaną ukierunkowane na: a) innowacje, inteligentny wzrost - wsparcie wszystkich etapów tworzenia innowacji, b) rynek pracy i adaptacyjność, włączenie społeczne i walkę z ubóstwem, edukację, c) dobre rządzenie, d) poprawę jakości powietrza, niską energochłonność, czystą energię, ograniczenie ekstremalnych skutków zmian klimatu, czystą wodę, ochronę przed powodziami i suszą, różnorodność biologiczną i ochronę przyrody oraz gospodarkę o obiegu zamkniętym, e) bezpieczeństwo energetyczne, f) dostępność transeuropejską i międzyregionalną, g) spójność terytorialną.
Polski Fundusz Rozwoju	Polski Fundusz Rozwoju to grupa instytucji finansowych i doradczych dla przedsiębiorców, samorządów i osób prywatnych inwestująca w zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy kraju. Priorytetami PFR są: inwestycje infrastrukturalne, innowacje, rozwój przedsiębiorczości, eksport i ekspansja zagraniczna polskich przedsiębiorstw, wsparcie samorządów, realizacja programu Pracowniczych Planów Kapitałowych oraz obsługa inwestycji zagranicznych.
Regionalny Fundusz Rozwoju	Regionalne Fundusze Rozwoju są jednostkami odpowiedzialnymi za ponowne wykorzystanie środków publicznych o charakterze zwrotnym. Po rozliczeniu z Komisją Europejską regionalnych programów operacyjnych, zwrócone w ramach pożyczek czy poręczeń środki tworzą kapitał, który może być ponownie wykorzystywany dla przyszłych inwestycji. W praktyce oznacza to, że im więcej instrumentów zwrotnych będzie wdrażanych z funduszy strukturalnych, tym więcej środków na kolejne inwestycje pozostanie w regionie.

Porozumienie terytorialne	Porozumienie terytorialne może być zawierane przez: 1) zarząd województwa z jednostkami samorządu terytorialnego z obszaru tego województwa lub ich związkami, porozumieniami lub stowarzyszeniami, realizującymi zadania w zakresie polityki rozwoju wynikające ze strategii rozwoju województwa; 2) ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, a także właściwego ministra, jeżeli zakres porozumienia terytorialnego tego wymaga, z gminą lub powiatem, lub ich związkami, porozumieniami lub stowarzyszeniami, w przypadku, gdy jego zasadność wynika z krajowej strategii rozwoju regionalnego; 3) jednostki samorządu terytorialnego realizujące zadania w zakresie polityki rozwoju wynikające ze strategii rozwoju ponadlokalnego albo strategii rozwoju gmin objętych tym porozumieniem.
Programy współpracy terytorialnej Interreg	Celem programu jest unowocześnianie polityk i programów rozwoju regionalnego, szczególnie regionalnych i krajowych programów operacyjnych, a także programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Interreg Europa wspiera wymianę doświadczeń i pogłębianie wiedzy wśród instytucji, które współpracują nad wybraną dziedziną polityki. Rezultatem, indywidualnym dla każdego z partnerów, może być np. opracowanie nowego projektu do finansowania ze środków wybranego programu operacyjnego (RPO, PO Infrastruktura i Środowisko, PO Polska Wschodnia itp.), wprowadzenie zmiany w systemie zarządzania programem w regionie (np. nowe metody oceny wniosków lub zmiany w systemie naboru projektów do RPO), wprowadzenie zmian o charakterze strategicznym (np. dodanie do strategii nowego celu, zmiany planu/strategii województwa, planów niskoemisyjnych gmin itp.). Podstawowym celem programów współpracy terytorialnej Interreg będzie pogłębianie integracji, poprzez otwieranie społeczeństw na różnice kulturowe oraz budowanie wzajemnego zaufania, a także współpracę instytucjonalną. Działania w ramach tych programów powinny redukować bariery w funkcjonowaniu obszarów przygranicznych i w konsekwencji zmniejszać stopień peryferyzacji pogranicza.
Programy rozwoju i inne instrumenty finansowane ze środków krajowych	Projekty strategiczne istotne dla realizacji celów Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego: Racjonalny system finansowania JST, Narodowy Program Mieszkaniowy, Pakt dla obszarów wiejskich, SMUP, System Koordynacji KIS i RIS, Kompetencje w społeczeństwie informacyjnym, Dostępność Plus czy Centralny Port Komunikacyjny.

Źródło: Opracowanie własne.

IV. Załączniki:

1. Podsumowanie rezultatów konsultacji społecznych

Przygotowując się do opracowania niniejszego dokumentu Urząd Miejski w Szczebrzeszynie przeprowadził ankietę, prosząc mieszkańców o wypowiedzenie się w temacie planowanych do wykonania projektów inwestycyjnych. Inwestycje były oceniane, w skali od 1 do 10 (1- inwestycja niepotrzebna, 10 - inwestycja potrzebna), przez osoby zamieszkujące gminę.

W ramach badań ankietowych do Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie wpłynęło 110 ankiet.

Opracowaną przy udziale zespołu złożonego z ekspertów zewnętrznych i pracowników Urzędu Miejskiego listę inwestycją podzielono na następujące obszary tematyczne.

Tabela 45. Obszary tematyczne w ankiecie.

Obszar tematyczny 1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych.	
1.1.	Budowa/ modernizacja infrastruktury drogowej oraz promocja elektromobilności
1.2.	Rozwój infrastruktury komunalnej i wdrażanie racjonalnej gospodarki odpadami
1.3.	Rozwój usług cyfrowych i infrastruktury telekomunikacyjnej
1.4.	Rewitalizacja i wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy
Obszar tematyczny 2. Cel strategiczny 2. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój usług spędzania czasu wolnego i promocja gminy	
2.1.	Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego
2.2.	Rozwój usług i infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
2.3.	Upowszechnianie wykorzystujących technologie cyfrowe form dostępu do kultury
2.4.	Promocja gminy
Obszar tematyczny 3. Ochrona walorów środowiska	
3.1.	Ochrona i kształtowanie zasobów wodnych
3.2.	Zwiększenie efektywności energetycznej budynków i infrastruktury publicznej
3.3.	Rozwój niskoemisyjnych i zeroemisyjnych mocy wytwórczych, energetyki rozproszonej
Obszar tematyczny 4. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą	
5.1.	Włączenie i integracja społeczna
5.2.	Rozwój usług społecznych i poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej
5.3.	Bezpieczeństwo publiczne

Źródło: Opracowanie własne.

W tabeli poniżej przedstawiono zestawienie zbiorcze projektów inwestycyjnych wraz ze średnią punktów uzyskaną przez każdą z inwestycji.

Listę inwestycji przedstawiono w kolejności malejącej wg. średniej arytmetycznej. Ponadto inwestycje zostały podzielone na 3 zbiory:

Tabela 46. Zbiory do podsumowania ankiety.

Priorytet	Oznaczenie	Zakres od	Zakres do
wysoki	1	8,07	7,03
średni	2	7,02	5,97
niski	3	5,96	4,91

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 47. Podsumowanie ankiety do przygotowania Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszynna lata 2022-2030

Priorytet	Inwestycja	Średnia
1	1.1.1. Budowa, sieci dróg rowerowych na obszarze gminy.	8,07
1	2.1.2. Budowa punktu widokowego i ścieżki edukacyjnej z wyeksponowaniem odkrytych reliktów wzgórza zamkowego w Szczebrzeszynie (wraz z droga dojazdową o długości 179 m).	7,81
1	1.4.2. Rewaloryzacja i rewitalizacja terenów zieleni w Szczebrzeszynie z uwzględnieniem zielono – niebieskiej infrastruktury na potrzeby adaptacji miasta do zmian klimatu.	7,50
1	3.3.2. Budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej (również z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci).	7,45
1	1.4.4. Bezpieczeństwo przestrzeni publicznych, w tym dostosowanie przestrzeni publicznej, architektury, transportu i produktów do wymagań wszystkich obywateli - seniorów, osób z niepełnosprawnościami, ale też np. kobiet w ciąży i rodziców z małymi dziećmi;	7,41
1	3.3.3. Budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania ciepła (również z magazynami ciepła działającymi na potrzeby danego źródła OZE).	7,40
1	4.1.4. Roboty budowlane i wyposażenie infrastruktury placówek zapewniających całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku.	7,33
1	1.2.1. Adaptacja miasta do zmian klimatu poprzez zagospodarowanie Skweru przy Urzędzie Miejskim w Szczebrzeszynie przez błękitno - zieloną infrastrukturę oraz zastosowanie wodoprzepuszczalnych nawierzchni.	7,32
1	3.3.1. Modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego (wymiana i montaż nowych lamp) na obszarze gminy: 1) Budowa oświetlenia ulicznego w Klemensowie – osiedle północ; 2) Budowa oświetlenia ulicznego w Klemensowie – osiedle południe; 3) Budowa oświetlenia ulicznego w Kawęczynku; 4) Budowa oświetlenia drogowego w miejscowości Brody Duże; 5) Budowa oświetlenia ulicznego na odcinku od stacji transformatorowej od słupa nr 3 w Brodach Małych do słupa 28 w miejscowości Brody Duże; 6) Budowa oświetlenia ulicznego w Szczebrzeszynie ul. Nadrzeczna.	7,28

Priorytet	Inwestycja	Średnia
1	1.2.6. Modernizacja sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Szczebrzeszyn.	7,27
1	1.2.7. Modernizacja Oczyszczalni Ścieków przy ul. Nadrzecznej w Szczebrzeszynie.	7,26
1	4.2.2. Unowocześnianie istniejącej bazy lokalowej i dydaktycznej w zakresie edukacji przedszkolnej.	7,26
1	4.2.5. Programy pomocy stypendialnej dla uczniów/słuchaczy szczególnie uzdolnionych.	7,26
1	4.1.2. Niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności w budynkach użyteczności publicznej.	7,17
1	2.4.2. Pozyskiwanie terenów pod inwestycje oraz ich uzbrojenie.	7,15
1	1.2.2. Adaptacja miasta do zmian klimatu poprzez utworzenie Parku Miejskiego w Szczebrzeszynie na działce nr 2314/2, obręb Przedmieście błonie przez błękitno - zieloną infrastrukturę oraz zastosowanie wodoprzepuszczalnych nawierzchni.	7,10
1	3.2.1. Kompleksowa modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej w tym: instalacja urządzeń OZE, systemów zarządzania energią, przyłączeniem do ciepła systemowego oraz promowaniem energooszczędności;2	7,09
1	2.4.1. Inwestycje ukierunkowane na poprawę dostępności do miejsc inwestycyjnych	7,07
1	3.2.1. Kompleksowa modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej w tym: instalacja urządzeń OZE, systemów zarządzania energią, przyłączeniem do ciepła systemowego oraz promowaniem energooszczędności;	7,07
1	4.3.1. Rozwój potencjału służb publicznych poprzez wyposażenie w sprzęt i materiały do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zagrożeń naturalnych, w tym doposażenie magazynów przeciwpowodziowych.	7,07
1	1.2.9. Modernizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odbierania Odpadów Komunalnych wraz z doposażeniem przy ul. Nadrzecznej w Szczebrzeszynie.	7,04
2	1.2.8. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.	6,98
2	4.2.4. Programy rozwojowe szkół w zakresie kształcenia ogólnego uwzględniające m.in.:o dostosowanie szkół i realizowanego nauczania do potrzeb uczniów/słuchaczy oraz nauczycieli z niepełnosprawnościami,o organizacja i realizacja dodatkowej oferty dydaktycznej, przyczyniającej się do rozwoju umiejętności podstawowych, przekrojowych i zawodowych niezbędnych na rynku pracy, w tym kompetencji cyfrowych, oraz rozwijającej talenty i zainteresowania uczniów (w tym uczniów zdolnych),o wyposażenie szkół w niezbędny sprzęt, w tym rozwój pracowni przedmiotowych,o organizację i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów/słuchaczy (w tym realizację zajęć rewalidacyjnych), wsparcie rodziców/opiekunów prawnych uczniów i nauczycieli w zakresie stymulowania rozwoju ucznia oraz doskonalenia umiejętności wychowawczych,o doradztwo zawodowe lub edukacyjno-zawodowe dla uczniów (w tym indywidualne oraz na każdym etapie kształcenia zajęcia zawodoznawcze u pracodawców),o współpracę szkół ponadpodstawowych z pracodawcami, w szczególności organizację staży dla uczniów u pracodawców,o wsparcie uczniów szkół ponadpodstawowych w zakresie zdobywania dodatkowych uprawnień i kwalifikacji zwiększających ich szanse na rynku pracy,o doskonalenie zawodowe nauczycieli,o działania służące podnoszeniu jakości systemu zarządzania szkołami i placówkami oświatowymi, w tym podnoszenie kompetencji kadry zarządzającej,o wdrażanie nowych, innowacyjnych form nauczania.	6,96

Priorytet	Inwestycja	Średnia
2	2.3.3. Rozwój obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, jak też opartych o właściwości uzdrowiskowe i walory kulturowe stanowiące o ich wysokiej atrakcyjności turystycznej. Realizowane w tym zakresie inwestycje będą obejmowały m.in. działania w zakresie budowy i rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, obiektów dziedzictwa naturalnego wraz z zagospodarowaniem terenów wokół, tworzenia sieciowych produktów turystycznych	6,94
2	3.2.2. Kompleksowa modernizacja energetyczna wielorodzinnych budynków mieszkalnych, w tym: instalacja urządzeń OZE, systemów zarządzania energią, przyłączeniem do ciepła systemowego oraz promowaniem energooszczędności	6,94
2	4.2.2. Tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego i związanej z tym bazy lokalowej i dydaktycznej.	6,94
2	4.3.2. Doposażenie jednostek OSP w nowoczesny sprzęt ratowniczo – gaśniczy z terenu gminy	6,94
2	2.2.1. Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych nad zbiornikiem wodnym na terenie gminy.	6,91
2	4.2.3. Programy rozwojowe ośrodków wychowania przedszkolnego (OWP), uwzględniające m.in.: o dostosowanie OWP do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, o dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wychowawcze oraz specjalistyczne, o pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz wsparcie rodziców/opiekunów prawnych i nauczycieli w zakresie stymulowania rozwoju dziecka, jak również rozwijania kompetencji wychowawczych i opiekuńczych, działania na rzecz wzmacniania relacji i współpracy kadry z rodzicami/opiekunami prawnymi, o doskonalenie zawodowe kadry OWP (w tym nauczycieli i kadr zarządzających), w szczególności w zakresie pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z dziećmi zdolnymi i z dziećmi z niepełnosprawnościami podnoszenie jakości systemu zarządzania OWP.	6,85
2	2.3.1. Działania związane z imprezami kulturalnymi, takimi jak wystawy i festiwale oraz kampanie promocyjne, bezpośrednio związane ze wspartą infrastrukturą kulturalną.	6,85
2	1.4.1. Rewitalizacja Centrum Gminy.	6,81
2	3.1.2. Budowa zbiornika retencyjnego i zagospodarowanie terenów rekreacyjnych nad zbiornikiem wodnym na terenie gminy. Budowa zbiornika wielozadaniowego.	6,81
2	2.1.1. Remont i modernizacja zabytkowych budynków, parków, cmentarzy wojennych z obszaru gminy.	6,78
2	3.1.1. Budowa małej retencji przy domach jednorodzinnych.	6,76
2	4.1.8. Rozwój usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami	6,70
2	1.4.3. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych, realizowanych na podstawie gminnych programów rewitalizacji.	6,65
2	2.1.3. Monitoring i zabezpieczenie obiektów infrastruktury kultury i dziedzictwa kulturowego na wypadek zagrożeń.	6,65
2	4.2.1. Inwestycje w infrastrukturę edukacji przedszkolnej, w tym w szczególności na obszarach deficytowych, m.in.: budowa, rozbudowa, przebudowa, adaptacja i modernizacja obiektów na potrzeby prowadzenia działalności edukacyjnej wraz z zapleczem socjalnym (m.in. place zabaw), i zapewnieniem niezbędnego wyposażenia	6,65

Priorytet	Inwestycja	Średnia
	gwarantującego wysoką jakość kształcenia w tym przystosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.	
2	4.1.9. Wsparcie tworzenia warunków i usług w zakresie opieki osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w miejscu zamieszkania	6,65
2	2.2.3. Budowa zaplecza sportowo-rekreacyjnego na terenie gminy Szczebrzeszyn(m.in. place zabaw, siłownie napowietrzne, boiska wielofunkcyjne, ławki itp): 1) Budowa boiska z trawy syntetycznej w Bodaczowie; 2) Budowa placu zabaw w Klemensowie; 3) Budowa placu zabaw w Kątach Pierwszych; 4) Budowa placu zabaw w Kątach Drugich; 5) Budowa siłowni zewnętrznej w Szczebrzeszynie ul. Nadrzeczna; 6) Budowa siłowni zewnętrznej w Bodaczowie.	6,59
2	2.1.4. Ochrona, rozwój i promowanie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. Realizowane w tym zakresie inwestycje będą obejmowały m.in. działania w zakresie ochrony zabytków ruchomych, roboty budowlane i modernizacyjne dotyczące zabytków i zespołów zabytkowych wraz z otoczeniem oraz obiektów infrastruktury kultury, zachowanie, upowszechnianie i ochronę dziedzictwa niematerialnego, digitalizację dóbr kultury. Działania w tych dziedzinach tematycznych powinny mieć na celu zintegrowany rozwój społeczno-gospodarczy wiejskich obszarów przy jednoczesnym zwiększeniu ich atrakcyjności turystycznej;	6,52
2	1.3.1. Rozwój elektronicznych usług publicznych na poziomie gminy (tworzenie, cyfryzacja nowych usług, poprawa funkcjonalności i e-dojrzałości istniejących usług, integracja usług, tworzenie i rozwijanie platform służących udostępnianiu usług, rozwój infrastruktury informatycznej jednostek, wsparcie systemów elektronicznego zarządzania dokumentacją, rejestrów publicznych, rozwoju aplikacji i systemów bazodanowych);	6,51
2	4.1.10. Wsparcie opiekunów osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym m.in. opieka wytchnieniowa, poradnictwo, kształcenie potrzebne do opieki	6,48
2	4.1.7. Rozwój usług opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej, w formach dziennych i całodobowych.	6,40
2	4.1.3. Modernizacja, adaptacja (do potrzeb osób potrzebujących) oraz zakup wyposażenia infrastruktury niezbędnej do świadczenia środowiskowych form wsparcia w miejscu zamieszkania.	6,33
2	2.2.2. Modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych na obszarze gminy. Przebudowa elementów infrastruktury sportowej w kompleksie sportowym (bieżnia, skocznia).	6,22
2	4.3.3. Modernizacja istniejących remiz na terenie gminy. Rozbudowa i przebudowa budynku remizy OSP w m. Wielącza Wieś	6,17
2	1.1.2. Przebudowa drogi gminnej nr 110322L ul. Nadrzeczna w Szczebrzeszynie wraz z ciągiem pieszo jezdnym – przebudowa drogi na odcinku 1700 m, (odprowadzenie wód powierzchniowe na odcinku ok. 654 m od drogi gminnej działka nr ewid. 207/1 do drogi gminnej nr 110329L, kanalizacja burzowa na odcinku ok.1046 m od drogi krajowej nr 74 do drogi gminnej nr 207/1) wraz z kanałem technologicznym.	6,15
2	4.1.5. Roboty budowlane i wyposażenie infrastruktury mieszkalnictwa o charakterze wspomaganym i chronionym (w uzasadnionych przypadkach także zakup lokali mieszkalnych na przedmiotowe cele).	6,08
2	4.1.11. Działania wspierające proces deinstytucjonalizacji usług społecznych, w tym szkolenie kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej	6,06

Priorytet	Inwestycja	Średnia
3	1.1.5. Przebudowa drogi gminnej nr 110348L na odcinku Brody Duże – Niedzieliska Kolonia - odprowadzanie wód powierzchniowe wraz z kanałem technologicznym (na długości ok. 1400 m, szer. 3,5 m).	5,93
3	2.3.2. Zapewnienie niezbędnych warunków funkcjonowania instytucji i twórców kultury w sieci.	5,92
3	1.2.3. Budowa kanalizacji sanitarnej na odcinku Bodaczów ZOR – ul. Nadrzeczna (oczyszczalnia) długość sieci ok. 3 km. Wraz z przepompowniami.	5,89
3	1.1.17. Przebudowa dróg gminnych nr 110355L, 110360L, 110357L relacji Bodaczów Zawada na długości 3 175,41 m szer. od 3,5 m do 5 m odprowadzanie wód powierzchniowe	5,85
3	1.2.5. Budowa sieci wodociągowej na odcinku Gorajska- Plac Tadeusza Kościuszki o długości 1314,5 m.	5,83
3	1.1.3. Przebudowa dróg gminnych w miejscowości Szczebrzeszyn: ul. Kolejowa – droga nr 110316L, ul. Parkowa – droga nr 110324L, ul. Spacerowa – droga nr 110334L, ul. Prosta – droga nr 110327L, ul. Spółdzielcza – droga nr 110335L, ul. Startowa – droga nr 110337L, ul. Zaułek – droga nr 110344L, ul. Związkowa - droga nr 110347L, ul. Sportowa - droga nr 110349L, ul. Jasna – droga nr 110314L, ul. Łączna – droga nr 110320L, ul. Końcowa – dz. nr 259, ul. Środkowa - działka nr 258, drogi o łącznej długości 3318,9 m i szer. Od 4 do 6 m. kanalizacja burzowa na Osiedlu Klemensów w ulicach: Kolejowa, Prosta, Spacerowa, Parkowa, Związkowa, Jasna, Zaułek, Spółdzielcza, Startowa, Łączna, Końcowa, Środkowa, Sportowa), kanalizacja o łącznej długości 2820,18 m.	5,77
3	4.1.6. Wsparcie infrastruktury (mieszkania/lokale - z wyłączeniem budowy nowych obiektów) wykorzystywanej w ramach najmu socjalnego	5,74
3	1.1.7. Przebudowa drogi gminnej nr 110350L w miejscowości Niedzieliska Kolonia - odprowadzanie wód powierzchniowe wraz z kanałem technologicznym (na długości ok. 950 m, 150 m - szer. 5m, 800 m – szer. 4m).	5,58
3	1.2.4. Budowa kanalizacji deszczowej ul. Stara Rozłopska i Krótka w Szczebrzeszynie o długości 74 m studzienki – 6 szt., wpusty – 4 szt., odwodnienie liniowe 1 szt.	5,58
3	4.1.12. Wsparcie w zakresie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych, w tym wsparcie kadry tych mieszkań.	5,55
3	1.1.10. Przebudowa drogi gminnej dz. nr ewid. 39/1 i 518 w Szczebrzeszynie ul. Przedmieście Szperówka - odprowadzanie wód powierzchniowe (na długości 412,78 m, szer. 3,5m).	5,53
3	1.1.16. Przebudowa drogi gminnej nr 110315L w Szczebrzeszynie (ul. Klinowa) – budowa kanalizacji deszczowej fi 300, dwa separatory koalescencyjne, droga długości 700 m, szer. 3,5 - 5 m.	5,50
3	1.1.20. Przebudowa drogi gminnej nr 116617L w miejscowości Bodaczów odprowadzanie wód powierzchniowe wraz z kanałem technologicznym (długość 1580,51 m szer. 3,5 m z mijankami 5 m)	5,49
3	1.1.6. Przebudowa drogi gminnej nr 110368L w miejscowości Wielącza - odprowadzanie wód powierzchniowe wraz z kanałem technologicznym (na długości ok. 820 m, szer. 3,5m).	5,48
3	1.1.15. Przebudowa drogi gminnej (wewnętrznej) działka. Nr 6/6, 6/5, 1138 w miejscowości Brody Małe (długość 148,57 m, szerokość 3,5 – 5 m) odprowadzenie wód powierzchniowe.	5,44

Priorytet	Inwestycja	Średnia
3	1.1.12. Przebudowa drogi gminnej nr 116610L w miejscowości Niedzieliska Kolonia oraz drogi gminnej dz. nr 581- odprowadzanie wód powierzchniowe (na długości 482 m, 116610 L – dł. 330 m, szer. 5 m, dz. nr 581 – ok. 152 m, szer. 3,5m)	5,25
3	1.1.8. Przebudowa drogi gminnej nr 116611L w miejscowości Wielącza Poduchowna - odprowadzanie wód powierzchniowe (na długości 335,37 m , szer. 3,5m – droga planowana do FDS).	5,24
3	1.1.4. Przebudowa drogi gminnej nr 110377L w miejscowości Lipowiec Kolonia - odprowadzanie wód powierzchniowe wraz z kanałem technologicznym (na długości ok. 950 m szer. 3,5m).	5,12
3	4.1.1. Modernizacja istniejących świetlic wiejskich położonych na terenie gminy: 1) Budowa świetlicy wiejskiej w Niedzieliskach Kolonii; 2) Budowa Wiejskiego Klubu Kultury w miejscowości Bodaczów.	5,07
3	1.1.18. Przebudowa drogi gminnej nr 110372L Wielącza Kolonia na długości 1813 m szerokości 3,5 m, mijanki 5 m odprowadzanie wód powierzchniowe	5,04
3	1.1.19. Przebudowa ul. Leśnej w Szczebrzeszynie na długości 119,27 m szer. 5 wraz z kanalizacją deszczową o długości 126,45 m.	5,04
3	1.1.11. Przebudowa dróg gminnych nr 110363L i 110365L w miejscowości Wielącza Kolonia - odprowadzanie wód powierzchniowe (na długości 477 m, szer. 3,5m).	4,97
3	1.1.13. Przebudowa drogi gminnej nr 110374L w miejscowości Wielącza Kolonia- odprowadzanie wód powierzchniowe (na długości ok. 400 m szer. 5m).	4,97
3	1.1.9. Przebudowa drogi gminnej (wewnętrznej) dz. nr 598 w miejscowości Wielącza Kolonia - odprowadzanie wód powierzchniowe (na długości 338,62 m, szer. 3,5m).	4,95
3	1.1.14. Przebudowa drogi gminnej nr 110373L w miejscowości Wielącza - odprowadzanie wód powierzchniowe (na długości 277 m szer. 3,5m).	4,94
3	1.1.21. Utworzenie stacji ładowania samochodów elektrycznych na terenie gminy	4,91

Źródło: Opracowanie Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie .

W ramach przeprowadzonego badania ankietowego, mieszkańcy mieli możliwość zgłaszania własnych pomysłów na planowane działania inwestycyjne, z których część została uwzględniona w niniejszej Strategii Rozwoju Gminy. W tabeli poniżej umieszczono zgłaszane projekty:

Tabela 48. Projekty zgłaszane przez mieszkańców (pisownia oryginalna)

Zgłoszony pomysł
Budowa drogi pomiędzy Przedmiesciem Zamojskim a Brodami
Większa liczba koncertów i festiwali pod Gminą.
Naprawa dróg lokalnych
Oświetlenie ul. Kryka Topili
Proponuję stworzenie dawno już planowanego zalewu w gminie Szczebrzeszyn.
McDonald's
Parkingi dla mieszkańców bloków przy ulicy szkolnej . Plac zabaw dla dzieci na osiedlu
Stok narciarski
Budowa drugiej nitki kanalizacji na ul. Nadrzecznej
Oświetlenie od kapliczki Świętego Jana do Bodaczowa

Promocja gminy na płaszczyźnie gospodarczej. Tworzenie stref ekonomicznych dla przemysłu

Dom seniora, kino letnie, plac zabaw na os. Klinowa

Zagospidarowanie placu pod Urzędem, jakaś kawiarenka parasole dużo zieleni

zmniejszenie ilosci przejsc dla pieszych w centrum ,a pozostale oznaczyc i oswietlic dodatkowym mocnym swiatlem i odblaskami, poza tym za wszelką cenę zrobic porzadek z wjazdem do miasta od strony Brodow, bo to jest nie do pomyslenia ze Szczebrzeszynjest i będzie piękny i rozwijal sie turystycznie i nie tylko a to zepsuja wszystko tak jak w beczce miodu łyżka g,,,,na,Mysle ,ze w remizach mozna by bylo zorganizowac jakies tanie miejsca noclegowe dla turystow czy grup zorganizowanych mlodziezy, bo i tak stoja puste jak wiadomo ,

Budowa basenu przy szkole z dostępem dla społeczności. zadbanie o estetykę wjazdu do \szczebrzeszyna od strony biłgoraja. Koszmar, któy trzeba zlikwidować

"Podane propozycje rozbudowy dróg w Szczebrzeszynie koncentrują się głównie na drogach dojazdowych do posesji / ślepo zakończonych (np. ul. Leśna, drogi w Klemensowie, droga na Lipowiec). Gmina powinna się głównie skupić na budowie dróg, które by dokądś prowadziły i zwiększą spójność sieci drogowej, stworzą nowe miejsca inwestycyjne. Taką drogą będzie np. uwzględniona w ankiecie budowa ul. Nadrzecznej (odcinek który jest obecnie w nawierzchni z kamyczka) - przy okazji budowy tej drogi - czy dało by się poprzestawiać istniejące lampy oświetlenia ulicznego? Istniejące są w różnych odległościach i tworzą się mocno zaciemnione fragmenty.

Brakuje kontynuacji ul. Ogrodowej - od ul. Trębackiej do ul. Lubelskiej; kontynuacji ul. Turowskiego; brakuje również jakiegoś połączenia ul. Frampolskiej ze Starą Rozłopską / Cmentarną.

Brakuje również jakiejś inwestycji drogowej w okolicy Sądowej / Krótkiej / Cmentarnej / Starej Rozłopskiej - obecnie jest tam wąsko i niebezpiecznie.

W centrum - na rynku i w okolicach jest straszna samowolka z parkowaniem, samochody zastawiają chodniki, wjazdy, zasłaniają przejścia - przydało by się to uporządkować, stworzyć nowe miejsca parkingowe.

Prośba również o utwardzenie / zwiększenie dostępności / ochronę licznie występujących wąwozów na terenie gminy. Zwiększy to, niewielkim kosztem, potencjał turystyczny i rekreacyjny Szczebrzeszyna."

Ścieżką spacerowa wzdłuż rzeki wieprz.

Chodnik Kolonia Niedzieliska i plac zabaw dla dzieci

Jeszcze raz zadbanie o estetykę wjazdu do Szczebrzeszyna od strony BIŁGORAJA.

"Prośba o częstszą i bardziej dokładną konserwację oświetlenia ulicznego - nawet po grudniowej wymianie przepalonych żarówek, jest wciąż bardzo dużo przepalonych lamp.

M.in. przy przedszkolu i siłowni, skrzyżowanie Zamojska - Lubelska (2szt), na Nadrzecznej (lampa nr. 7), skrzyżowanie Ogrodowa - Szkolna i Ogrodowa - Trębacka, na ul. Konopnickiej, Zamojskiej w Klemensowie przy przystanku itd.

Dodatkowo przejścia wzdłuż ul. Zamojskiej są fatalnie oświetlone, trzeba bardzo uważać."

Źródło: Opracowanie Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie .

2. Konsultacje projektu Strategii

Konsultacje społeczne projektu Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030 prowadzone były na podstawie Zarządzenia nr XXX Burmistrza Gminy Szczebrzeszyn dnia … r. w sprawie: ogłoszenia konsultacji społecznych dotyczących projektu Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030.

W/w Zarządzenie wydano na podstawie art. 30 ust. 1 i art. 33 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz.U. z 2020 poz. 713 ze zm.), art.6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 z późn. zm.) oraz zgodnie z uchwałą XX.282.2021 Rady Miejskiej w Szczebrzeszynie z dnia 25 sierpnia 2021 w sprawie przystąpienia do opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030" oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu jej konsultacji. Projekt Strategii został zamieszczony na stronach internetowych Gminy i Biuletynu Informacji Publicznej jako załącznik do Zarządzenia nr … Burmistrza Gminy Szczebrzeszyn o konsultacjach, a dodatkowo został wysłany do Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Lublinie.

Konsultacje społeczne projektu Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030 zostały przeprowadzone zgodnie z Zarządzeniem nr 23.2021 Burmistrza Gminy Szczebrzeszyn z dnia XXX w sprawie: ogłoszenia konsultacji społecznych dotyczących projektu Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030.

Konsultacje zostały przeprowadzone w terminie od XXX do XXX r.

Ogłoszenie o rozpoczęciu konsultacji zostało zamieszczone na stronie internetowej Gminy Szczebrzeszyn pod adresem xxx w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie w dniu …. r. oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie.

Projekt strategii został udostępniony w okresie konsultacji poprzez:

1) wyłożenie wersji papierowej do publicznego wglądu w siedzibie Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie, Szczebrzeszyn 107, 21-060 Szczebrzeszyn, Sekretariat w okresie od 21.06.2021 r. do 27.07.2021 r.;
2) zamieszczenie od dnia 21.06.2021r. wersji elektronicznej na stronie internetowej Gminy Szczebrzeszyn w zakładce Wiadomości (xxx)
3) zamieszczenie od 21.06.2021r. wersji elektronicznej w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie w zakładce ….
4) przedstawienie Projektu Strategii na spotkaniach konsultacyjnych, które odbyły się w dniu …. o godz. … i o godz. … w Urzędzie Miejskim w Szczebrzeszynie.

Dodatkowo projekt Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030 został przekazany do konsultacji:

1) sąsiednim gminom;

2) Dyrektorowi Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Lublinie.

Osoby i podmioty zainteresowane tematyką objętą zakresem konsultacji mogły składać opinie i wnioski do Projektu Strategii w w/w terminie w następujących formach:

- **pisemnie, poprzez formularz opinii i wniosków -** dostępny do pobrania w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie , na stronie internetowej Gminy Szczebrzeszyn xxx oraz w Sekretariacie Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie , który należało przesłać na adres mailowy: xxx lub pocztą na adres: Urząd Miejski w Szczebrzeszynie , Szczebrzeszyn 107, 21-060 Szczebrzeszyn lub dostarczyć do Urzędu Miejskiego w Szczebrzeszynie , Szczebrzeszyn 107, 21-060 Szczebrzeszyn;
- **ustnie oraz pisemnie podczas spotkań konsultacyjnych,** które odbyły się:
  - w piątek 2 lipca 2021 r. o godzinie 11.30 w Urzędzie Miejskim w Szczebrzeszynie, Szczebrzeszyn Plac Tadeusza Kościuszki 1, Szczebrzeszyn 22-460
  - w piątek 2 lipca 2021 r. o godzinie 14:30 w Urzędzie Miejskim w Szczebrzeszynie, Szczebrzeszyn Plac Tadeusza Kościuszki 1, Szczebrzeszyn 22-460

  Z uwagi na małe zainteresowanie konsultacjami (w w/w spotkaniach uczestniczyło łącznie 19 osób) i brak sygnałów o potrzebie zorganizowania dodatkowego spotkania konsultacyjnego, nie zostało ono zorganizowane.

Treść dokumentu „*Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030*" została w dniu …. przekazana do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie pismem znak: …., z dnia … uzgodnił brak potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu. Stwierdzono, że Strategia nie zalicza się do dokumentów planistycznych wymienionych w art. 46 ust. 1 pkt. 1, ani dokumentów tzw. sektorowych wymienionych w art. 46 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2021 r., poz. 247 ze zm.). Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie stwierdził, że dokument Strategii nie przewiduje wystąpienia negatywnego oddziaływania na obszary chronione w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 ze zm.).

W dniu …. Burmistrz Gminy Szczebrzeszyn skierował pismo do Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. W piśmie znak … z dnia … Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyraził zgodę na odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030". Stwierdził również, że realizacja przedsięwzięć w ramach opiniowanego dokumentu będzie miała pozytywny wpływ na poprawę stanu środowiska, a tym samym na zdrowie ludzi.

V. Spis wykresów, tabel, rysunków.

Tabela 1. Charakterystyka dokumentów strategicznych na poziomie krajowym i regionalnym. 10
Tabela 2. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030 z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu. 12
Tabela 3. Szczegółowa zgodność Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030. 13
Tabela 4. Drogi publiczne na terenie gminy- wojewódzkie (DW), powiatowe (DP), gminne (DG). 18
Tabela 5. Liczba mieszkańców w gminach powiatu zamojskiego w 2020 roku (stan na 31.12.2020 r.). 24
Tabela 6. Liczba mieszkańców w gminie wg. miejscowości (stan na dzień 31.12.2020 r.). 25
Tabela 7. Ruch naturalny w gminie 26
Tabela 8. Mieszkańcy gminy Szczebrzeszyn wg. ekonomicznych grup wieku w ujęciu liczbowym. 28
Tabela 9. Prognoza ludności gminy Szczebrzeszyn w latach 2017-2030 30
Tabela 10. Prognoza liczby ludności wg. ekonomicznych grup wieku w latach 2017-2030. 31
Tabela 11. Struktura gruntów w gminie – stan na koniec 2020 r. 33
Tabela 13. Liczba osób bezrobotnych na terenie gminy Szczebrzeszyn w latach 2010-2021. 39
Tabela 14. Wykaz obszarów chronionych na podstawie Centralnego Rejestru Form Przyrody. 45
Tabela 15. Ujęcia wody na terenie gminy Szczebrzeszyn 51
Tabela 16. Szamba i zagrodowe oczyszczalnie ścieków na terenie Gminy (wg. stanu na koniec 2021 r.) 53
Tabela 17. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku 55
Tabela 18. Wykaz punktów oświetlenia ulicznego w rozbiciu na miejscowości. 55
Tabela 19. Wykaz obiektów zabytkowych w rejestrze zabytków Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie. 59
Tabela 20. Wykaz obiektów zabytkowych w Gminnym Rejestrze Zabytków 60
Tabela 21. Udostępnianie zbiorów. 73
Tabela 22. Obszar działalności i zadania realizowane przez Centrum Sportu i Rekreacji w Szczebrzeszynie. 75
Tabela 23. Infrastruktura sportowa. 77
Tabela 24. Statystyka KP w Szczebrzeszynie w latach 2016-2020. 88
Tabela 25. Wykrywalność i umorzenia KP w Szczebrzeszynie w latach 2016-2020 [%]. 88
Tabela 26. Stan głównego wyposażenia jednostek OSP w gminie– stan na koniec 2020 r. 90
Tabela 27. Liczba i rodzaj interwencji OSP w latach 2016-2020. 92
Tabela 28. Formy pomocy społecznej realizowanej w gminie Szczebrzeszyn w latach 2016 – 2020. 97
Tabela 29. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej. 98
Tabela 30. Zasoby mieszkaniowe w gminie Szczebrzeszyn w latach 2011-2020. 100
Tabela 31. Infrastruktura oświatowo-edukacyjna 103
Tabela 32. Organizacje pozarządowe na terenie gminy Szczebrzeszyn. 106
Tabela 33. Budżet gminy Szczebrzeszyn w latach 2016-2020 (w zł). 112
Tabela 34. Projekty zrealizowane przez Urząd Miejski w Szczebrzeszynie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej. 114

Tabela 35. Analiza SWOT..... 118
Tabela 36. Najważniejsze problemy w gminie. 121
Tabela 37. Priorytetowe obszary rozwoju..... 124
Tabela 38. Cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030. 126
Tabela 39. OSI Roztocze- charakterystyka. 144
Tabela 40. Inwestycje punktowe..... 158
Tabela 41. Ustalenia i rekomendacje wynikające z przyjętego modelu..... 161
Tabela 42. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych..... 171
Tabela 43. Mierniki i wskaźniki monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn na lata 2022-2030.... 172
Tabela 44. Szacowanie kosztów 175
Tabela 45. Źródła finansowania Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszyn. 179
Tabela 46. Obszary tematyczne w ankiecie. 182
Tabela 47. Zbiory do podsumowania ankiety. 183
Tabela 48. Podsumowanie ankiety do przygotowania Strategii Rozwoju Gminy Szczebrzeszynna lata 2022-2030 183
Tabela 49. Projekty zgłaszane przez mieszkańców (pisownia oryginalna)..... 188

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Szczebrzeszyn w latach 2010-2020..... 25
Wykres 2. Liczba ludności w gminie Szczebrzeszyn w latach 2010-2020 wg. płci..... 26
Wykres 3. Zameldowania, wymeldowania oraz saldo migracji w gminie Szczebrzeszyn w latach 2010-2020..... 27
Wykres 4. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminie w latach 2010-2020. 28
Wykres 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie w latach 2010-2020. 29
Wykres 6. Struktura ludności ze względu na wiek i płeć w gminie w 2020 roku. 29
Wykres 7. Struktura branżowa podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy..... 34
Wykres 8. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1 tys. ludności w Gminie w latach 2010–2020. 35
Wykres 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1 tys. ludności w 2020 roku – porównanie średniej dla województwa, powiatu i gminy. 35
Wykres 10. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1 tys. ludności w Gminie w latach 2010–2020. 36
Wykres 11. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1 tys. ludności w 2020 roku – porównanie średniej dla województwa, powiatu i gminy..... 36
Wykres 12. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Szczebrzeszyn w latach 2010–2020. 37
Wykres 13. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 roku – porównanie średniej dla województwa, powiatu i gminy. 37
Wykres 14. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie w latach 2010–2020 40
Wykres 15. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2020 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i gminy. 40
Wykres 16. Liczba zwiedzających. 71

Wykres 17. Przestępstwa popełnione na terenie gminy Szczebrzeszyn w latach 2020 w podziale na obszar miejski i wiejski. 87
Wykres 18. Liczba interwencji OSP z terenu Gminy Szczebrzeszyn w latach 2016-2020. 92
Wykres 19. Kalkulacja wydatków na OSP w gminie w 2020 roku [zł]. 94
Wykres 20. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w 2020 roku. 98
Wykres 21. Liczba porad lekarskich udzielonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej w gminie Szczebrzeszyn w latach 2011-2020. 99
Wykres 22. Liczba budynków mieszkalnych w gminie Szczebrzeszyn w latach 2011-2020. 100
Wykres 23. Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań w gminie w latach 2010-2019. 101
Wykres 24. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2011-2020. 103
Wykres 25. Współczynnik skolaryzacji brutto w gminie Szczebrzeszyn w latach 2011-2020. 104
Wykres 26. Porównanie wysokości subwencji oświatowej i wydatków na oświatę w tys. PLN. 105
Wykres 27. Struktura wydatków i dochodów budżetu gminy Szczebrzeszyn w latach 2016-2020 [w tys. złotych]. 113

Schemat 1. Logika części programowej strategii. 122
Schemat 2. Wizja Gminy Szczebrzeszyn. 122
Schemat 3. Misja Gminy Szczebrzeszyn. 123
Schemat 4. Architektura celów i kierunków działań. 124
Schemat 5. Cele strategiczne gminy Szczebrzeszyn. 125
Schemat 6. Główne kierunki rozwoju gminy Szczebrzeszyn. 157
Schemat 7. Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji strategii. 167

Mapa 1. Położenie geograficzne Gminy 16
Mapa 2. Stopa bezrobocia w czerwcu 2020 r. w powiatach województwa lubelskiego. 39
Mapa 3. Zróżnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej powiatów woj. lubelskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji 42
Mapa 4. Obszary chronione na terenie gminy Szczebrzeszyn. 45
Mapa 5. Syntetyczny wskaźnik podaży turystycznej w 2015 r. 79
Mapa 6. Syntetyczny wskaźnik atrakcyjności przyrodniczej w 2015 r. 80
Mapa 7. Zasięgi planów na tle gminy. 83
Mapa 8. Obszary zdegradowane i rewitalizacji określone Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Szczebrzeszyn na lata 2017-2023. 85
Mapa 9. Frekwencja w pierwszej turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r. 108
Mapa 10. Frekwencja w drugiej turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r. 109
Mapa 11. Frekwencja w wyborach 2019 r. do Sejmu i Senatu. 109
Mapa 12. Frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2019 r. 110
Mapa 13. OSI Roztocze 143
Mapa 14. Elementy struktury osadniczej wraz z lokalnym układem komunikacyjnym 150

Mapa 15. Demografia – zmiany liczby ludności w latach 2016-2020. 151
Mapa 16. Ochrona przyrody. 152
Mapa 17. Infrastruktura wodociągowa. 153
Mapa 18. Infrastruktura techniczna. 154
Mapa 19. Układ funkcjonalno-przestrzenny gminy Szczebrzeszyn 155
Mapa 20. Model funkcjonalno-przestrzenny gminy Szczebrzeszyn 159